

Textul actualei versiuni reproduce ediția *Le livre des Mille nuits et une nuit*, traduction littérale et complète du texte arabe par le dr. J. C. Mardrus, Editions de la Revue Blanche, Paris, 1899, versiune coroborată cu traducerea în limba rusă *Kniga tâsiaci i odnoi noci*, perevod s arabskogo M. A. Salie, Gosudarstvennoe Izdatelstvo Hudojestvennoi Literaturi, Moskva, 1959, și cu traducerea în limba germană *Tausend und eine Nacht*, aus dem Arabischen übertragen von Max Henning, Druck und Verlag von Philipp Reclam Jun., Leipzig, 1895.

O MIE ȘI UNA DE NOPTȚI

Volumul I
(Noaptea 1–24)

Text integral
Traducere și note de Haralambie Grănescu

Design copertă: Carmen Lucaci
Ilustrații: Ion Manea

© 2009 Editura Erc Press, pentru prezenta ediție

Editura Erc Press
Piața Presei Libere, nr. 1,
sector 1, București
Tel./fax: 021.318.70.27, 021.318.70.28
office@ercpress.ro
www.ercpress.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

O mie și una de nopți / trad.: Haralambie Grănescu. - București :

Erc Press, 2009-

15 vol.

ISBN 978-973-157-712-8

Vol. 1. - 2009. - ISBN 978-973-157-713-5

I. Grănescu, Haralambie (trad.)

821.411.21-91-34=135.1

398(=411.21)

Editori: Ciprian Ene, Adriana Ene

Redactor: Mihaela Pogonici

DTP: Carmen Stoica

Corectori: Mihail Grănescu, Corina Gădiuță

Nota editurii

În septembrie 1987, într-o dedicație făcută profesorului Alexandru Balaci, Haralambie Grănescu, poetul, cărturarul și tălmăcitorul fără egal în limba română a celor *O mie și una de nopți*, își exprima nădejdea ca, peste câțiva ani, să îi poată oferi acestuia *toate* poveștile Șeherezadei „într-o ediție completă și *mai demnă*“. Sperăm să împlinim dorința distinsului traducător și să oferim publicului român o ediție demnă de valoarea acestui tezaur al literaturii Orientului.

*

O mie și una de nopți este o culegere de povestiri populare. Două documente – unul, în *Muruj al'Dhahab*, de istoricul arab *Abu Hassan (Ali ibn Hussein al Masudi)*, din secolul al IX-lea, celălalt în *Kitab al-Fihrist* de *Muhammad ibn Ishak al Nadim*, din secolul al X-lea – menționează că acest monument arab al literaturii de ficțiune a avut drept prototip o culegere persană, *Hazār Afsān (O mie de povești)*, pierdută acum. Din această carte au fost preluate artificii folosite de Șeherezada și o parte dintre subiecte.

Povestitorii care au abordat aceste teme le-au prelucrat conform religiei, moravurilor și spiritului arab și după fantezia fiecăruia. Au fost adăugate și alte legende care nu erau persane, și unele care făceau parte din repertoriul povestitorilor, pur arabe. În *O mie și una de nopți*, este reflectată întreaga lume sunnită, de la Damasc la Cairo și din Bagdad în Maroc. Așadar, nu ne aflăm în fața unei opere culte, ci a unei opere a cărei închegare lentă s-a făcut în conjuncturile foarte diferite în care a înflorit folclorul islamic. Deși își are originea în cultura persană, opera arabă a fost tradusă în persană, turcă, hindustană și s-a răspândit în tot Orientul și, de acolo, în toată lumea.

După cum se precizează și în *Nota editorilor* din *Le Livre des Mille nuits et une nuit*: „Pentru prima dată în Europa, este oferită publicului o traducere completă și fidelă a *Alf layla wa layla (O mie și una de nopți)*. Cititorul va găsi o reproducere mot à mot a textului arab.“ Același lucru îl face și ediția de față.

FACĂ-SE VOIA LUI ALLAH!

ÎN NUMELE LUI ALLAH, MULT-MILOSTIVUL,
MULT-IERTĂTORUL!

Mărire lui Allah, stăpânul lumii! Și rugăciunea și pacea să fie asupra domnului celor trimiși, stăpânul și capul nostru Mohamed! Și de-a pururi fie rugăciunea și pacea asupra tuturor celor ai săi, laolaltă strânși până la ziua răsplății.

Și apoi: istorisirile celor de demult să fie de învățătură celor de acum, așa ca oricine să vadă întâmplările prin care nu el, ci alții au trecut; atunci el va cinsti și va cântări cu luare-aminte vorbele neamurilor apuse și ceea ce li s-a întâmplat lor, și se va chivernisi.

Încât slavă celui ce a păstrat povestirile celor de la începuturi ca învățătură spre folosul celor din urmă!

Căci chiar dintre atari învățături au fost scoase poveștile numite *O mie și una de nopți*, cu toate întâmplările de pomenire și cu toate pildele câte se cuprind în ele.

POVESTEA CU SULTANUL ȘAHRIAR ȘI CU FRATELE SĂU, SULTANUL ȘAHZAMAN

Se povestește – ci numai unul Allah este atotștiutor și atotînțelept, și atotputernic, și atotiertător – că, între câte s-au scurs și s-au perindat din vechimea vremilor și în curgerea veacurilor și a clipelor, a fost odată un sultan dintre sultanii din stirpea lui Sassan¹, în ostroavele indienești și chinezești, stăpân de oștimi, de supuși, de slujitori și de multe sultanaturi. Și avea doi copii, unul mai mare, iar celălalt mai mic. Amândoi erau viteji neînfricați. Cel mai mare însă era un viteaz mai avan decât mezinul. Domnea peste țările sale și cârmuia cu dreptate între oameni; încât locuitorii țării și ai împărăției îl îndrăgiseră. Îl chema Șahriar². Cât despre fratele său mezinul, pe acela îl chema Șahzaman³ și domnea peste Samarkand Al-Ajam⁴.

Și treburile dăinuind tot așa neabătut, fiecare sălășluia în țara lui; și fiecare în împărăția lui cârmuia cu dreptate de douăzeci de ani asupra turmelor sale. Și erau amândoi până peste poate de mulțumiți și de fericiți.

Și nu conteniră să trăiască așa până ce sultanul mai mare fu cuprins de un dor fierbinte de a-l vedea pe fratele mai mic. Atunci îi porunci vizirului să porceadă la drum și să vină cu el. Vizirul îi răspunse:

– Ascult și mă supun!

¹Dinastia Sassanizilor a domnit în Persia, începând din anul 226 până la cucerirea Persiei de către arabi în anul 651. Firește, în *O mie și una de nopți*, numele de persoane, de localități etc. nu respectă întru totul realitatea, ele fiind adesea produse ale fabulării.

²*Șahriar* (cuvânt persan) înseamnă „Șahul Cetății“.

³*Șahzaman* (cuvânt persan) înseamnă „Șahul Veacului“.

⁴*Samarkand* – astăzi oraș în Uzbekistan; Al-Ajam – denumirea arabă a Persiei.

Pe urmă plecă și ajunse cu bună pace, din mila lui Allah; intră la mezin, i se închină cu *salamalekul*¹ trimis, și îl înștiință că sultanul Șahriar dorește fierbinte să-l vadă, și că rostul călătoriei ce-o făcuse era de a-l pofti să meargă în ospetie la fratele său. Sultanul Șahzaman îi răspunse:

– Ascult și mă supun!

Pe urmă porunci să se facă pregătirile de plecare și să se ia corturile, cămilele, catării, slujitorii și zahereaua de trebuință. Apoi îl ridică pe vizirul său în slujba de cârmuitor al țării, și purcese la drum spre olaturile fratelui său.

Și, pe la miez de noapte, își aduse aminte de un lucru pe care îl uitase la sarai; și făcu cale întoarsă, și intră în sarai. Și o găsi pe soția lui întinsă în crivatul ei, îmbrățișată de un rob arap din cisla lui de robi. La priveliștea aceea, i se înnegură lumea dinaintea ochilor. Și își zise în sineși: „Dacă o asemenea năprasnă s-a petrecut când eu nici nu am apucat să plec de-a binelea din cetatea mea, cum are să se poarte dezmațata asta în vremea cât am să stau la fratele meu?” Și își trase scurt sabia și, izbindu-i pe amândoi, îi omorî pe chilimurile de pe crivat. Pe urmă se întoarse pe clipă pe dată și porunci purcederea taberei. Și plecă noaptea, și merse până ce ajunse la cetatea fratelui său.

Atunci fratele său se bucură de venirea lui și îi ieși înainte și, întâmpinându-l, îi ură bună pace; și se învoioși până peste marginile voioșiei, și împodobi pentru el cetatea, și se porni să-i vorbească cu mare drag. Dar sultanul Șahzaman își aducea mereu aminte de fapta soției, și un nor de mâhnire îi adumbrea chipul; și se făcuse galben la obraz și se uscăse la trup. Încât, atunci când îl văzu în starea aceea, sultanul Șahriar gândi în cugetul său că faptul se datora plecării sultanului Șahzaman departe de țara și de împărăția sa și, nemaiîntrebându-l nimic în privința aceasta, îl lăsă în voia lui. Dar, într-una din zile, îi spuse:

– O, fratele meu, nu știu! dar văd că trupul ți se usucă și obrazul ți se gălbejește!

El răspunse:

– O, fratele meu, port înlăuntrul făpturii mele o rană vie.

¹ *Salamalek* – formulă de salut la mahomedani, care se rostește însoțită de o temenea; cuvântul provine din expresia arabă *salam alaîk* ori *salamaleikum*: „pacea (sau mântuirea) fie asupra ta”.

Și nu îi dezvălui ceea ce văzuse că făptuise soția lui. Sultanul Șahriar îi zise:

– Tare doresc să mergi cu mine la vânătoare cu hăitași și cu cai, întrucât poate că așa are să ți se mai ușureze pieptul.

Dar sultanul Șahzaman nu vroi să primească; și fratele său plecă singur la vânătoare.

Or, la saraiul sultanului se aflau niște ferestre ce se deschideau spre grădină și, cum sultanul Șahzaman se sprijinise acolo în coate să privească, ușa de la sarai se deschise și ieșiră douăzeci de roabe și douăzeci de robi; iar femeia sultanului, fratele său, se afla printre ei, preumblându-se în toată frumusețea ei strălucitoare. Când ajunseră la un havuz, se dezbrăcară toți și se amestecară laolaltă. Și deodată femeia sultanului strigă:

– O, Massud! Ya, Massud!

Și numaidecât se repezi la ea un arap negru și vânjos, care o și înșfăcă; iar ea îl înșfăcă la fel. Atunci arapul cel negru o răsturnă pe spate și o încălecă. La răsturnișul acela, toți robii făcură și ei la fel cu femeile. Și toți o ținură așa multă vreme, și nu puseră capăt sărutărilor, îmbrățișărilor, târnoselilor și altor lucruri asemenea decât când ziua ajunsese în scapăt.

La priveliștea aceea, fratele sultanului își zise în sineși: „Pe Allah! năprasna mea este cu mult mai ușoară decât năprasna de aici!” Și numaidecât lăsă amarul și mâhnirea să i se zvânte, zicându-și: „Chiar că asta-i nemăsurat mai mare decât tot ce-am pățit eu!” Și, din chiar clipita aceea, se apucă să bea și să mănânce fără păs.

Estimp, sultanul, fratele său, se înturnă de la vânătoare, și amândoi își urară bună pace unul altuia. Pe urmă sultanul Șahriar luă seama la fratele său, sultanul Șahzaman, și văzu că i se întorseseră culorile în obraji și că se înviorase la chip; ba că și mânca vârtos, după ce atâta vreme se tot lingăvisise la masă. Și se minună și zise:

– O, fratele meu, te tot vedeam pâclișit la chip, și-acuma iacătă că ți s-au întors culorile! Ia spune-mi ce-i cu tine.

El îi răspunse:

– Am să-ți dezvăluiesc pricina mohorelii mele; da cruță-mă de a-ți istorisi pentru ce mi s-au întors culorile!

Sultanul îi spuse:

– Povestește-mi dintru-ntâi, ca să pricep, temeiul schimbării tale la chip și al zaiflăcului tău!

El răspunse:

– O, fratele meu, află că, atunci când l-ai trimis pe vizirul tău la mine, ca să mă cheme dinaintea ta, mi-am făcut pregătirile de plecare și am ieșit din cetatea mea. Și pe urmă mi-am adus aminte că uitasem giuvaierul pe care hotărâsem să ți-l aduc și pe care ți l-am dăruit la sarai; așa că m-am întors din drum și am găsit-o pe soția mea culcată cu un rob arap, dormind pe chilimul de pe crivatul meu! Și i-am ucis pe amândoi, și am venit la tine, și eram tare pătimind de gândul acelei întâmplări; și-acesta-i temeiul gălbejelii mele dintâi și al pâclișelii mele. Cât despre pricina întoarcerii culorii mele, cruță-mă de a ți-o dezvălui!

După ce îi ascultă vorbele, fratele lui spuse:

– Mă rog ție, în numele lui Allah, să-mi mărturisești pricina care ți-a înviorat chipul!

Sultanul Șahzaman îi înșirui atunci tot ceea ce văzuse. Și sultanul Șahriar zise:

– Mai înainte de orice, se cade să văd cu chiar ochii mei!

Fratele său îi zise:

– Atunci fă-te că pleci la vânătoare și la gonăcit; și ascunde-te la mine, și ai să fii martor la zamparalâc, și ai să te încredințezi cu chiar ochii tăi!

Și pe clipă sultanul puse pristavul domnesc să pristăvească plecarea; și oștenii ieșiră cu corturile afară din cetate; iar sultanul ieși și el, și se trase în corturi, și le spuse robilor săi cei tineri:

– Să nu intre nimeni la mine!

Pe urmă se străvesti și ieși pe ascuns și porni spre sarai, acolo unde era fratele său, și, când ajunse, șezu la fereastra care da către grădină. Și nici nu se scursese un ceas, când roabele, înconjurând-o pe stăpâna lor, intrară deodată cu robii și făcură tot ceea ce spusese Șahzaman, și petrecură în zamparalâcuri până la vremea *asr*¹-ului.

¹*Asr* (în limba arabă) – vremea zilei când soarele începe să coboare spre amurg.

Când văzu ceea ce văzu, mințile sultanului Șahriar își luară zborul din capul lui; și îi spuse fratelui său Șahzaman:

– Hai să plecăm și să vedem care-i ursita noastră pe drumul lui Allah; întrucât nu se mai cade să avem vreo treabă cu scaunul de domnie până ce nu vom izbuti să dăm de vreun ins care să fi trăit vreo pățanie ca a noastră; altminteri, chiar că moartea noastră ar fi mai de dorit decât viața!

Iar fratele său îi răspunse precum se cuvenea. Pe urmă se furișară amândoi printr-o ușă tainică afară din sarai. Și nu conținută a drumetri zi și nopte până ce, într-un sfârșit, ajunseră la un copac din mijlocul unei pajiști singuratică, aproape de marea cea sărată. În pajiștea aceea se afla un ochi de apă dulce; și băură din apa aceea și șezură să se odihnească.

Nici nu apucase să treacă un ceas de vreme, că marea începu să se zbată și, deodată, țâșni din ape o trâmbă de fumegai negru ce se ridică spre cer, apoi se răsucă către pajiștea lor. La atare priveliște, frații se înspăimântară și se cățără răputură de sus în vârful copacului, care era tare înalt, și începură să iscodească cu privirile cam ce putea să fie. Or, iacă că trâmba de fum se preschimbă într-un ginn¹, înalt la stat, mare la cap și lat în piept, și ducând pe creștet o ladă. Puse piciorul pe pământ, veni către pomul în care se aflau ei și se opri sub pom. Săltă atunci pleoapa lăzii și scoase afară o cutie mare pe care o deschise; și numaidecât se ivi o copilă nurlie, strălucitoare de frumusețe și luminoasă ca soarele, întocmai precum spune poetul:

*Lumină-i fața ei, ca-n beznă-o dulce trecere de rază!
Neîntinată ei lumină ai lumii zori îi luminează.*

¹ *Ginn*, în folclorul arab, înseamnă „duh“, „spirit“, „înger bun sau rău“. Mitologia arabă preislamică era plină de tot soiul de asemenea făpturi, care au dăinuit în folclor și după ce păgânismul primitiv a fost înlocuit cu mahomedanismul monoteist. Ginnii care s-au supus poruncilor lui Allah reprezintă ceea ce în mitologia creștină poartă denumirea de îngeri; cei care s-au răzvrătit împotriva lui Allah au fost pedepsiți de puterea divină și au devenit demoni – dușmani oamenilor. După concepția islamică, duhurile acestea sunt grupate în cinci cete: *marezii* (cei mai răi și mai înfricoșători), *efriții* (dracii), *șeitani* (demonii cei mari), *ginnii* (în accepțiune îngustă: duhuri), *gianii* (îngerii). În genere însă termenul de *ginn* sau *efrit* se folosește cu sensul de „duh“, „spirit“.

*Se-aprind de mândra-i strălucire pe bolta cerurilor sorii,
Iar lunele-și culeg seninul din ochii ei, surâzătorii!
Destrame-se deci taina-n care o-nchid aceste văluri rare,
Să i se-nchine fermecate pământurile la picioare!
Și-apoi, sub fulgerarea blândă din ochii ei, venind aproape,
Aprinse lacrimi, ca o rouă, să-i spele umede de pleoape!*

După ce se uită îndelung la copila cea frumoasă, ginnul îi spuse:

– O, crăiasă a domnițelor! O, tu, cea pe care te-am răpit în chiar noaptea nunții tale! tare aș vrea să dorm oleacă!

Și ginnul, punându-și capu-n poala fetei, adormi.

Atunci copila își ridică fruntea în sus, înspre vârful pomului, și îi văzu pe cei doi sultani aciuți printre ramuri. Săltă pe dată capul ginnului de pe genunchii ei, îl puse pe pământ și, sculându-se în picioare sub pom, le spuse prin semne:

– Dați-vă jos, și nu vă fie frică de efit.

Ei îi răspunseră prin semne:

– Oh! Asupra-ți fie Allah! cruță-ne de năprasnă!

Ea le zise:

– Allah fie cu voi cu amândoi! dați-vă jos cât mai repede, că de nu, îl trezesc pe efit, iar el are să vă omoare cu moartea cea mai cruntă.

Atunci ei se speriară și coborâră la ea; iar ea veni spre ei și le spuse pe dată:

– Hai, însuliți-mă vartos și strașnic! Că de nu, îi dau de știre efitului.

De spaimă, sultanul Șahriar îi spuse fratelui său, sultanul Șahzaman:

– O, fratele meu, săvârșește tu mai întâi ceea ce poruncește!

El răspunse:

– Nu săvârșesc nimic până ce nu ai să-mi dai tu pildă, ca mai mare!

Și amândoi începură să se îmbie unul pe altul, făcându-și semne din ochi. Atunci copila le zise:

– Ce vă tot hâți așa? Dacă nu vă apucați pe dată de treabă, îl trezesc numaidecât pe efit!

Atunci, din pricina spaimii lor față de efrî, îi făcură amândoi ceea ce li se poruncise. Când sfârșiră tot, copila le spuse:

– Chiar că bine vă mai pricepeți!

Pe urmă, scoțând de la brâu un săcuț, trase din el un gherdan alcătuit din cinci sute șaptezeci de inele cu pecete, și îi întrebă:

– Știți ce este aceasta?

Ei răspunseră:

– Nu știm.

Ea atunci le spuse:

– Toți stăpânii acestor inele s-au însulit cu mine pe coar-nele cele nesimțite ale acestui efrî. Așa că dați-mi și voi, amân-doi frații, inelele voastre.

Atunci ei, scoțându-și-le de pe degete, îi înmănară amân-două inelele. Ea atunci zise:

– Aflați că efrîtul de coala m-a furat în noaptea nunții mele, m-a închis într-o cutie și, punând cutia într-o ladă, a cetluit lada cu șapte lacăte, și m-a dus apoi în adâncul mării mugitoare, unde se zbat și se izbesc valurile. Dar el habar nu are că, atunci când o femeie dorește ceva, nimica nu poate s-o supună. De altminteri, și poetul spune:

*Prietene, nu fi încrezător
Femeilor! Căci toate – bune, rele! –
Atârnă doar de potca toanei lor!*

*Iubirea lor minciună-i, și în ele
Dă vicleșugul glas și chicotește,
Și-i canură-n veșmintele acele.*

*Smerit, la ce-a grăit Yussuf¹ gândește!
Și că Eblis² pe-Adam³ l-a izgonit
Din pricina femeii lui, firește.*

¹Yussuf este forma arabă a numelui frumosului Iosif din Biblie.

²Eblis (sau Iblis) – diavolul.

³Adam, cel dintâi om pe care, în mitologia creștină și arabă, Dumnezeu l-a creat „după chipul și asemănarea sa“, și care a fost izgonit din Rai pentru că, îndemnat de Eva, soția sa, a mușcat din „mărul cunoașterii binelui și răului“.

Iar altul spune:

*Nimic nu vei alege de-i sta la dojenit!
Pentru că-ndrăgostitul, chiar mâine, scos din fire,
Aceleași patimi, bietul, va căuta smintit.*

*Să nu zici niciodată: „Eu unul, în iubire,
N-am să mă port ca tonții ce umblă-ntr-o ureche.”
Să nu zici vorbele-astea prostești și fără șire.*

*Ar fi minune mare și fără de pereche
Să vezi scăpând vreodată din vrăjile muierii
Bărbat întreg la minte și neciupit de streche.*

La atare spuse, cei doi frați se minunară până peste marginile minunării și își ziseră unul altuia:

– Când un efrîit ca acesta, și în pofida puterniciei sale, a pățit ocăruri mult mai amarnice decât ale noastre, iacăta o pildă ce poate să ne slujească de mângâiere!

Atunci, pe dată o lăsară acolo pe tânăra nevestă și se întoarseră fiecare la cetatea lui.

Când ajunse în saraiul său, sultanul Șahriar porunci să se reteză capul soției sale și, în același chip, și gâturile roabelor și ale robilor ei. Pe urmă îi porunci vizirului să-i aducă în fiecare noapte câte o copilă fecioară. Și în fiecare noapte căpăta astfel câte o copilă fecioară și îi răpea fecioria. Iar când se sfârșea noaptea, o omora. Și nu conțeni să facă așa vreme de trei ani în șir. Încât lumea fu cuprinsă de țipetele de jale și de vaietul spaimelor, și toți se pribegiră cu fetele câte le mai aveau. Și nu mai rămase în cetate nicio fată în stare să slujească la năpada năvălitorului.

În atare împrejurări, sultanul îi porunci vizirului să-i aducă o copilă, ca de obicei. Și vizirul plecă și căută, da nu mai găsi nicio fată; și, mohorât de tot, ugilat de tot, se duse acasă, cu sufletul plin de spaimă din pricina sultanului.

Or, vizirul avea chiar el două fete pline de frumusețe, de nuri, de strălucire, de desăvârșire și de dulce gingășie. Pe cea mare o chema Șeherezada¹, iar pe cea mai mică o chema

¹Am păstrat numele sub forma aceasta, dat fiind că așa s-a încetățenit în tradiția noastră, deși corect este *Sahrazada*, adică „Fiica Cetății”.

Doniazada¹. Cea mai mare, Șeherezada, citise cărțile, cronicile, poveștile cu domnii de demult și cu istoriile noroadelor de odinioară. Se mai spune că avea o sumedenie de cărți de istorie despre neamurile din vremurile apuse și despre domnii din străvechime și despre poeți. Și era tare iscusită la povestit și tare dulce de ascultat.

Când îl văzu pe tatăl său, Șeherezada zise:

– Pentru ce te văd așa de schimbat, încărcat de povara necazurilor și a mâhnirilor? Află, dar, o, părinte al meu, că poetul spune:

*O, tu, cel năpădit de greu,
Alină-ți chinurile-amare.
Nimic nu dăinuie mereu –
În lumea noastră toate pier:
Oricare bucurie moare,
Se uită orișice dureri.*

Când auzi vorbele fiică-sii, vizirul îi povesti tot ce se întâmplase, de la început până la sfârșit, cu sultanul. Atunci Șeherezada îi zise:

– Pe Allah! o, părinte al meu, mărită-mă cu sultanul, întrucât sau voi trăi, sau voi fi prețul de răscumpărare pentru fetele musulminilor² și spășenia lor din mâinile sultanului.

Atunci el îi zise:

– Allah fie asupra-ți! nu te da astfel primejdiei!

Ea îi zise:

– Așa se cade să fac, neabătut!

Atunci el zise:

– Ia seama, să nu pați ce au pățit măgarul și boul cu gospodarul!

Șeherezada întrebă:

– Ce-au pățit?

Iar vizirul spuse:

– Ascultă!

Și povesti:

¹Doniazada sau Duniyazada, adică „Fiica Lumii“.

²Muslemin sau moslemin (de la cuvântul arab *moslem*) – „credincios, fidel“, echivalent cu „musulman“.

PILDA CU MĂGARUL, CU BOUL
ȘI CU GOSPODARUL

Află, o, copila mea, că a fost odată un negustor stăpân pe bogății mari și pe turme de vite, însurat și tată de copii. Allah Preaînaltul îl mai dăruise și cu priceperea graiurilor viețuitoarelor și ale păsărilor. Or, acareturile acelui negustor se aflau într-un colț de țară mănăs, pe malul unei ape. Iar la gospodăria lui mai avea un măgar și un bou.

Într-o zi, bou veni la staulul unde sălășluia măgarul și văzu staulul măturat și stropit cu apă; ieslea era plină cu orz bine mărunțit și cu paie tocate mărunț; și măgarul sta bine la odihnă; și arareori stăpănu-său încăleca pe el, dar și atunci numai când avea de făcut vreun drum care se întâmpla să fie mai grabnic, și măgarul se întorcea repede la tihna lui. Or, în ziua aceea, gospodarul îl auzi pe bou cum îi spunea măgarului:

– Mănâncă și te desfată! Și fie-ți de bine, și cu folos, și cu bună mistuire! Eu trudes și tu te hodini; mănânci orz mărunțit bine și te îndopi! Iar dacă vreodată și vreodată stăpănu-tău încălecă pe tine, te întoarce acasă numaidecât! Pe când eu nu mă îndop decât cu aratul și cu truda la roata morii!

Atunci măgarul îi zise:

– Când vei ieși la câmp și când ți se va pune jugul pe grumaz, să te prăvălești la pământ și să nu te mai scoli nici măcar dacă te-or bate; iar când vei fi sculat, repede să te prăbușești iar, pentru a doua oară. Și atunci, dacă te vor duce îndărăt în staul și dacă ți-or da boabe, tu să nu mănânci nimic, ca și când ai fi bolnav. Străduiește-te așa, nici să nu mănânci, nici să nu bei, vreme de o zi, sau de două, sau de trei. În felul acesta, ai să te odihnești de trudă și de caznă!

Or, negustorul era acolo și le auzi vorbele. Iar când

argatul veni la bou să-i dea nutrețul, văzu că nu mănâncă mai nimic; și dimineața când să-l ia la arat, îl găsi bolnav. Atunci negustorul îi spuse argatului:

— Ia măgarul și pune-l să are în locul boului, până deseară!

Și omul se întoarse, luă măgarul în locul boului, și îl puse să are toată ziua.

Când, la sfârșitul zilei, măgarul se întoarse la staul, boul îi mulțumi pentru bunăvoință și pentru că îl lăsase să se odihnească de truda acelei zile. Ci măgarul nu-i răspunse niciun răspuns și se căi cu cea mai neagră căință.

A doua zi, plugarul veni și luă măgarul și îl puse să are până la sfârșitul zilei. Și măgarul nu se întoarse decât cu ceafa zdrelită și vlăguit de osteneală. Iar boul, văzându-l în starea aceea, începu a-l potopi cu mulțumirile lui și a-l proslăvi cu laudele. Atunci măgarul îi spuse:

— Trăiam în tihnă și desfăț; și nimica nu mi-a căsunat răul, decât numai facerile mele de bine.

Pe urmă adăugă:

— Și se cade să știi că am să-ți dau un sfat acuma și mai bun; l-am auzit pe stăpânul nostru cum spunea: „Dacă boul nu se mai scoală, trebuie să-l dau casapului să-l taie și să facă din pielea lui o tovală bună“. Și tare m-a cuprins grija de tine, și ți-am spus ca să știi. Pacea fie cu tine!

Când auzi spusele măgarului, boul îi mulțumi și zise:

— Măine mă duc de bunăvoie cu ei să-mi văd de îndeletnicirile mele.

Și cu asta începu să mănânce, și înfulecă nutrețul tot, ba mai linse și ieslea cu limba.

Și-așa! Iar stăpânul lor le ascultase sporovăiala.

Când se făcu ziua, gospodarul ieși din casă cu soția

sa și se duse la sălașul boilor și al vacilor, și amândoi șezură jos. Atunci veni și argatul, luă boul și plecă. Văzându-și stăpânul, boul începu să bată din coadă, să se vântuie cu bolboroseli și să zburde zănatice în toate părțile. Atunci gospodarul fu cuprins de un râs atât de năprasnic încât se prăvăli pe spate. Iar soția îi zise:

– Pentru ce pricină râzi?

El îi spuse:

– Pentru o pricină pe care am văzut-o și am auzit-o, și pe care nu pot s-o dau în vileag fără a nu muri.

Ea îi zise:

– Trebuie numaidecât să-mi povestești și să-mi spui pricina pentru care râzi, măcar și de-ar fi să mori!

El îi zise:

– Nu pot să-ți destăinuiesc pricina, întrucât mi-e frică de moarte.

Ea îi zise:

– Păi atunci nu râzi decât de mine!

Pe urmă nu mai conținu să-l tot boscorodească și să-l tot îmboldească cu vorbe îndărătnice până ce, într-un sfârșit, gospodarul se văzu la mare ananghie. Atunci chemă să vie copiii săi dinainte-i și trimise să fie adus cadiul¹ și martorii. Pe urmă vru să-și întocmească adiata înainte de a-i dezvălui soției taina și a muri; întrucât o iubea pe soția sa cu o dragoste mare, dat fiind că ea era fika unchiului său dinspre partea tatei² și mamă a copiilor lui, și că mai și vecuise cu ea o sută și douăzeci de ani de viață. Pe deasupra, trimise să fie chemate și toate rudele soției și toți megieșii din preajma sa, și le povesti tuturora pățăria lui și că, de cum va spune taina, are

¹La arabi, conform tradiției, orice act juridic trebuie să fie întocmit, în fața unor martori, de către *cadiu*, funcționar public având sarcini de judecător și de notar.

²În povestirile arabe se pomenesc adeseori despre acest obicei, practicat din vremurile de demult, de a se căsători o fată cu vărul ei.

să moară! Atunci toți oamenii care se aflau acolo îi spuseră femeii:

– Allah fie asupra-ți! Lasă încolo asemenea treabă, nu cumva să-ți moară soțul, părintele copiilor tăi!

Și ea le zise:

– N-am să-i dau pace până ce nu are să-mi spună taina lui, măcar de-ar fi să și moară!

Atunci ei nu-i mai ziseră nimic. Și negustorul se sculă de lângă ei și porni spre staul, în ogradă, ca să-și facă mai întâi spălările cele îndătinate și apoi să se întoarcă să-și spună taina și să moară.

Or, gospodarul avea un cocoș strașnic, în stare să mulțumească cincizeci de găini, și mai avea și un câine; și îl auzi pe câine cum îl certa pe cocoș și cum îl ocăra și-i zicea:

– Au nu ți-e ție rușine să fii vesel când stăpânul nostru are să moară?

Atunci cocoșul îi zise câinelui:

– Păi cum așa?

Atunci câinele îi spuse și lui pătărania, iar cocoșul îi zise:

– Pe Allah! stăpânul nostru e tare sărac cu duhul! Eu am cincizeci de neveste, și izbutesc să mă descurc, mai mulțumind-o pe una, mai dojenind-o pe alta! Iar el are numai o nevestă și nu știe nici calea cea bună, nici chipul cum s-o apuce pe ea! Or, asta-i tare lesne! nu are decât să rupă anume pentru ea vreo câteva nuiiele de dud, și să se năpustească în iatacul neveste-sii și s-o bată până ce muierea ori că moare, ori că își cere iertăciune; și nu are să se mai apuce să-l sâcăie cu niciun soi de întrebări!

Așa zise cocoșul. Dacă auzi spusele cocoșului în taifasul lui cu câinele, gospodarului i se întoarse lumina minții și luă hotărârea s-o chelfănească pe nevestă-sa.

Aici vizirul se opri din povestit și îi spuse copilei sale, Șeherezada:

– S-ar prea putea ca Măria Sa să facă și el cu tine cum a făcut gospodarul cu nevastă-sa!

Ea îi zise:

– Și ce-a făcut?

Vizirul urmă:

Gospodarul intră în odaia hărăzită soției sale, după ce rupsesse anume pentru ea niște nuiele de dud și le ascunsese, și îi zise chemând-o:

– Vino în odaia ta, ca să-ți spun taina și ca să nu poată nimenea să mă vadă; și pe urmă am să mor!

Ea atunci intră cu el, iar el închise ușa de la odaie în urma lor și se năpusti asupra muierii cu lovituri spornice, până era s-o leșine. Ea atunci îi spuse:

– Iartă-mă! iartă-mă!

Pe urmă începu să-i sărute amândouă mâinile și amândouă picioarele bărbatului ei, și se căi cu adevărat. Și atunci ieși cu el din odaie. Încât toți cei de față se bucurară, și la fel se bucurară și rudele toate. Și toată lumea fu până peste poate de mulțumită și până peste poate de norocită, până la moarte.

Sfârși vizirul. Iar Șeherezada, fiica vizirului, după ce ascultă povestirea aceasta a tatălui ei, spuse:

– O, tată, vreau neabătut să faci ceea ce îți cer!

Atunci vizirul, fără a mai stărui, puse să se pregătească hainele copilei sale, Șeherezada, pe urmă se duse să-i dea de știre sultanului Șahriar.

Estimp, Șeherezada o dăscăli pe sora ei mai mică și-i spuse:

– Când am să ajung la sultan, am să trimit după tine; iar după ce ai să vii și după ce ai să-l vezi pe sultan că isprăvește treaba lui cu mine, să-mi spui: „O, sora mea, povestește-ne niscaiva povești, ca să ne trecem noaptea!” Eu atunci am să-ți povestesc niște povești care, de-o vrea Allah, au să fie temeiul izbăvirii fetelor musleminilor!

După care, părintele ei vizirul o luă și se duse cu ea la sultan, iar sultanul fu mulțumit întru totul și îi spuse vizirului:

– Mi-ai adus ceea ce trebuie?

Și vizirul răspunse cu smerenie:

– Da!

Când sultanul vru s-o ia pe copilă, ea începu să plângă, iar sultanul îi zise:

– Ce ai?

Ea spuse:

– O, Măria Ta! am o soră mai mică, de la care aș vrea să-mi iau bun rămas.

Sultanul atunci trimise după sora cea micuță, care veni și se aruncă de gâtul Șeherezadei, și într-un sfârșit se ghemui jos lângă pat. Atunci sultanul se sculă și luând-o pe Șeherezada, fecioara, îi răpi fecioria.

Pe urmă începură să tăifăsuiască.

Atunci Doniazada îi zise Șeherezadei:

– Allah fie asupra-ți! O, sora mea, povestește-mi o poveste cu care să ne trecem noaptea!

Iar Șeherezada îi răspunse:

– Din toată inima și ca o datorie de cinstire cuvenită! Dacă, de bună seamă, binevoiește să-mi îngăduiască sultanul nostru cel milostiv și dăruit cu purtări alese!

Când auzi vorbele Șeherezadei, și cum de altminteri era muncit de nesomnie, sultanul nu fu potrivnic a asculta povestea Șeherezadei.

Iar Șeherezada, *în acea întâie noapte*, începu să povestească:

POVESTEA CU NEGUSTORUL ȘI CU EFRITUL

Șeherezada spuse:

Mi s-a izvodit, o, norocitul sultan, că a fost odată un negustor printre negustori, stăpân peste bogății multe și peste deveruri negustorești în toate țările.

Într-o zi, încăleacă pe cal și plecă spre cele târguri pe unde îl chemau alișverișurile lui. Cum căldura se făcuse până peste poate, șezu jos sub un pom și, punând mâna pe sacul său cu merinde, scoase din sac câte ceva de-ale gurii și niște curmale. Când isprăvi de mâncat curmalele, aruncă sâmburii cât colo; și deodată se ivi dinainte-i un efrīt mare la stat, care, vârtejind o sabie, venea către negustor și striga:

– Scoală-te să te omor, așa cum l-ai omorât tu pe copilul meu!

Iar negustorul zise:

– Când l-am omorât eu pe copilul tău?

El îi spuse:

– Când ai aruncat sâmburii, după ce ai mâncat curmalele! și sâmburii l-au lovit pe copilul meu în piept; și-așa s-a zis cu el și a murit într-o clipită.¹

¹În traducerea lui M. A. Salie, aici se află următoarea intercalare:

„Într-adevăr, ai lui Allah suntem și la el ne întorcem! oftă negustorul. Nu este putere și tărie la nimenea, numai la Allah cel Preainalt și Preamărit! Dacă eu l-am omorât pe fiul tău, l-am omorât fără de voie. Mă rog ție să mă ierți.“ – „Trebuie să te omor negreșit“, grăi ginnul, și îl înșfăcă pe negustor și, trântindu-l la pământ, ridică paloșul să-l omoare. Iar negustorul izbucni în plânsete și strigă: „Lasă fapta aceasta în seama lui Allah!“ și prociti:

Atunci negustorul îi zise efitului:

— Să știi, puternicule efit, că eu sunt un drept-credincios și că n-aș putea să te mint. Am multe bogății și am și eu copii și nevastă; pe deasupra, am acasă zaloguri ce mi-au fost încredințate. Îngăduie-mi dară să mă duc până acasă la mine, ca să le pot da celor îndrituiți drepturile lor; după care, am să vin îndărăt la tine. Așa că ai fagăduiala și jurământul meu că mă întorc pe urmă la tine. Și-atunci va să faci cu mine ce vei vroi. Și Allah este chezașul vorbelor mele!

Atunci ginnul căpătă încredințare și-l lăsă pe negustor să plece.

Și negustorul se înturnă în țara lui, se desfăcu de toate datorințele sale, și înapoie cele de drept îndrituiților. Pe urmă destăinui soției și copiilor săi ceea ce i se întâmplase, și toți se porniră să plângă, rudele, femeile și copiii. Apoi negustorul își făcu adiata; și șezu cu ai săi până la sfârșitul anului; după care se hotărî să plece și, ghemuindu-și giulgiul la subsuoară, își luă rămas-bun de la cei apropiați, de la vecini și de la rude, și porni la drum, cu ciuda în nas. Atunci începură toți să-l bocească și să scoată țipete de jale.

*Ursita are două fețe: o față albă, alta neagră;
Tot două părți și viața are: o parte dulce, alta acră.
S-a spus demult că soarta lumii-i pidosnică și schimbătoare:
„Mai tare îl lovește soarta pe-acel ce se știa mai tare!”
Au nu vezi tu că vijelia când bate zarea dușmănește
Îndoiaie ierbile plâpânde, dar pe copaci îi prăbușește?
Nu vezi cum marea zvârle-afară tot hoitul care-i gustă-amarul,
Pe când la fundu-i doarme scoica în care-a râs mărgăritarul?
Și dacă mâna soartei astăzi asupra-mi zăbovește cruntă
Și cu mânie-mi taie calea și cu năpaste mă înfruntă,
Să știi: nici norii de pe ceruri nu vor dura întotdeauna,
Măcar că giulgiul lor cel negru umbrește soarele și luna.
Cresc pomi înalți destui, pădure de crengi bătrâne și de mladă,
Cu pietre se azvârle însă numai în cei ce poartă roadă.
Oricât de aprigă-i năpasta ce-asupra-ți negura-și deșartă,
Să nu te sperii de necazul care ți-a fost menit de soartă.*

Iar când negustorul isprăvi stihurile acestea, ginnul îi spuse: „Curmă-ți vorba! Roagă-te lui Allah, că eu te omor negreșit!”

Iar negustorul își văzu de cale mai departe și ajunse la grădina cu pricina; și ziua aceea era întâia zi din anul cel nou. Or, pe când sta el jos să-și plângă năpasta, iacătă că un șeic bătrân¹ venea spre el, ducând de frânghie o gazelă. Se temeni dinaintea negustorului, îi ură viață rodnică și îi zise:

– Care-i pricina șederii tale, singur-singurel, în locul acesta bântuit de ginni?

Atunci negustorul îi povesti ce pășise cu efritul și pricina șederii lui în locul acela. Iar șeicul, stăpânul gazelei, rămase tare uluit și spuse:

– Pe Allah! o, fratele meu, credința ta este o credință mare! Iar povestea ta este o poveste atât de uluitoare încât, de-ar fi scrisă cu acul pe colțul de dinlăuntru al ochiului, ar fi prilej de chibzuire pentru cel ce cugetă smerit!

Pe urmă șezu jos alături de el și zise:

– Pe Allah! o, fratele meu, n-am să preget a rămâne lângă tine până când am să văd ce are să ți se întâmple cu efritul.

Și rămase, într-adevăr, și începu să tăifăsuiască cu el, și îl văzu topindu-se de frică și de spaimă, pradă unei mâhniri adânci și unor gânduri zbuciumate. Iar stăpânul gazelei rămase mai departe acolo, până când deodată se ivi un alt șeic, care venea spre ei, ducând cu el doi câini ogari din soiul câinilor negri. Se apropie, le ură bună pace și îi întrebă de pricina șederii lor în locul acela bântuit de ginni. Atunci ei îi istorisiră povestea, de la început până la sfârșit. Și de-abia șezu el jos, că un al treilea șeic se îndreptă spre ei, ducând o catârcă de culoarea sturzului. Le ură bună pace și îi întrebă de

¹Șeic sau *șeih* (în limba arabă *šaiḥ*) este, la arabi, căpetenie de trib sau șef de comunitate religioasă musulmană; prin extindere, termenul se folosește și pentru a denumi o persoană respectabilă, de obicei un bătrân venerabil. „Șeic bătrân” este așadar oarecum un pleonasm, dar pleonasmele sunt una dintre caracteristicile stilului povestirilor Șeherezadei.

pricina șederii lor în locul acela. Iar ei îi istorisiră povestea, de la început până la sfârșit. Și nu ar fi de niciun folos s-o mai spunem și noi încă o dată.

Într-acestea, un vârtej de pulbere se ridică și un vânt de furtună se abătu cu năprasnă, venind înspre mijlocul câmpiei. Apoi, când pulberea se risipi, ginnul cu pricina se ivi, cu o spadă strașnic agerită în mână; și scânteii scăpărau din pleoapele lui. Veni la ei și, înșfăcându-l pe negustor din mijlocul lor, îi zise:

– Hai să te omor, precum l-ai omorât tu pe copilul meu, suflarea vieții mele și focul inimii mele!

Atunci negustorul începu să plângă și să se tânguiască; și tot așa și cei trei șeici începură amarnic să plângă, să geamă și să suspine.

Da șeicul cel dintâi, stăpânul gazelei, se îmbărbătă într-un sfârșit și, sărutând mâna ginnului, îi zise:

– O, ginnule, o, căpetenie a sultanilor ginnilor și cunună a lor, dacă am să-ți istorisesc povestea mea și dacă ai să fii mulțumit de ea, drept răsplată vei binevoi să-mi dăruiești o treime din sângele acestui negustor?

Ginnul zise:

– Da, de bună seamă, preacinstitele șeici! Dacă îmi vei istorisi povestea, și dacă o voi găsi vrednică, voi binevoi să-ți dăruiesc o treime din sângele acestuia!

ISTORISIREA CELUI DINTÂI ȘEIC

Șeicul cel dintâi spuse:

– Află, o, puternicule efit, că gazela de colea este fica moșului meu¹, și este de o carne și de un sânge cu mine. M-am însurat cu ea încă de pe când era copilă și

¹Povestitorul arab se exprimă de obicei eufemistic. El nu spune soția mea, „fiul meu” etc., ci: „fica moșului meu” sau „mama fiului meu” sau „fiul soției mele” etc.

am trăit laolaltă aproape treizeci de ani. Și Allah nu mi-a dăruit de la ea niciun urmaș, încât am luat o cadână, care, din mila lui Allah, mi-a dăruit un băiat frumos ca luna la răsăritul ei; avea niște ochi vrăjitori, și niște sprâncene îngemănate, și niște mâini, și niște picioare desăvârșite. A crescut încet-încet, până ce a ajuns un băietan de cincisprezece ani. La vremea aceea, am fost nevoit să plec la un târg depărtat, chemat de un alișveriş pricopsit.

Or, fata moșului meu, gazela de colea, era dăscălită din copilăria ei la vrăjitorie și la meșterii fermecătoriilor. Cu meșteșugul farmazoniei, l-a preschimbat pe fiul meu în vițel, iar pe roaba mama lui, în vacă; pe urmă i-a pus sub paza ciurdarului nostru.

Eu, după un răspăs lung de vreme, m-am întors de pe drumuri. Am întrebat de fiul meu și de mama lui, iar fiica moșului meu mi-a spus:

– Roaba ta a murit; iar fiul tău a fugit, și habar nu am încotro s-a dus!

Atunci, vreme de un an, am stat ghebejit sub mahnirea din inima mea și sub lacrimile din ochii mei.

Când veni sărbătoarea din an a Zilei Jertfelor¹, trimisei vorbă ciurdarului să-mi aleagă o vacă mai grasă; iar el îmi aduse o vacă grasă – și era chiar cadâna mea, cea vrăjită de gazela de colea! – Atunci îmi suflecai mânecile și poalele mantiei și, cu jungherul în mână, mă pregătii să jertfesc vaca. Deodată vaca începu să se tânguie și să plângă cu potop de lacrimi. Atunci mă oprii; și îi poruncii văcarului s-o înjunghie el. Ceea ce și făcu; pe urmă o jupui. Da nu găsirăm în ea nici grăsime, nici carne; numai pielea și oasele. Atunci mă cuprinse căința că o jertfisem; da la ce îmi mai slujeau căințele? Pe urmă

¹Sărbătoarea Jertfelor sau Marea Prăznuire a lui Allah se celebrează în „luna hagiâlăcului” (a douăsprezecea lună, după calendarul lunar musulman). Atunci haggii, înaintea plecării la Mecca, sunt datori să aducă prinoase de jertfe.

o dădui ciurdarului și îi spusei:

– Adu-mi un vițel mai gras.

Iar el mi-l aduse pe fiul meu cel vrăjit în vițel.

Când mă văzu, vițelul își rupse frânghia, veni în goană la mine și se prăvăli la picioarele mele; și ce gemete! și ce plânsete! Atunci mi se făcu milă de el, și îi spusei ciurdarului:

– Adu-mi o vacă, și dă-i drumul vițelului!

Când povestea ajunsese aici, Șeherezada văzu zorii mijind și, sfioasă, tăcu, fără a se prilejui mai mult de îngăduință. Atunci sora ei, Doniazada, îi zise:

– O, sora mea, ce dulci, și ce gingașe, și ce miezoase, și ce zemoase la gust sunt vorbele tale!

Iar Șeherezada răspunse:

– Și ele nu sunt chiar nimic pe lângă ceea ce am să vă povestesc la amândoi, noaptea următoare, dacă am să mai fiu cumva în viață și dacă sultanul va binevoi să mă păstreze!

Iar sultanul își zise în sineși: „Pe Allah! n-am s-o omor decât după ce am să aud urmarea poveștii ei!”

Pe urmă sultanul și Șeherezada își petrecură noaptea toată îmbrățișați. După care sultanul se duse să ocârmuiască treburile județelor lui. Și îl văzu pe vizir purtând sub braț giulgiul merit copilei sale Șeherezada, pe care o și socotea moartă. Ci sultanul nu-i spuse nimic în privința aceasta, și urmă să împartă dreptatea și să căftănească pe unii în slujbe, și să-i mazilească pe alții, și tot așa până la sfârșitul zilei. Iar vizirul rămase nedumerit și până peste poate de uluit.

Când divanul¹ se sfârși, sultanul Șahriar se întoarse în saraiul său.

Iar când fu cea de a doua noapte,

Doniazada îi spuse surorii sale Șeherezada:

– O, sora mea, isprăvește-ne, mă rog ție, povestea cu pățania negustorului cu ginnul!

¹Aici cuvântul *divan* (de origine persană) are sensul de „ședință de judecată”. Alteori el denumește sala în care se ține ședința.

Iar Șeherezada răspunse:

– Din toată inima și ca o cinstire datorată! – și numai dacă sultanul îmi îngăduie.

Atunci sultanul îi spuse:

– Poți să vorbești!

Ea spuse:

A ajuns până la mine, o, norocitul sultan, o, dăruitule cu gânduri cinstite și drepte, că, după ce negustorul îl văzu pe vițel plângând, inima lui fu cuprinsă de milă, și îi spuse ciurdarului:

– Lasă vițelul printre vite!

Întocmai! Iar ginnul se minuna cu mare minunare de povestea aceea uluitoare. Pe urmă șeicul, stăpânul gazelei, urmă:

O, doamne al sultanilor ginnilor, așa s-au petrecut toate! Iar fiica moșului meu, gazela de coala, se afla de față, vedea toate și spunea:

– Oh, trebuie să jertfim vițelul, întrucât este destul de gras!

Și eu nu puteam, de milă, să mă hotărâsc a-l jertfi; și îi poruncii ciurdarului să-l ia îndărăt; iar ciurdarul îl luă și se duse cu el.

A doua zi, ședeam tolănit, când păstorul veni la mine și îmi zise:

– O, stăpâne al meu, am a-ți spune un lucru ce are să te bucure, iar vestea mea cea bună are să-mi aducă o răsplată.

Îi răspunsei:

– De bună seamă.

El spuse:

– O, strălucitul negustor, o am pe fata mea care este vrăjitoare și a învățat vrăjitoria de la o muiere bătrână care sălășluia la noi. Or, ieri, când mi-ai dat vițelul, am intrat cu el la fata mea. Și fata, numai ce l-a văzut, că și-a

și acoperit obrazul cu vâlul și a început să plângă și apoi să râdă. Pe urmă mi-a spus:

– O, taică, atâta de mult a coborât prețul meu în ochii tăi, încât lași să intre așa la mine bărbații străini?

Eu am grăit:

– Păi unde sunt bărbații aceia străini? Și pentru ce ai plâns și pe urmă ai râs?

Ea mi-a spus:

– Vițelul pe care îl ai cu tine este fiul stăpânului nostru negustorul, da e vrăjit. Și maică-sa cea mașteră l-a vrăjit așa, și pe el și pe maica lui odată cu el. Și nu m-am putut opri să nu râd de chipul lui de vițel. Iar dacă am plâns, a fost din pricina mamei vițelului, cea jertfită de părintele lui.

La vorbele acestea ale copilei mele, am fost până peste poate de minunat și am așteptat ca pe foc ivirea dimineții, ca să vin să-ți dau de știre.

După ce auzii spusele ciurdarului, o, puternicule ginn, urmă șeicul, plecai cu el degrabă, și mă simțeam beat fără vin, de potopul de bucurie și de fericire ce mă năpădea, de a-mi vedea iarăși feciorul. Când ajunsei, așadar, la casa păstorului, copila îmi ură bun-venit și îmi sărută mâna. Pe urmă veni la mine vițelul și se rostogoli la picioarele mele. Atunci îi spusei fetei ciurdarului:

– Este adevărat ceea ce povestești despre vițel?

Ea spuse:

– Da, hotărât, stăpâne al meu! Este fiul tău, pojarul inimii tale!

Eu îi zisei:

– O, copilă binevoitoare și săritoare, dacă îl dezlegi pe fiul meu, îți voi da toată turma și toate bunurile pe care le am în seama tatălui tău!

Ea zâmbi la vorbele mele și îmi spuse:

– O, stăpâne al meu, nu vreau să primesc bogăția

decât cu două învoieli: cea dintâi este să mă mărit cu fiul tău! Iar cea de a doua este să mă lași să vrăjesc și să leg pe cine vreau! Fără de care nu răspund de izbânda strădaniei mele împotriva ticăloșiilor soției tale.

Când auzii, o, puternicule ginn, vorbele fetei văcarului, îi spusei:

– Fie! Și, pe deasupra învoieli, vei avea și bogățiile care se află sub mâna părintelui tău! Cât despre fiica moșului meu, îți îngăduiesc să faci ce vrei cu sângele ei!

Când auzi vorbele mele, fata luă un lighenaș de aramă, îl umplu cu apă și rosti asupra apei niște descântece vrăjitoarești; apoi stropi vițelul și îi zise:

– Dacă Allah te-a zămislit vițel, să rămâi vițel, fără a-ți schimba chipul! Dar dacă ești vrăjit, întoarce-te la chipul tău cel zămislit dintâi, și numai cu îngăduința lui Allah Preaînaltul!

Așa grăi. Și numaidecât vițelul începu să se frământa scuturându-se, și se făcu iarăși făptură omenească. Atunci mă repezii la el și îl luai în brațe. Apoi îi zisei:

– Allah fie asupra-ți! Istorisește-mi ce a făcut fiica moșului meu cu tine și cu mama ta!

Iar el îmi povesti toate câte pățiseră. Spusei atunci:

– O, copilul meu, Allah, Stăpânul Ursitelor, ți-a hărăzit pe cineva spre a te mântui și a-ți mântui nedreptățile!

După care, o, mult-bunule ginn, îl însurai pe fiul meu cu fata ciurdarului. Iar fata, cu meșteșugul vrăjitoriei sale, o vrăji pe fiica moșului meu și o preschimbă în gazela pe care o vezi! Iar eu, cum treceam pe aici, îi văzui laolaltă pe oamenii aceștia de treabă, îi întrebai ce fac și aflai de la ei ce a pățit negustorul acesta, și șezui jos să văd ce va fi să urmeze. Și-aceasta-i povestea mea!

Atunci ginnul strigă:

– Povestea ta este destul de uluitoare: încât îți dăruiesc treimea din sângele cerut.

Tot atunci pași înainte cel de al doilea șeic, stăpânul celor doi ogari, și spuse:

ISTORISIREA CELUI DE AL DOILEA ȘEIC

— Află, o, doamne al sultanilor ginnilor, că acești doi câini de coala sunt frații mei, iar eu sunt cel de al treilea. Or, când tatăl nostru a murit, ne-a lăsat moștenire trei mii de dinari¹. Eu, cu partea mea, deschisei o prăvălie unde mă apuca să vând și să cumpăr. Iar unul dintre frații mei se apucă de drumetii, spre a face negoț, și lipsi departe de noi de-a lungul unui an, cu caravanele. Când se întoarse, nu mai avea nimic. Atunci îi zisei:

— O, fratele meu, au nu te-am povățuit eu să nu pleci nicăierea?

Atunci el începu să plângă și spuse:

— O, fratele meu, Allah, care este puternic și mare, a îngăduit să mi se întâmple acestea, încât acum vorbele tale nu pot să-mi mai fie de niciun folos, căci nu mai am nimic.

Atunci îl luai cu mine la prăvălie, apoi îl dusei la hammam² și îi dăruii un caftan falnic de soiul cel mai bun. Pe urmă șezurăm alături să mâncăm; apoi îi spusai:

— O, fratele meu, am să fac socoteala agoniselii aduse de prăvălia mea de la un an la celălalt; și, fără a mă atinge de căpătâiul banilor dintâi, am să împart agoniseala pe din două cu tine!

Și așa că făcui socoteala agoniselii de bani aduse de prăvălie, și găsii, pentru anul acela, un câștig de o mie de dinari. Atunci îi mulțumii lui Allah, cel carele este puternic și mare, și mă bucurai cu cea mai strașnică bucurie. Pe urmă împărții agoniseala în două părți pe

¹*Dinar* (din cuvântul grecesc *dinarion*) este numele unor monede din diferite țări și epoci; la arabi, dinarul era o monedă de aur, de mare valoare.

²*Hammam* (cuvânt arab, însemnând „baie caldă”) — stabiliment de băi publice, baie turcească.

o potrivă între fratele meu și mine. Și sălășluirăm laolaltă zile și zile în șir. Și iarăși frații mei hotărâră să plece, și vrură să mă facă să plec și eu cu ei. Și nu primii nicicum, și le zisei:

– Au ce-ați dobândit voi, neicușorilor, călătorindu-vă, ca să fiu ispitit să fac și eu ca voi?

Ei atunci începură să mă cicălească; da fără de roadă, întrucât nu mă înduplecai nicicum. Dimpotrivă, rămaserăm mai departe fiecare la prăvălia lui, să vindem și să cumpărăm, vreme de un an întreg. Și ei începură iar să mă îmbie cu călătoriile, iar eu urmai a nu mă învoi – și așa ținui șase ani întregi. Până la urmă, sfârșii a cădea la înțelegere cu ei în ce privește plecarea și le spusei:

– O, frații mei, să numărăm câți bani avem.

Numărarăm și găsirăm cu totul șase mii de dinari. Le spusei atunci:

– Să îngropăm jumătate din ei în pământ, spre a-i putea folosi, dacă ne-o lovi vreo năpastă. Și să luăm fiecare câte o mie de dinari, spre a face neguțătorie în mic.

Ei răspunseră:

– Allah fie asupra gândului tău!

Atunci luai banii, îi împărții în două părți pe-o potrivă, îngropai trei mii de dinari, iar pe ceilalți trei mii îi împărții cinstit la fiecare dintre noi trei. Apoi făcurăm târguieli de felurite mărfuri, năimirăm o corabie, cărarăm pe ea toate lucrurile noastre și plecărăm.

Călătoria ținui o lună încheiată, la capătul căreia intrarăm într-o cetate, unde ne vândurăm mărfurile; și izbutirăm un câștig de zece dinari pentru fiecare dinar. Apoi lăsarăm cetatea aceea.

Cum ajunserăm pe țărmul mării, văzurăm o fetișcană, îmbrăcată cu niște haine vechi și roase, care veni la mine, îmi sărută mâna și îmi zise:

– O, stăpâne al meu, poți să mă ajuți și să-mi faci un

bine? Și am să mă pricep și eu să-ți întorc binele făcut!

Îi spusei:

– Da, hotărât! Îmi place să ajut și să îndatorez; ci să nu te socoți silită a-mi întoarce îndatorința.

Ea îmi răspunse:

– O, stăpâne al meu, atunci însoară-te cu mine și ia-mă în țara ta, și îți voi închina sufletul meu. Îndatorează-mă, așadar, căci sunt dintre cele care știu prețul unei datorințe și al unei binefaceri. Și să nu-ți fie rușine de starea mea săracă!

Dacă auzii asemenea vorbe, mă prinse o milă adâncă de ea: întrucât nu este nimic care să nu se facă fără de voia lui Allah, carele este puternic și mare! O luai, așadar, și o îmbrăcai în haine scumpe; apoi așternui pentru ea, pe corabie, covoare strălucitoare și îi făcui o primire caldă și îmbelșugată, plină de cinstire. Apoi pornirăm.

Iar inima mea o îndrăgi cu o dragoste mare. Și de atunci nu mă mai săturam de ea nici zi, nici noapte. Și numai eu, dintre frații mei, puteam să mă bucur de ea. Încât frații mei se umplură de pizmă; și mă mai zavis-tuiau și pentru bogăția mea și pentru bunătatea mărfurilor mele; și își aruncau privirile lacom spre tot ce aveam, și puseră la cale moartea mea și jefuirea banilor mei: căci Șeitan¹ îi făcu să-și vadă fapta în culorile cele mai frumoase.

Într-o zi, pe când dormeam lângă soția mea, frații mei veniră la noi, ne luară pe sus și ne aruncară pe amândoi în mare; și soția mea se trezi în apă. Atunci deodată își schimbă înfățișarea și se prefăcu într-o efrită². Mă luă atunci pe umerii ei și mă duse pe o insulă.

¹Șeitan – unul dintre multele nume arabe date lui Satan-Amăgitorul.

²În mitologia arabă, duhurile sunt sexuate, așa încât există ginni și ginne, efrîți și efrite, ghuli și ghule etc.

Apoi pieri pentru toată noaptea, și se întoarse spre ziuă, și îmi spuse:

– Nu mă mai cunoști? Sunt soția ta! Te-am luat și te-am scăpat de la moarte, cu îngăduința lui Allah Preaînaltul. Întrucât, să știi bine, eu sunt o ginnă și, din clipita când te-am văzut, inima mea te-a îndrăgit, numai că așa a vrut Allah, iar eu sunt o drept-credincioasă întru Allah și întru Profetul, binecuvânteze-l și ocrotească-l Allah! Când am venit la tine în starea săracă în care eram, tu ai binevoit numaidecât să te însori cu mine. Și-atunci eu, în schimb, te-am scăpat de moartea în apă. Cât despre frații tăi, sunt plină de mânie împotriva lor, și trebuie să-i ucid neabătut!

La vorbele acestea, rămăsei năucit de tot, și îi mulțumii pentru fapta ei, și îi zisei:

– Cât despre pedepsirea fraților mei, chiar că nu trebuie!

Apoi îi istorisii câte mi se întâmplaseră cu ei, de la început până la sfârșit. După ce îmi ascultă spusele, îmi zise:

– Eu, în noaptea aceasta, am să zbor până la ei și am să le scufund corabia; și au să piară!

Eu îi spusei:

– Allah fie asupra-ți! să nu care cumva să faci așa, căci zice Părintele Zicalelor: „O, făcătorule de bine față de un netrebnic! să știi că nelegiuitul este îndeajuns de pedepsit prin chiar neleguirea lui!” Or, fie orice-ar fi, ei oricum sunt frații mei!

Ea zise:

– Trebuie numaidecât să-i ucid!

Și zadarnic cerui îndurare pentru ei. După care mă luă pe umeri și porni în zbor, și mă lăsă pe prisma casei mele. Atunci descuii ușile casei. Apoi scosei cei trei mii de dinari din tainița lor. Și îmi deschisei prăvălia, după

ce trecusem cum se cuvine pe la cunoscuți și le rostisem urările îndătinat; și făcui alte târguieli de mărfuri.

Când veni noaptea, închisei prăvălia și, întorcându-mă acasă, găsii câinii aceștia doi de colea legați într-un colț. Când mă văzură, se sculară și începură să plângă și să se lipească de hainele mele; și numaidecât veni în fugă soția mea care îmi spuse:

– Sunt frații tăi.

Eu spusei:

– Da cine a putut să-i aducă în starea aceasta?

Soția mea răspunse:

– Eu! Am rugat-o pe sora mea, care este cu mult mai pricepută decât mine la descânțece, și ea i-a adus în starea aceasta, din care nu au să mai poată ieși decât când s-or împlini zece ani.

Pentru aceasta, o, puternicule ginn, vin pe țărmurile acestea, căci mă duc la cumnata mea s-o rog să-i dezlege, întrucât iacătă că s-au scurs cei zece ani. Când am ajuns aici, l-am văzut pe tânărul acesta de treabă, am aflat de pățania lui și n-am mai vrut să mă urnesc din loc până a nu vedea ce va fi să se petreacă între tine și el! Și-aceasta-i povestea mea.

Ginnul grăi:

– Este o poveste uluitoare, într-adevăr, încât îți dăruiesc treimea din sângele de răscumpărare a omorului.

Atunci păși înainte cel de al treilea șeic, stăpânul catârcei, și îi spuse ginnului:

– Am să-ți istorisesc o poveste și mai minunată decât cestelalte două. Iar tu îmi vei dărui ce-a mai rămas din sângele de răscumpărare a omorului.

Ginnul răspunse:

– Așa să fie!

Iar cel de al treilea șeic spuse:

ISTORISIREA CELUI DE AL TREILEA ȘEIC

— O, sultane, o, căpetenie de ginni! Catârca asta de colea este soția mea. Am fost odată într-o călătorie și am lipsit departe de ea un an întreg; și, când mi-am isprăvit treburile, m-am întors la vreme de noapte acasă și am găsit-o culcată cu un rob arap pe chilimurile patului; și amândoi ședeau și tăifășuiau și se marghioleau și râdeau și se cuprindeau și se hârjoneau, zbânțuindu-se. De îndată ce mă văzu, se ridică iute și se repezi la mine, ținând un ulcior de apă în mână; boscorodi niște vorbe deasupra ulciorului, mă stropi cu apă și grăi:

— Ieși din chipul tău și ia înfățișarea de câine!

Și pe dată mă făcui câine; și mă alungă din casa mea. Iar eu plecai, și de atunci nu contenii să tot rătăcesc, și ajunsei într-un sfârșit la dugheana unui măcelar. Mă strecurai înlăuntru și începui să rod la oase. Când mă văzu, stăpânul măcelăriei mă luă și plecă acasă la el împreună cu mine.

Fata măcelarului, când mă văzu, își acoperi numaidecât obrazul cu iașmacul, din pricina mea, și îi zise tatălui ei:

— Oare așa se face? Aduci un bărbat și intri cu el în casă!

Tatăl ei zise:

— Păi unde este bărbatul acela?

Ea răspunse:

— Câinele acesta este un bărbat. Și l-a vrăjit o femeie. Iar eu pot să-l dezleg.

La vorbele ei, tatăl spuse:

— Allah fie asupra-ți! O, fata mea, dezleagă-l!

Ea luă un ulcior cu apă și, după ce îngână asupra apei câteva vorbe, mă stropi cu câteva picături și spuse:

— Ieși din acest chip și întoarce-te la chipul tău dintâi!

Atunci mă întorsei la chipul meu dintâi, și sărutai mâna copilei, și spusei:

– Aș dori acum s-o vrăjești pe soția mea, cum m-a vrăjit ea.

Fata atunci îmi dăruie un pic de apă și îmi spuse:

– Dacă ai s-o găsești pe soția ta dormind, stropește-o cu apa aceasta, și are să se facă după dorința ta!

Și chiar că o găsi dormind, o stropii cu apă, și spusei:

– Ieși din chipu-acesta și fă-te închipuirea unei catârce!

Și pe clipă catârcă se și făcu. Și-i chiar catârca pe care o vezi coala cu chiar ochiul tău, o, sultane și căpetenie a sultanilor ginnilor!

Atunci ginnul se întoarse înspre catârcă și o întrebă:

– Este adevărat?

Iar ea începu să dea din cap și spuse prin semne:

– Oh, da! oh, da! este adevărat!

Toată povestea aceasta izbuti să-l facă pe ginn să se zgâlțâie de tulburare și de mulțumire, și să-i dăruiască bătrânului treimea de sânge din urmă.

Aici, Șeherezada văzu zorii mijind și, sfioasă, își curmă vorba, fără a se prilejui mai mult de îngăduință. Atunci sora ei Doniazada îi zise:

– O, sora mea, ce dulci, și ce dragălașe, și ce gustoase, și ce zemoase sunt vorbele tale, în prospețimea lor!

Șeherezada răspunse:

– Da ce sunt ele, măsurate cu cele ce am să-ți povestesc în noaptea următoare, dacă voi mai fi în viață și dacă sultanul va binevoi să mă mai păstreze?

Iar sultanul își zise: „Pe Allah! nu am s-o omor decât după ce am să aud urmarea poveștii ei, care poveste este uluitoare!”

Apoi sultanul și Șeherezada petrecură noaptea înlănțuiți, până dimineața. După care sultanul plecă la sala divanurilor lui. Iar vizirul și dregătorii intrară, și divanul se umplu de lume. Iar sultanul judecă, și căftăni, și mazili, și își isprăvi treburile, și rosti porunci, și tot așa până la sfârșitul zilei. Pe urmă divanul fu ridicat, iar sultanul Șahriar se întoarse la saraiul său.

Iar când fu cea de a treia noapte,

Doniazada zise:

– O, sora mea! spune-ne povestea până la capăt.

Iar Șeherezada răspunse:

– Cu toată dragostea și bucuria inimii!

Apoi urmă:

Am aflat, o, norocitul sultan, că, după ce șeicul al treilea i-a istorisit ginnului istorisirea cea mai uluitoare dintre toate trei, ginnul s-a minunat cu minunare mare, s-a cutremurat de mulțumire și de tulburare și a spus:

– Îți dăruiesc ce a mai rămas din răscumpărarea omorului. Și îl slobozesc pe negustor.

Atunci negustorul, bucuros până peste poate, se duse dinaintea șeicilor și le mulțumi îndelung. Iar ei, la rândul lor, îl firitisiră pentru slobozirea lui.

Și fiecare se întoarse în țara sa.

Și, urmă Șeherezada, povestea aceasta nu este mai uluitoare decât povestea cu pescarul.

Atunci sultanul îi zise Șeherezadei:

– Care poveste cu pescarul?

Iar Șeherezada spuse:

POVESTEA CU PESCARUL ȘI CU EFRITUL

Mi s-a izvodit, o, norocitul sultan, că a fost odată un pescar, om tare înaintat în vârstă, însurat, tată a trei copii, și tare sărac ca stare.

Avea obiceiul să-și arunce năvodul de patru ori pe zi, nimic mai mult. Or, într-o bună zi, la vremea prânzului, se duse pe malul mării, își puse jos coșul, aruncă năvodul, și așteptă răbdător până ce năvodul ajunsese să se aștearnă pe fundul apei. Atunci strânse sforile și văzu că năvodul este tare greu, și nu izbuti să-l tragă până la el. Aduse atunci capătul năvodului înspre țărm și îl priponi de un țăruș înfipt în pământ. Apoi se dezbracă, se scufundă în apă pe lângă năvod, și nu conteni a se trudi până ce-l scoase afară. Se bucură, se îmbracă la loc și, când se uită la năvod, văzu în el un măgar mort. La priveliștea aceea, se împacă și grăi:

– Nu este putere și tărie decât întru Allah cel Preaînalt și Atotputernic!

Apoi spuse:

– Ba chiar că darul acesta de la Allah este de-a mirările!

Și îngână stihurile:

De ce te-afunzi în bezna oarbă și în pieirea fără nume?

Nu mai trudi, dacă nici pâinea n-o scoți din truda ta pe lume¹.

¹În varianta tradusă de Salie, textul este mult mai dezvoltat:

O, tu, ce te scufunzi în noapte și în pieire totodată,

Tu îți chemi moartea: nu se-alege niciun nimic din truda toată

Pe urmă strânse năvodul, îl stoarse de apă și, după ce isprăvi de stors, îl întinse pe jos. Pe urmă coborî în apă și zise: „În numele lui Allah!“ și aruncă iarăși năvodul în apă, și așteptă ca năvodul să ajungă la fund; încercă atunci să-l tragă afară, și băgă de seamă că năvodul atârna tare greu și trăgea la fund încă și mai și decât întâia dată. Încât socoti că prinsese vreun pește mare. Priponi atunci năvodul de țaruș, se dezbracă, se scufundă iar, și făcu ce făcu până îl scoase afară; și aducându-l pe mal, găsi în el un chiup uriaș, plin cu mîl și cu nisip. La priveliștea aceea, se căină și rosti stihurile:

*O, voi, schimbări de soartă, stați odată!
Fie-vă milă-un pic de bieții oameni!
Vai, ce blestem! Pe-acest pământ, răsplata
Nu-i pe măsura faptei care-o sameni,
Nici pe potriva osteneții tale.
Ca prostu-adeșea am pornit asemeni
Să-ncerc Norocul. Și aflai pe cale
Că-n lume a murit demult Norocul.
O, soartă tristă, ferecată-n jale,*

*Nu vezi tu oare apa mării, și-n mare peștii cum se-adună
În mreaja care-i pescuiește sub umbra nopților cu lună?
Și apa-n jurul lor se zbate și-i răsuțește în vârteje,
Iar ochii lor îi duc orbește înspre umflătele ei mreje.
Neadormit, în noaptea udă, greu brațul trudei ostenește,
Amarnic să adune-n mreje din mări grămezile de pește.
Iar cel care dormise-n tihnă ia peștele apoi și-l vinde,
Stînd la răcoare, fără truda și chinul celui care-l prinde.
Unuia i se dă, altuia nu i se dă — cum vrea Prea-naltul,
Cu trudă pescuiește unul, iar peștele-l mănîncă altul.*

Pe urmă spuse: „E limpede! Milostivirea vine neabătut, dacă vrea Allah măritul!“ și prociti:

*Cînd nenorocul te supune, adăpostește-te-n răbdare.
Așa-i cu-adevărat cuminte să faci-n viață fiecare.
Biet robul nu se tînguiască: după prea bine vine-amarul,
Iar noaptea nu-și va ține veșnic deasupra lumilor izarul.*

*Oare-ai golit de înțelepți tot locul,
Lăsând doar proști la cârma lumii tale?...¹*

Pe urmă aruncă chiupul cât colo, stoarse bine năvodul, îl netezi, ceru iertăciune de la Allah pentru pornirea lui de răzvrătire și se întoarse la mare a treia oară; aruncă năvodul, așteptă până ce năvodul ajunsese la fund și, când îl trase afară, găsi în el niște hârburi de oale și niște sticle făcute cioburi. La priveliștea aceea, pescarul iarăși rosti un stih de-al unui poet:

*O, poete, vântul norocos spre tine
Au nu vezi, neroade, că nu-i dat să bată?
Din condei de trestii și din cânturi line
Nu se-mbogățește nimeni niciodată.²*

Și, ridicând capul spre cer, strigă:

– Allah! tu știi că eu nu arunc năvodul decât de patru ori. Or, iacătă că l-am aruncat de trei ori până acum!

¹În varianta tradusă de Salie, ultimele două versuri sună astfel:

*Pe câți nerozi i-a poleit norocul!
Câți înțelepți se sting în neguri goale!*

Iar în textul tradus de Henning, poezia citată sună cam astfel:

*Ajunge, cumplită osândă!
Și tu, nenoroc, te îmbună!
Mă zbat către-o soartă mai bună,
Dar ea se precurmă flămândă.
Mulțime sunt proștii pe lume,
Ca ploaia de stele pe cer –
Da câți înțelepți fără nume
În pulberea vremilor pier!*

²La Salie:

*Tu nu ai vreo putere, trudind și azi și mâine,
S-agonisești vreodată amarnica ta pâine;
Niciun condei la băștini nu izbuti să scrie
Vreun chilipir cu care să scapi de sărăcie.*

Iar la Henning, poezia sună altfel, exprimând fatalismul vechii concepții orientale:

*Iacătă-ți partea: ridicarea prin trudă nu-ți stă în putere;
Nici iscusința, nici dârzia nu-ți dau nici fală, nici avere;
Norocul și averea-s scrise de mai-nainte-așa cum sunt:*

După care mai rosti o dată numele lui Allah și își aruncă năvodul în mare, și așteaptă până ce năvodul se așternu la fund. Iar de data aceasta, cu toate opintelile lui, nu mai dovedi să tragă afară năvodul, care se agăță și mai strașnic de stâncile de la fund. Atunci pescarul strigă:

– Nu este tărie și putere decât întru Allah!¹

Pe urmă se dezbracă, se scufundă în preajma năvodului și începu să-l descâlcească, până ce îl desprinsese și îl scoase la mal. Îl desfăcu și găsi în el, de data aceasta, un vas mare de aramă galbenă, plin și nevătămat; gura îi era pecetluită cu plumb, în care era apăsată urma pecetei stăpânului nostru Soleiman ben Daud². La priveliștea aceea, pescarul se bucură strașnic și își zise: „Iacătă un chilipir, pe care am să-l vând în sukul³ căldărarilor, întrucât trebuie să prețuiască pe puțin zece dinari de aur!“ Încercă apoi să tăgărțe în spinare vasul,

*Puține pe pământ la unul, la altul mult prea mult pământ.
Deșarta soartă îl împilă pe cel gingaș și simțitor;
Pe ticăloși îi suie-n cinuri, pe cei cinstiți, în hula lor.
O, vino-mi moarte! Chiar că viața e prea urâtă și scârnavă
Când șoimii se târăsc prin mlaștini, pe când găscanii zboară-n slavă.
Să nu te miri când pe cei vrednici îi vezi bătuiți de sărăcie,
Iar răii huzuresc – norocul cu mână oarbă soarta-l scrie;
Trudește câte-o păsăruică din zori și până pe-nserate,
Pe când o alta nici nu mișcă și-și umflă gusa cu de toate.*

¹La Salie, aici sunt intercalate următoarele versuri:

*La naiba, viață, dacă nu-ți schimbi zarul!
Doar sărăcia-ți știu, și-ntreg amarul!
Dar când se scaldă viața-n zori de lapte,
Potirul nopții uită-l ca pe-o noapte!
„Ce-i fericirea“ mă întrebi, neroado?
Îți dau numaidecât răspunsul: „Iat-o!“*

²Soleiman ben Daud – Solomon, fiul lui David, personajul biblic, pe care îl vom întâlni adesea în *O mie și una de nopți*. După legendă, pe inelul de la degetul lui erau scrise cele nouăzeci de nume ale lui Allah, a căror cunoaștere conferea puteri vrăjite asupra tuturor ginnilor, păsărilor și vânturilor. De la numele lui s-a format cuvântul „solomonar“, cu sensul de vrăjitor.

³Suk – cuvânt arab, echivalent cu turcescul „bazar“.

și văzu că e prea greu, și își zise: „Trebuie numaidecât să-l deschid, ca să văd cu ce e plin și să-l golesc în sacul meu; și pe urmă am să vând vasul la sucul căldărarilor.“ Își luă, așadar, cuțitul și purcese să meremetisească, până ce despecetlui plumbul; după care răsturnă atunci vasul și îl scutură, ca să verse pe pământ ceea ce se afla în el. Și nu ieși din vas nimic, afară numai de un fum care se sui până în vinețea cerului și se vâlturi pe fața pământului. Iar pescarul rămase uluit până peste poate. Pe urmă fumegaiul ieși cu totul afară, se închegă, se vârteji și se întruchipă într-un efit, care ajungea cu capul până la nori, iar cu picioarele mătura țărâna. Capu-i era ca o boltă, mâinile ca niște furci, picioarele ca niște catarge, gura ca o peșteră, dinții ca niște pietroaie, nasul ca un ulcior, ochii ca niște masale; păru-i era răvășit și colbuit. La vederea aceluia efit, pescarul se înfricoșă, vinele începură să-i tremure, dinții i se încheștară amarnic, gura i se uscă, iar ochii în plină lumină nu mai deslușiră nimic.

Când privirile i se opriră asupra pescarului, efitul strigă:

– Nu este alt Dumnezeu decât numai unul Allah, iar Soleiman este profetul lui Allah.

Și, înturnându-se spre pescar, îi grăi:

– Iar tu, o, măritule Soleiman, profetule al lui Allah, să nu mă omori, întrucât niciodată nu am să-ți mai fiu nesupus și nu am să mă mai rocoșesc împotriva poruncilor tale!

Atunci pescarul îi grăi:

– O, uriașule răzvrătit și fățărit, cutezi să spui că Soleiman este profetul lui Allah? D-apoi Soleiman e mort de o mie și opt sute de ani, iar noi ne aflăm la sfârșitul vremilor! Ce-i, dară, cu povestea asta? Și ce tot trăncănești tu? Și care-i temeiul intrării tale în vasul acesta?

La vorbele pescarului, ginnul spuse:

– Nu este alt Dumnezeu decât numai unul Allah!
Lasă-mă să-ți aduc buna-vestire, o, pescarule!

Pescarul zise:

– Și ce ai tu să-mi bine-vestești?

El răspunse:

– Moartea ta! Și chiar în clipita aceasta, și în chipul
cel mai năprasnic!

Pescarul răspunse:

– Pentru asemenea veste, o, vătafule de efriti, ești
vrednic a ți se lua îndărăt ocrotirea cerului! Și izgonească-te
el din preajma noastră! Și pentru ce îmi vrei moartea?
Și ce am săvârșit eu ca să mi se cuvină moartea? Te-am
slobozit din vas, te-am izbăvit de îndelunga ședere în
mare și te-am adus iară pe pământ!

Atunci efritul zise:

– Cumpănește și alege-ți felul de moarte pe care îl
prețuiești mai mult, și chipu-n care ți-ar plăcea cel mai
bine să fii omorât!

Pescarul zise:

– Care-i nelegiuirea pentru care să mi se cadă o atare
pedeapsă?

Efritul zise:

– Ascultă povestea mea, o, pescarule.

Pescarul zise:

– Grăiește! Și scurtează-ți vorba, întrucât, de nerăb-
dare, sufletul meu stă gata să salte din picior!

Efritul spuse:

– Află că eu sunt un ginn răzvrătit! M-am rocoșit
împotriva lui Soleiman, fiul lui Daud. Mă cheamă Sahr
El-Genni! Iar Soleiman l-a trimis la mine pe vizirul său
Assef, fiul lui Barkhi, care m-a luat, în pofida zbaterilor
mele, și m-a dus între mâinile lui Soleiman. Iar nasul
meu, în ceasul acela, s-a făcut tare umil. La vederea

mea, Soleiman chemă împotriva mea numele lui Allah și îmi ceru să trec la legea credinței lui și să intru sub oblăduința lui. Și eu nu mă învoii. El atunci porunci să se aducă vasul acesta și mă închise în el. Pe urmă îl pecetlui cu plumb și tipări în plumb numele celui Preaînalt. Pe urmă le porunci ginnilor credincioși lui, care mă luară pe umeri și mă aruncară în hăul mării. Zăcășii o sută de ani în fundul apei, și îmi ziceam în inima mea: „Am să-l îmbogățesc pe veci pe cel ce are să mă slobozească!“ Da cei o sută de ani trecură și nimeni nu mă slobozi. Când intrai în cel de al doilea răstimp de o sută de ani, îmi zisei: „Celui ce are să mă slobozească am să-i dezvăluiesc și am să-i dăruiesc toate comorile pământului!“ Și nimeni nu mă slobozi. Și patru sute de ani se scurseră, iar eu îmi zisei: „Celui ce are să mă slobozească am să-i îndeplinesc trei dorințe! Și nimeni nu mă slobozi!“ Atunci mă apucă o mânie înfricoșată, și zisei în sufletul meu: „Acuma am să-l omor pe cel ce are să mă slobozească, da am să-i îngădui să-și aleagă moartea!“ Și chiar atunci, iacătă, pescarule, m-ai slobozit tu. Și îți îngăduiesc să-ți alegi felul morții tale!

La spusele acestea ale efritului, pescarul zise:

– O, Allah! ce lucru de-a mirările! A trebuit să fiu chiar eu acela care l-a slobozit! O, efritle, dăruiește-mi iertarea, și Allah are să te răsplătească! Iar dacă ai să mă dai pierzării, Allah are să-l stârnească pe vreunul, care să te dea pierzării și pe tine, la rându-ți.

Atunci efritul îi zise:

– Păi eu, dacă vreau să te omor, o fac tocmai pentru că m-ai slobozit!

Iar pescarul zise:

– O, șeicule al efriților, în chipu-acesta îmi plătești cu răutate binele ce ți-am făcut! Încât nu minte nicidecum zicătoarea cea veche!

Și pescarul rosti aceste stihuri cu tâlc:

*Vrei să guști pocalul cu amărăciuni?
Fii atunci pe lume săritor și bun.*

*Eu îți jur pe viață și-ntru bună știință:
Nu cunosc mișei vreo recunoștință.*

*Vrei să-ncerci? Încearcă! Ș-ai s-ajungi să pieri
Ca Magir sărmana, mama lui Amer! ¹*

Și efritul îi zise:

– Gata cu pălăvrăgeala! Să știi că am trebuință neabătut de moartea ta!

Atunci pescarul își zise în sineși: „Eu nu sunt decât un om, iar el este un ginn; da Allah mi-a dăruit o minte bine chibzuită, încât am să ticluiesc o șmecherie spre a-l pierde, un tertip de istețime de-al meu. Și-am să văd limpede dacă și el, la rându-i, va putea să încherbe ceva din nemernicia și din viclenia lui.” Apoi îi zise efritolui:

– Chiar ai hotărât moartea mea?

Efritul răspunse:

– Deloc să nu te îndoiești!

Atunci el zise:

– În numele celui Preaînalt, care-i întipărit pe turaua lui Soleiman, mă rog ție cu închinăciune să răspunzi cinstit la întrebarea mea!

Când auzi numele celui Preaînalt, efritul rămase tare tulburat și tare cutremurat, și răspunse:

– Poți să mă întrebi, iar eu îți voi răspunde cinstit.

Atunci pescarul spuse:

– Cum puteai să încapi tu întreg în vasul acesta în

¹La Salie, versurile diferă:

*Când la un bine tu răspunzi prin rău,
Pe viața mea, e vai de capul tău!
Tu îi faci ticălosului un bine,
Și el ca hiena se repede-n tine.*

care de-abia dacă poate să-ți intre piciorul sau mâna?

Efritul zise:

– Au nu care cumva te îndoiești?

Pescarul răspunse:

– Păi nici că am să te cred vreodată, afară numai dacă te-aș vedea cu chiar ochiul meu cum intri în vas!

Și tot atunci Șeherezada văzu zorii mijind și își curmă vorbele îngăduite.

Iar când fu cea de a patra noapte,

urmă:

Mi s-a izvodit, o, norocitul sultan, că, după ce pescarul îi spuse efritului: „N-am să te cred vreodată, afară numai dacă te-aș vedea cu chiar ochiul meu!“, efritul se cutremură, se scutură și se preschimbă iarăși într-un fumegai care se sui până în slava slăvilor, se strânse și purcese să intre în vas, fir cu fir, până la capăt. Atunci pescarul luă repede capacul de plumb tipărit cu pecetea lui Soleiman și astupă gura vasului. Pe urmă îl hăui pe efrit și îi zise:

– Hei! socotește și cumpănește felul de moarte în care ți-ar fi mai pe plac să mori, că altminteri te arunc în mare și îmi zidesc pe țărm o casă, și n-am să las pe nimeni să pescuiască, ci am să-i spun: „Aici este un efrit; dacă îl vei slobozi, el va vroi să-l omoare pe slobozitorul lui și are să-i înșiruiască toate soiurile de morți, lăsându-l să-și aleagă!“

Când auzi vorbele pescarului, efritul vru să iasă afară, dar nu izbuti; și văzu că era închis, cu turaua lui Soleiman deasupra-i. Pricepu atunci că pescarul îl închisese în temnița împotriva căreia nu puteau să biruiască nici cei mai slabi, nici cei mai puternici dintre efriți! Și, înțelegând că pescarul îl cară spre mare, strigă:

– Nu! nu!

Iar pescarul zise:

– Trebuie! oh, trebuie!

Atunci ginnul începu să-și îndulcească vorbele; se supuse și grăi:

– O, pescarule, ce va să faci cu mine?

El spuse:

– Să te arunc în mare! Întrucât, dacă ai sălășluit acolo o mie opt sute de ani, eu am să te ținuesc în afund până la ceasul Judecății de Apoi! Că oare nu te-am rugat eu să mă mântui, ca să te mântuie și pe tine Allah? Și să nu mă omori, ca să nu te omoare și pe tine Allah? Or, mi-ai tăgăduit ruga și te-ai purtat ca un descresierat! Încât Allah te-a dat pe mâinile mele. Și nu am nicio căință că te-am violențat!

Atunci efritul zise:

– Deschide vasul și am să te potopesc cu binefaceri!

El răspunse:

– Minți, o, afurisitule! Și-apoi între mine și tine se petrece întocmai ce s-a petrecut între vizirul împăratului Iunan și hakimul¹ Ruian!

Iar efritul zise:

– Da cine erau vizirul împăratului Iunan și hakimul Ruian? Și ce poveste-i asta?

Pescarul spuse:

POVEȘTEA CU VIZIRUL ÎMPĂRATULUI IUNAN ȘI CU HAKIMUL RUIAN

– Află, o, efritle, că, în vechimea vremilor și în curgerea timpurilor și a clipelor, a trăit în cetatea Farsului, în țara rumannilor², un împărat pe nume

¹ *Hakim* (cuvânt de origine persană) – înseamnă „savant“, „învățat“, dar mai frecvent „doctor“, „vraci“.

² *Cetatea Farsului* era capitala Persiei, pe când denumirea de *țara rumannilor* era dată stăpânirilor Imperiului Bizantin în Asia Mică, iar numele de *rumanni* sau, mai adesea, *rumi*, li se dădea tuturor bizantinilor. Așadar, „cetatea Farsului, în țara rumannilor“ este o inadvertență.

Iunan. Era bogat și puternic, stăpân peste oști, peste volnicii nemăsurate și peste războinici din toate neamurile de oameni. Și trupu-i era atins de o lepră care-i posomorâse pe toți vracii și pe toți învățații. Nici băuturile de leac, nici hapurile, nici alifiile nu se dovediseră de vreun folos asupra lui, și niciun hakim nu putuse să-i dibăcească nimica tămăduitor. Or, într-o zi, sosi în cetatea împăratului Iunan un hakim bătrân și vestit, pe nume Ruian. Era dăscălit în cărțile grecești, persienești, latinești, arăbești și sirienești; învățase meșteșugul vracilor și citirea stelelor, pătrunzându-le pe deplin și temeiurile și rosturile, precum și puterile lor bune ori rele; într-un sfârșit, învățase filozofia și toate tâlcurile doftoricești și alte multe învățături. Încât, după ce doctorul intră în cetate și petrecu acolo câteva zile, află de necazul împăratului și de lepra care, din voia lui Allah, îi vătăma trupul, precum și de neizbânda deplină a leacurilor tuturor hakimilor și învățaților. Aflând acestea, doctorul își petrecu noaptea îngândurat tare. Și, când se sculă, dimineața – și de cum sclipi lumina zilei și soarele dădu binețe lumii, această priveliște împodobită a celui Preabun¹ – se îmbracă în hainele lui cele mai frumoase și intră la împăratul Iunan. Pe urmă sărută pământul dintre mâinile² împăratului și îi aduse urările de dăinuire în veci a puterii Măriei Sale și a milelor lui Allah și a tuturor celor bune. Apoi îi vorbi și îi spuse cine este, și zise:

– Am aflat de boala care s-a încuibat în trupul tău, și știu că doctorii cei mulți nu au izbutit să afle mijlocul de a o curma. Or, eu am să te vindec fără a-ți da să bei niciun fel de băuturi de leac și fără să te ung cu alifii!

¹La Salie: „Soarele dădu binețe Giuvaierului celor buni” – Giuvaierul celor buni fiind profetul Mahomed, care a spus: „Soarele nu răsare decât ca să mă salute pe mine.”

²În stilul metaforic specific povestitorului arab, expresia vrea să zică: „se temeni până la pământ și sărută pământul dinaintea împăratului.”

La vorbele acestea, împăratul Iunan se minună până peste fire și zise:

– Cum vei face? Că, pe Allah! dacă mă vei vindeca, am să te îmbogățesc până în copiii copiilor tăi și am să-ți îndeplinesc toate dorințele, și vei fi tovarășul meu de ospete și prietenul meu.

După care îl cinsti cu un caftan de fală¹ și cu daruri, și îi zise:

– Oare chiar ai să mă vindeci de boală, fără de fierturi și fără de iruri?

El răspunse:

– Da, hotărât! Am să te lecuiesc fără de caznă și fără de osteneli asupra trupului tău.

Atunci împăratul se minună în chipul cel mai minunător și îi zise:

– O, mărețe doctore, care zi și care clipă au să vadă împlinindu-se ceea ce îmi povestești? Grăbește-te, o, copilul meu!

El răspunse:

– Ascult și mă supun!

Apoi coborî de la împărat și luă cu chirie o casă unde își aduse cărțile, prafurile și ierburile cele înmiresmate. Pe urmă făcu niște fierturi din prafurile și din buruienile și din dresurile lui, ciopli o măciucă scurtă și încovoiată, la mânerul ei făcu o scobitură în care înfipse o țeavă de trestie plină cu prafurile; și tot așa întocmi și o minge de lemn. Când își sfârși cu totul treaba, se urcă la împărat, a doua zi, intră la Măria Sa și sărută pământul dintre mâinile lui. Pe urmă îl îndemnă să meargă călare pe meidan² și să se joace acolo cu mingea și cu măciuca.

¹Dăruirea de haine scumpe era echivalentă cu conferirea unei înalte decorații și, de obicei, aceste haine erau împodobite cu pietre prețioase, ajungând adesea să valoreze prețuri fabuloase. Pe lângă haine, se mai dăruiau arme scumpe și cai împodobiți cu întregul harnașament.

²Meidan – arenă, teren de întreceri cavalești și de jocuri.

Și Măria Sa plecă însoțit de emiri¹ și de curteni, de viziri și de mai-marii împărăției. Și, de cum ajunse pe meidan, doctorul Ruian veni și îi înmână măciuca, zicând:

— Ia măciuca și apuc-o în pumn în chipu-acesta; lovește cu ea în pământul meidanului și în minge, din toate puterile tale. Și fă în așa fel, încât să ajungi a asuda și în palmă și în tot trupul. Și, în chipu-acesta, leacul va pătrunde în palma ta și se va împrăstia în tot trupul tău. După ce ai să asuzi, iar leacul va fi avut răgazul să lucreze, întoarce-te la sarai și-apoi du-te la hammam să te scalzi. Și-atunci vei fi vindecat. Iar acuma, pacea să fie cu tine!

Atunci împăratul Iunan luă măciuca hakimului și o prinse cu mâna toată. La rându-le, călăreții aleși săriră pe cai și îi aruncară mingea. El atunci începu să gonească de-a călare după ea, s-o măie și s-o lovească năprasnic, ținând mereu măciuca strânsă strașnic în mână. Și nu conteni a tot lovi mingea, până ce nu asudă bine și în palmă și pe tot trupul. Încât leacul pătrunse prin palmă și se împrăstie în tot trupul. Când doctorul Ruian văzu că leacul se împrăstiasă în trup, îi porunci împăratului să se întoarcă la sarai și să se ducă la hammam să facă o scaldă pe dată. Iar împăratul Iunan se întoarse numaidecât și porunci să i se pregătească hammamul. I se pregăti și, anume, cămărașii zoriră și robii grăbiră pe întrecute și așternură cearșafurile. Atunci împăratul intră la hammam și făcu o scaldă, pe urmă se îmbracă chiar înlăuntrul hammamului, de unde ieși spre a încăleca iarăși și a se întoarce la sarai să doarmă.

Iacă-așa cu împăratul Iunan. Cât despre doctorul Ruian, acesta se întoarse acasă să se culce și el. Se sculă

¹*Emir* (în arabă *amir*: „șef”) — titlu onorific dat căpeteniilor lumii musulmane, restrâns apoi numai la urmașii lui Mahomed.

dimineăța, sui la împărat, ceru îngăduința să între, ceea ce împăratul îngădui, intră, sărută pământul dintre mâinile Măriei Sale și începu a-i prociti câteva stihuri cu tâlc:

*Dacă harul vorbei te-ar alege tată,
El a doua oară-ar înflori pe dată!*

*Și-n afar' de tine, bine se-nțelege
Că pe nimeni altul n-ar putea alege!*

*Strălucita-ți față, cu-al luminii joc,
Ar umbri vâpaia orișicărui foc!*

*Fie ca mărita-ți față mult iubită
Proaspătă să steie și neprihănită!*

*Prospețimea-i pună cute de lumină
Pe obrazul vremii care va să vină!*

*Darnic, tu cu daruri m-ai acoperit,
Ca un nor de ploaie dealul înverzit.*

*Faptele-ți mărețe sunt de fală pline,
Și Ursita însăși s-a-ndrăgit de tine!*

După rostirea stihurilor, împăratul se ridică pe cele două picioare ale sale și se aruncă plin de dragoste la gâtul hakimului. Pe urmă îl pofti să șadă lângă el și îl cinsti, dăruindu-l cu niște caftane de fală strălucite.

Și chiar că, atunci când ieșise de la hammam, împăratul se uitase la trupul său și nu mai găsisese nici urmă de lepră; iar pielea i se făcuse curată ca argintul neprihănit. Se învoioșise atunci de voioșia cea mai nemăsurată, iar pieptul i se lărgise și i se umflase. Când dimineăța se luminase, împăratul intrase la divan și șezuse în jețul său; iar dregătorii și mai-marii împărăției intraseră, și tot așa și doctorul Ruian, și-atunci împăratul,

la vederea lui, se ridicase zornic și îl poftise să șadă alături de el. Atunci li se aduse amândurora mâncăruri, bucate și băuturi, cât ținu ziua toată. La căderea nopții, împăratul îi dăruî hakimului două mii de dinari, fără a mai socoti și caftanele cele făloase și peșcheșurile, și chiar calul său de călărie. Și-așa, hakimul își luă rămas-bun și se întoarse la el acasă.

Cât despre împărat, apoi el nu mai contenea să se mire cu mare minunare de iscusința vraciului și să spună:

— M-a tămăduit pe dinafara trupului, fără să mă ungă cu nicio unsoare! Or, pe Allah! acesta-i meșteșug adevărat! Se cade, așadar, să-l acopăr pe omul acesta cu binefacerile filotimiei mele și să mi-l iau de tovarăș și de prieten drag pentru totdeauna!

Și împăratul Iunan se culcă bucuros de toată bucuria lui, văzându-se teafăr la trup și mântuit de boală.

Așa că atunci când împăratul veni dimineața și se sui în scaunul său împărătesc, capii neamului șezură în picioare dinainte-i, iar de-a dreapta și de-a stânga lui vizirii își încrucișară picioarele. Atunci trimise să fie chemat doctorul Ruian, care veni și sărută pământul dintre mâinile Măriei Sale. Atunci împăratul se ridică în cinstea lui, mănca împreună cu el, îi ură viață lungă și îi dăruî caftane de fală și încă alte lucruri. Pe urmă nu conteni a tăifăsui cu el decât la venirea nopții; și puse să i se dea, ca răsplată, cinci haine de fală și o mie de dinari. Și-așa se întoarse vraciul acasă, înălțând urări de bine pentru Măria Sa.

Când se sculă dimineața, împăratul ieși și se duse la divan, și fu înconjurat de emiri, de viziri și de curteni. Or, printre viziri, împăratul avea un vizir cu înfățișarea grețoasă, cu chipul mohorât și de piază rea, cumplit, pârdalnic de zgârcit, zavistios și împietrit de pizmă și de ură. Când îl văzu pe Măria Sa cum îl poștește lângă

el pe hakimul Ruian și cum îl potopește cu toate dărniciile, vizirul fu cuprins de zavistie și hôtărî în taină pieirea lui, precum grăiește zicala: „Pizmașul se oțărăște pe toată lumea, împilăciunea stă încârligată în inima pizmașului: tăria o scoate în vileag, iar neputința o ține mocnită.” Vizirul se apropie atunci de împăratul Iunan, sărută pământul dintre mâinile Măriei Sale, și grăi:

– O, doamne al veacului și al vremii, tu cel care i-ai învăluit pe toți cu facerile tale de bine, ai la mine un sfat de însemnătate minunată, și pe care n-aș putea să ți-l tănuiesc fără a fi într-adevăr un fiu ticălos; dacă îmi poruncești să ți-l dezvăluiesc, am să ți-l dezvăluiesc!

Atunci împăratul, tulburat întru totul de vorbele vizirului, zise:

– Și care-i sfatul tău?

El răspunse:

– O, falnice doamne, cei de demult au spus: „Cine nu vede sfârșitul și urmările, acela nu va avea de prieten norocul”. Iar eu iacătă că tocmai bag de seamă că domnul meu dovedește lipsă de chibzuință, dăruindu-și binefacerile unui vrăjmaș, care râvnește nimicirea domniei sale, potopindu-l cu hatâruri și cu filotimii. Or, eu din atare pricină mă aflu la cea mai grea temere pentru Măria Ta.

La vorbele acestea, împăratul rămase până peste poate de tulburat, se schimbă la chip, și rosti:

– Cine este cel care prepui tu că îmi este vrăjmaș și care ar fi fost potopit de hatârurile mele?

El răspunse:

– O, Măria Ta, dacă ai adormit, trezește-te! Întrucât eu gândesc la vraciul Ruian!

Împăratul îi zise:

– Acela-i prietenul meu bun, și îmi este cel mai drag dintre oameni, întrucât m-a tămăduit cu un lucru pe care l-am ținut în mână, și m-a izbăvit de gubăvia mea,

care îi adusese la canon pe doctori! Or, hotărât! nu se mai află altul ca el în veacul nostru, în lumea întreagă, nici în Apus, nici în Răsărit! Încât cum de cutezi tu să bărnești asemenea lucruri despre el? Că eu, chiar de astăzi, am să-i statornicesc simbrii și huzmeturi, cât să aibă o mie de dinari pe lună! Altminteri, de i-aș da eu și jumătate din împărăția mea, tot ar fi prea puțin lucru pentru el. Așa că tare mă socot că nu spui toate astea decât din pizmă, cum stă istorisit în povestea care a ajuns până la mine, cu sultanul Sindabad!

În clipita aceea, Șeherezada băgă de seamă că se făcuse dimineață și se opri din istorisit.

Atunci Doniazada îi zise:

– O, sora mea, ce dulci și ce gingașe, și ce plăcute, și ce curate sunt vorbele tale!

Iar Șeherezada îi spuse:

– Da ce sunt ele, măsurate cu ceea ce am să vă povestesc amândurora, noaptea următoare, dacă voi mai fi în viață și dacă sultanul va binevoi să mă mai păstreze!

Atunci sultanul zise în cugetul său: „Pe Allah! nu am s-o omor până a nu auzi urmarea poveștii care-i o poveste minunată, într-adevăr!”

Pe urmă își petrecură amândoi noaptea înlănțuiți, până la ziuă. Și sultanul plecă la sala de judecăți, iar divanul se umplu de lume. Și sultanul judecă, și ridică în slujbe, și mazili, și dirigui, și isprăvi chibzuielele orânduite, și-așa până la sfârșitul zilei. Pe urmă divanul fu ridicat, iar sultanul intră în saraiul său. Iar la apropierea nopții, împlini treaba lui obișnuită cu Șeherezada, fiica vizirului.

Când fu cea de a cincea noapte,

Șeherezada spuse:

Mi s-a izvodit, o, mult norocitul sultan, că împăratul Iunan i-a spus vizirului său:

– O, vizirule, ai lăsat zavistia să intre în tine împotriva doftorului și vrei să-l omor, ca pe urmă să mă căiesc, cum s-a căit sultanul Sindabad, după ce a omorât șoimul!

Vizirul răspunse:

– Și cum s-au petrecut lucrurile?

Atunci împăratul Iunan povesti:

ȘOIMUL SULTANULUI SINDABAD

Cică a fost odată un sultan dintre sultanii Farsului, și sultanul acela era mare îndrăgitor de petreceri, de preumblări prin grădini și de toate soiurile de vânători.

Încât avea un șoim, pe care chiar el îl crescuse și de care nu se despărțea nici ziua, nici noaptea: căci, chiar și noaptea, îl ținea pe pumnul său; iar când se ducea la vânătoare, îl lua cu el, agățându-și la gât o ceșcuță de aur, din care îi da să bea. Într-o zi, pe când ședea în saraiul său, deodată iacătă că vine mai-marele șoimariilor și îi spune:

– O, doamne al veacurilor, acumai-taman vremea de a merge la vânătoare!

Atunci sultanul își făcu pregătirile de plecare și își luă șoimul pe mână. Pe urmă plecară și ajunseră într-o vale unde întinseră mrejele de vânătoare. Și pe dată o gazelă căzu în mreajă. Atunci sultanul zise:

– Îlucid pe cel pe lângă cine s-ar întâmpla să scape gazela!

Pe urmă începură să strângă mreaja de vânătoare împrejurul gazelei, care veni atunci înspre sultan, se ridică pe picioarele de dindărăt și își îndoi la piept picioarele de dinainte, de parcă ar fi vroit să sărute pământul înaintea sultanului. Atunci sultanul își plesni palmele una de alta, spre a o face să fugă, și atunci gazela sări și

zbură, trecând pe deasupra capului sultanului, și se confundă în zarea pământurilor. Atunci sultanul se întoarce înspre străjeri și îi văzu cum își făceau cu ochiul în privința lui. La vederea aceea, îi spuse vizirului:

– Oare ce au oștenii, de-și fac semne așa între ei?

El răspunse:

– Își spun că ai jurat să-l dai morții pe oricine va vedea trecând gazela pe lângă el!

Și sultanul zise:

– Pe viața capului meu! trebuie să ne luăm pe urmele ei și s-o aducem îndărăt!

Și sultanul porni calul în goană pe urmele gâzelei; iar șoimul o izbea întruna cu ciocul în ochi, până ce o orbi și o ameți. Atunci sultanul își luă ghioaga cea ghintuită, izbi cu ea în gazelă și o doborî; pe urmă descălecă, o înjunghie, o jupui și-i atârănă leșul la oblâncul șeii. Or, se făcuse cald, iar locul era pustiu, uscat și fără pic de apă. Încât sultanului i se făcu sete, și i se făcu sete și calului. Și sultanul se întoarce și văzu un copac, din care curgea o apă ca untul. Or, sultanul avea mâna acoperită cu o mânăușă de piele; încât sultanul luă ceșcuța șoimului de la gât, o umplu cu apă și o puse dinaintea păsării; și pasărea dete cu gheara în ceașcă și o vărsă. Sultanul luă ceșcuța a doua oară, o umplu și, gândind mai departe că păsării îi este sete, o așeză dinainte-i; și șoimul pentru a doua oară lovi cu gheara în ceașcă și o vărsă. Și sultanul fu cuprins de mânie împotriva păsării, și luă ceașca a treia oară, da o întinse calului; iar șoimul lovi cu aripa ceașca și o vărsă. Atunci sultanul zise:

– Îngropa-te-ar Allah, o, tu, cea mai cobe dintre păsările de piază rea! Nu mi-ai dat nici mie tihnă să beau, te-ai păgubit și tu de apă, și l-ai păgubit și pe cal.

Pe urmă îl lovi pe șoim cu sabia și-i reteză aripile.

Atunci șoimul începu să salte capul și să grăiască prin semne:

– Uită-te ce se află în copac!

Și sultanul ridică ochii și văzu în copac un șarpe; iar ceea ce curgea era veninul lui. Atunci sultanul se căi că tăiasa aripile șoimului. Pe urmă se sculă, încălecă iar pe cal, plecă ducând cu el gazela și ajunse la saraiul lui. Aruncă atunci bucătarului gazela și spuse:

– Ia-o și gătește-o!

Pe urmă sultanul șezu în scaunul său împăralesc, având pe mână șoimul. Atunci șoimul scoase un piuit și muri. La priveliștea aceea, sultanul începu să se tânguie de jale și de amar că ucisese șoimul, care îl scăpase de la pieire.

Și-aceasta-i povestea cu sultanul Sindabad!

După ce ascultă istorisirea cu împăratul Iunan, vizirul spuse:

– O, mărite doamne plin de fală, ce rău am săvârșit, în care tu să fi văzut urmări năprasnice? Nu mă port cu tine așa decât din milă față de tine. Și ai să vezi tu adevărul spuselor mele! Dacă mă vei asculta, vei scăpa; de nu, ai să pieri, cum a pierit un vizir viclean, care a amăgit un cocon de crai.

POVESTEA CU COCONUL DE CRAI ȘI CU GHULA

Craiul cu pricina avea un fecior tare împătimit de vânătoare și de goana de-a călare după vânat; și mai avea și un vizir. Craiul acela îi poruncise vizirului să fie lângă fiul său peste tot pe unde s-o duce. Într-o zi ca toate zilele, coconul plecă la vânătoare și în goana de-a călare după vânat, și cu el plecă și vizirul tatălui său. Și merseă amândoi până ce nimeriră peste o fiară cumplită. Și vizirul îi zise beizadelei:

– E a ta! sari după fiara asta cruntă și ține-i urma!

Iar coconul domnesc goni pe urma fiarei până ce o pierdu din ochi. Și pe dată fiara se mistui în pustie. Iar coconul rămase năuc și nu mai știa încotro s-o ia, când iacătă că zări în susul drumului o copilă care plângea. Coconul o întrebă:

– Cine ești tu?

Ea răspunse:

– Sunt fica unui sultan dintre sultanii de la Ind. Pe când drumețeam prin pustie cu caravana, m-a potopit somnul și am căzut de pe cal, fără să-mi dau seama. Și m-am pomenit părăsită, singură-singurică și tare buimacă!

Dacă auzi vorbele fetei, coconul fu cuprins de milă și o luă pe spinarea calului, o puse la spatele șei și plecă. Iar când treceau pe lângă niște năruituri, copila îi zise:

– O, stăpâne al meu, aș vrea să cobor pentru o nevoie!

Atunci el o coborî lângă năruituri; apoi, văzând că ea zăbovește prea mult și că se dovedea prea târomelnică, se duse după ea, fără ca ea să-l simtă; or, fata era o ghulă!¹ și le spunea copiilor ei:

– O, copiii mei, astăzi v-am adus un băietan bine rotunjit!

Iar ei îi ziseră:

– Oh! adu-ni-l, o, maică a noastră, ca să-l înfulecăm în pântecele noastre!

Când le auzi vorbele, coconul domnesc nu mai avu nicio îndoială în ce privește moartea lui; și vinele i se zbătură, și fu cuprins de spaimă pentru viața lui, și se întoarse. Când ghula ieși afară, îl văzu că era speriat rău de tot și că tremura, și îi zise:

– Ce ai de ești speriat?

¹ *Ghulă* – ființă demonică care, după mitologia arabă, trăiește în locuri pustii, mai ales prin ruine și cimitire, hrănindu-se cu cadavre. Ghulii și ghulele pot să ia chip omenesc, spre a-i amăgi pe drumeții singuratici și a-i mânca.

El răspunse:

– Am un vrăjmaș, de care mi-e frică!

Și ghula îi zise:

– Au nu mi-ai spus tu așa: „sunt un cocon domnesc?...“

El răspunse:

– Da, într-adevăr.

Ea îi spuse:

– Atunci de ce nu-i dai niște bani vrăjmașului tău, spre a-l potoli?

El răspunse:

– O, nu se potolește cu bani, că nu se potolește decât cu sufletul meu! Or, tare mi-e frică de el, și sunt pradă împilării!

Ea zise:

– Dacă ești împilat, precum mărturisești, nu ai decât să ceri ajutorul lui Allah împotriva vrăjmașului tău; iar El are să te izbăvească de răutățile vrăjmașului și de răutățile tuturor aceluia de care ți-e frică!

Atunci coconul domnesc ridică fruntea spre cer și zise:

– O, Tu, cel carele răspunzi împilatului care ți se roagă, și îi dezvălui răul, fă-mă să biruiesc asupra neprietenului meu, căci tu ai putere peste toate câte le vrei!

Când auzi rugăciunea, ghula pieri. Iar coconul se întoarse la tatăl său craiul și istorisi îndemnul cel rău al vizirului! Și sultanul porunci moartea vizirului!

Apoi vizirul împăratului Iunan urmă cu spusele acestea:

– Tot așa și cu tine, o, Măria Ta: dacă ai să te încrezi în vrăciul acesta, are să te facă să mori de cea mai rea dintre morți. Și, măcar că l-ai potopit cu hatăruri și ți l-ai făcut prieten de inimă, el tot îți pregătește moartea. Au tu nu vezi pentru ce te-a scăpat de boală pe dinafara

trupului cu un lucru pe care l-ai ținut în mână? Și nu socoți că a făcut-o numai ca să-ți pricinuiască pieirea cu alt lucru pe care să ți-l dea să-l ții tot așa?

Atunci împăratul Iunan zise:

– Drept spui! Să se facă după îndemnul tău, o, vizire de bun sfat. Întrucât este tare cu puțință ca vraciul să fi fost venit ca o iscoadă furișată spre a-mi pricinui pierzarea. Întrucât, dacă m-a izbăvit cu un lucru pe care l-am ținut în mână, poate prea bine să mă și piardă, de pildă cu un lucru pe care m-ar pune să-l miros!

Pe urmă împăratul spuse vizirului său:

– O, vizirule, ce se cuvine să facem cu el?

Iar vizirul răspunse:

– Se cuvine să trimitem numaidecât pe cineva să-l cheme; și, când are să se înfățișeze aici, se cuvine să-l izbim drept la cerbice; și ai să-i curmi astfel ticăloșiile și ai să te scapi de el, și ai să fii liniștit. Viclenește-l, dară, până a nu te vicleni el!

Iar împăratul Iunan zise:

– Drept spui, o, vizirule!

Pe urmă împăratul trimise să fie chemat doctorul, care se înfățișă bucuros, neștiind ce hotărâse îndurătorul. Spune poetul în stihuri:

*O, tu, cel speriat de cruda Soartă,
Te liniștește! Nu știi tu cuvântul
Că toată firea – vie fie, moartă –
E-n mâna Celui ce-a zidit pământul?
Căci ce e scris, e scris – și n-o să ardă
Nimic vreodată-n lume legământul!
Iar de ce nu ți-e scris, de bună seamă
Că nu ai pentru ce să-ți fie teamă.*

*Și, Doamne-nalt, pot eu petrece oare
O zi să nu slăvesc a Ta-nălțime?
Cui să-i păstrez atâtea daruri rare,
Și glasul-mi de poet, și-aceste rime?*

*Tu daruri noi îmi dai, și fiecare,
Primit din mâna ta, e-n întregime
Mult mai frumos decât cel dinainte.
Și, până să ți-l cer, mi-l dai, Părinte!*

*Și-atunci cum aș putea eu să nu cânt
Mărirea Ta și să nu te slăvesc
În sufletu-mi și-n ochii-a câte sunt?
Ci n-am grumaz să pot – mărturisesc! –
Și nici atâta har într-un cuvânt,
Cât să te cânt și cât să dovedesc
Povara darurilor fără număr,
Pe care, Doamne, mi le pui pe umăr!*

*O, tu, cel necăjit, încredințează
În mâna lui Allah cel Înțelept
Grijile tale! Sub eterna-i rază,
Sufletul tău netemător și drept
Va sta-ntre oameni răi ca sub o pază.
Nu vrerea ta, să știi, ia lumea-n piept,
Ci vrerea-n care-s toate câte-aștepți
A Celui înțelept peste-nțelepți!*

*Nu deznădăjdui! Alungă toate
Tristețile și gândurile-amare!
Oare nu știi că deznădejdea roade
Chiar inima celui mai dârz și tare?
Deci lasă tot! Un vis de rob nu poate
Nimic în fața Celui veșnic mare.
Tu-n voia sorții mergi – și-ai să ai parte
De darul fericirii fără moarte!*

Când, deci, hakimul Ruian se înfățișă, Măria Sa zise:
– Știi pentru ce te-am chemat să vii dinaintea mea?
Iar doctorul răspunse:

– Nimenea nu cunoaște necunoscutul, decât numai
Allah cel Preaînalt!

Măria Sa îi spuse:

– Te-am chemat să vii la moartea ta și spre a-ți lua sufletul!

Și hakimul Ruian, la vorbele acestea, rămase uluit de mirare în cea mai mirată uluire, și grăi:

– O, Măria Ta, pentru ce să mă ucizi, și ce greșeală a fost săvârșită de mine?

Și Măria Sa îi răspunse:

– Se zice că ești o iscoadă și că ai venit să mă omori. Iar eu vroi să te omor, până a nu mă omorî tu!

Pe urmă strigă la armaș și îi zise:

– Retează-i gâtul acestui hiclean și izbăvește-ne de ticăloșiile lui!

Și doctorul spuse:

– Cruță-mă, și Allah te va cruța! Și nu mă omorî, că te va omorî și pe tine Allah!

Pe urmă se mai rugă iară, cum am făcut și eu dinaintea ta, o, efritle, fără ca tu să te înduri de mine; ba, dimpotrivă, ai stăruit să-mi vrei moartea.

Apoi împăratul spuse hakimului:

– Nu pot să mai am încredere și nici să mă mai știu liniștit, până nu te voi ucide. Întrucât, dacă m-ai tămădui cu un lucru pe care l-am ținut în mână, tare mă socot c-ai să mă ucizi cu vreun lucru pe care ai să mi-l dai să-l miros, ori în alt chip!

Ci hakimul spuse:

– O, Măria Ta, asta mi-e răsplata? Îmi dai răul pentru binele ce ți-am făcut?

Ci împăratul zise:

– Este de trebuință moartea ta fără de zăbavă!

Când hakimul se încredință limpede că împăratul îi vroia moartea fără de izbavă, plânse și se mohorî din pricina binelui făcut celui ce nu era vrednic de el. Că spune poetul în privința aceasta:

*Tânăra și smintita de Maimuna
Nu are-n creier niciun pic de minte.*

*Pe când cinstitul, vrednicu-i părinte
Un înțelept rămâne-ntotdeauna.
Priviți-l cum, în mână cu-o lumină,
Trece pe drum, ferindu-se frumos
De praf, de murdării, de orice tină,
Ca și de-alunecuşul păcătos.*

După aceea, armaşul păşi înainte, îl legă pe hakim la ochi şi, trăgându-şi spada, îi zise împăratului:

– Cu îngăduinţa ta!

Şi hakimul plângea mai departe şi îi spunea împăratului:

– Cruţă-mă, şi Allah te va cruţa; şi nu mă omorî, ca să nu te omoare şi pe tine Allah!

Şi îi spuse stihurile poetului:

*Zadarnice sunt sfaturile mele.
Doar nătărăii dobândesc crezare.
Eu numai silă-adun şi supărare,
Şi râsetele gurilor mişele.
Încât, de-oi mai trăi, mă voi feri
Să dau vreun sfat. Iar dacă am să mor,
Rămâne-voi de pildă celor vii:
Să-şi pună lacăt straşnic gurii lor.*

Pe urmă îi spuse Măriei Sale:

– Aceasta mi-e răsplata? Iacătă că te porţi cum a făcut un crocodil!

Atunci Măria Sa zise:

– Da care este povestea acelui crocodil?

Şi hakimul zise:

– Of, mi-e peste putinţă să ți-o istorisesc, câtă vreme mă aflu în starea aceasta. Uf, Allah fie asupra-ți! Cruţă-mă, şi Allah are să te cruţe!

Pe urmă începu să verse lacrimi gârlă. Atunci câţiva dintre prietenii de inimă ai Măriei Sale se ridicară şi grăiră:

— O, Măria Ta, fă-ne hatârul sângelui acestui hakim, întrucât nu l-am văzut niciodată săvârșind vreo vină împotriva ta; dimpotrivă, l-am văzut cum te-a scăpat de boala care nu se da dusă de doctori și de învățați!

Împăratul le răspunse:

— Voi habar nu aveți de temeiul morții acestui vraci: dacă l-aș cruța, aș fi pierdut fără de izbavă, întrucât cel ce m-a mântuit de boală, dându-mi să țin în mână un băț, ar putea prea bine să mă ucidă, dându-mi să miros cine știe ce. Or, tare mi-e frică să nu mă omoare, ca să pună mâna pe plata tocmită pentru moartea mea; întrucât pesemne că-i vreo iscodă care nu a venit aici decât să mă omoare. Așa că moartea lui este de nevoie. După care nu am a mă mai teme pentru mine!

Atunci hakimul spuse:

— Cruță-mă, ca să te cruțe și pe tine Allah, și nu mă omorî, că Allah te va omorî și pe tine!

Ci, bre efitule, când hakimul se încredință că împăratul avea să-l omoare fără de izbavă, îi spuse:

— O, Măria Ta, dacă moartea mea este chiar de nevoie, îngăduie-mi răspusul de-a coborî până la casa mea, spre a mă scutura de toate lucrurile și spre a le cere alor mei și vecinilor să se îngrijească de înmormântarea mea, și mai cu seamă spre a da în dar cărțile mele de leacuri. Și-apoi am o carte, care chiar că este temeiul temeiurilor și minunea minunilor, pe care vreau să ți-o aduc peșcheș, spre a o păstra cu grijă în dulapul tău.

Atunci împăratul îi spuse hakimului:

— Și ce carte-i aceea?

El răspunse:

— Cuprinde lucruri de neprețuit, iar cea mai însemnată dintre tainele pe care le dezvăluie este aceasta: dacă îmi vei tăia capul, să deschizi cartea și să numeri trei foi, întorcându-le; să citești apoi trei rânduri de pe fața

din stânga, și atunci capul meu tăiat îți va vorbi și îți va răspunde la toate întrebările pe care ai să i le pui!

La vorbele acestea, împăratul se minună până peste marginile minunării și se înfioră de bucurie și de tulburare și grăi:

– O, hakimule!... Chiar dacă am să-ți tai capul, vei vorbi?

El răspunse:

– Da, chiar așa, o, Măria Ta! întrucât într-asta-i, cu adevărat, un lucru peste fire.

Atunci împăratul îi îngădui să plece, ci între străji; și doctorul coborî la casa lui și își isprăvi în ziua aceea treburile, precum și în ziua următoare. Pe urmă se întoarse la divan, și tot așa veniră și emirii, vizirii, dregătorii, navabii¹ și toți capii împărăției, iar divanul se făcu ca o grădină plină de flori. Atunci vraciul intră în divan și se opri dinaintea împăratului, ținând în mâini o carte tare veche și o cutiuță de leacuri plină cu un praf. Pe urmă șezu jos și grăi:

– Să mi se aducă o tavă!

I se aduse o tavă; și vărsă pe tavă praful și îl întinse pe fața ei. Spuse apoi:

– O, Măria Ta! ia această carte, dar să nu te slujești de ea, până a nu-mi vei fi tăiat capul. După ce îl vei fi tăiat, așază-l pe tava aceasta și poruncește să fie apăsăat peste praful acesta, spre a opri scurgerea sângelui; pe urmă să deschizi cartea!

Și împăratul, în graba lui, nici nu-l mai ascultă: luă cartea și o deschise; și găsi foile lipite unele de altele. Atunci își duse degetul la gură, îl înmuie și izbuti să desfacă foaia dintâi. Și făcu tot așa și cu cea de a doua și cu cea de a treia foaie, și de fiecare dată foile nu se desfăceau decât cu mare anevoință. În chipu-acesta, împăratul desfăcu șase foi, încercă să citească, da nu putu

¹Navab (în arabă *nawwap*, pl. de la *naip*) – locțiitor sau reprezentant al sultanului.

să găsească acolo niciun fel de scriitură. Și grăi:

– O, vraciule, nu se află nimic scris!

Hakimul răspunse:

– Întoarce mai departe în același chip!

Și împăratul urmă a întoarce mai departe foile. Și nici nu se scurseseră bine câteva clipite, că otrava și începu să curgă prin sângele împăratului, chiar pe clipă și pe dată; căci cartea era otrăvită. Și atunci împăratul se prăbuși, cu zvârcoliri cumplite, și strigă:

– Otrava curge.

Și atunci pe loc, hakimul Ruian începu să ticluiască niște stihuri rostind:

*Judecătorii-au judecat, vai mie!
Dar încalcând și pravili și dreptate!
Și totuși, mare Doamne, nu se poate
Dreptate niciodată să nu fie.*

*La rândul-le sunt judecați și ei!
Dacă ar fi fost cinstiți și drepti cândva,
Acum județul poate i-ar cruța.
Ci ei au împilat fără temei,
Și-acuma însăși soarta îi împilă
Cu grea osândă, neștiind de milă.*

*De scârbă și batjocură-au ajuns.
Și-i drept! Căci după faptă – și răsplată!
Temeiul soartei, cât de nepătruns,
Tot se-plinește-odată și odată.*

Pe când Ruian, hakimul, sfârșea de rostit stihurile, împăratul căzu mort chiar în clipita aceea.

– Or, o, efritle, acum vezi și tu că, dacă împăratul Iunan l-ar fi cruțat pe hakimul Ruian, Allah l-ar fi cruțat și pe el la rândul-i. Și el nu a vrut, și și-a hotărât moartea.

Iar tu, o, efritle, dacă ai fi vroit să mă cruți, te-ar fi cruțat și pe tine Allah.

În clipita aceasta a povestirii sale, Șeherezada văzu zorii sclipind și se opri sfioasă. Iar sora ei Doniazada îi zise:

– Ce desfătătoare sunt vorbele tale!

Ea răspunse:

– Da ce sunt astea pe lângă cele ce am să vă istorisesc în noaptea următoare, dacă voi mai fi în viață și dacă sultanul va voi să mă mai cruțe!

Și își petrecură noaptea aceea în bucurie desăvârșită și în desfătare, până dimineața. Pe urmă sultanul se duse la divanul lui. Iar după ce ridică divanul, se întoarse la sarai la ale sale.

Iar când fu cea de a șasea noapte,

Șeherezada urmă:

Mi s-a izvodit, o, mult-norocitul sultan, că atunci când pescarul i-a spus efritolui: „Dacă m-ai fi cruțat, te-aș fi cruțat și eu; dar tu nu ai vrut decât moartea mea, iar eu am să te las să mori întemnițat în vasul acesta, și am să te arunc în mare!” – atunci efritul a strigat și a zis:

– Allah fie asupra-ți! o, pescarule, să nu faci așa! Și cruță-mă cu mărinimie, fără a mă certa prea tare pentru fapta mea, căci, dacă eu am fost ucigaș, fi tu binefăcător; iar zicalele vestite spun: „O, tu, cel care faci bine celui ce face rău, iartă toată nelegiuirea răufăcătorului!” Iar tu, o, pescarule, să nu-mi faci cum a făcut Umama cu Atika!

Pescarul zise:

– Și care-i pățania lor?

Efritul răspunse:

– Nu este ceasul de povestit, câtă vreme sunt întemnițat; după ce ai să mă scoți afară, am să-ți spun pățania lor!

Pescarul zise:

— A, nu! trebuie numaidecât să te arunc în mare, fără a-ți mai rămâne niciun mijloc de ieșire de acolo! Când mă rugam de tine și când îți ceream îndurare, tu nu râvneai decât la moartea mea, fără ca eu să fi săvârșit nicio greșeală față de tine ori vreo mișelie; și nu-ți făcusem decât bine, căci te sloboziseam de la popreală. Încât atunci când te-ai purtat așa cu mine, am priceput că erai de un neam ticălos la obârșie. Or, să știi bine că nu am a te arunca în mare, decât spre a da de veste despre purtarea ta oricui ar încerca să te scoată, iar acela are să te arunce îndărăt iarăși, și-atunci ai să zaci în marea aceasta până la sfârșitul vremilor, spre a te înfrupta din toate soiurile de chinuri!

Efritul îi răspunse:

— Dă-mi drumul, întrucât acum este ceasul a-ți istorisi povestea. Și-apoi îți făgăduiesc a nu-ți mai face vreun rău niciodată și am să-ți fiu de mare folos printr-o învoială, ce are să te îmbogățească pentru totdeauna.

Atunci pescarul luă seama la făgăduiala că, dacă îl va slobozi, efritul nu îi va mai face niciodată vreun rău, ci că îl va răsplăti printr-un ajutor. Pe urmă, după ce se încredință bine de credința și de făgăduiala lui, și după ce îl puse să se lege față de el cu jurământ pe numele lui Allah Atotputernicul, pescarul deschise vasul. Atunci fumul porni să se înalțe, până ce ieși afară cu totul; și se preschimbă într-un efrit înfricoșător ca urâtenie la chip. Efritul izbi o dată cu piciorul în vas și îl aruncă în mare. Când văzu cum găvanul ia calea mării, pescarul fu încredințat fără de nicio îndoială de pieirea lui, se scăpă cu udul în șalvari, și rosti:

— Asta chiar că nu este semn bun!

Pe urmă încercă să-și întremeze inima și zise:

— O, efritule, Allah Preaînaltul a spus: „Trebuie să vă țineți jurământul, căci vi se va cere socoteală!” Or,

mi-ai făgăduit și mi-ai jurat să nu mă viclenești. Așa că, dacă ai să mă viclenești, Allah are să te pedepsească, întrucât Allah este luător-aminte; și, dacă e îndurător, nu este și uitător; și ți-am spus ce i-a spus doctorul Ruian împăratului Iunan: „Cruță-mă, și Allah te va cruța!”

La vorbele acestea, efitul începu să râdă și veni dinainte-i și zise:

– O, pescarule, haide după mine!

Iar pescarul purcese la drum după el, fără a prea crede în vreo scăpare, până ce lăsară cetatea departe în urmă și o pierdură din ochi; și urcară într-un munte, și coborâră într-o sihăstrie largă, în mijlocul căreia se afla un lac. Atunci efitul se opri și îi porunci pescarului să-și arunce năvodul și să pescuiască; iar pescarul se uită în apă și văzu o mulțime de pești albi, roșii, albaștri și galbeni. La priveliștea aceea, pescarul se minună; pe urmă își aruncă năvodul și, când îl scoase îndărăt, văzu în el patru pești, fiecare pește de altă culoare. La această privești, se bucură, iar efitul îi zise:

– Du-te cu peștii aceștia la sultan și dăruiește-i-i, iar sultanul are să-ți dea pe ei cât să te îmbogățești. Și-acuma, pe Allah! binevoiește a primi temenelele mele, întrucât iacătă că am uitat talămurile cele alese, de când tot șed în mare, acuma-s mai bine de o mie și opt sute de ani, fără a mai vedea lumea de la fața pământului! În ce te privește, tu să vii în fiecă zi să pescuiești aici, da numai câte o singură dată pe zi! Și-acuma, aibă-te Allah sub straja sa!

Cu asta, efitul izbi cu cele două picioare ale lui pământul, care se întredeschise și îl înghiți.

Atunci pescarul se întoarse în cetate, minunat întru totul de cele ce i se întâmplaseră cu efitul; pe urmă luă peștii și îi duse în casa lui; apoi luă un ol de lut ars, îl umplu cu apă și puse în el peștii, care începură să

zburde prin apa din ol. Pe urmă, așezându-și olul pe cap, purcese spre saraiul sultanului, precum îl învățase efritul. Când pescarul urcă la sultan și îi înfățișă peștii, sultanul se minună cu minunare până peste fire, întrucât nu mai văzuse niciodată în viața lui ceva asemenea ca soi și ca bunătate, și grăi:

— Să fie dați peștii aceștia arăpoaicei noastre, bucătăreasa!

Or, roaba aceea îi fusese dăruită sultanului ca peșcheș de numai trei zile de către împăratul rumannilor și nu avusese încă vreme să-i pună la încercare priceperea de bucătăreasă. Și-așa că vizirul îi porunci să pună la prăjit peștele, zicându-i:

— O, arăpoaico, sultanul m-a însărcinat să-ți spun așa: „Nu te păstrez ca pe o comoară, o, strop al ochiului meu, decât numai pentru zilele de mare bătlie!“ Or, fă-ne să-ți vedem astăzi dovada măiestriei tale de bucătăreasă și bunătatea bucatelor tale: căci sultanul tocmai a primit un om aducător de peșcheșuri!

Apoi vizirul plecă, după ce rosti toate îndrumările; iar sultanul îi porunci să i se numere pescarului patru sute de dinari. După ce vizirul îi numără dinarii, pescarul puse galbenii în poala cămășii și se întoarse acasă la nevastă-sa, întru totul mulțumit și bucuros. Pe urmă cumpără pentru copiii săi toate de câte puteau să aibă trebuință. — Și-atâta, în ceea ce îl privește pe pescar!

Și în ceea ce o privește pe arăpoaică, apoi ea luă peștii, îi curăți și îi rânduiește pe tigaie; pe urmă îi lăasă să se prăjească bine pe-o parte, și îi întoarse apoi pe cealaltă parte. Dar deodată peretele bucătăriei se crăpă și lăasă loc să intre o copilandă cu mijlocelul suleget, cu obraji plini și netezi, cu mândreți desăvârșite, cu pleoapele

sulemenite cu khol¹ negru, cu chipul luminos, cu trupul gingaș îndoit; avea pe cap o kufie² de mătase cu ciucuri sinilii, cercei mari la urechi, brățări la încheieturi, iar pe degete, inele cu nestemate scumpe; și ținea în mână o smicea de bambus. Se apropie și, înfigând smiceaua în tigaie, grăi:

– O, peștilor, vă mai țineți făgăduiala?

La priveliștea aceea, roaba leșină; iar copila își rosti întrebarea și a doua oară, și a treia oară. Atunci toți peștii își ridicară capetele dinlăuntrul tigăii și spuseră:

– Oh, da! oh, da!

Pe urmă cântară laolaltă stihurile acestea:

*De-ți vei schimba vreodată gândul,
La fel ni-l vom schimba și noi;
De-ți vei îndeplini cuvântul,
Și noi l-îndeplinim apoi;
Dar de vei vrea să-nșeli orândul,
Venim asupra ta puhoi!*

După stihurile acestea, copila răsturnă tigaia și ieși tot prin locul pe unde intrase, iar peretele bucătăriei se lipi la loc. Când roaba se trezi din leșin, văzu că tuspătru peștii se arsese și se făcuseră negri ca de cărbune, și își zise în sine: „Săracii pești! Nici n-a început bătaia, și s-au și rocoșit!” Și pe când ea se văicărea mai departe, iacătă că vizirul se ițește din spate peste capul său și-i zice:

– Du-i sultanului peștii!

Iar roaba începu să plângă și îi istorisi vizirului pățania și ce a urmat din ea; iar vizirul rămase uluit și grăi:

– Asta chiar că este o poveste tare ciudată!

Și trimise să fie căutat pescarul și, odată pescarul adus, îi zise:

– Trebuie numaidecât să ni te înfățișezi cu patru

¹Khol (din cuvântul arab *al-khol* – alcool) – suliman făcut pe bază de pulbere de antimoniu, asemănător cu cel cunoscut sub numele de cârmâz.

²Kufie – năframă de aproape un metru pătrat.

pești la fel cu cei pe care i-ai adus întâia oară!

Iar pescarul se duse la baltă, aruncă năvodul și îl scoase îndărăt cu patru pești în el, pe care îi luă și-i duse vizirului. Iar vizirul intră să-i dea arăpoaicei, spunându-i:

– Apucă-te să-i pui la prăjit de față cu mine, ca să văd și eu ce este în toată treaba asta?

Iar arăpoaica se apucă să gătească peștii, și îi puse în tigaie la foc. Or, nici nu apucară să se scurgă bine câteva clipite, că iacăță că peretele se și crăpă, iar copila se ivi tot în aceleași haine și ținând tot așa în mână smiceaua. Înfipse smiceaua în tigaie și grăi:

– O, peștilor, o, peștilor! vă mai țineți făgăduiala cea veche?

Iar peștii își ridicară toți capetele și cântară laolaltă stihurile acestea:

*De-ți vei schimba vreodată gândul,
Atunci și noi ni-l vom schimba;
Dacă-ți vei ține jurământul,
Și noi vom face tot așa;
Dar de-ai să vrei să rupi orândul,
E vai și-amar de viața ta.*

În clipita aceea, Șeherezada văzu zorii mijind și își curmă vorbele îngăduite.

Când fu cea de a șaptea noapte,

ea spuse:

Mi s-a izvodit, o, norocitul sultan, că, după ce peștii începură să vorbească, fetișcana răsturnă tigaia și ieși tot pe acolo pe unde intrase, și peretele se lipi la loc. Atunci vizirul se ridică și spuse:

– Aceasta-i o treabă pe care chiar că n-aș putea s-o tăinuiesc sultanului!

Pe urmă se duse la sultan și îi istorisi ce se petrecuse de față cu el. Iar sultanul zise:

— Trebuie să văd lucrul cu chiar ochiul meu!

Și trimise să fie căutat pescarul, și îi porunci să se înfățișeze cu patru pești la fel cu cei dintâi, și îi lăasă pentru aceasta un răspăs de vreme de trei zile. Și pescarul se întoarse degrabă la baltă și aduse numaidecât patru pești. Atunci sultanul porunci să i se dea patru sute de dinari; și, întorcându-se spre vizir, îi spuse:

— Pregătește chiar tu, dinaintea mea, peștii aceștia!

Iar vizirul răspunse:

— Îndeplinesc și mă supun!

Atunci puse să fie adusă tigaia dinaintea sultanului și rândui în ea peștii la prăjit, după ce îi curăți bine; apoi, odată prăjiți pe-o parte, îi întoarse pe cealaltă parte. Și deodată peretele bucătăriei se crăpă și țâșni pe acolo un arap asemenea unui bivol ca toți bivolii ori a vreunuia dintre uriașii din seminția lui Ad¹; și ținea în mână o creangă verde de pom; și spuse cu un glas răspicat și cumplit:

— Peștilor, o, peștilor! vă mai țineți făgăduiala cea veche?

Iar peștii își ridicară capetele din tigaie și spuseră:

— Da, de bună seamă! da, de bună seamă!

Și rostiră laolaltă întocmirea aceasta de stihuri:

*De-ți vei schimba vreodată gândul,
Și noi ni-l vom schimba la fel;
De-ți vei cinsti tot legământul,
Și noi îl vom cinsti cu zel;
Dar de-ai să-ncalci cândva orândul,
Nu vei scăpa de la măcel!*

Pe urmă arapul veni la tigaie și o răsturnă cu creanga,

¹Tribul Ad, spun legendele și *Coranul*, a fost nimicit de Allah din pricina nesupunerii lui la credința mahomedană. Adiții, conform tradiției, aveau o statură de uriași.

iar peștii arseră și se făcură cărbuțe negru. Atunci arapul plecă tot pe acolo pe unde intrase. După ce pieri de dinaintea ochilor lor a tuturor, sultanul grăi:

– Asta-i o treabă despre care chiar că nu putem să păstrăm tăcere. De altminteri, nu încapе îndoială, peștii aceștia trebuie să aibă o poveste ciudată.

Porunci atunci să fie adus pescarul și, odată pescarul sosit, îi zise:

– De unde este peștele?

El răspunse:

– Dintr-o baltă aflată între patru dealuri, dincolo de muntele care străjuiește cetatea!

Iar sultanul se întoarse spre pescar și întrebă:

– Câte zile se cer ca să ajungi acolo?

El răspunse:

– O, doamne, al nostru sultane! nu se cere decât o jumătate de ceas!

Iar sultanul rămase tare uluit și porunci străjerilor să-l însoțească pe pescar tot atunci. Iar pescarul, tare încurcat, începu să-l blesteme în gând pe efit. Iar sultanul și toți ceilalți porniră și suiră într-un munte și coborâră într-o sihăstrie largă pe care niciodată în viața lor nu o mai văzuseră până atunci. Iar sultanul și oștenii se minunau de întinderea aceea goală, așternută între patru munți, și de tăul acela în care jucau pești de patru culori osebite: roșii, albi, galbeni și albaștri. Iar sultanul se opri și le spuse oștenilor și tuturor câți se aflau de față:

– Este careva dintre voi care să fi văzut până acum lacul acesta în locul acesta?

Ei răspunseră cu toții:

– O, nu!

Și sultanul zise:

– Pe Allah! nu am să mă mai întorc în cetatea mea și nu am să mă mai așez în scaunul de domnie al împărăției

mele până ce nu voi afla adevărul despre acest lac și despre peștii din el!

Și le porunci oștenilor să împresoare munții; iar oștenii așa făcură. Atunci sultanul îl chemă pe vizir. Vizirul acela era un cărturar, om înțelept, iscusit la vorbă, dăscălit în toate științele. După ce se înfățișă dinaintea sultanului, sultanul îi zise:

— Am de gând să fac un lucru și, dintru-ntâi, voi să ți-l înfățișez: mi-a venit în minte să stau cu desăvârșire singur la noapte și să caut singur lămurirea tainei lacului și a peștilor lui. Tu, dar, ai să te ații la ușa cortului meu și ai să le spui emirilor, vizirilor și curtenilor: „Sultanul este bolnav și mi-a dat poruncă să nu las pe nimeni să intre la el!“ Și să nu dezvăluiești nimănuia ce mi-am pus de gând!

Așa că vizirul nu avu cum să se împotrivească. Atunci sultanul se străvesti, își încinse sabia și se strecură departe de însoțitorii săi, fără a fi văzut. Și purcese să umble toată noaptea până dimineăta, fără de oprire, până la vremea când căldura, ajungând prea tare, îl sili să se odihnească. După care porni iar să umble cât ținu ziua toată, și-a doua noapte până dimineăta. Și iacătă că zări în depărtare ceva negru; se bucură și își zise: „S-ar putea să dau acolo de vreunul care să-mi istorisească povestea lacului și a peștilor lui!“ Apropiindu-se de negureața aceea, văzu că era un dam zidit numai din pietre negre, întărit cu brâie late de fier, și văzu că poarta avea un canat deschis, iar celălalt închis. Atunci se bucură și, oprindu-se la poartă, bătu încetișor; dar, neauzind niciun răspuns, bătu a doua oară, și-a treia oară; pe urmă, neauzind răspuns, bătu și a patra oară, și mult mai vârtos; și nimeni nu-i răspunse. Atunci își zise: „Nu mai încape îndoială, saraiul este pustiu.“ Atunci, făcându-și inimă, păși pe poarta saraiului și ajunse într-o încăpere lungă de trecere. Acolo, cu glas tare, grăi:

— O, stăpâni ai saraiului, sunt un străin, un trecător pe cale, și vă cer oleacă de merinde pentru drum!

Pe urmă își rosti iarăși cererea, încă o dată și încă o dată; și, neauzind niciun răspuns, își întări inima și își îmbărbătă sufletul, și păși mai departe până în mijlocul saraiului. Și nu găsi acolo pe nimeni. Da văzu că tot saraiul era așternut din belșug cu chilimuri și că în mijlocul curții dinlăuntru era un havuz străjuit de patru lei de aur roșu și care lăsau apa să țâșnească din gurile lor de mărgăritare strălucitoare și de nestemate; de jur împrejur, era un potop de păsări care nu puteau să zboare afară din sarai, oprite de o mreajă mare ce se întindea pe deasupra saraiului. Iar sultanul se minună de toate astea, da era mâhnit că nu poate să găsească pe nimenea care să-i poată dezvălui într-un sfârșit taina lacului, a peștilor, a munților și a saraiului. Pe urmă șezu jos, între două uși, cugetând adânc. Și deodată auzi un plâns slab, care venea ca dintr-o inimă obidită, și auzi un glas dulce care îngâna încetișor stihurile acestea:

*Ah, nu mai sunt în stare să vă supun, dureri!
Pedepsele amare mi se citesc pe față.
Din ochii mei și somnul și liniștile pier,
Iar nopțile-mi sunt albe ca alba dimineată.*

*Of, dacă deznădejde și chin n-ar mai veni,
Și gândurile dacă nu s-ar mai face spini!
Vai, îndurare! Măcar puțința de-a mai ști
Mireasma sfântă-a tihnei și blândul ei tain.*

*Și mai cu seamă dacă aș mai putea uita,
De-aș mai găsi un sprijin în viața-mi pustiită!
Ci nu se mai aprinde în cale-mi nicio stea,
În negură se-afundă amara mea ursită.*

Când auzi jelaniile acelea îngânate, sultanul se ridică și se îndreptă spre locul de unde le auzea venind. Găsi o ușă, peste care atârna o perdea. Ridică perdeaua și,

Într-o sală mare, văzu un tânăr ce sta pe un pat mare și înalt de un cot. Era un tânăr frumos, cu boiul mlădiu, dăruit cu o vorbă dulce și răpitoare; fruntea îi era ca o floare, obrajii, ca trandafirul; iar în mijlocul unuia dintre obraji avea o aluniță ca un strop de chihlimbar negru, cum zice poetul:

*Suleget copilandru, și dulce! Negru-i păr
E-atât de negru-ncât jur-împrejur
Se face noapte. Și, într-adevăr,
De fruntea-i albă, fără de cusur,
Se luminează noaptea-ntunecată!
N-a tresărit un ochi de om vreodată
De-o bucurie mai întemeiată
Ca la vederea frumuseții lui.
Un alt flăcău pe lume-asemeni nu-i,
Și-l vei cunoaște fără șovăială
Doar după benghiul care face haz
Pe trandafirul lui de pe obraz,
Sub ochi anume pus, ca o momeală.*

La vederea lui, sultanul se bucură și îi spuse:

– Pacea fie asupra-ți!

Iar tânărul urmă a ședea mai departe pe pat, înveșmântat în haina lui de mătase bătută cu zarafir; ci, cu o jale revărsată peste toată ființa lui, îi răspunse sultanului la binețe și îi zise:

– O, doamne, iartă că nu pot să mă ridic!

Iar sultanul îi zise:

– O, flăcăule, luminează-mă despre povestea acestui lac și a peștilor lui colorați, și tot așa despre saraiul acesta și despre singurătatea ta și despre pricina lacrimilor tale!

La vorbele acestea, tânărul vărsă lacrimi îmbelșugate ce-i curgeau de-a lungul obrazilor, iar sultanul se minună și zise:

– O, tinere, ce te face să plângi?

Iar tânărul răspunse:

– Au cum aş putea să nu plâng, când sunt în starea în care sunt?

Tânărul întinse mâna către poalele cele lungi ale hainei sale și le ridică. Și atunci sultanul văzu că toată jumătatea de jos a flăcăului era din marmură, iar cealaltă jumătate, de la brâu până la părul de pe cap, era ca a unui om. Și flăcăul îi spuse sultanului:

– Află, o, doamne, că povestea cu peștii este un lucru ciudat care, dacă ar fi scrisă cu acul pe colțul dinlăuntru al ochiului, spre a fi văzută de toți, ar fi o învățătură pentru cel ce ar cerceta-o cu luare-aminte!

Și flăcăul istorisi așa povestea aceea:

POVESTEA CU TÂNĂRUL CEL VRĂJIT ȘI CU PEȘTII

Află, așadar, o, doamne al meu, că tatăl meu a fost sultanul acestei cetăți. Îl chema Mahmud și era stăpân peste Insulele Negre și peste acești patru munți. Tatăl meu a domnit șaptezeci de ani, după care s-a stins întru mila Atoatedătătorului. După moartea lui, am luat eu sultănia și m-am însurat cu fiica moșului meu. Iar ea mă îndrăgea cu o dragoste atâta de aprigă, încât, dacă din întâmplare zăboveam pe undeva departe de ea, nu mânca și nu bea nimic, până ce nu mă vedea iar. Și șezu sub ocrotirea mea vreme de cinci ani, până ce într-o zi se duse la hammam, după ce poruncise bucătarului să ne gătească masa de prânz. Iar eu intrai în sarai și mă culcai pe locul obișnuit pe care mă culcam, și poruncii la două dintre roabele mele să-mi facă vânt cu un vânturar. Atunci una se așeză la capul meu, iar cealaltă la picioare. Și mă cuprinse nesomnia, gândind la lipsa soției mele, și nicio tihnă nu se mai lipi de mine: căci chiar dacă ochiul meu se închisese, sufletu-mi sta tot treaz! Atunci o auzii pe roaba care îmi ședea la cap cum

îi spunea celei care îmi ședea la picioare:

– O, Massuda, ce tinerețe fără de noroc mai are și stăpânul nostru! Și ce păcate pe capul lui s-o aibă de soție pe stăpâna noastră, vicleana și nelegiuita!

Iar cealaltă răspunse:

– Bătu-le-ar Allah pe muierile stricate. Că odrasla asta a desfrâului niciodată nu are să mai poată găsi pe careva cu o fire așa de bună ca a stăpânului nostru, ea, care își petrece nopțile prin felurite paturi!

Iar roaba care ședea la cap răspunse:

– Chiar că stăpânul nostru trebuie să fie tare ador-mit, de nu ia seama la faptele muierii lui!

Iar cealaltă zise:

– Păi ce tot trăncănești tu acolo? Au poate stăpânul nostru să prepună ce face ea? Ori poate socoti cumva că îl lasă ea să se învântească în voie? Află, dar, că întotdeauna vicleana amestecă ceva în pocalul pe care stăpânul nostru îl bea în fiecare seară, înainte de a se culca: îi pune în el niște banj¹; și îl cufundă în somn. În acea stare, nu mai poate să știe nici ce se petrece, nici unde se duce ea, nici ce face. Or, după ce îi dă să bea vinul, ea se îmbracă și pleacă, lăsându-l singur, și lipsește până-n zori. Când se întoarce, îi arde sub nas niște mirosoane, și el atunci se trezește din somn.

Când auzii, doamne, vorbele roabelor, în ochii mei lumina se preschimbă în neguri. Și tare zăbavnic vedeam apropiindu-se noaptea spre a mă afla iarăși cu fiica moșului meu, care se întoarce într-un sfârșit de la hammam. Atunci întinserăm masa și mâncărăm vreme de un ceas, îmbiindu-ne unul pe altul la băutură, ca de obicei. După care cerui vinul pe care îl beam în fiecare seară, înainte de a mă culca; iar ea îmi întinse potirul. Atunci mă ferii cu grijă să-l beau; da mă prefăcui a-l

¹ *Banj* (sau *bang*) – narcotic puternic, extras dintr-o specie de cânepă de grădină (*Cannabis sativa*), cunoscută îndeobște sub numele de hașiș.

duce la buze, ca și în alte dăți; și îl vărsai în crăpătura de sus a caftanului, și-apoi pe clipă pe dată mă întinsei pe pat, prefăcându-mă că dorm. Iar ea zise atunci:

– Dormi! Și nu te-ai mai trezi în veci! Că, pe Allah! tare mi-e lehamite de tine, și mi-e silă până și de chipul tău; iar sufletul mi-e sătul de atingerea cu tine!

Pe urmă se sculă, își puse hainele cele mai frumoase, se înmiresmă, încinse o spadă, deschise ușa de la sarai și plecă. Eu atunci mă sculai și mă ținui după ea, până ce ieși din sarai. Și străbătu toate sucurile și, până la urmă, ajunse la porțile cetății. Atunci le grăi porților într-o limbă pe care n-o pricepeam, și zăvoarele căzură, și porțile se deschiseră, și ea ieși. Iar eu pornii pe urma ei, fără ca ea să mă simtă, până ce ajunse pe o ridicătură, alcătuită din aruncături de gunoaie, și la un bordei cu o boltă deasupra, făcută din lut ars; intră pe ușă, iar eu mă aburcai pe boltă și mă așezai acolo sus, la pândă. Și iacăt-o că intră la un arap negru. Arapu-acela hâd avea buza de sus cât o buză de oală, iar buza de jos, cât însăși oala; și amândouă buzele îi atârnavă atâta de jos, încât ștergea cu ele țărâna de pe pietrele podelei. Și era putred de boli; și sta tolănit pe un strat sărac de paie de trestie de zahăr. Când îl văzu, fiica moșului meu sărută pământul între mâinile lui; iar el săltă capu-nspre ea și-i grăi:

– Vai de tine și de tine! De ce-ai zăbovit până la ceasul acesta? I-am poftit pe arapii care s-au apucat să bea la vinațuri și s-au împreunat cu liubovnicele lor. Și eu nu am vrut să beau, din pricina ta!

Ea spuse:

– O, stăpâne al meu și dulceața inimii mele, nu știi că eu sunt măritată cu fiul moșului meu și că mi-e silă până și de chipul lui, și că mi-e greață să stau cu el? Și-apoi, de nu mi-ar fi fost frică să nu te văd și pe tine zăticnit, de mult aș fi năruit cetatea din creștet până în

temelii și așa fi făcut ca numai glasul cucuvăii și al ciorii să se mai audă; și așa fi mutat pietrele năruiturilor hăt tocmai dincolo de muntele Cocaz¹.

Arapul răspunse:

– Minți, dezvățato! Or, mă jur pe cinstea și pe înșușirile cele voinicești ale arapilor, și pe întâietatea noastră nemăsurat mai presus față de cea a bărbaților de neam alb, că dacă încă o dată, începând din ziua aceasta, ai să mai zăbovești așa, am să mă scutur de prietenia cu tine și nu am să-mi mai aștern trupul peste trupul tău! O, vânzătoareo vicleană! n-ai zăbovit așa decât ca să-ți îndestulezi într-alte părți pojarurile tale de muieră, o, stricato, o, tu cea mai ticăloasă dintre muierile albe!

Așa îi istorisi sultanului feciorul de sultan. Și urmă:

Când auzii ce-și vorbiseră și când văzui cu ochii mei ceea ce urmă între ei doi, lumea se preschimbă în neguri dinaintea mea și nu mai știui unde mă aflu. Apoi fiica moșului meu începu să plângă și să se jeluiască, ugilită între mâinile arapului, și să spună:

– O, dragostea mea, o, fruct al inimii mele, nu te mai am decât pe tine! Dacă mă alungi, atunci e vai de mine! O, iubirea mea, o, lumină a ochiului meu!

Și nu se mai opri din plâns și din rugăminți, până ce el nu o iertă. Ea atunci se sculă bucuroasă, se dezbracă de toate hainele de pe ea, și de ceacșiri, și rămase goală de-a binelea. Pe urmă spuse:

– O, stăpâne al meu, ai să-i dai ceva de mâncare roabei tale?

Iar arapul răspunse:

¹*Muntele Cocaz* (sau mai corect, *Muntele Kaf*, în persană *Ghaf*) – după cosmografia mitologică musulmană din Evul Mediu, este un șir de munți de smaragd, care înconjură pământul, conceput de forma unei farfurii. Toți munții de pe pământ erau considerați ca aflându-se în legătură cu muntele Kaf. Pe vârful lui cel mai înalt, se închipuia un vulcan.

– Saltă capacul cratiței și ai să găsești în cratiță o tocană făcută cu niște oase de șoarece, pe care ai s-o înfuleci de-ai să rozi și oasele; pe urmă ia oala ceea de colo și-ai să găsești în ea niște buză¹ de băut!

Iar ea se duse și mâncă, și bău, și se spălă pe mâini; pe urmă se întoarse și se culcă lângă arap pe paiele de trestie, goală cu totul, și se ghemui sub arap pe zdrențele împutite.

Când văzui toate faptele pe care le săvârșea fica moșului meu, nu mai putui să mă țin și sării din vârful bagdadiei și mă repezii în odaie, și luai spada, pe care o adusese fica moșului meu, hotărât să-i omor pe amândoi. Și dintru-ntâi îl izbii pe arap peste gât, și gândii că-și lepădase sufletul.

În clipita aceea, Șeherezada văzu zorii mijind și se opri sfioasă. Iar când lumina zilei străluci, sultanul Șahriar intră în sala de județe, și divanul fu înțesat de lume până la sfârșitul zilei. Pe urmă sultanul se întoarse în saraiul lui, iar Doniazada îi zise surorii sale:

– Urmează, mă rog ție, povestea!

Ea răspunse:

– Din toată inima și ca o cinstire datorată!

Așadar, când fu cea de a opta noapte,

Șeherezada urmă:

Mi s-a izvodit, o, norocitul sultan, că tânărul cel vrăjit i-a spus sultanului:

Izbindu-l pe arap, spre a-i reteza capul, i-am retezat într-adevăr beregata – pielea și carnea – și am socotit că l-am ucis, întrucât a horcăit o horcăitură lungă și

Cutremurele aveau loc atunci când Allah se atinge de vârfurile acestui munte. Alexandru cel Mare ar fi împrejmuیت muntele Cocaz cu un zid de netrecut.

¹Băutură alcoolică, prețuită de negri.

cumplită. Fiica moșului meu, care estimp dormea adânc, se trezi după plecarea mea, luă spada pe care o puse la loc în teacă, se întoarse acasă la sarai și se culcă în patul meu, până dimineața. A doua zi de dimineață, văzui fiica moșului meu că își taie pletele și se îmbracă în haine de moarte. Pe urmă îmi spuse:

– O, fiu al moșului meu, să nu mă cerți cumva pentru ceea ce fac, întrucât iacătă că am aflat că maică-mea a murit, taică-meu a fost ucis în războiul cel sfânt, unul dintre frații mei s-a prăpădit înțepat de un scorpion, și fratele celălalt a fost îngropat de viu sub prăbușirea unei clădiri. Așa încât sunt îndreptățită să plâng și să mă chinuiesc.

La vorbele acestea, nu vrusei să arăt că aș ști ceva, și îi zisei:

– Fă ce socoți, căci nu te opresc de la nimic.

Iar ea rămase închisă în jalea, în lacrimile și în dâr-dora ei de durere smintită, vreme de un an întreg, de la început până la celălalt început. Când se încheie anul, îmi zise:

– Vreau să zidesc pentru mine în saraiul tău un mormânt boltit, și să mă închid acolo în singurătate și în lacrimi, și să-i dau numele de Casa Jelaniilor!

Eu îi răspunsei:

– Fă ce socoți tu de trebuință!

Iar ea își clădi Casa Jelaniilor ei, încununată cu o boltă și cuprinzând un mormânt ca o groapă. Pe urmă îl aduse și îl puse acolo pe arap, care nu era mort, dar care ajunsese tare bolnav și tare slăbit, și care chiar că nu mai putea să-i fie de nicio slujbă ficei moșului meu. Dar starea aceea nu îl împiedica să bea întruna la vin și la buză. Iar din ziua rănirii lui, nu mai putea să vorbească, și trăia așa mai departe, întrucât sorocul lui nu venise. Iar ea, în fiecare zi intra la el sub boltă, în zori și pe înserate, și era cuprinsă lângă el de potoape de

lacrimi și de nebunie; și îi da să bea băuturi și mâncăruri terciuite. Și nu conteni a face așa, dimineața și seara, tot răspăsul celui de al doilea an. Iar eu o îngăduiam plin de răbdare toată vremea; și într-o zi, intrând la ea pe neașteptate, o găsiu pornită pe plânsete și izbindu-se peste obraji și rostind cu glas jalnic stihurile acestea:

*De când te-ai dus, iubite, m-am sihăstrit de lume,
Și doar singurătatea îmi sună în auz,
Căci nu mai e în stare să strige un alt nume
Inima mea, iubite, din clipa când te-ai dus.*

*De te vei mai întoarce, iubitele, vreodată
La roaba care suflet și trup ți-a dăruit,
O, fie-ți milă, strânge-i cenușa lepădată,
Și-n amintirea vieții cu care te-a iubit,*

*Dă-i liniștea deplină de care n-avu parte,
Și sapă-i tu mormântul, oriunde vei vroi,
Numai să fie-alături de tine, ca și-n moarte
La pieptul tău să doarmă iubirea-ți, pe vecii.*

*Și glasul tău, ah, glasul, aminte să-și aducă
De numele cu care pe vremuri mă striga,
Și-asupra gropii negre să-și cheme vechea slugă,
Să-i vină la picioare precum venea cândva.*

*Ci, vai, atunci zadarnic vei întreba mormântul
Sub care mă va roade al vieților călău, —
Că va răzbate-afară doar sunetul, răsrântul,
Al oaselor uscate, scrâșnind de dorul tău.*

Când își isprăvi jelania, îi spusei, cu sabia în mână:
— O, vânzătoare, iacăta vorbele vicleniei care se
leapădă de legăturile juruite și calcă în picioare
dragostea!

Și, ridicând mâna, mă pregăteam s-o izbesc, când ea

sări deodată și, pricepând astfel că făptașul betejirii arapului eram eu, se ridică dreaptă în picioare și rosti niște vorbe pe care nu le înțelesei deloc, și zise:

— Prin puterea vrăjitoriei mele, Allah să te preschimbe jumătate în piatră și jumătate în om!

Și tot atunci, doamne, ajunsei precum mă vezi. Și nu mai putui să mă clintesc, nici să fac vreo mișcare; astfel că nu sunt nici mort, nici viu. După ce mă aduse în starea aceasta, vrăji și cele patru insule ale împărăției mele și le preschimbă în munții cu lacul de la mijloc; iar pe supușii mei îi preschimbă în pești. Da asta nu e tot! În fiecare zi, mă schingiuieste și mă biciuieste cu o vână de piele și îmi dă o sută de lovituri până la sânge. Și apoi îmi pune de-a dreptul pe piele, pe sub haine, o cămașă de păr aspru care îmi cuprinde toată partea de sus a trupului!

Și tânărul, după spusele acestea, începu să plângă și rosti aceste stihuri:

*Dreptatea-ți așteptând-o, Doamne-al meu,
Și judecata-ți, — îmi sugrum durerea
Și-ndur fără crâcnire orice greu,
De vreme ce așa îți este vrerea.*

*Dar mă sfârșesc de chinuri, fără vină,
Și numai tu mi-ești țărmul alinat,
O, Doamne, către care se închină
Profetul nostru binecuvântat.*

Atunci sultanul se întoarse spre tânăr și îi spuse:

— Ai mai adăugat un păș la păsurile mele! Și ia spune-mi, unde se află femeia aceea?

El răspunse:

— În mormântul în care zace arapul sub boltă. Se abate pe la mine în fiecare zi. Vine la mine, mă dezbracă de haine și mă bate cu o sută de lovituri de bici, în

vreme ce eu plâng și țip, și nu pot să fac nicio mișcare, ca să mă apăr. Pe urmă, după ce mă pedepsește astfel, se întoarce la arap, ducându-i, și dimineța, și seara, vinuri și băuturi fierte.

Sultanul zise:

– Pe Allah! o, necăjitule, se cade să-ți dau un ajutor de pomenire și să-ți fac un bine care, atunci când n-oi mai fi, să se treacă în hrisoavele cronicilor!

Apoi sultanul urmă să stea la taifas cu el până la lăsarea serii. Pe urmă se ridică și așteptă să vină ceasul de noapte al vrăjitorilor. Atunci se dezbracă, își încinse paloșul și porni spre locul unde se afla arapul. Văzu acolo lumânările aprinse și fanarele atârinate; văzu și cățuia cu tămâie, mirosnele și alifile. Pe urmă se duse drept la arap, îl izbi cu paloșul și îl omorî. Apoi îl aburcă în spinare și îl zvârli în afundul unui puț, care se afla în sarai. Pe urmă se întoarce și se îmbracă în hainele arapului și se preumblă oleacă pe sub boltă, vânturând în mână spada, cât era ea de lungă.

Peste un ceas, veni și vrăjitoarea, dezmățata, la tânăr. De cum intră, îl dezbracă pe fiul moșului ei și luă un bici și începu să-l bată. El atunci strigă:

– Au! Au! Ajunge! Osânda mea e prea amarnică! Oh! fie-ți milă de mine!

Ea răspunse:

– Da ție ți-a fost milă de mine? Mi-ai cruțat tu iubitul? Nu! Ei na, îndură!

Apoi puse pe el cămașa din păr de capră și așternu celelalte haine peste cămașă. După care coborî la arap, să-i ducă pocalul cu vin și olul cu ierburi fierte. Și intră sub boltă, și plânse, și se jelui țipând:

– Uf! Uf!

Și zise:

– O, stăpâne al meu, găiește-mi! O, stăpâne al meu, vorbește cu mine!

Pe urmă rosti cu durere stihurile acestea:

*Ah, va mai ține, o, inima mea,
Această despărțire-atât de grea?
Iar dragostea cu care m-ai străpuns
Nu-i oare chinuită-ndeajuns?
Ah, până când vei mai fugi de mine,
Lăsându-mi numai jale și suspine?
Dacă n-ai vrut decât să mă ucizi,
Fii fericit, iubite: m-ai ucis!*

Pe urmă izbucni în hohote de plâns și iarăși spuse:

– O, stăpâne, vorbește-mi, ca să te aud!

Atunci arapul (cel închipuit) își puse limba de-a crucele și începu să îngâne după rostirea arapilor, și grăi:

– Hoh! Hoh! Nu este tărie și putere decât întru ajutorul lui Allah!

Când auzi vorbele (după atâta amar de vreme de când arapul nu mai vorbise), femeia scoase un țipăt de bucurie și leșină; ci își veni în fire și spuse:

– Oh! iacătă că stăpânul meu s-a vindecat!

Atunci sultanul își prefăcu glasul și-l făcu tare slab și zise:

– O, stricato! nu ești vrednică să-ți grăiesc!

Ea zise:

– Pentru ce oare?

El răspunse:

– Pentru că în fiecare zi nu faci altceva decât să-l pedepsești pe soțul tău, iar el să ție și să strige după ajutor, de mi se duce somnul pe toată noaptea până dimineața. Iar soțul tău nu contenește să ți se roage și să-ți ceară îndurare, încât glasul lui îmi alungă somnul. Fără chinurile astea, de multă vreme mi s-ar fi întors puterile. Și chiar aceasta-i pricina care mă oprește a-ți răspunde.

Ea spuse:

– Atunci, dacă îmi poruncești așa, am să-l slobozesc din starea în care se află!

Iar sultanul zise:

– Da! slobozește-l și întoarce-ne liniștea!

Ea spuse:

– Ascult și mă supun!

Pe urmă se ridică și ieși de sub boltă. Intră în altar, luă un găvan de aramă plin cu apă și rosti deasupra lui niște vorbe vrăjitoarești. Și apa începu să fiarbă ca apa fiartă într-un ceaun. Atunci îl stropi cu apă pe tânăr și rosti:

– Prin puterea vorbelor rostite, te dezleg să ieși din înfățișarea aceasta spre a lua iarăși înfățișarea ta cea din-tâi!

Și tânărul se scutură și se sculă în sus pe picioarele lui, și se bucură de slobozirea sa, și strigă:

– Mărturisesc că nu este alt Dumnezeu decât Allah, iar Mohamed este profetul lui Allah! Binecuvântarea și pacea lui Allah fie asupra-i!

Pe urmă ea spuse:

– Du-te și să nu mai dai pe-aici, că altminteri te voi omorî!

Și-l scupă în ochi. Atunci el plecă de dinaintea ei. Iar ea se întoarse la boltă și coborî în ea și spuse:

– O, stăpâne al meu, ridică-te să te văd!

Iar el, tare slab, spuse:

– Oh! n-ai făcut încă nimic! Nu mi-ai dat îndărăt decât numai o parte din tihnă, da n-ai curmat pricina de căpetenie a tulburării mele!

Iar ea zise:

– O, inima mea, care-i pricina de căpetenie?

El spuse:

– Peștii din lac, cei care nu sunt decât locuitorii cetății de odinioară și ai celor patru insule de mai

înainte, și care nu mai conținesc să-și salte capul din apă și să-și arunce blestemele împotriva mea și a ta, și-acesta-i temeiul care nu mă lasă să-mi capăt puterile. Îți rămâne, așadar, să-i dezlegi. Și-atunci vei putea să vii și să mă iei de mână și să mă ajuți să mă scol, întrucât e neîndoielnic că are să mi se întoarcă sănătatea!

Când auzi vorbele sultanului, pe care femeia îl luă drept arapul său, îi spuse, bucuroasă:

– O, stăpâne al meu, vrerea ta o pun pe capul și în ochiul meu!¹

Și, rostind: „În numele lui Allah!“, se ridică voioasă și plecă în fugă și, când ajunse la lac, luă un pic de apă și...

În clipita aceea, Șeherezada văzu dimineața mijind și, cuminte, se opri din povestit.

Când fu cea de a noua noapte,

ea urmă:

Mi s-a izvodit, o, norocitul sultan, că atunci când vrăjitorita a luat un pic de apă din lac și a rostit deasupra-i niște vorbe tainice, peștii au început să se zbată și să ridice capetele și se preschimbară iarăși în fi ai lui Adam, chiar în clipita aceea, iar vraja care îi ținea pe locuitorii cetății se dezlegă. Iar cetatea se prefăcu într-o cetate înflorită, cu sukuri bine clădite, și fiecare locuitor începu să-și îndeplinească meseria lui. Iar munții se prefăcură în insule, ca mai înainte. După care nevasta cea tânără se întoarse numaidecât la sultan, tot cu credința că sultanul este arapul, și îi spuse:

– O, inima mea, dă-mi mâna ta mărinimoasă ca s-o sărut!

¹Expresia „o pun pe capul și în ochiul meu“ reflectă obiceiul protocolar musulman, după care orice poruncă scrisă sau orice act scris se duce la ochi și la frunte, spre a ilustra prin acest gest mărturia de supunere absolută.

Și sultanul răspunse cu glas močnit:

– Vino lângă mine!

Ea se duse. Și deodată el înșfăcă paloșul cel strașnic și îi străpunse pieptul atâta de năprasnic, încât vârful paloșului ieși prin spinare; pe urmă o mai izbi o dată și o despică în două jumătăți. Când sfârși, ieși afară și îl găsi pe tânărul cel vrăjit care îl aștepta în picioare. Atunci sultanul îl firitisi cu bucurie că scăpase; iar tânărul îi sărută mâna și îi mulțumi din toată inima. Apoi sultanul îi zise:

– Vrei să rămâi în cetatea ta ori să vii cu mine în cetatea mea?

Și tânărul îi spuse:

– O, doamne al vremilor, știi tu câtă depărtare este de aici până la cetatea ta?

Și sultanul zise:

– Două zile și jumătate.

Atunci tânărul îi spuse:

– O, Măria Ta, dacă dormi, trezește-te! De aici, ca să ajungi la cetatea ta, vei bate un an întreg, cu voia lui Allah! Întrucât, dacă ai venit aici în două zile și jumătate, a fost pentru că această cetate era vrăjită. Și-apoi, o, Măria Ta, eu nu mă voi mai despărți de tine nici atâta cât ai clipi din ochi!

Iar sultanul se bucură de vorbele lui și zise:

– Mărire lui Allah, carele a binevoit să te scoată în calea mea! Căci de aci înainte ești fiul meu, întrucât Allah până acuma nu mi-a hărăzit niciun copil!

Atunci se aruncară unul la pieptul celuilalt și se bucurară până peste marginile bucuriei. Apoi purceseră la drum până la saraiul sultanului cel tânăr, care fusese vrăjit. Și sultanul cel tânăr dădu de știre mai-marilor din împărăția sa că urma să plece într-un sfânt hagialăc la Mecca. Atunci i se făcură toate pregătirile de trebuință. Apoi el și sultanul plecară, și inima sultanului

ardea după cetatea sa, întrucât lipsise din ea vreme de un an. Purceseră, aşadar, la drum, având cu ei cincizeci de mameluci¹ încărcăţi cu peşcheşuri de dăruit. Şi nu conteniră din drumeţit vreme de un an întreg, până ce ajunseră în preajma cetăţii sultanului. Atunci vizirul ieşi cu oştenii în întâmpinarea sultanului, după ce îşi pierduse nădejdea că îl va mai vedea vreodată. Iar oştenii veniră şi sărutară pământul dinaintea sultanului, şi îi urară bun venit. Atunci sultanul intră în sarai şi şezu în scaunul său domnesc. Pe urmă îl chemă pe vizir şi îi împărtăşi toate câte i se întâmplaseră. După ce vizirul luă ştire despre povestea tânărului, îi aduseră fritisiri pentru slobozirea şi mântuirea lui.

Estimp, sultanul milui o mulţime de inşi; pe urmă îi spuse vizirului:

– Fă să-mi vină degrabă pescarul care mi-a adus pe vremuri peştele.

Iar vizirul trimise să fie căutat pescarul care fusese pricina izbăvirii locuitorilor din cetate. Iar sultanul îl pofti să vină mai aproape de Măria Sa şi îi dăruî caf-tane falnice, şi îl întrebă dacă are copii; iar pescarul îi spuse că are un băiat şi două fete. Atunci sultanul se însură cu una dintre cele două fete, iar tânărul se însură cu cealaltă. Pe urmă sultanul îl opri pe tatăl lor lângă sine şi îl căftăni căpetenie peste toţi sameşii vistieriei. Apoi îl trimise pe vizir în cetatea tânărului, aşezată în Insulele Negre, îl căftăni sultan peste acele insule şi-i trimise cu el şi pe cei cincizeci de mameluci, care îl însoţiseră mai înainte pe el însuşi, şi trimise şi o mulţime de caf-tane falnice pentru toţi emirii. Atunci vizirul îi sărută mâinile amândouă şi ieşi să plece. Iar sultanul şi tânărul urmară să trăiască laolaltă. Cât despre pescar,

¹*Mameluc* (în arabă *mamluc* – „cel ce este în stăpânirea cuiva, rob”) – ostaş călare din corpul de gardă al unui sultan.

ajuns cap peste toți sameșii vistieriei, se îmbogăți pe deplin și ajunse omul cel mai bogat de pe vremea sa. Iar cele două fete ale lui ajunseră soții de sultani. Și în starea aceea se și săvârșiră din viață!

Și, urmă Șeherezada, să nu socotiți că povestea aceasta ar fi mai minunată decât cea cu hamalul.

POVESTEA CU HAMALUL ȘI CU CELE TREI COPILE

A fost odată, în cetatea Bagdadului, un ins care era neînsurat și care era hamal.

Într-o bună zi, pe când sta în suk, rezemat alene de samarul lui, se opri dinainte-i o femeie înfășurată în izarul¹ ei din mătase de la Mossul², presărat cu buburuze de aur și căptușit cu atlas, își săltă oleacă iașmacul³ de pe față și, de dedesubt, se iviră niște ochi negri cu gene lungi, și cu ce pleoape! Și era subțire și sulegetă, desăvârșită ca soi. Pe urmă îi spuse cu dulceața glăsurii ei:

— O, hamalule, ia-ți samarul și vino după mine!

Iar hamalului, fermecat cu totul, nu-i venea să dea crezare vorbelor auzite; ci își luă coșul și porni după copilă, care se opri într-un sfârșit la ușa unei case. Bătu în ușă și numaidecât un nusran⁴ coborî și îi cântări fetiș-canei, pentru un dinar, o măsură de măsline, pe care ea o puse în samar, spunându-i samaragiului:

— Ia asta și ține-te după mine!

Și hamalul strigă:

— Pe Allah! ce zi binecuvântată!

Și își luă coșul și o urmă pe copilă, care se opri apoi

¹Izarul este un voal mare cu care femeile musulmane se înfășurau din creștet până în tâlpi atunci când ieșeau pe stradă.

²Mossul — oraș ridicat pe ruinele fostei cetăți Ninive. În Evul Mediu, Mossulul era un centru economic dezvoltat, vestit, mai cu seamă, pentru țesătoriile sale.

³Iașmac — vâl subțire cu care femeile musulmane își acopereau fața atunci când ieșeau pe stradă.

⁴Nusran — denumirea pe care musulmanii o dau unui creștin; traducerea termenului ar fi „nazareean”.

dinaintea tarabei unui neguțător de pometuri și cumpără mere sirienești, gutui osmanlâi¹, piersici de la Oman, iasomii de la Alep, nuferi albi de la Damasc, harbuji de la Nil, lămâi misrenești², chitre sultanlâi³ boabe de mirt, flori de hennea⁴, dediței sângerii, topo-rași, flori de rodie și zarnacadele. Și le puse pe toate în samarul hamalului și spuse:

– Ia-le în spinare!

Iar el le luă și porni după ea, până ce ajunse dinaintea unui măcelar, căruia fata îi spuse:

– Taie zece artale⁵ de carne.

Măcelarul tăie cele zece artale; iar ea le înfășură în foi de banan, le puse în samar, și spuse:

– Ia-le, o, hamalule!

El le aburcă în spinare și porni după ea, spre a se opri dinaintea unui neguțător de migdale, de la care copila târgui tot soiul de migdale și spuse:

– Ia-le și hai după mine!

Iar el luă coșul și porni după ea, până dinaintea prăvăliei unui cofetar; acolo fata cumpără o tablă pe care o umplu cu toate câte avea neguțătorul: acadele de zahăr cu unt, împletite și răsucite, gogoși calde înmiresmate cu musc⁶ și umplute cu dulcețuri, cofeturi numite sabun⁷, plăcinte, turte dulci cu lămâie, baclavale,

¹Gutui osmanlâi – gutui turcești, mari.

²Misrenești – de Cairo (Misr fiind vechea denumire a orașului Cairo).

³Sultanlâi – sultanine (adică de cea mai bună calitate).

⁴Hennea (sau *hené*, în arabă *hinna*) – arbustul tropical *Lawsonia inermis*, din familia Lythariaceelor, din frunzele și din scoarța căruia se extrăgea o vopsea pentru colorarea în roșu sau în galben a părului, bărbii, palmelor, tălpilor, unghiilor. În mod curent, termenul se folosește pentru denumirea acestui extract sub formă de pulbere.

⁵Artal (de la *ratl* sau *ritl*) – măsură de greutate, variind, după locuri și epoci, între două și douăsprezece uncii (aproximativ o jumătate de kg).

⁶Musc – aici, nucleu de muscadier (un arbore sau arbust tropical) folosit ca mirodenie (a nu se confunda cu moscul, substanță odorantă produsă de glandele abdominale ale unei cervidee).

⁷Sabun – un fel de biscuiți.

zumaricale numite muşabac¹, colţunaşe coapte în zahăr numite lukmet-el-kadi² şi altele numite assabih-Zeinab³, făcute cu unt, cu miere şi cu lapte. Pe urmă puse toate aceste soiuri de bunătaţuri pe tablă şi puse tablaua pe samar. Atunci samaragiul zise:

– Dacă mi-ai fi spus de la început, aş fi venit cu un catâr, spre a încărca toate astea!

Iar ea zâmbi a râde la vorbele lui. Pe urmă se opri la un neguţător de parfumuri şi cumpără zece feluri de ape: apă de trandafiri, apă de flori de portocal şi încă multe altele; mai luă şi o măsură de băuturi ametoare; cumpără tot aşa şi un stropitor de apă de trandafiri înmiresmată cu mosc, grăunţe de tămâie tare, lemn de aloe, chihlimbar cenuşiu şi mosc; luă, într-un sfârşit, nişte lumânări de ceară de Alexandria; puse totul în samar şi spuse:

– Ia coşul în spinare şi vino după mine!

Iar el luă samarul şi o urmă cu povara în spinare, până ce hanâma⁴ cea tânără ajunse la un sarai falnic cu o curte largă înspre grădina din spate; era tare înalt, pătrat la înfăţişare şi semeţ; uşa avea două canaturi de abanos, împodobite cu solzi de aur roşu.

Fetişcana se opri la uşa şi bătu încetişor; şi uşa se deschise din cele două canaturi ale ei. Hamalul se uită atunci la cea care deschise uşa şi văzu că era o copilă cu trup zarif şi subţietic, chiar ca un tipar în ce priveşte sâni gogoneţi şi îmbolditori, în ce priveşte drăgălăşenia, nuri şi frumuseţea ei, şi în toate desăvârşirile boiului şi ale călcăturii; fruntea îi era albă ca lucirea dintâi a lunii pline, ochii ca ochii gazelelor, sprâncenele ca un pătrar

¹*Muşabac* (în traducere: „desfătul gâtului”) – un fel de sarailie.

²*Lukmet-el-kadi* (în traducere: „înghiţitoarea cadiului”) un fel de plăcinte.

³*Assabih-Zeinab* (în traducere: „pieptenele Zeinabei”) – gogoşi lunguieşte.

⁴*Hanâmă* (în limba arabă) – doamnă, femeie de origine nobilă sau soţie de înalt demnitar.

de lună la vremea ramadanului¹, obrazii ca bujorul, gura ca pecetea-lui-Soleiman²; chipu-i ca luna plină la răsăritul ei, sânii cei doi ca două rodii gemene; cât despre pântecul ei tânăr și mlădiu, și unduitor, se ascundea sub haine ca o scrisoare scumpă în sulul care o cuprinde.

Încât, la vederea ei, hamalul simți că-i zboară mințile, iar coșul era să-i cadă de pe spinare; și își zise: „Pe Allah! în viața mea n-am avut o zi mai binecuvântată decât ziua de azi!“

Atunci fata cea tânără, portărița, stând tot înlăuntrul casei, spuse surorii ei, cea care făcuse târguielile, și hamalului:

– Intrați! și intrarea să vă fie largă și bună!

Atunci intrară și ajunseră într-o sală largă, ce da spre curtea lăuntrică; sala era împodobită toată cu chilimuri de mătase și de zarafir și plină cu lucruri iscusit lucrate și învrăstăte cu ochiuri de aur și cu oluri, și cu jețuri cioplite, și cu perdele, și cu dulapuri de haine frumoase. În mijlocul sălii se afla un crivat de marmură, bătut cu mărgăritare sclipitoare și cu nestemate; deasupra crivatului era întins un polog de atlas roșu, iar pe crivat seșea o copilandă minunată, cu niște ochi babilonici³, cu lin trup drept ca litera alef⁴, și cu un chip atâta de frumos, încât umplea de tulburare soarele cel luminos. Era ca o stea strălucitoare, și într-adevăr ca o hană de neam înalt arăbesc, după spusa poetului:

¹Ramadan sau ramazan (din rammad harr: „arșiță“, „dogoare“) – cea de a noua lună din calendarul arab, lună în care musulmanii postesc de la răsăritul până la apusul soarelui.

²Pecetea-lui-Soleiman (Solomon) – plantă cu flori și fructe roșii foarte frumoase, din familia liliaceelor, numită și coada-cocoșului (Polygonatum officinalis).

³Cetatea Babilonului era considerată de arabi ca patria magiei; „babilonic“, pentru ei, însemna, așadar: „fermecător“, „seducător“.

⁴Litera alef, prima literă din alfabetul arab, se scrie ca o linie verticală și subțire.

*Acel ce îți asemuie făptura
Cu-o mlădioasă ramură subțire,
În van, copilo, își mai bate gura,
Căci tu ești fără de asemuire:
Nu are soră ființa-ți mlădioasă,
Nici trupul tău un frate pe potrivă.
Iar ramura, oricât e de frumoasă,
Numai în pom e-n totului zarifă,
Pe când tu, preafrumoaso, ești oricum
Fără pereche sub slăvitul soare,
Iar haina ce te-ascunde-i ca un fum,
Care te face mai ispititoare.*

Atunci copila de pe pat se ridică, făcu câțiva pași, spre a veni în mijlocul sălii lângă surorile ei, și le spuse:

– Ce stați așa nemișcate? Luați povara din cărca hamalului.

Atunci cea care târguise veni dinaintea hamalului, portărița trecu la spatele lui și, ajutate de cea de a treia soră a lor, îl ușurară de povară. Apoi scoaseră tot ceea ce se afla în samar, rânduind fiecare lucru la locul lui, îi plătiră doi dinari hamalului și îi spuseră:

– Arată-ți ceafa și du-te, o, hamalule!

Și hamalul se uită la fete și începu să se minuneze de frumusețea lor și de desăvârșirile lor, și gândi că nu mai văzuse vreodată ceva asemenea. Și luă seama că nu se afla în casa aceea niciun bărbat. Apoi văzu toate băuturile, toate poamele, toate florile înmiresmate și toate celelalte bunătăți care se aflau acolo, și se minună până peste marginile minunării, și nu avu niciun îndemn să plece.

Atunci cea mai mare dintre fete îi zise:

– Ce ai de nu te clintești? Socoti plata prea săracă?

Și se întoarse spre sora ei, cea care făcuse târguielile, și îi zise:

– Mai dă-i și al treilea dinar.

Și hamalul spuse:

– Pe Allah, o, stăpânele mele, plata de obicei nu este decât de două jumătăți de dinar! Și nu am găsit nicidecum săracă plata de-acum. Da inima și lăuntrul ființei mele se zbugiumă din pricina voastră. Și mă întreb cum poate să fie viața voastră, de vreme ce stați singure și nu aveți aici niciun bărbat, care să vă țină tovărășie bărbătească. Au voi nu știți că un minaret nu e chiar nimic, decât atunci când este unul dintre cele patru minarete ale unei geamii? Or, o, stăpânele mele, voi nu sunteți decât trei și vă lipsește cel de al patrulea! Și știți și voi că fericirea femeilor nu ajunge desăvârșită decât lângă bărbați! Și, cum spune poetul, o îmbinare de sunete nu poate să fie cântec decât într-o însoțire de măcar patru soiuri de scule laolaltă: o harpă, o lăută, o cobză și un flaut. Or, o, stăpânele mele, voi nu sunteți decât trei și vă lipsește scula cea de-a patra, flautul, care să fie un bărbat înțelept, plin de inimă și de duh, meșter iscusit și știutor a păstra o taină!

Iar fetișcanele îi ziseră:

– Păi, tu nu știi, hamalule, că noi suntem fete fecioare? Încât tare ne este frică a ne da pe mâna vreunui palavragiu. Că l-am citit pe poetul care spune:

*Ferește-te de-orice destăinuire,
Că taina spusă-aduce păgubire!*

La vorbele acestea, hamalul strigă:

– Mă jur pe viața voastră, o, stăpânele mele! Eu sunt un bărbat înțelept, de temei și de credință, care a citit cărți și a rumegat cronicile! Nu povestesc decât lucruri dulci și tăinuiesc cu grijă, fără a pălăvrăgi, toate lucrurile jalnice. În toate împrejurările, mă port după spusa poetului:

*Știe păstra o taină doar omul fără pată,
Doar omul-om își ține întreagă o făgadă.*

*În mine orice taină rămâne ferecată,
Ca într-o casă-nchisă sub strașnică lăcată,
Cu ușa cetluită și cheia aruncată.*

Auzind stihurile hamalului și toate strofele pe care le spuse, și întocmirile lui poeticești, fetele se îndulciră bine de tot; și, numai din prefăcătorie îi ziseră:

– Tu știi, o, hamalule, că am cheltuit pentru saraiul nostru o mulțime de galbeni. Ai tu oare cu ce să ne despăgubești? Întrucât nu te-am pofti să stai cu noi decât cu învoiala, din parte-ți, de a plăti cu aur. Ori nu ți-e a rămâne la noi, a ne fi tovarăș la băut și mai cu seamă a ne face să stăm treze toată noaptea, până la ivirea zorilor pe chipurile noastre?

Pe urmă, cea mai mare dintre fete, stăpâna casei, adăugă:

– Că dragostea fără de arginți nu poate să slujească de dreaptă măsură în cumpăna tereziei!

Iar portărița zise:

– Dacă nu ai nimic, du-te fără nimic!

Și, în clipita aceea, fata care făcuse târguielile luă cu-vântul și grăi:

– O, surorile mele, destul! Întrucât, pe Allah! flăcăul acesta nu ne-a împușinat cu nimic ziua! Și-apoi ar fi putut să fie altul, care să nu fi avut atâta răbdare față de noi. Și apoi tot ce i s-ar cădea ca plată, mă leg să plătesc eu în locul lui.

Atunci hamalul se bucură până peste poate și îi spuse celei ce făcuse târguielile:

– Pe Allah! cel dintâi câștig al zilei numai ție ți-l datorez!

Atunci tustrele îi ziseră:

– O, hamalule, rămâi, așadar, aici, și fi încredințat că ne vei fi precum capul și ochiul nostru!

Pe dată, cea care făcuse târguielile se ridică și se încinse peste mijloc. Pe urmă orându-i pocalele, strecură

vinul, pregăti locul de petrecere chiar lângă havuzul de apă și puse dinaintea lor toate câte puteau să le fie de trebuință. Pe urmă aduse vinul, și toată lumea șezu jos; iar hamalului, în mijlocul fetelor, i se părea că visează în somn.

Atunci fata care făcuse cumpărăturile luă carafa cu vin, umplu pocalul și îl bău, și încă o dată, și încă o dată. Pe urmă umplu iarăși pocalul și îl trecu surorilor ei, pe urmă hamalului. Iar hamalul rosti în stihuri:

*Bea vinul! Că el e izvorul
De bucurii și veselii.
El este tămăduitorul
La rele și nevolnicii.
Cel care-l bea își uită dorul
Și prinde proaspete țării.
Nu-i om care să-l bea vreodată
Fără-a-și simți din temelii
Ființa-ntreagă tulburată
Și vrednică de ghidușii.
În el e fericirea toată
Și sațiul dragostei – să știi!*

Și sărută mâinile celor trei fete și goli pocalul. Pe urmă se duse lângă stăpâna casei și îi zise:

– O, stăpâna mea, sunt robul, lucrul și avutul tău!
Și rosti în cinstea ei un stih al poetului:

*La ușa ta așteaptă robul ochilor tăi,
Cel mai supus din robii tăi supuși,
Ce îți cunoaște bine râvnitele văpăi,
Și-ntreaga-ți dărnice și-o-nseamnă la răbuj.
Și știe robu-acesta, răpus de crudul dor,
Bunăvoința toată cu care ți-e dator.*

Atunci ea îi spuse:

– Bea, o, prietene al meu! Și băutura să-ți fie priincioasă și de dulce mistuire! Și să-ți dea puteri pe calea adevăratei sănătăți!

Atunci hamalul luă pocalul, sărută mâna fetei și, cu glas cald și unduitor, cântă molcom stihurile acestea ale poetului:

*I-am dat iubitei mele un vin, strălucitor
Precum lumina din obrajii ei:
Obrajii-i ca un foc dogoritor
Cum numai o năpadă de scânteii
Ar arde-atâta de mistuitor.
Părea că s-ar fi-nduplecat să-l bea,
Și mi-a grăit, râzând cu gura toată:
„Cum de socoți tu, oare, c-aș putea
Să-mi beau lumina din obraji vreodată,
Obrajii să mi-i beau sorbind din ea?”
Eu, spun: „Bea, o, lumină, soarbe-l rar!
Că-n vinu-acesta-s lacrimile mele!
Roșeața lui e sângele meu chiar!
Iar aburul lui, cu arome grele,
E sufletu-mi ce ți-l aduc în dar!”*

Atunci fetișcana luă pocalul de la hamal, îl duse la buze, pe urmă trecu lângă sora ei. Și începură să dănțuiască, să cânte și să se încununune cu flori; și în toată vremea asta, hamalul le lua în brațe și le strângea; și una îi spunea ghidușii, alta îl trăgea spre ea, iar cea de a treia îl împodobeă cu flori. După ce vinul se înstăpâni de-a binelea, copila-portăriță se sculă, se despuie de toate hainele de pe ea și rămase goală cu totul. Pe urmă se aruncă în havuzul cu apă și începu să se joace cu apa; pe urmă luă apă în gură și îl stropi pufnind pe hamal. Apoi își săltă în sus și mâinile și picioarele și lăsă apa să curgă peste tinerețea ei fragedă. Pe urmă ieși din apă și se aruncă la pieptul hamalului și, întinzându-se pe spate, făcu un semn și întrebă:

– O, inima mea, știi cum se cheamă aceasta?

Iar hamalul răspunse:

– Ha! ha! ha! de rând, se cheamă casa milelor!

Atunci ea strigă:

– Yuh! Yuh! Da nu ți-e rușine?

Și îl luă de gât și începu să-l bată pe spate. Atunci el spuse:

– Nu! Nu! se cheamă potcă!

Ci ea spuse:

– Altcumva!

Și hamalul zise:

– Atunci este bucățica ta de la urmă!

Iar ea spuse iar:

– Altcumva!

Atunci el zise:

– Este viespea ta!

Ea, la vorbele acestea, începu să-l lovească atât de strașnic peste ceafă, încât îi urzică pielea. Atunci el zise:

– Păi da spune-mi tu cum se cheamă!

Și ea răspunse:

– Busuiocul podurilor!

Atunci hamalul strigă:

– Într-un sfârșit! Lăudat fie Allah pentru izbăvirea ta, o, busuioace al podurilor!

După care își trecură iarăși pocalul roată. Pe urmă, cea de a doua fată își scoase hainele și se aruncă în havuzul cu apă: făcu și ea ca sora ei, pe urmă ieși și se duse să se arunce la pieptul hamalului. Acolo, arătând cu degetul, îi zise hamalului:

– O, lumină a ochiului meu! cum se cheamă aceasta?

El răspunse:

– Veșcă!

Ea strigă:

– Uf! ce vorbe proaste la flăcăul ăsta!

Și îl lovi și îl plesni atâta de tare, de răsună sala toată.

Iar el răspunse:

– Atunci este busuiocul podurilor.

Ea răspunse:

– Nu! Nu!

Și iar începu să-l plesnească peste ceafă. Atunci el o întreabă:

– Păi da cum îi zice?

Ea răspunse:

– Susanul descojit!

Atunci cea de a treia fată se sculă, se dezbracă și coborî în havuz, unde făcu la fel ca și cele două surori ale sale; pe urmă se îmbracă iar și se duse să se întindă pe genunchii hamalului și îi spuse:

– Ghicește-i numele!

Și-i făcu semn. El atunci începu să spună ba că se cheamă așa, ba că se cheamă pe dincolo! Și sfârși întrebând-o, pentru ca ea să înceteze a-l mai lovi:

– Atunci spune-mi tu cum îi zice!

Ea răspunse:

– Hanul lui Abu-Mansur!

Atunci hamalul se ridică, își scoase hainele și coborî în havuzul cu apă; iar paloșu-i plutea la fața apei! Se spală pe tot trupul, cum se spălaseră și fetele; pe urmă ieși din havuz și se aruncă în poala portăriței și își alungi cele două picioare în poala celei ce făcuse târguielile. Pe urmă, arătând cu un semn, îi spuse stăpânei casei:

– O, stăpână doamnă a mea, cum se cheamă?

La vorbele acestea, toate trei fură cuprinse de un râs atâta de amarnic, încât se prăbușiră pe spate și strigară:

– Zebbul tău!

El spuse:

– Ba nu!

Și-i arse fiecareia câte-o mușluitură. Ele spuseră atunci:

– Scula ta!

El răspunse:

– Iaca ba!

Și-i arse fiecareia câte o ciupitură de sân. Iar ele, uluite, îi spuseră:

– Păi da-i chiar păcătoșia ta, și-i fierbinte! E chiar zebbul tău, și-i zbuciumat!

Iar hamalul, de fiecare dată, clătina din cap, apoi le săruta, le mușlua, le ciupea și le strângea în brațe; iar ele râdeau până peste poate. Într-un sfârșit, îl întrebă:

– Spune-ne atunci tu cum se cheamă?

Hamalul cugetă o clipită, se uită cu luare-aminte, clipi din ochi, și zise:

– O, stăpânele mele, iacătă vorbele pe care tocmai mi le-a spus copilul acesta care-i pojarul meu: „Mă cheamă catârul cel vârtos și nejugănit, cel care paște și rumegă busuiocul podurilor, se desfată cu tainul de susan descojit, și poposește la hanul lui moș Mansur!”

La vorbele acestea, fetele începură să râdă de se prăbușiră pe spate. Pe urmă se apucară iar să bea din același pocal, până spre căderea nopții. Atunci fetele îi spuseră hamalului:

– Acuma arată-ne ceafa și du-te, lăsându-ne să-ți privim lățimea spetelor!

Și hamalul strigă:

– Pe Allah! mai lesne-i sufletului meu să iasă din trup, decât mie să plec din casa voastră, o, stăpânele mele! Hai să împreunăm noaptea aceasta cu ziua care s-a dus, iar mâine fiecare va putea să plece să-și vadă de starea soartei sale pe drumul lui Allah!

Atunci copila care făcuse târguielile luă cuvântul și spuse:

– Pe viața mea! o, surorile mele, hai să-l poftim să-și petreacă noaptea cu noi: avem să ne prăpădim de râs, întrucât e o pramatie fără rușine și e plin de gingășie!

Atunci fetele îi spuseră hamalului:

– Bine, fie! poți să rămâi în noaptea asta, da numai cu învoiala să te lași în seama noastră și să nu ceri nicio lămurire despre ceea ce vei vedea sau despre pricina a orice-ar fi!

Atunci el zise:

– Da, hotărât! o, stăpânele mele!

Iar ele îi spuseră:

– Atunci ridică-te și citește ce stă scris pe ușă!

Iar el se sculă și găsi pe ușă cuvintele acestea scrise cu zugrăveală de aur: *Nu întreba nimic despre ceea ce nu te privește, altminteri vei auzi lucruri care nu au să-ți fie pe plac!*

Atunci hamalul spuse:

– O, stăpânele mele, vă iau de martore că nu am să crâcnesc nimic despre ceea ce nu mă privește!

În clipita aceea, Șeherezada văzu zorile mijind și tăcu sfioasă.

Dar când fu cea de a zecea noapte,

Doniazada îi spuse:

– O, sora mea, isprăvește povestea!

Iar Șeherezada răspunse:

– Cu dragoste și ca o datorință pentru mărinimie!

Și urmă:

Mi s-a izvodit, o, norocitul sultan, că, după ce hamalul le-a dat fetelor această făgăduială, cea care făcuse târguielile s-a ridicat și a așternut bucatele dinaintea lor, și toți au mâncat cu poftă. După care, se aprinseră lumânările, se arseră bețișoare înmiresmate și tămâie; pe urmă toată lumea începu iarăși să bea și să mănânce din toate bunătățile cumpărate în suk, mai cu seamă hamalul, care totodată spunea întruna stihuri bine ticluite, închizând ochii și legănând din cap. Și deodată se auziră niște bătăi în ușă; dar bătăile nu-i tulburară din desfătările lor; fata-portăriță se sculă și se duse la ușă, pe urmă se întoarse și le spuse:

– Masa noastră chiar că are să fie plină în noaptea

aceasta, întrucât iacăă că au sosit la ușă trei ajami¹ cu barba rasă, și tustrei chiori de ochiul stâng, și chiar că asta-i o potriveală de-a mirările! Am văzut pe dată că sunt străini, din țara rumannilor; și fiecare dintre ei are o înfățișare osebită, da tustrei sunt cu totul de răs la chip, atâta-s de pociti. Așa că, dacă avem să-i poftim să intre, avem să ne veselim strașnic pe seama lor!

Pe urmă le spuse mai departe vorbe de încredințare tovarășelor ei, care într-un sfârșit ziseră:

– Spune-le, așadar, că pot să intre, da arată-le limpede învoiala care cere: *Să nu întrebi nimic despre ceea ce nu te privește, altminteri vei păți lucruri ce nu au să-ți placă!*

Și fetișcana alergă plină de voieșie la ușă și se întoarce aducându-i pe cei trei chiori; și într-adevăr, aveau bărbile rase și mustățile lungi și răsucite în varvaric, și totul la ei învedera că țin de isnaful cerșetorilor numiți saalici². De îndată ce intrară, urară bună pace celor de față, ploconindu-se unul după altul. La vederea lor, fetele se ridicară în picioare și-i poftiră să șadă jos. După ce șezură, cei trei inși se uitară la hamalul care era beat cu totul, și, după ce îl măsurară bine, socotiră că și el ține de isnaful lor și își ziseră:

– A, păi și acesta este un saaluk ca noi! așadar poate să ne țină tovarășie cu dragoste!

Și hamalul, care le auzise socotința, se sculă deodată și se holbă la ei cu ochii ponciși, și le zise:

– Haide, haide! stați cuminți, că nu am ce să fac cu marghiolelele voastre! și mai dintru-întâi ia băgați de seamă la ce stă scris colo, pe ușă!

La vorbele acestea, fetele pufniră în răs și își ziseră:

¹*Ajami* este numele pe care arabii îl dau tuturor popoarelor care vorbesc altă limbă decât araba sau care vorbesc prost limba arabă. În mod obișnuit însă, cuvântul îi desemnează pe persani.

²*Saalicii* (la singular *saaluk*) sau, în persană, *kalender* sau *kalendar* – erau membrii unui ordin călugăresc, ai cărui adepți purtau haine de o anumită croială și își rădeau barba și părul de pe cap.

— Avem să ne veselim strașnic cu saalicii și cu hamalul!

Pe urmă îi poftiră pe saalici să mănânce, iar ei mâncară strașnic! Pe urmă portărița îi pofti să bea, iar saalicii se porniră să bea unul după altul și să-și treacă spornic pocalul din mâna copilei-portărițe. După ce pocalul își porni rotirea din plin, hamalul le zise:

— Hehe, fărtașilor! Au nu care cumva aveți în desagii voștri vreo poveste mai de soi ori vreo pățanie mai de mirare ce-ar putea să ne veselească?

La vorbele acestea, ei, stârniți cu totul și încălziți, cerură să li se aducă sculele de petrecere. Atunci portărița le aduse pe dată o dairea de Mossul împodobită cu zdrăngănei, o alăută de Irak și un flaut persan. Iar cei trei saalici se sculară în picioare: unul luă daireaua cu zdrăngănei, cel de al doilea luă alăuta, iar cel de al treilea flautul. Și tustrei începură să cânte, iar fetele îi însoțeau cu glasurile; cât despre hamal, acesta se zgâlțâia de desfătare și icnea: „Uf! Ya Allah!“, atâta de vrăjit era de glasul strălucit și de dulceața cântăreților.

Într-acestea, se auziră iarăși niște bătăi la ușă. Iar portărița se ridică spre a vedea cine bate.

Or, iacăta care era pricina bățăilor în ușă:

În noaptea aceea, califul Harun Al-Rașid¹ coborâse să cutreiere prin cetatea sa, spre a vedea și a auzi însuși lucrurile care se puteau petrece; și era însoțit de vizirul său Giafar Al-Barmaki și de spătarul Massrur, împlinitorul osândelor sale. Întrucât își făcuse obiceiul de a se străvesti adeseori în neguțător.

Așa că, pe când se preumbla în noaptea aceea pe ulițele cetății, ajunse în drumul său la casa aceea și auzi

¹Harun Al-Rașid — calif arab, a cărmuit între anii 786-809. Funcția de calif era echivalentă cu aceea de șef suprem al Imperiului Arab, califul fiind considerat urmașul și locțiitorul lui Mahomed pe pământ.

zvoana alăutelor și larma zaiafetului. Și califul îi spuse lui Giafar:

– Hai să intrăm în casa asta să vedem ale cui sunt glasurile.

Și Giafar răspunse:

– Trebuie să fie vreo ceată de bețivani. Încât să ne ferim a intra, de teamă ca nu care cumva să ni se întâmple vreun pocinog.

Și califul zise:

– Trebuie numaidecât să intrăm, și vreau ca tu să găsești vreun tertip care să ne îngăduie să intrăm și să-i luăm pe neașteptate.

Și Giafar, la porunca aceea, răspunse:

– Ascult și mă supun!

Atunci Giafar o luă înainte și bătu la ușă. Și tot atunci portărița veni să deschidă.

Portărița cea tânără deschise, așadar, ușa, iar Giafar îi zise:

– O, stăpâna mea, suntem niște negustori de la Tabaria¹. Sunt zece zile de când am venit la Bagdad cu mărfuri, și am tras la hanul negustorilor. Încât unul dintre negustorii de la han ne-a poftit în seara aceasta la el și ne-a îmbiat la cină. După cină, care a ținut un ceas de vreme și la care ne-a tot îndemnat să mâncăm și să bem strașnic, ne-a dat slobozenie să plecăm. Am plecat, așadar; dar s-a lăsat noaptea, iar noi suntem niște străini aici: așa că rătăcirăm drumul spre hanul la care suntem trași. Și-acuma ne închinăm cu osârdie la mărinimia voastră, spre a ne îngădui să intrăm și să ne petrecem noaptea la voi. Iar Allah are să țină seama de această faptă bună!

Atunci portărița se uită la ei și văzu că aveau într-adevăr înfățișare de negustori, precum și chipuri

¹Tabaria – oraș în Palestina, străvechiul Tiberiada.

preacinstite. Și se întoarse la cele două surori ale ei și le ceru părerea. Ele îi spuseră:

– Poștește-i să între!

Atunci ea se întoarse să le deschidă ușa; iar ei o întrebară:

– Putem să intrăm, cu îngăduința voastră?

Ea spuse:

– Intrați!

Atunci califul, Giafar și Massrur intrară, iar la vederea lor fetele se ridicară în picioare să-i întâmpine și să le dovedească cinstirea cuvenită, și spuseră:

– Fiți bineveniți, iar intrarea aici fie-vă voioasă și desfătă! Simțiți-vă în voia voastră, o, oaspeți ai noștri! Avem însă a vă cere o învoială: *Să nu întrebați ceea ce nu vă privește, altminteri veți auzi lucruri care nu au să vă fie pe plac!*

Ei răspunseră:

– Da, de bună seamă!

Și șezură jos, și fură poftiți să bea și să-și treacă pocalul de la unul la altul. Pe urmă califul se uită la cei trei saalici și văzu că erau chiori, toți de ochiul stâng, și tare se minună. Se uită apoi la fetișcane, și văzu toate mândrețele și toți nurii lor, și rămase tare nedumerit și uluit. Și copilele își vedeau mai departe de taifasul lor cu oaspeții și îi îmbiau să bea cu ele; pe urmă îi aduseră califului un vin de soi; și el nu vroi să bea, spunând:

– Sunt un hagiucucernic¹!

Atunci portărița se sculă și așeză dinaintea lui o sofra învrâstată gingaș, pe care puse o ceașcă de farfuriu chinezesc; turnă în ceașcă apă de izvor, pe care o răcori cu o bucată de gheață și o îndulci cu zahăr și cu apă de trandafiri; apoi îl pofti pe calif să bea. El primi și îi mulțumi îndelung copilei, și își zise în sineși: „Mâine

¹ Cel ce pleca în pelerinaj (hagialâc) la Mecca, orașul sfânt al lui Mahomed, trebuia să ducă o viață fără prihană, printre altele să nu bea vin.

trebuie s-o răsplătesc pentru fapta ei și pentru tot binele pe care îl săvârșește!“

Estimp, fetele își vedeau mai departe de îndatoririle lor de gazde și de îmbierile la băutură. Da când vinul își împlini rosturile, stăpâna casei se ridică, îi întrebă încă o dată ce mai poruncesc, pe urmă o luă pe portărița de mână și îi spuse:

– O, sora mea, ridică-te să ne îndeplinim datoriile!

Ea îi răspunse:

– La poruncile tale!

Atunci portărița se ridică, le spuse saalicilor să se scoale din mijlocul sălii și să se rânduiască în dreptul ușilor, strânse tot ce se afla în mijlocul sălii și făcu curat. Iar celelalte două fete îl strigară pe hamal și îi spuseră:

– Uf, pe Allah! ce fără de folos este prietenia ta! Mișcă-te! că doar nu ești străin aici, ești de-al casei!

Atunci hamalul se sculă, își sumese poalele hainei, își strânse cingătoarea și spuse:

– Porunciți și mă supun!

Iar ele îi ziseră:

– Așteaptă la locul tău!

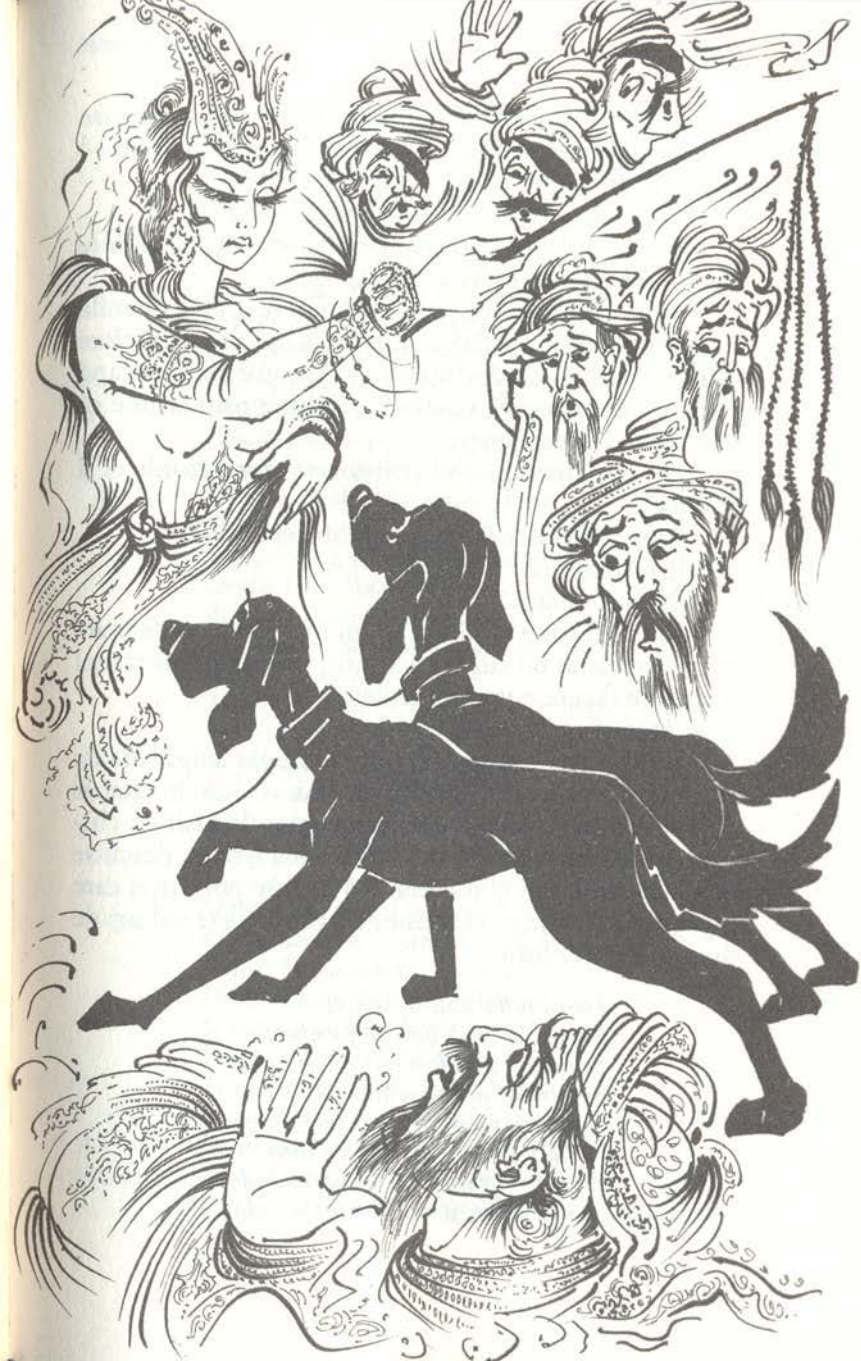
Peste câteva clipite, portărița îi zise:

– Urmează-mă și hai să mă ajuți!

Iar el o urmă afară din sală, și văzu două cățele din soiul cățelelor negre și care aveau niște lanțuri petrecute pe după gât. Hamalul le luă și le aduse în mijlocul sălii. Atunci stăpâna saraiului se apropie, își suflecă mânecile, luă un bici și îi spuse hamalului:

– Adu aici una dintre cățele!

Iar el veni cu una dintre cățele, trăgând de lanț, și o aduse aproape; iar căteaua începu să plângă și să ridice capul spre fetișcană. Și fetișcana, fără a lua seama la scâncelile ei, tăbărî pe ea lovind-o cu biciul peste cap, iar căteaua schelălăia și plângea; iar fetișcana nu încetă de-a o bate, decât când mâinile îi căzură istovite. Atunci

aruncă biciul din mână, luă cățeaua în brațe, o strânse la piept, îi șterse lacrimile și o sărută pe cap, ținându-i-l între mâinile ei. Pe urmă îi spuse hamalului:

– Du-o de-aici, și adu-mi-o pe cea de-a doua!

Și hamalul aduse cățeaua; iar fata se purtă și cu ea la fel cum se purtase cu cea dintâi.

Atunci califul își simți inima cum i se umple de milă și pieptul cum i se strânge de jale și clipi din ochi către Giafar, spre a-i da de înțeles s-o întrebe pe fetișcană despre toate astea. Și Giafar îi răspunse prin semne că mai bine să-și țină gura.

Apoi stăpâna saraiului se întoarse spre surorile ei și le spuse:

– Hai să facem ceea ce avem obiceiul să facem!

Ele răspunseră:

– Ne supunem.

Atunci stăpâna saraiului se sui în crivatul ei de marmură, învrâstat cu aur și cu argint, și îi spuse portăriței și celei ce făcuse cumpărăturile:

– Arătați-ne acum ce știți.

Atunci portărița se sculă și se sui în pat lângă sora ei; iar cea care făcuse cumpărăturile ieși, se duse în iatacul ei și aduse de acolo un tăbuiet de atlas dichisit cu ciucuri de mătase verde; se opri dinaintea fetelor, deschise sacul și scoase din el o lăută. I-o întinse portăriței care îi potrivi strunele și, ciupindu-le, cântă niște stihuri de dragoste și de alean:

*Fie-vă milă! dați-le-ndărăt
Pleoapelor mele liniștea pierdută!
Spuneți-mi unde, unde mi s-au dus
Și mințile, de m-au lăsat zăludă?
Când ușa i-am deschis-o larg iubirii
Și adăpost i-am dat în casa mea,
Atunci s-a mâniat pe mine somnul
Și mi s-a dus, de nu-l mai pot vedea.*

Ei îmi răspund: „Prietenă cuminte,
Tu cea care mergeai pe drumul drept,
Ce-ai săvârșit? Și ce blestem ți-aduse
Neliniștea în gânduri și în piept?”
Iar eu șoptesc: „Nu eu, ci ea, prieteni,
Ar fi în stare să vă lumineze;
Eu doar pot spune că întregu-mi sânge
E-al ei, al mult preagingașei crăiese.
Și doar pot spune că eu mai degrabă
Mi l-aș vărsa numai de dragul ei,
Decât să-l țin clocotitor în mine,
Plin de povara grea a dragostei.
Vai, m-am îndrăgostit de o femeie,
Și-n gândurile mele-o port mereu,
Și numai ea mi se-oglindește-n gânduri,
Icoana ei sclipește-n ochiul meu!
Iar dacă din lăuntrurile mele
Aș vrea s-alung icoana ei de dor,
Lăuntrurile, vai, mi s-ar aprinde
Într-un pojar atotmistuitor.
Ah, de-ați vedea-o, m-ați ierta, prieteni!
Însuși Allah a șlefuit se pare
La giuvaieru-acesta fără pată
Lucrat cu-a vieții proaspătă lucoare;
Iar cu ceea ce îi mai rămăsese
Din proaspăta lucoare minunată,
Allah a plăsmuit mărgăritarul
Și rodia de flăcări, totodată”.
Ei mă întreabă: „Oare tu, credule,
Găsești într-o iubită și-altceva
Decât suspine, lacrimi și amaruri,
Și-arare-o bucurie lângă ea?
Și oare nu știi tu că dacă chipul
Ți-l vei privi adânc în apa lină,
Nu vei vedea lucind în ochiul apei
Decât chiar chipul tău ca o lumină?
Te-ai apucat să bei dintr-un izvor
Din care-abia apuci să sorbi o gură,

Că te-ai și săturat apoi cu totul
 Și, iată, cu asupra de măsură. "
 Eu le răspund: „Nu cumva să vă pară
 Că bându-l, poate, m-a cuprins beția!
 O, nu! Nu bându-l! Ci numai privindu-l,
 Privindu-l doar, și, iată, nesomnia
 S-a așternut numaidecât, prieteni,
 În ochii mei adânci pe totdeauna.
 Și nu de niște lucruri petrecute
 Îmi arde-acuma inima, nebuna,
 Ci doar de trecerea ei ca o umbră!
 Și nu de vreo iubire împlinită,
 Din care m-aș fi rupt cumva, prieteni,
 Mi-s gândurile astăzi rătăcite!
 Ci doar de despărțirea de aceea
 Care nu este astăzi lângă mine!
 Cum oare aș putea acum, prieteni,
 Înspre o altă să-mi întorc privirea,
 Când sufletul meu tot, în care geme
 Și-n care arde pururea iubirea,
 Mi-l simt legat pe veci, fără scăpare,
 De trupu-i zămislit ca din pojar,
 De trupu-i mirosind cu îmbătare
 A mosc curat și-a chihlimbar".

Când își isprăvi cântarea, sora ei îi zise:

– Deie-ți alinare Allah, o, sora mea!

Și portărița fu cuprinsă de o mâhnire atâta de amar-nică, încât își sfâșie hainele și se prăbuși la pământ leșinată cu totul.

Și, în felul acela, trupul fetei rămase gol, iar califul băgă de seamă că tot trupul purta urmele unor lovituri de bici și ale unor lovituri de nuiiele și fu uluit până peste marginile uluirii. Și fata care făcuse târguielile sări și aruncă oleacă de apă pe obrazul surorii sale leșinate, care își veni în simțiri; pe urmă îi aduse o altă rochie și o îmbrăcă la loc.

Atunci califul îi spuse lui Giafar:

– Nu prea pari tulburat. Tu nu vezi urma loviturilor pe femeia aceasta? În ce mă privește, nu mai pot să-mi țin gura și nu voi mai avea tihnă până ce nu voi afla adevărul despre toate astea, ca și despre întâmplarea cu cele două cățele!

Iar Giafar răspunse:

– O, doamne și stăpâne, adu-ți aminte de învoiala satorită: *Nu întreba nimic despre ceea ce nu te privește, altminteri vei auzi lucruri ce nu-ți vor fi pe plac!*

Într-acestea, fata care făcuse târguielile se ridică și luă lăuta: o sprijini pe sânul ei rotund, o ciupi cu vârful degetelor și cântă:

*Vreunul dacă ni s-ar plânge de dragoste, ce i-am răspunde?
Pe noi de ne-ar zdrobi iubirea, scăparea ne-am găsi-o unde?
De-am căuta tâlmaci să deie răspuns cu limbă iscusită,
N-ar ști să tâlmăcească chinul din inima îndrăgostită;
Iar dacă am păstra-n tăcere plecarea celui drag departe,
Durerea ne-ar aduce-ndată la două degete de moarte.
O, chin amarnic! Partea noastră-s numai căințele și dorul,
Și lacrimile care-și varsă peste obraji arși izvorul!
Iar tu, iubite dus, cel care te-ai mistuit privirii mele
Și-ai rupt ceea ce ne legase cu lanțuri de iubire grele,
Ai mai păstrat în suflet baremi o umbră din iubirea noastră,
O umbră să înfrunte vremea cu amintirea ei măiastră?
Ori ai uitat, plecând departe, tot ce-ai luat la despărțire,
De am ajuns, doar pentru tine, la frângere și prăbușire?
Și dacă-a fost să nu am parte decât de chin și de surghiun,
Voi cere lui Allah odată socoată dreaptă și răzbun.*

La cântecul acesta jalnic, stăpâna saraiului își sfășie hainele, ca și sora ei mai înainte, plânse și căzu leșinată. Iar fata care târguise se sculă și o îmbrăcă într-o altă rochie, după ce se îngrijise să-i arunce apă pe obraji și s-o întoarcă în sineși. Atunci stăpâna saraiului, întremată

oleacă, se așeză pe pat și îi spuse celei cu târguielile:

— Mă rog ție, mai cântă, spre a putea să ne plătim datoriile! Numai o dată încă!

Atunci fata care făcuse cumpărăturile își struni iarăși lăuta și cântă stihurile acestea:

*Și până când această despărțire și-această părăsire-atât de grea?
Nu știi că ochii-mi nu mai au nici lacrimi, ca măcar lacrimi
să mai pot vărsa?*

*M-ai dat uitării! Ci socoți tu oare că mult vei mai putea să
uiți ce-a fost?*

*Ah, dacă-ai vrut doar să mă pui pe flăcări, hai bucură-te, ți-ai
ajuns la rost!...*

*Vicleana soartă dacă-i ocrotește doar pe bărbați în dragostele lor,
Sărmanele femei n-au să mai poată o zi să scape de amăgitori!
Iar eu, vai! Oare cui să-mi plâng amarul spre-a-mi ușura
povara de suspine —*

*Suspinele prin mâna ta venite, o, ucigaș al inimii din mine!
Vai, vai, ce supărări îl mai așteaptă pe un pârâș care-a pierdut
cândva*

*Dovada scrisă lui de un datornic ori pe aceea că-a plătit
ce-avea!*

*Ah, jalea inimii-mi îndurerate nebună geme cu dureri afunde
De dorul tău! Mi-e dor nebun de tine! Mi-ai juruit. Și unde
ești tu, unde?*

*O, frați întru Allah! Vă las în seamă să-l judecați pe-amăgitorul
meu,*

*Să-ndure și el chinurile mele, să simtă și el ceea ce simt eu!
De-abia, trudit, să i se-nchidă ochiul, ca să se odihnească-o clipă
doar,*

*Și-n ochiul lui să intre nesomnia, să i-l deschidă cu durere iar!
Pentru iubirea ce-i purtai, mi-aduse cele mai ticăloase umilinți!
Deie-i Allah să vadă și el cum e când ți-ai pierdut și inimă și
minți.*

*Eu m-am topit de doru-i până-acuma, cu jale grea iubindu-l
și cu zel —*

Ci mâine-i rândul lui, al celui care mă chinuie, să sufere și el!

Atunci iarăși portărița căzu leșinată, iar trupu-i

rămas gol se ivi acoperit de urma bicelor și a nuielilor.

La priveliștea aceea, cei trei saalici își ziseră unul altuia:

– Cu mult mai bine ar fi fost pentru noi să nu fi intrat în casa aceasta, chiar cu primejdia de a ne fi petrecut toată noaptea culcați pe un mușuroi de pământ, întrucât priveliștea aceasta ne-a mohorât și ne-a rupt șira spinării!

Atunci califul se întoarse către ei și le zise:

– Și pentru ce?

Ei răspunseră:

– Pentru că suntem zguduiți înlăuntrul nostru de tot ceea ce s-a petrecut!

Atunci califul îi întrebă:

– Păi, așadar, nici voi nu sunteți de-ai casei?

Ei răspunseră:

– Păi nu! Ci gândim că saraiul acesta este al insului care șade lângă tine!

Atunci hamalul strigă:

– Nu, pe Allah! chiar în noaptea aceasta am intrat și eu pentru întâia oară în casa aceasta! Și cu mult mai bine ar fi fost pentru mine să mă fi culcat pe un morman de pământ între năruituri, mai degrabă decât în casa aceasta!

Atunci toți se chibzuiră și ziseră:

– Ne aflăm aici șapte bărbați, iar ele nu sunt, în totul tot, decât trei femei, nici una mai mult! Să le cerem lămurirea acestei stări de lucruri. De n-or vrea să ne răspundă de bunăvoie, au să ne răspundă de nevoie!

Și toți căzură la înțelegere, afară de Giafar, care zise:

– Găsiți voi că asemenea gând ar fi un gând drept și cinstit? Aduceți-vă aminte că le suntem oaspeți și că ele ne-au spus învoielile lor, pe care suntem datori să le urmăm cu statornicie! Și-apoi iacătă că noaptea e pe sfârșite și fiecare dintre noi va să plece să-și vadă de

starea ursitei sale pe calea lui Allah!

Pe urmă făcu din ochi spre calif și, luându-l de-o parte, îi zise:

– Nu mai avem decât un ceas de petrecut aici. Și îți făgăduiesc că mâine am să le aduc între mâinile tale și avem să le cerem povestea lor!

Și califul nu se înduplecă și zise:

– Nu mai am răbdare să aștept până mâine!

Pe urmă, cum se chibzuiau mai departe, zicându-și ba c-o fi, ba c-o păți, ajunseră a se întreba:

– Da care dintre noi să le pună întrebarea?

Și socotiră că aceasta i s-ar cădea hamalului. Într-acestea, fetele îi întrebă:

– O, oameni buni, ce tot șopocăiți acolo?

Atunci hamalul se sculă, șezu în picioare dinaintea stăpânei casei și îi zise:

– O, doamnă stăpână a mea, te întreb, și mă rog ție în numele lui Allah, din partea tuturor acestor oaspeți, să ne spui povestea celor două cățele, și pentru ce le-ai pedepsit ca apoi să plângi asupra lor și să le săruți! Și, asemenea, să ne spui, ca să pricepem și noi pricina urmelor loviturilor de bici și de vergi de pe trupul surorii tale. Și-aceasta-i întrebarea noastră! Și pacea să fie cu tine!

Atunci stăpâna casei îi întrebă pe toți cei strânși acolo:

– Este adevărat ceea ce grăiește hamalul în numele vostru?

Și toți, afară de Giafar, răspunseră:

– Da, este adevărat!

Iar Giafar nu scoase o vorbă.

Atunci fetișcana, auzind răspunsul lor, spuse:

– Pe Allah! o, oaspeți ai noștri, iacătă că săvârșiți față de noi cea mai rea ocară și cea mai ticăloasă! Or, dintru început, noi v-am arătat că dacă vreunul va întreba

despre ceea ce nu-l privește, va auzi lucruri ce nu-i vor fi pe plac! Și nu v-a fost destul că ați intrat în casa noastră și că ați mâncat din bucatele noastre? Ci nu-i vina voastră, ci-i vina surorii noastre, cea care v-a adus aici!

La vorbele acestea, își suflecă mânecile până la cot, izbi de trei ori cu piciorul în podea și strigă:

– Hei! veniți degrabă!

Și numaidecât se deschise ușa de la unul dintre dulapurile peste care erau trase perdelele și ieșiră de acolo șapte arapi voinici, rotind în mâini paloșe agere. Iar ea le zise:

– Legați-le mâinile acestor inși cu limba prea lungă și cetluiți-i pe unii de alții!

Și arapii împliniră porunca, apoi grăiră:

– O, stăpâna noastră, o, floare tăinuită departe de privirile bărbaților, ne îngăduiești a le reteza capetele?

Ea răspunse:

– Mai aveți răbdare cu ei vreme de un ceas! Întrucât vreau, înainte de a le tăia gâtul, să-i iscodesc, spre a dovedi cine sunt!

Atunci hamalul strigă:

– Pe Allah! o, stăpâna mea, nu mă omorî pentru fărădelegea făptuită de alții! Că toți cei de aici s-au amăgit și au săvârșit o fărădelege, da eu ba! Oh, pe Allah! ce noapte desfătată am petrecut noi, de n-am fi fost pângăriți de vederea saalicilor aceștia ai prăpădului! căci saalicii aceștia de piază rea ar duce la prăpăd, doar cu ivirea lor, până și cetatea cea mai înfloritoare, numai cât ar intra în ea!

Și rosti pe dată o strofă:

Frumoasă-i iertarea din partea celui puternic,

Mai ales față de cel fără de apărare.

Mă rog, dar, ție, pe prietenia care ne leagă:

Pentru cel culpaș, nu-l omorî pe-acela care nicio vină nu are.

După ce hamalul își încheie vorba, fetișcana începu să râdă.

În clipita aceea, Șeherezada văzu zorii mijind și tăcu sfioasă.

Dar când fu cea de a unsprezecea noapte,

urmă:

Mi s-a izvodit, o, norocitul sultan, că atunci când fetișcana a început să râdă, după ce se mâniase, veni la ceata de musafiri și zise:

– Istorisiți-mi tot ceea ce se cuvine să-mi istorisiți, căci nu mai aveți decât un ceas de trăit! De altminteri, dacă mai zăbovesc așa, o fac pentru că sunteți oameni de rând; întrucât, de-ați fi fost dintre cei de vază sau dintre mai-marii din semințiile voastre, ori de-ați fi fost căpetenii dregătorești, de bună seamă că v-aș fi trimis mai degrabă la ai voștri, să vă pedepsească ei!

Atunci califul îi spuse lui Giafar:

– Dezvăluie-i cine suntem, că altminteri ne omoară!

Iar Giafar răspunse:

– Nu avem decât ceea ce ni se cuvine!

Și califul îi zise:

– Nu se cade să faci glume la ceasul când se cere să fii cuminte, căci fiecare lucru la vremea sa!

Atunci fata veni lângă saalici și îi întrebă:

– Sunteți frați?

Ei răspunseră:

– Nu, pe Allah! Nu suntem decât cei mai amărâți dintre amărâți, și trăim din meșteșugul nostru de a pune zbanțuri și lipitori.

Atunci ea îi întrebă pe fiecare la rând:

– Te-ai născut chior?

El răspunse:

– Nu, pe Allah! da povestea pierderii ochiului meu este o poveste atâta de uluitoare încât, de-ar fi scrisă cu acul în colțul dinlăuntru al ochiului, ar fi de învățătură aceluia care ar citi-o cu smerenie!

Iar cel de al doilea și cel de al treilea îi răspunseră la fel. Pe urmă toți laolaltă îi spuseră:

– Fiecare dintre noi este dintr-altă țară, iar poveștile noastre sunt uluitoare și pățaniile noastre sunt de-a mirările!

Atunci fetișcana se înturnă spre ei și le zise:

– Fiecare dintre voi să-și istorisească povestea și pricina venirii în casa noastră. Și-apoi fiecare să-și ducă mâna la frunte, spre a ne mulțumi, și să plece după soarta lui!

Atunci cel dintâi care începu fu hamalul, și spuse:

– O, stăpâna mea, eu, ca stare omenească, sunt hamal, și-atât! Copila de colea, cea care a făcut târguielile, m-a pus să car o sarcină și a venit acolea cu mine. Și acolea mi s-a întâmplat cu voi ceea ce știți prea bine, și ceea ce nu vreau acuma să mai pomenesc, pricepeți voi de ce. Și-asta-i toată povestea mea, întrucât nu am a adăuga o vorbă mai mult. Și vă urez bună pace!

Atunci fetișcana îi zise:

– Hai, du-ți mâna la cap spre a vedea dacă-i bine așezat, netezește-ți pletele și cară-te!

Și hamalul spuse:

– Ba nu, pe Allah! n-am să mă car decât după ce am să aud povestea tovarășilor mei de colea.

Atunci saalukul cel dintâi dintre saalici păși înainte spre a-și istorisi povestea și spuse:

POVESTEA CELUI DINTÂI SAALUK

— O, stăpână a mea, am să-ți mărturisesc pricina ce m-a silit să-mi rad barba și să-mi pierd ochiul!

Află, dar, că tatăl meu era sultan. Avea un frate, și fratele acela era și el sultan într-o altă cetate. În ce privește nașterea mea, s-a nimerit că maică-mea m-a născut chiar în aceeași zi în care s-a născut și fiul moșului meu.

Pe urmă anii trecură, și pe urmă alți ani și alte zile, iar eu și fiul moșului meu crescură. Se cade să-ți spun că mă deprinsesem să mă duc în ospeție la unchiul meu, la răstimp de câțiva ani, ba chiar să zăbovesc pe la el luni în șir. Cea din urmă dată când m-am dus în ospeție la ei, fiul moșului meu mi-a făcut o primire cât se poate de bucuroasă și de îmbelșugată; și a pus să se junghie berbeci în cinstea mea și să se pritocească multe vinuri. Pe urmă am început să bem, până ce vinul se dovedi mai tare decât noi. Atunci fiul unchiului meu îmi spuse:

— O, fiu al moșului meu! Ție, care îmi ești drag într-un chip cu totul aparte, am a-ți cere un lucru însemnat, și n-aș vrea să te văd că nu primești ori că mă oprești să fac ceea ce am hotărât!

Îi răspunsei:

— De bună seamă, și din toată inima prietenoasă și caldă!

Atunci, spre a se încredința pe deplin, mă puse să mă leg cu cel mai sfânt jurământ, punându-mă să mă juruiesc pe legea noastră cea sfântă. Se sculă numaidecât, ieși pentru câteva clipite, pe urmă se întoarse cu o femeie după el, împodobită toată, dulce înmiresmată toată și îmbrăcată în haine scumpe, care trebuie să fi costat un preț mare. Iar el se întoarse spre mine, cu femeia la spatele său, și îmi zise:

— Ia-o pe femeia aceasta și mergi înaintea mea la locul pe care am să ți-l zugrăvesc. (Și îmi zugrăvi locul, lămurindu-mi-l în așa fel încât pricepui limpede.) Și acolo ai să găsești un mormânt așa și așa, printre celelalte morminte, și să mă aștepti acolo!

Iar eu nu putui să nu mă învoiesc, nici să dau îndărăt dinaintea acelei cereri, din pricina jurământului pe care îl juruisem cu mâna mea cea dreaptă! Și luai femeia, și mă dusei, și intrai sub bolta mormântului împreună cu ea, și șezurăm jos să-l așteptăm pe fiul moșului meu, pe care îl văzurăm în curând cum vine, aducând cu el o căldărușă plină cu apă, un sac cu ipsos și un târnăcop micuț. Le puse jos pe toate, în afară de târnăcop, și se duse la lespede mormântului de sub boltă; scoase pietrele una câte una și le rânduie alături; pe urmă, cu târnăcopul, începu să sape pământul, până ce scoase la iveală un capac cam cât o ușiță; deschise și, dedesubt, se ivi o scară boltită. Atunci se întoarse către femeie și îi spuse, făcându-i semn:

— Hai! nu ai decât să alegi!

Și femeia numaidecât coborî scara și pieri. Atunci el se întoarse spre mine și îmi spuse:

— O, fiu al moșului meu! mă rog ție să împlinești ajutorul pe care mi-l dai. După ce am să cobor aici în-lăuntru, să închizi capacul și să-l acoperi apoi cu pământ, cum era mai înainte. Și astfel vei împlini ajutorul dat. Iar ipsosul din sac și apa din căldărușă să le amesteci bine, pe urmă să pui pietrele la locul lor de mai înainte și, cu amestecul, să tencuiești pietrele la îmbinările lor ca mai înainte, și să faci în așa fel încât nimeni să nu bage de seamă și să spună: „Iacătă o groapă proaspătă, tencuită de curând, da cu pietrele vechi!“ întrucât, o, fiu al moșului meu, iacătă-i un an întreg de când trudes c aici, și numai Allah mă știe! Și-aceasta-i rugămintea mea!

Pe urmă adăugă:

— Iar acum, fie ca Allah să nu te copleșească prea greu cu jalea despărțirii mele de tine, o, fiu al moșului meu!

Pe urmă coborî pe scară și se afundă în mormânt. Când pieri din privirile mele, mă ridicai, închisei capacul și făcui precum îmi poruncise să fac, așa fel că mormântul arăta precum fusese.

Mă întorsei atunci la saraiul moșului meu; ci moșul meu era la vânătoare; și-atunci mă dusei să mă culc, în noaptea aceea. Pe urmă, când se făcu dimineață, începui să cuget la toate lucrurile din noaptea trecută și la toate câte se petrecuseră între mine și fiul moșului meu; și mă mustrai de fapta pe care o făptuisem. Dar mustările de cuget nu slujesc la nimic! Atunci mă întorsei la morminte și căutai mormântul cu pricina, fără a putea să izbutesc a-l mai cunoaște. Și îmi urmai căutările până la căderea nopții, fără a putea să mai găsesc drumul. Mă întorsei la sarai, și nu mai putui nici să beau, nici să mănânc, și toate gândurile mele se zbu- ciuiau în privința fiului moșului meu, și nu putui cu niciun chip să mă dumiresc cât de cât! Atunci mă posomorâi de o posomorală amarnică, și îmi trecui noaptea tare mohorât, până dimineața. Și mă întorsei a doua oară la mecet, gândind la tot ce făcuse fiul moșului meu, și mă cuprinse o căință grea că-i dădusem ascultare; pe urmă începui iarăși să caut mormântul printre celelalte morminte, fără a izbuti să dau de el. Îmi urmai căutările vreme de șapte zile, și nu aflai nici-cum calea cea bună. Atunci îngrijorările și gândurile rele sporiră atâta, încât ajunsei aproape să mă smintesc.

Spre a-mi găsi un leac și o tihnă chinurilor, mă gândii să plec și luai drumul de întoarcere la tatăl meu. În chiar ceasul când soseam la porțile cetății părintelui meu, se ivi o ceată de inși care se repeziră asupra-mi și

îmi legară mâinile. Atunci rămăsei cu totul năucit de fapta aceasta, dat fiind că eram fiul sultanului cetății și că înșii aceia erau slugile tatălui meu, precum și robii mei cei tineri. Și mă cuprinse o spaimă grea, și îmi zisei în sine-mi: „Cine știe ce-a putut să i se întâmple tatălui meu!“

Atunci începui să-i întreb despre aceasta pe cei care îmi legaseră mâinile, iar ei nu-mi dădură niciun răspuns. Și, peste scurt răstimp, unul dintre ei, care era un rob tânăr de-al meu, îmi spuse:

– Județul vremii s-a dovedit năprasnic față de părințele tău. Oștenii l-au părăsit, iar vizirul l-a dat morții. Iar noi am ieșit la pândă, spre-a aștepta căderea ta în mâinile noastre.

Și mă înșfăcă, iar eu chiar că nu mai țineam de lumea aceasta, într-atâta știrile auzite mă năuciseră, într-atâta moartea tatălui meu mă umpluse de jale. Iar ei mă târâră supus dinaintea vizirului, care îl omorâse pe tatăl meu. Or, între vizir și mine era o răcă veche. Pricina neprieteniei venea de acolo că eram tare pătimăș după tragerea cu arbalesta¹. Or, iacătă că, într-o zi, pe când mă aflam pe terasa saraiului tatălui meu, se brodi ca o pasăre mare să se lase pe terasa saraiului vizirului, tocmai când vizirul se afla acolo; și vrusei să săgetez pasărea cu arbalesta mea, da arbalesta nu nimeri pasărea, ci nimeri ochiul vizirului și i-l prăpădi, cu vrerea și cu osânda scrisă de Allah! Cum spune poetul:

*Lasă ursita să se împlinească
Și nu te osteni să-ndrepti vreodată
Altceva decât strâmba judecată
A juzilor din lumea pământescă.*

*Între-ale vieții tulburate spume,
Nimica nu lăsa să-ți schimbe firea,*

¹Arbalestă – numele inițial al arbaletei.

*Nici bucuria oarbă, nici mâhnirea –
Că totul este trecător pe lume.*

*Vorbă cu vorbă, șirurile toate,
Câte ni le-a scris Soarta, le-am urmat –
Căci datul Sorții-i pe vecie dat,
Și să-l mai schimbe nimenea nu poate.*

Saalukul urmă mai departe:

După ce prăpădii astfel, fără putință de zviduire, ochiul vizirului, vizirul nu cuteză să crâcnească nimic, întrucât tatăl meu era sultanul cetății.

Și asta era pricina neprieteniei dintre mine și el.

Când, așadar, cu mâinile legate, fusei dus dinaintea lui, el porunci să mi se reteze gâtul! Atunci îi spusei:

– Oare ai să mă ucizi fără de vreo vină din parte-mi?

El răspunse:

– Da ce vină-i mai mare ca asta?

Și îmi arătă ochiul lui pierdut. Atunci îi spusei:

– Am săvârșit-o din greșală.

Ci el îmi răspunse:

– Dacă tu ai săvârșit-o din greșală, eu am s-o săvârșesc precugetat!

Pe urmă strigă:

– Să fie adus înaintea mea!

Și mă duseră dinaintea lui. Atunci el întinse mâna și își înfipse degetul în ochiul meu cel stâng și mi-l zdrobi cu desăvârșire.

Și din ceasul acela de-atunci sunt chior, precum mă vedeți cu toții.

După aceea, vizirul porunci să fiu legat și băgat într-o ladă. Pe urmă îi spuse gădelui:

– Ți-l dau în seamă. Trage-ți sabia din teacă și ia-l de-aici. Du-l afară din cetate, omoară-l și lasă-l fiarelor sălbatice să-l mănânce!

Atunci armaşul mă luă şi mă duse până ce ieşi din cetate. Mă scoase atunci din ladă, legat de mâini şi de picioare, şi vru să mă lege şi la ochi, înainte de a mă da morţii. Atunci eu începui să plâng şi să rostesc stihurile acestea:

*Te socoteam cămaşa mea de zale,
Scuteala mea de-un lăncier vrăjmaş –
Ci tu eşti lancea! Fierul mâinii tale
Deschide morţii-n mine larg făgaş!
Pe când eram puternic şi-n paftale,
Mâna mea dreaptă, -n loc de-a pedepsi,
Trecea în mâna stângă spada cruntă,
În mâna care nu ştia lovi.
Aşa făceam cu cel ce azi mă-nfruntă.
Purcede dar asemeni mie, şi
Mă cruţă-acum, cu mila ta mărunţă,
Şi lasă-i numai pe duşmanii mei
Săgeţile urgiei să-mi arunce!
De caznele vrăjmaşilor mişei
Sărmanei mele inimi îi ajunge
Cât a-ndurat! Închină-i un crâmppei
De tăinuire, şi n-o mai răpune
Cu greul vorbeii care nu se spune!*

*– Prieteni mi-am făcut, să-mi fie-armură,
Şi-aşa mi-au fost. Dar împotriva mea,
Şi-n mâinile celor ce-mi poartă ură.
Mi-i socoteam săgeţi. Şi-au fost aşa!
Le simt în suflet vajnica arsură!
Şi multor inimi fostu-le-am ca stea,
Şi le-am hrănit, să-mi fie credincioase.
Şi credincioase-au fost: spre înşelare!
Le-am dat iubirea mea, să nu mă lase,
Statornic să-mi rămână-ajutătoare
Când mă vor bate vremuri ticăloase.
Şi-au fost aşa! Ci doar într-o vânzare!*

Când auzi stihurile, împlinatorul osândelor își aduse aminte că fusese armaș la părintele meu și că eu însumi îl copleșisem cu cinstiri, și îmi zise:

– Cum să te omor? Că sunt rob al tău preasupus!

Pe urmă îmi spuse:

– Fugi! Viața îți este mântuită! Și să nu te mai întorci prin părțile acestea, întrucât vei pieri și mă vei da și pe mine pieirii odată cu tine; cum spune poetul:

*Fugi! Mântuie-te, prietene! Du-te!
Dezleagă-ți, frate, sufletul pe veci
Din lanțul legăturilor trecute!
Dă deci uitării totu-acum când pleci!
Și lasă și căminul îndrăgit,
Ca să slujească astăzi de mormânt
Aceluia ce cândva l-a zidit
Să-i fie adăpostul cald și blând!
Un alt meleag vei mai găsi vreodată,
Și-o altă țară decât țara ta;
Dar sufletu-ți e scris că niciodată,
De-l pierzi, un altul nu vei mai afla.
Ia cugetă: ce nerozie mare
Să vecuiești în lanțuri, asuprit,
Când lumea lui Allah sclipește-n soare
Și când pământul lui e nesfârșit!
Și-i scris că dacă soarta ți-a venit
Să mori într-un pământ, nu vei putea
Decât să mori unde ți-a fost sortit.
Dar cine-și știe oare soarta sa?
Tu uită-te la coama unui leu,
Și pilda scumpă să n-o uiți nicicând:
Grumazul lui se face dârș și greu
Doar când trăiește slobod pe pământ!*

Când isprăvi stihurile, îi sărutai mâinile. Și nu mă încrezui cu adevărat în izbăvirea mea, decât după ce mă văzui zburat departe.

Mai pe urmă, mă alinai de pierderea ochiului, gândind că scăpasem de la moarte. Și drumeții mai departe, și ajunsei în cetatea moșului meu. Intrai, așadar, la el și îi istorisii ce i se întâmplase tatălui meu și ce mi se întâmplase și mie de mi-am pierdut ochiul. Atunci el începu să plângă cu potop de plânsete și strigă:

– O, fiu al fratelui meu! iacătă că mai adaugi o jale la jalele mele și încă o durere la durerile mele. Căci trebuie să-ți spun că fiul moșului tău cel sărman, care se afla dinaintea ta, s-a pierdut de zile și zile, și eu nu știu ce-a pățit, și nimeni nu poate să-mi spună unde este!

Pe urmă se porni pe un plâns de căzu pierit. Când își veni în sineși, îmi spuse:

– O, copilul meu, sunt mâhnit de o mâhnire până peste poate din pricina fiului moșului tău, eu, moșul tău! Și vii să mai adaugi un chin la chinurile mele, istorisindu-mi ce ai pățit și ce a pățit tatăl tău. Ci, o, copilul meu, mai bine-i că ți-ai pierdut ochiul decât viața!

La vorbele lui, nu mai putui să tăinuiesc ce se întâmplase cu fiul moșului meu, copilul său. Îi dezvăluii, așadar, tot. La vorbele mele, moșul meu se bucură până peste marginea bucuriei, chiar că se bucură grozav de vorbele mele despre fiul său. Și îmi spuse:

– O, du-mă degrabă să văd mormântul acela.

Iar eu îi răspunsei:

– Pe Allah, o, moșule, nu știu unde este așezat. Întrucât m-am dus de-o grămadă de ori să-l caut, fără a putea să găsesc locul lui!

Atunci eu și unchiul meu ne duserăm la mecet și, de data aceasta, uitându-mă la dreapta și uitându-mă la stânga, izbutii să cunosc într-un sfârșit mormântul. Atunci eu și moșul meu, bucuroși peste măsură, intrarăm sub boltă; traserăm la o parte pământul și apoi capacul; eu cu moșul meu coborârăm cincizeci de

trepte, câte avea scara. Când ajunserăm la capătul scării, văzurăm o fumăraie vălătucindu-se spre noi, care ne orbi. Și numaidecât unchiul meu rosti vorbele care alungă de la cel care le rostește orice spaimă, anume: „Nu este putere și tărie decât întru Allah Cel Atotputernic!”

Atunci pășirăm mai departe și ajunserăm într-o încăpere mare, plină cu făină, cu semințe de toate soiurile, cu bucate de toate felurile și cu multe alte lucruri încă. Și văzurăm în mijlocul încăperii o perdea coborâtă peste un pat. Atunci moșul se uită înlăuntrul patului, și îl văzu și îl cunoscă pe fiul său, care era acolo, în brațele femeii care coborâse împreună cu el; dar amândoi se preschimbaseră în cărbune negru, întocmai ca și cum ar fi fost aruncați într-o groapă de jar!

La priveliștea aceea, unchiul meu scuipă în obrazul fiului său și strigă:

– Așa ți se cuvine, o, nelegiuitule! Aceasta-i pătimirea de pe lumea aceasta de jos! Ci îți mai rămâne și pătimirea de pe lumea cealaltă, care-i mai cruntă și mai îndelungă!

Și, rostind acestea, moșul meu, după ce îl scuipă în ochi pe fiul său, își scoase papucul și îl lovi cu pingeaua peste obraji.

În clipita aceasta a istorisirii sale, Șeherezada văzu că se aprinseră zorii și, cuminte, nu vroi să se prilejuiască mai mult de îngăduința ce-i fusese dată.

Dar când fu cea de a douăsprezecea noapte,

urmă:

Mi s-a izvodit, o, norocitul sultan, că saalukul i-a spus copilandrei, pe când toți cei strânși acolo, precum și califul și Giafar, ascultau povestirea:

Așadar, după ce moșul meu îl lovi cu pingeaua papucului peste obraz pe fiul său, care se afla întins acolo, negru ca de cărbune, eu rămăsei uluit până peste poate de năprasna aceea. Și tare mă mâhnii din pricina fiului moșului meu, văzându-l așa, ajuns negru ca de cărbune, dimpreună cu copila! Pe urmă strigai:

– Pe Allah! o, moșule al meu, gata! potolește-ți oleacă aleanurile inimii! Întrucât și mie mi se zbate inima amarnic, cu tot lăuntrul făpturii mele, de pe urma celor întâmplare copilului tău! Și mă topesc mai cu seamă când îi văd, și pe el și pe copilă, ajunși așa, negri cărbune; și când te văd pe tine, părintele lor, că nu te mulțumești cu atâta, ci îl mai și bați cu talpa papucului!

Atunci moșul meu îmi povesti:

O, fiu al fratelui meu! află că acest copil, care-i copilul meu, din pruncia lui s-a aprins de patimă după chiar sora lui. Iar eu mereu l-am depărtat de ea, și îmi ziceam în sinea mea: „Fii pe pace! sunt încă prea tineri!” Da degeaba! Nici nu apucară bine să ajungă la anii tinereții, că între ei se și petrecu fapta cea rea. Iar eu affai! Ci chiar că nu-mi venea să cred de-a binelea! Da tot l-am ocărât cu ocară amarnică și i-am spus:

– Ia bine seama și te ferește de asemenea fapte smintite, pe care nimeni nu le-a săvârșit până la tine și pe care nimeni nu le va săvârși după tine! Altminteri, avem să fim de rușine și de ocară până la moarte printre sultani! Și olăcarii au să împrăstie pățania noastră în lumea toată! Așa că ferește-te de asemenea fapte, că de nu, te afurisc și te omor!

Pe urmă luai seama să-l despart și pe el de ea, și pe ea de el. Dar se cuvine a socoti că smintita îl îndrăgea cu dragoste pojarnică! Întrucât Șeitan își durase lucrarea în ei.

Așa că, atunci când fiul meu văzu că îl despărțisem de soră-sa, pesemne că atunci, fără a spune nimic nimănuia, și-o fi făcut locul acesta, care se află sub pământ. Și, precum vezi, și-a adus aici de-ale gurii și toate astea! Și s-a prilejuit de lipsa mea, când mă aflam la vânătoare, spre a veni aici cu sora lui! Și atunci județul Celui Preaînalt și Preaslăvit s-a stătorit! Și i-a ars pe amândoi chiar aici! Ci caznele de pe lumea cealaltă sunt încă și mai grozavnice și îndelungi!

Și deodată moșul meu începu să plângă, iar eu la fel cu el laolaltă. Pe urmă îmi spuse:

– De-acuma vei fi tu copilul meu, în locul celuiilalt!

Eu atunci, vreme de un ceas, șezui să cuget la țesăturile lumii acesteia de sub soare, și, printre toate, și la moartea părintelui meu din porunca vizirului, și la scaunul lui de domnie răpit, și la ochiul meu cel pierdut, pe care îl vedeți cu toții! Și la toate lucrurile cele atâta de anapoda, câte i se întâmplaseră fiului moșului meu, și nu putui a mă opri să nu plâng!

După care ieșirăm din gropniță; și închiserăm la loc capacul; pe urmă îl acoperirăm cu pământ și aduserăm mormântul la starea în care se afla mai înainte; și ne întoarserăm acasă.

Nici nu apucarăm noi bine să ajungem și să ședem jos, că și auzirăm o zarvă de sunete de război, de vuve și de goarne, și văzurăm oșteni alergând, și toată cetatea fu năpădită de vuiete de larmă și de praful stârnit de copitele cailor. Și chiar că mintea noastră rămase tare năucă de a nu putea ajunge să priceapă temeiul tuturor acestora. Într-un sfârșit, sultanul, moșul meu, se hotărî să întrebe care-i pricina, și i se răspunse:

– Fratele tău a fost omorât de vizirul său, care a dat zor să-și strângă toți oștenii și toate cetele și să vină aici cât mai grabnic, ca să lovească cetatea pe nevegheate! Iar locuitorii din cetate au văzut că nu puteau să-i steie

împotrivă! Încât au lăsat cetatea la cheremul lui!

La vorbele acestea, îmi zisei în sinea mea: „De bună seamă, are să mă omoare dacă voi cădea în mâinile lui!“ Și iarăși necazurile și grijile se grămădiră în sufletul meu, și iar pornii să-mi prefir cu jale prin minte toate năpastele petrecute de tatăl meu și de mama mea. Și nu mai știam ce să fac. Pe de altă parte, dacă aș fi ieșit la iveală, locuitorii din cetate și oștenii tatălui meu m-ar fi cunoscut și ar fi căutat să mă omoare și să mă dea pierzării! Și nu mai găsii altă scăpare decât aceea de a-mi tăia barba. Încât îmi tăiai barba, mă străvestii în alte haine și părăsii cetatea. Și pornii la drum spre cetatea aceasta a Bagdadului, unde nădăjduiam să ajung în tihnă și să dau de careva care să mă ajute să răzbat până la saraiul emirului drept-credincioșilor, Harun Al-Rașid, califul Stăpânului Lumii, căruia vroiam să-i spun povestea mea și pățaniile mele.

Până la urmă ajunsei cu bine în cetatea Bagdadului, chiar în noaptea aceasta. Și nu știai nici unde să mă duc, nici unde să mă întorc, și rămăsei tare încurcat. Și deodată mă pomenii nas în nas cu saalukul de colea. Atunci îi urai bună pace și îi spusei:

– Sunt străin.

El îmi răspunse:

– Și eu sunt străin.

Tăifăsuirăm prietenește, până văzurăm că vine către noi saalukul de colea, cel de al treilea soț al nostru. Ne ură bună pace și ne spuse:

– Sunt străin.

Noi răspunserăm:

– Și noi suntem străini.

Atunci meraserăm împreună, până ce ne prinse noaptea. Iar ursita cea norocită ne călăuzi până aici, în preajma voastră, stăpâne ale noastre! Și-așa-i cu pricina bărbii mele tăiate și a ochiului meu scos!

După povestirea aceasta a celui dintâi saaluk, fetișcana îi spuse:

– Gata, bine! și acum, freacă-te cu mâna oleacă pe creștet¹. Și pleacă repede!

Și saalukul îi răspunse:

– O, stăpâna mea, chiar că nu voi pleca decât după ce voi fi auzit povestirea tuturor soților mei de aici.

Estimp, toți cei de față se minunau de povestea aceasta uluitoare, iar califul îi și spuse lui Giafar:

– Hotărât lucru, în viața mea nu am auzit o întâmplare ca a saalukului acesta!

Atunci saalukul dintâi se duse să șadă jos, încrucișându-și picioarele; iar cel de al doilea saaluk păși înainte, sărută pământul între mâinile stăpânei casei, și istorisi următoarele:

POVESTEA CELUI DE AL DOILEA SAALUK

Eu, o, stăpână a mea, cu adevărat nu m-am născut chior. Și povestea mea, pe care am să ți-o istorisesc, este atâta de uluitoare, încât, dacă ar fi scrisă cu andreaua pe colțul dinlăuntru al ochiului, ar sluji de învățătură celui ce este vrednic a se lumina!

Așa cum mă vezi, sunt sultan, fiu de sultan! Mai află că nu sunt un neștiutor: am citit *Coranul* și i-am slovenit cele șapte citanii²; am citit, de asemenea, cărțile de căpătâi ale dascălilor de științe; am pătruns știința stelelor și spusele poetilor. Într-un sfârșit, până într-atâta m-am aplecat asupra învățării tuturor învățăturilor, încât i-am întrecut pe toți vecuitorii din veacul meu.

Încât numele meu crescă în ochii tuturor cărturarilor.

¹Ducerea mâinii pe creștetul capului este un mod de salut oriental.

²„Cele șapte citanii“, adică cele șapte feluri de a declama *Coranul*, stabilite de școlile canonice de declamație musulmane.

Ba încă, faima mea se întinse peste toate olaturile și peste toate meleagurile, iar vorbele despre mine ajunseră la urechile tuturor sultanilor. Și atunci sultanul de la Ind auzi de mine. Și trimise rugămintele la tatăl meu să mă lase să mă duc la el și, totodată, chemându-mă, îi trimise părintelui meu daruri strălucite și peșcheșuri cu adevărat vrednice de sultani. Încât tatăl meu se învoi și porunci să mi se pregătească șase corăbii pline cu de toate, și plecai.

Călătoria noastră pe mare ținu vreme de o lună întreagă, după care ajunserăm la un țărm. Acolo coborârăm pe mal caii pe care îi luasem cu noi pe corăbii, și cămilele; și întărnițarăm zece cămile cu darurile menite sultanului de la Ind. Și de-abia pornirăm la drum, că un nor de pulbere se și ridică venind către noi, și învălui toate zările cerului și ale pământului, și ținu așa vreme de un ceas din zi; pe urmă se împrăstie și, de dedesubtul lui, se iviră șaizeci de călăreți ca niște lei întărâtați. Când ne uitarăm la ei bine, văzurăm că erau arabi din pustie, tâlhari de drumul mare! Iar când ne zăriră, în vreme ce noi o luarăm la fugă cu cele zece poveri de daruri menite sultanului de la Ind, ei se repeziră asupra noastră și își îndreptară goana, cu frâiele slobozite, către noi. Atunci începurăm să le facem semne și le strigarăm:

– Suntem trimiși la sultanul cel puternic de la Ind! Așa că să nu ne faceți vreun rău!

Iar ei ne spuseră:

– Noi nu suntem nici pe pământurile lui, nici sub atârnaarea lui!

Și-așa că omorără o parte din slujitorii mei cei tineri, pe când ceilalți și eu luarăm fuga care încotro, eu după ce căpătai o rană amarnică. Estimp, arabii din pustie se apucară să jefuiască bunurile și darurile noastre rămase pe spinarea cămilelor.

Iar eu, după atâta fugă, nu mai știui nici unde eram, nici ce se cădea să fac. Vai, adineauărea eram în fâlnicii, și acuma în ticăloșie și sărăcie! Și îndemnai la fugă înainte, până ce mă pomenii pe un vârf de munte unde găsii o bortă; și putui într-un sfârșit să mă odihnesc și să-mi petrec noaptea acolo.

Dimineața, ieșii din bortă și îmi luai umbletul mai departe, până ce ajunsei la o cetate strălucită și înfloritoare, cu un văzduh atâta de minunat, încât iarna nu avea asupra ei nicio putere, iar primăvara o îmbrăca pururea cu trandafirii ei. Încât tare mă bucurai de sosirea mea în cetatea aceea, mai cu seamă dată fiind istovirea în care mă aflam, vlăguit cum eram de drum și de fugă. Și chiar că ajunsesem într-o stare jalnică de ofilire. Și eram tare schimbat.

În cetatea aceea, nu știam încotro să mă îndrept, când, trecând pe lângă un croitor, care cosea în croitoria lui, intrai la el și îi urai bună pace! El îmi răspunse la urarea de bună pace și mă pofti cu dragoste să șed jos, și mă sărută, și mă întrebă cu bunătate despre pricina ce mă depărtase de țara mea. Atunci îi istorisii tot ce mi se întâmplase, de la început până la sfârșit. El atunci rămase tare mâhnit pentru mine, și îmi zise:

— O, tinere frumos, nu trebuie să spui nimic din toată pățăria aceasta nimănui! Întrucât tare mi-e frică pentru tine de sultanul acestei cetăți; că este cel mai mare vrăjmaș al părintelui tău, și are un păs vechi de socotit cu el!

După care îmi aduse de mâncat și de băut; și mâncai și băui, iar el la fel împreună cu mine. Și ne petrecurăm noaptea stând de vorbă, și îmi orândui un loc într-un ungher al croitoriei sale, unde mă întinsei, iar el la fel, spre a dormi. Apoi îmi aduse tot ce ar fi putut să-mi fie de trebuință, o saltea și o învelitoare.

Șezui astfel la el vreme de trei zile, după care mă întrebă:

– Știi vreo meserie cu care să-ți ții zilele?

Iar eu îi răspunsei:

– De bună seamă! sunt cărturar priceput în cunoașterea pravilelor, dascăl iscusit la toate învățăturile; știu să citesc și știu să socotesc!

El îmi răspunse:

– Prietene, toate astea nu sunt o meserie! Sau, mai degrabă, sunt o meserie, dacă vrei (căci mă văzuse tare deznădăjduit), da meseria ta nu are nicio căutare la târgul din cetatea noastră! Aici, în cetatea noastră, nimeni nu știe nici să învețe, nici să citească, nici să socotească. Știe numai cum să-și dobândească agoniseala.

Atunci mă simții tare încurcat și nu putui decât să-i spun iarăși:

– Chiar că, pe Allah! nu știu să fac nimic decât ceea ce ți-am înșiruit!

Iar el îmi zise:

– Atunci, băiete, strânge-ți brăcinarul! Și ia o secure și o funie și du-te de taie butuci pe olaturi, până ce Allah va vroi să te miluiască cu o soartă mai bună! Și mai cu seamă să nu dezvălui nimănuia stepena ta, întrucât au să te omoare!

După vorbele astea, se duse să-mi cumpere o secure și o funie; și mă trimise să tai lemne cu alți tăietori de lemne, după ce se osteni să mă înfățișeze lor precum se cuvine.

Plecai atunci cu toporarii și începui să toporăsc. Pe urmă îmi pusei povara de lemne pe cap, o cărai în cetate și o vândui pe o jumătate de dinar. Cumpărai de-ale gurii cu câțiva bănuți și păstrai cu grijă partea care îmi rămăsese din bani. Și astfel, vreme de un an întreg, trudii mai departe și mă duceam în fiecă zi pe la prietenul meu croitorul, la croitoria lui, unde mă odihneam la răcoare, încrucișându-mi picioarele sub mine în ungherul meu.

Într-o zi, după obiceiul meu, plecai să tai lemne, și, ajungând acolo, găsii o pădure deasă, în care se aflau o mulțime de butuci strașnici. Alesai un copac uscat și mă apucaii să dau la o parte pământul dimprejurul rădăcinilor lui; pe când trudeam așa, securea deodată se prinse într-un belciug de aramă. Atunci trăsei la o parte pământul de jur împrejur și văzui un capac de lemn, de care era prins belciugul de aramă. Și ridicai capacul. Și văzui o scară dedesubt. Coborâi până în josul scării și ajunsei la o ușă. Intraii pe ușă și ajunsei într-o sală falnică de sarai minunat și bine clădit. Și găsii acolo o fetișcană minunată, pe potriva celui mai frumos dintre mărgăritare. Și într-atâta încât numai la vederea ei chiar că ți se și ștergeau din inimă toată grija, tot aleanul și tot amarul. Mă uitai la ea și numaidecât mă plecai cu închinăciune Atoateziditorului carele o dăruise cu atâtea desăvârșiri și cu frumusețea aceea.

Atunci ea se uită la mine și îmi zise:

– Ești făptură omenească.

Îi răspunsei:

– Sunt făptură omenească.

Iar ea îmi zise:

– Da atunci cine a putut să te îndrume la locul acesta, în care mă aflu de douăzeci de ani, fără a fi văzut vreodată o făptură de om?

La vorbele ei, care mi se părură pline de gingășie și de dulceață, zisei:

– O, stăpâna mea, Allah este acela carele m-a îndrumat la sălașul tău, pentru ca să dau într-un sfârșit uitării toate chinurile și toate năpastele mele.

Și îi istorisii tot ce mi se întâmplase, de la început până la sfârșit. Și povestea mea chiar că îi pricinui multă mâhnire pentru mine, întrucât plânse și îmi zise:

– Am să-ți istorisesc și eu povestea mea. Află, așadar, că sunt fiica sultanului Aknamus, domnul de la capătul

tărâmurilor Indului, stăpânul peste insula de Abanos. El m-a măritat cu fiul moșului meu. Dar, în chiar noaptea nunții, până a-mi fi pierdut fecioria, m-a răpit un efit, pe care îl cheamă Georgirus, fiul lui Rajmus, chiar fiul lui Eblis. M-a luat și m-a pornit în zbor și m-a adus în locul de aici, unde a cărat tot ce aș fi putut râvni, și prăjituri, și zaharicale, și haine, și țesături scumpe, și lucruri de casă, și mâncăruri, și băuturi. De-atunci vine să mă vadă tot la fiecare zece zile, și se bucură de mine, chiar aici, și pleacă dimineața. Și mi-a spus că dacă voi avea vreo trebuință de el în răstimpul celor zece zile, pe care le petrece departe de mine, nu am decât, fie ziua, fie noaptea, să ating cu mâna cele două șiruri care sunt scrise colo sub bolta sălii. Și într-adevăr, de-atunci, cum ating înscrisul acela, îl și văd ivindu-se. De data aceasta sunt, iacătă, patru zile de când n-a venit, și mai are încă șase zile până a se arăta. Încât ai putea să stai la mine cinci zile, ca să pleci apoi cu o zi până să vină el.

Eu răspunsei:

– De bună seamă! pot.

Ea atunci fu bucuroasă foarte; se ridică drept în sus, mă luă de mână, mă pofti să trec printr-o ușă boltită și mă duse la un hammam gingaș și plăcut și plin de o abureală dulce. Atunci, pe loc, mă dezbrăcai, și la fel și ea se dezbracă goală toată; și amândoi intrară să ne scăldăm. După scaldă, șezurăm jos pe podina hammamului, ea lângă mine, și începu să mă îmbie să beau sorbet de mosc, și puse dinainte-mi niște prăjituri minunate. Pe urmă tăfăsuirăm dulce mai departe, și mâncărăm din toate cele câte erau bunătățile efitului, răpitorul ei.

Apoi ea îmi zise:

– Astă-seară ai să dormi și ai să te odihnești bine de ostenele tale, spre a fi apoi întremat bine.

Iar eu, o, stăpână a mea, mă lăsaî ispitit să dorm, după ce îî mulțumii îndelung. Și chiar că îmi uitai toate grijile. La trezire, o văzui cum ședea jos lângă mine și cum mă mângâia dulce pe mâini și pe picioare. Atunci rostii numele lui Allah, spre a chema asupra ei toate binecuvântările, și șezurăm la taifas vreme de un ceas, iar ea îmi spuse lucruri tare dragălașe. Îmi spuse:

— Pe Allah! mai înainte, singură-singurică în saraiul acesta de sub pământ, eram plină de mâhnire și îmi simțeam pieptul apăsător, întrucât nu aveam pe nimeni cu care să stau de vorbă, și-așa vreme de douăzeci de ani! Și slavă lui Allah! Preamărit fie El că te-a călăuzit până la mine!

Pe urmă, cu glasul ei dulce, îmi cântă strofele acestea:

*Dacă am fi știut cumva,
De-am fi aflat de mai-nainte
Vreun zvon despre venirea ta,
Atunci am fi zorit a-ntinde
Și a-ți deșterne sub picioare,
Ca tu să poți călca așa
Pe umilitele covoare,
Pe care le țeseam minune
Din purpuriul nostru sânge
Și din negreala de cărbune,
Luată, ca să te îmbete,
Din ochiul nostru care plânge
De bucurie că te vede.
Te-ar fi poftit pe-o catifea
Obrajii noștri moi și dulci,
Și coapsa noastră-ți așternea
Mătasea-n care să te culci,
O, călător de noapte-adus
La noi de sfetnicele astre,
Căci locul tău e mai presus
De pleoapele privirii noastre!*

La auzul stihurilor, îi mulțumii cu mâna pe inimă; iar dragostea ei se împlântă încă și mai năprasnic în mine; și își luară zborul și grijile, și necazurile mele. Apoi începurăm să bem din același pocal, și tot așa până seara; atunci, în noaptea aceea, mă desfățai cu ea, în deplină bucurie. Și niciodată în viața mea nu am avut o noapte asemănătoare cu noaptea aceea. Iar când veni dimineața, ne scularăm tare mulțumiți unul de altul și plini de bucurie într-adevăr!

Eu atunci, cu totul aprins încă, și mai cu seamă spre a-mi alungi bucuria, îi zisei:

– Vrei să te ajut să ieși de sub pământ și să te scap de ginnul acela?

Ea începu să râdă și îmi spuse:

– Taci tu și mulțumește-te cu ce ai! că iacătă! amărâtul acela de efit nu va avea decât o zi din zece, pe când tu, îți făgăduiesc, le vei avea de fiecare dată pe celelalte nouă zile!

Eu atunci, dus de pojarul patimii, mă lăsai târât de vorbe deșarte, întrucât îi spusei:

– Nicidecum! am să sfărâm pe dată de la temelie până în creștet bolta aceasta, în care sunt săpate scrierile lui vrăjitoarești, pentru ca astfel efitul să-mi vină la îndemână și să pot să-l omor! Întrucât de multă vreme m-am deprins să-mi fac o joacă din măcelărirea tuturor efriților de deasupra și de dedesubtul pământului.

La vorbele mele, și spre a mă potoli, ea începu să-mi înșire stihurile acestea:

*O, tu, cel care mai ceri un răgaz,
Până-a ne despărți pe totdeauna,
Și care-abia șoptești cu jalea-n glas
Că despărțirea e ca mărăguna,*

*Nu știi tu oare că doar despărțirea
 E singurul și-adevăratul leac
 De-a nu te fereca în lanț iubirea,
 Ci numai de-a iubi ce ți-este drag?
 Nu vrei să cugeți și să înțelegi
 Că orișice iubire se sfârșește
 Sub zodia neînduratei legi
 Ce în plictis și-n silă-o veștejește,
 Și dragostele noastre, pân'la urmă,
 Cu voie, fără voie, tot se curmă?*

Și eu, fără a lua seama la stihurile pe care mi le înșira, trântii o izbitură năprasnică de picior în boltă!...

În clipa aceasta a istorisirii sale, Șeherezada văzu că se luminează de ziuă și, cuminte, tăcu.

Iar când fu cea de a treisprezecea noapte,

urmă

Mi s-a izvodit, o, norocitul sultan, că al doilea saaluk și-a urmat astfel povestirea dinaintea tinerei stăpâne a casei:

Așa că, o, stăpână a mea, când trăsei în zidul boltei izbitura aceea năprasnică de picior, femeia îmi spuse:

– Iacată efritul! Vine la noi! Au nu te-am prevestit? Or, pe Allah! m-ai dat pierzaniei! Da acuma gândește-te cum să scapi tu, și așa că ieși tot pe acolo pe unde ai venit!

Eu atunci mă repezii pe scară. Și, din pricina spaimei, îmi uitai jos, spre prăpădul meu, încălțările și securea. Încât, cum de-abia suisem numai câteva trepte de scară, mă întorsei oleacă spre-a mai arunca o privire după încălțările mele și după secure; și văzui pământul cum se crapă și cum iese din el un efrut mare, îngrețșător

de urât, care îi spuse femeii:

– Care-i pricina zguduirii năprasnice cu care m-ai speriat? Ce nenorocire ai pățit?

Ea răspunse:

– Chiar că nicio nenorocire, afară că adineaori mi-am simțit pieptul apăsător de singurătate și m-am ridicat spre a mă duce să beau vreo băutură răcoritoare care să-mi mai ușureze pieptul și, cum m-am ridicat prea iute ca să mă duc, am alunecat și am căzut lovindu-mă de boltă.

Și efritul îi zise:

– A, desfrânată ticăloasă! bine mai știi să minți!

Pe urmă începu să se uite prin sarai, ba la dreapta, ba la stânga, și până la urmă găsi încălțărilor și securea mea. Atunci strigă:

– Ha! ce vra să zică ciurucurile astea? Spune! De unde ai lucrurile astea omenești?

Ea răspunse:

– Păi chiar acuma când mi le arăți le văd și eu! Nu le-am mai văzut niciodată până acum. Pesemne că or fi fost agățate la spatele tău, și chiar tu le-ai fi adus aici.

Atunci ginnul, în năpada mâniei, strigă:

– Ce vorbe smintite, deșănțate și anapoda! N-ai să mă zăpăcești cu ele, o, tălanițo!

La vorbele acestea, o lăasă goală toată, o puse în cruce între patru stâlpi înfiți în pământ și, luând-o la schingiuri, începu s-o întrebe despre ce se întâmplase. Dar eu nu mai putui să îndur, nici să-i aud plânsetele; și urcai repede pe scară, tremurând de spaimă; și, ajungând afară, pusei la loc capacul precum fusese și îl ascunsei de priviri, acoperindu-l cu pământ. Și mă cuprinse căința pentru fapta mea, până peste marginile căinței. Și începui să cuget la femeie, la frumusețea ei și

la caznele la care o supunea proclerul acela, după ce femeia șezuse cu el vreme de peste douăzeci de ani. Și mai cu seamă rămăsei tare necăjit la gândul că o chinuia din vina mea. Și, în clipita aceea, începui iarăși să cuget și la tatăl meu și la împărăția lui și la starea ticăloasă de tăietor de lemne în care eram, și, plângând întruna, rostii un stih¹ despre întâmplările acestea amarnice.

După care îmi văzui de drum mai departe, până ce ajunsei la croitor, prietenul meu. Și îl găsi pe croitor, care, din pricina lipsei mele, sta ca pe o tigaie pusă la prăjit pe foc. Și ședea acolo, așteptându-mă cu nerăbdare. Și îmi zise:

– Ieri, dacă nu te-am mai văzut ca de obicei, mi-am petrecut noaptea cu inima la tine! Și mi-a fost frică pentru tine, să nu fi dat în pădure peste vreo fiară sălbatică ori peste altceva de soiul acesta. Și preamărit fie Allah pentru izbăvirea ta!

Eu atunci îi mulțumii pentru bunătatea sa, intrai în croitorie și șezui jos în ungherul meu; și începui să cuget la câte mi se întâmplaseră și să mă cert singur pentru izbitura de picior pe care o dădusem boltei. Deodată, prietenul meu cel bun, croitorul, intră și îmi spuse:

– Se află la ușa croitoriei un ins, un fel de persan, care te caută și care are la el securea și încălțările tale. A trecut cu ele pe la toți croitorii de pe uliță, spunându-le: „Am ieșit de cu zori ca să mă duc la rugăciunea de dimineață la chemarea muezinului², și am găsit în cale

¹ Salie reproduce și stihurile:

*Să iei aminte-ntotdeauna,
Chiar și când soarta te răsfață:
Astăzi îți e ușor, da mâine
Te-asteaptă caznă grea și greață.*

² Muezin (din cuvântul arab *mo adhdin* – „cel care cheamă la rugăciune”) – slujitor la geamie, care vestește credincioșilor musulmani ceasul de rugăciune, chemându-i din minaret cu glas cântat.

lucrurile acestea, fără a izbuti să aflu ale cui ar putea să fie. Spuneți-mi voi dară cine-i stăpânul lor!”

Atunci croitorii de pe ulița noastră, care te știu, văzând securea și încălțările, cunoscând că sunt ale tale și îi spuseră degrabă persanului unde stai. Și a venit aici, te așteaptă la ușa croitoriei. Ieși, așadar, și mulțumește-i pentru osteneală, și ia-ți securea și încălțările.

Dar eu, la vorbele lui, simții că mă îngălbenesc la chip și că tot trupul mi se topește de spaimă. Și, pe când stam prostit așa, deodată pământul de dinaintea ungherului meu se crăpă, iar persanul cu pricina se și ivi pe acolo. Era efritul! Care, după ce fugisem, o pusese pe soția lui cea tânără la schingiuri; și ce schingiuri! Dar ea nu-i mărturisise nimic. El atunci a luat securea și încălțările și i-a spus:

– Am să-ți dovedesc că sunt într-adevăr Georgirus, din vița lui Eblis! Și ai să vezi tu dacă sunt în stare ori ba să ți-l aduc aici pe stăpânul securii și al încălțărilor!

Și atunci a venit să se slujească față de croitori de șiretlicul despre care am vorbit.

Așa că intră năpristan la mine, de dedesubtul pământului, și pe dată, fără a mai pierde o clipită, mă și înhăță! Își luă zborul și se ridică în văzduhuri; pe urmă se lăsă jos și se afundă în pământ! Cât despre mine, îmi pierdusem orice simțire. Și intră cu mine în saraiul de sub pământ în care mă deducisem la desfăt. Și o văzui pe tinerică goală-goluță și cu sângele curgându-i pe șolduri! Atunci ochii mi se muie în lacrimi. Și efritul se duse la ea și, înșfăcând-o, îi zise:

– O, dezmațato! Iacătă-ți hândrălaul!

Atunci muierușca se uită la mine și spuse:

– Nu știu cine este. Și nu l-am văzut niciodată, decât numai în clipita de-acum!

Iar efritul îi zise:

– Ce? Nici acum, când se află dinainte-ți însuși făptașul ticăloșiei, tot nu mărturisești?

Ea atunci zise:

– Habar nu am cine este. Și nu l-am văzut în viața mea. Și nu mi-e îndemână să mint dinaintea lui Allah!

Atunci efritul îi zise:

– Dacă chiar habar nu ai cine este, ia sabia și retează-i căpățâna!

Ea atunci luă sabia, veni la mine și se opri dinainte-mi. Eu atunci, galben de spaimă, îi făcui un semn din sprâncene că nu (spre-a o ruga să-i fie milă) și lacrimile îmi curgeau de-a lungul obrazilor. Atunci îmi clipi și ea din ochi; și rosti cu glas tare:

– Tu ești pricina nenorocirilor noastre!

Eu atunci iarăși îi făcui semn din sprâncene, iar cu graiul îi spusei niște stihuri cu două înțelesuri:

*Îndeajuns știu ochii să-și întocmească graiul,
Și-ar fi zadarnic limba să-și mai deștearnă-alaiul
Când singură privirea despleticește taine,
Învăluite bine în inimă ca-n haine.
La cea dintâi ivire dulci lacrimi potopiră,
Și mut rămase glasul, iar mintea fără șiră;
Și numai ochii galeși șoptesc încet și rar
Tot ce șoptește vraja stârnitului pojar.
Clipirea pleoapei spune simțirea lumii toată,
Degeaba-i ca vreun deget în tobă să mai bată
Sprânceana ține locul întregului alai.
Tăcere, dar! Aleanul grăiește fără grai.*

Atunci femeia cea tinerică îmi pricepu și semnele și stihurile, și aruncă din mâini sabia efritolui. Iar efritul luă sabia și mi-o întinse și-mi zise:

– Retează-i gâtul, și am să te slobozesc și n-am să-ți fac niciun rău!

Iar eu spusei:

– Da!

Și luai sabia și înaintai cu dârzie și ridicai brațul! Ea atunci îmi spuse, făcându-mi semn din sprâncene:

– Oare eu te-am vătămat cu ceva?

Atunci ochii mei se umplură de lacrimi, și aruncai din mâini sabia și îi spusei efritolui:

– O, puternicule efrít, o, viteaz vladnic și de neînfrânt! dacă femeia aceasta ar fi fost, precum o socoți tu, de puțină credință și de puțină judecată, ar fi găsit legiuită căderea capului meu retezat! Or, dimpotrivă, iacătă că aceasta-i chiar sabia pe care a aruncat-o departe de ea. Cum, dar, aş putea eu, la rândul meu, să găsesc legiuit a-i reteza gâtul, mai cu seamă dat fiind că niciodată nu am mai văzut-o până în ceasul de acum? Încât niciodată nu am să săvârşesc fapta aceasta, chiar de va urma să mă faci a bea pocalul morții crunte!

La spusele mele, efrítul strigă:

– Ha! acuma sunt bine încredințat de legătura dintre voi!

Și-atunci, o, stăpână a mea, blestematul luă sabia, izbi mâna femeii și o reteză; pe urmă izbi cealaltă mână și o reteză la fel; pe urmă îi reteză piciorul drept; pe urmă îi reteză piciorul stâng. Și-așa, din patru izbituri, reteză cele patru mădulare. Iar eu priveam cu ochii mei și mă gândeam că neabătut am să mor.

În clipita aceea, tânăra femeie se uită la mine pe furis și îmi făcu un semn cu ochiul. Și, vai, efrítul văzu clipirea aceea din ochi și strigă:

– O, plod de lele! iacătă că săvârșești înșelăciunea cu ochiul!

Și atunci o izbi peste gât cu sabia și îi reteză capul. Pe urmă se întoarse spre mine și îmi zise:

– Află, o, tu, făptură de om, că, în privința noastră, nouă, ginnilor, ne este îngăduit, ba ne este chiar legiuit și statorit s-o omorâm pe soția necredincioasă! Află, așadar, că pe tinerica aceasta am răpit-o în noaptea nunții ei, când nu avea încă decât doisprezece ani, și mai înainte ca vreun altul să se fi bucurat de ea ori s-o

fi cunoscut! Am adus-o aici și veneam s-o văd o zi din zece, spre a-mi petrece noaptea cu ea, și mă veseleam cu ea luând înfățișarea unui persan! Da dacă m-am încredințat că mă înșală, am omorât-o! De altminteri, nu m-a înșelat decât numai cu ochiul, cel cu care a clipit uitându-se la tine. Cât despre tine, întrucât nu m-am putut încredința că te-ai fi dezvățat cu ea, spre-a o ajuta să mă înșele, nu am să te omor. Ci, oricum, ca să nu poți să râzi în spatele meu, vreau să-ți cășun un rău care să-ți răpească fâlnicia! Și te las să-ți alegi soiul care îți place mai mult dintre toate relele.

Eu atunci, o, stăpână a mea, mă bucurai până peste marginile bucuriei, văzându-mă scăpat de la moarte. Și bucuria mă îndemnă să mă prilejuiesc de mila lui. Și îi zisei:

– Chiar că nu știu ce să aleg dintre toate năpastele! Mi-ar plăcea mai mult niciuna!

Atunci efritul, mâniat, izbi în pământ cu piciorul și strigă:

– Îți spun să alegi! De pildă, alege în ce înfățișare vrei să te vrăjesc! Vrei un chip de măgar? Nu! Un chip de câine? Un chip de catâr? Un chip de corb? Ori mai degrabă un chip de maimuță?

Eu atunci îi răspunsei, tot căutând un spor de milă, întrucât aveam nădejde la o îndurare deplină:

– Pe Allah! o, stăpâne Georgirus, din spița lui Eblis cel puternic! dacă mă cruți, și Allah are să te cruțe; întrucât te va avea drag pentru iertarea dată unui bun musulmin, care nu ți-a cășunat niciodată vreun necaz!

Și mă milogii mai departe la el, până peste marginile rugămintilor, stând în picioare ugilit dinaintea lui, și îi spusei:

– Mă osândești pe nedrept!

El atunci îmi răspunse:

– Destul cu vorbe de-alde astea, că te omor! Așa că

nu te prilejui mai mult de bunătatea mea, întrucât sunt dator numaidecât să te vrăjesc!

La vorbele acestea, mă înșfăcă, despică bolta și pământul de deasupra noastră și își luă zborul cu mine în văzduhuri, atâta de sus, încât nu mai văzui pământul decât sub înfățișarea unei străchini de apă. Atunci coborî pe vârful unui munte și mă lăsă jos; luă oleacă de pământ în mână, slozni deasupra-i, mormăind cam așa: „Hm! hm! hm!“, rosti niște vorbe, pe urmă aruncă pământul acela asupra mea, strigând:

– Leapădă-ți chipul și ia chip de maimuță!

Și, tot atunci, o, stăpână a mea, mă și preschimbai în maimuță, da ce maimuță! Bătrână de pe puțin o sută de ani și amarnic de urâtă! Atunci, dacă mă văzui cu înfățișarea aceea, dintru-ntâi rămăsei nemulțumit și începui să țopăi; și chiar că țopăiam! Pe urmă, de vreme ce țopăiala nu-mi folosea la nimic, începui să-mi plâng de jale și de jalea celui care fusesem. Iar efritul râdea într-un chip înfricoșător. Pe urmă se mistui.

Atunci începui să cuget la strâmbătățile soartei, și văzui, pe pielea mea, că într-adevăr soarta nu stă nici-decum în puterea făpturii.

După care începui să cobor de-a rostogolul din vârful muntelui până jos de tot. Și pornii la drum, dormind noaptea în pomi, și-așa, vreme de o lună, până ce ajunsei la țărmul Mării Sărate. Mă oprii acolo vreme de vreun ceas și, într-un sfârșit, văzui în mijlocul mării o corabie pe care vântul prielnic o împingea spre țărm, către mine. Eu atunci mă ascunsei pe după o stâncă și așteptai. Când văzui oamenii că sosesc și că încep să foiască de colo-colo, îmi luai inima în dinți și sării în mijlocul corăbiei. Atunci unul dintre oameni strigă:

– Alungați-o repede pe ființa aceasta de rea vestire!

Iar altul strigă:

– Ba s-o omorâm!

Iar al treilea strigă:

– Da, s-o omorâm cu sabia!

Eu atunci începui să plâng și abătui cu laba vârful sabiei, iar lacrimile-mi curgeau din belșug.

Atunci căpitanului i se făcu milă de mine și le zise:

– O, negustorilor, maimuța aceasta iacătă cum se milcuiește la mine, iar eu îi ascult rugămintea; este sub ocrotirea mea! Nimeni să n-o prindă și nici s-o alunge ori s-o tulbure!

Pe urmă căpitanul începu să mă cheme și să-mi spună vorbe dulci și îmbietoare; iar eu îi pricepeam toate vorbele. Încât căpitanul mă luă ca slujitor; iar eu îi îndeplineam toate nevoile și îl slujeam pe corabie.

Vântul ne fu prielnic vreme de cincisprezece zile, și traserăm la țarm lângă o cetate nemăsurat de mare și atâta de plină de locuitori cât numai unul Allah putea să le socotească numărul!

La sosirea noastră, văzurăm că vin către noi niște mameluci care erau trimiși de sultanul cetății. Se apropiară și le urară bun venit negustorilor, și le spuseră:

– Sultanul nostru vă firitisește pentru buna voastră sosire și ne-a însărcinat să vă aducem sulul acesta de pergament, și cere: „Fiecare dintre voi să scrie aici câte un rând cu scriitura lui cea mai frumoasă!”

Eu atunci, tot cu înfățișarea mea de maimuță, mă ridicai și deodată smulsei din mâinile lor sulul de pergament, și sării cu el ceva mai încolo. Lor atunci li se făcu frică să nu care cumva să-l rup și să-l arunc în apă. Și mă strigară cu țipete, și vrură să mă omoare. Atunci eu le făcui semn că știam și că vroiam să scriu. Iar căpitanul le spuse:

– Lăsați-o să scrie! De-o vom vedea că mângălește, avem s-o oprim a mângăli mai departe; dar dacă într-adevăr știe să scrie frumos, am s-o înfiez de copil al meu! Că

n-am văzut vreodată o maimuță mai deșteaptă.

Eu atunci luai calamul¹, îl apăsai pe câlții din călimară, întinzând frumos cerneala pe amândouă fețele calamului, și începui să scriu.

Scrisei așa patru strofe ticluite atunci, fiecare într-alt fel de scriitură și într-alt fel de stihuire: cea dintâi strofă în scrierea *rika*; cea de a doua în scrierea *rihani*; cea de a treia în scrierea *sulsi*; iar cea de a patra în *muhakkik*:

a)

*Vremile-au însemnat cu grijă potoapele de mile rare
Câte le-au săvârșit cei darnici în lumea noastră
trecătoare;*

*Și nimeni n-ar putea vreodată să pomenească și socoată
Potoapele de binefaceri de câte tu ai fost în stare.
Căci toată spița omenească, după Allah cel Preaslăvit,
Numai la tine-și află sprijin la ceas de cumpănă cumplit.
Și tu ești, singurul pe lume, nădejdea noastră-a tuturor,
Și-n tine-i nesecat de-a pururi al binefacerii izvor.*

b)

*Acum să vă vorbesc, prieteni, despre calamul lui vrăjit:
Calamul lui! El e părinte calamurilor câte-s toate!
El cel dintâiu-i din calamuri, cum altul nu s-a pomenit;
El l-a-nălțat în marea faimă a minților strălucite.
Și, prin calamu-acesta gingaș, sub degetele-i, cinci, când
scrie,
Asupra lumii curg cinci râuri de grai ales și poezie.*

c)

*Acum să vă vorbesc, prieteni, despre nemurirea sa:
Nu este scriitor pe care moartea cea grea să nu-l doboare,
Căci nimeni nu trăiește pururi! Dar pururi nu se va uita
Mult preafrumoasa-i scriitură: ea singură-i nemuritoare!*

¹ Calam – pană de scris, confecționată din tulpină de trestie, folosită pentru scrierea caracterelor arabe. În românește cuvântul acesta a dat, prin intermediu turcesc, termenii *călimară*, *calem* (administrație publică sau cancelarie) și *calemgiu* (funcționar de cancelarie, copist sau scriitor cu calamul, diac, uricar, grămătic).

*Încât să nu lași niciodată să scrie pana-ți altceva
Decât ce îți va fi cunună la judecata viitoare!*

d)

*Când te apuci să deschizi călămărul,
Nu-ți muia pana-n sfânta lui cerneală
Decât să zugrăvești pe foaie pajiști
Cu straturi de lumină și de soare;
Căci dacă nu ți-e dat să dărui lumii
Mărețe gânduri dăltuite-n fală,
Silește măcar să-i însenini ochii
Cu smălțuri dulci de flori și de culoare.
Și astfel, pe drept, vei fi și vei rămâne,
La ceasul Judecății viitor,
În rândul binecuvântat cu slavă
Al celor mai de seamă scriitori.*

Când isprăvii de scris, le întinsei sulul de pergament. Și toți fură cuprinși de cea mai mare minunare, pe urmă fiecare, rând pe rând, scrise câte un șir cu cea mai frumoasă scriitură a lui.

După care robii plecară să-i ducă sultanului sulul. Iar când sultanul cercetă toate scriiturile, nu fu mulțumit decât numai de scriitura care era făcută în patru feluri osebite și pentru care eram vestit în lumea întreagă, pe când mai eram încă fiu de sultan.

Sultanul atunci le spuse tuturor prietenilor săi, câți erau de față, și robilor:

– Duceți-vă toți la meșterul acestei scriituri frumoase, și dați-i caftanul acesta de fală spre a se înveșmânta cu el, și poștiți-l să încalece pe catârca mea cea mai frumoasă, și însoțiți-l cu alai, în zarvă de alăute, și poștiți-l dinaintea mea!

La vorbele Măriei Sale, toți începură a zâmbi. Iar sultanul, băgând de seamă, rămase tare oțărât și strigă:

– Ce! vă dau o poruncă, iar voi râdeți de mine?

Și ei răspunseră:

– O, doamne al veacului, nu cutezăm noi a râde de vorbele Măriei Tale! da trebuie să-ți spunem că acela care a scris scriitura aceasta nu este vreun fiu de Adam, ci e o maimuța a căpitanului corăbiei!

Atunci sultanul rămase minunat până peste fire de vorbele lor, pe urmă se cutremură de bucurie și de râs, și strigă:

– Vreau să cumpăr maimuța aceea!

Tot atunci, le porunci tuturor oamenilor de la curtea lui să se ducă la corabie să capete maimuța și să ia cu ei catârca și caftanul de fală, și le spuse:

– Trebuie neabătut s-o îmbrăcați cu caftanul acesta de fală, s-o poftiți să încalece pe catârcă și s-o aduceți aici!

Atunci toți veniră la corabie și mă cumpărară la preț greu de la căpitan, care nu vroise dintru-ntâi. Eu, pe urmă, îi făcui un semn căpitanului spre a-i spune că eram tare mâhnit să mă despart de el. Pe urmă, mă luară, mă înveșmântară cu caftanul cel falnic, mă ajutară să încalec pe catârcă și plecarăm cu toții, în zvoana alăutelor dulci, din cetatea aceea; și toți locuitorii din cetatea aceea rămaseră înmărmuriți și începură să se uite cu o luare-aminte nemărginită la priveliștea aceea uluitoare și de-a mirările.

După ce mă aduseră dinaintea sultanului și după ce îl văzui, sărutai de trei ori pământul dintre mâinile sale și pe urmă rămăsei nemișcat. Atunci sultanul mă pofti să stau jos, iar eu șezui în genunchi. Atunci toți cei de față se minunară de buna mea creștere și de polisfetia mea aleasă; ci tot sultanul fu cuprins de minunarea cea mai mare. Și, de îndată ce mă așezai astfel în genunchi, sultanul porunci să plece toată lumea, și toată lumea plecă. Nu mai rămaseră în sală decât sultanul, căpetenia hadâmbilor, un rob tânăr, îndrăgit de sultan, și eu, o,

stăpână a mea! Atunci sultanul porunci să mi se aducă de mâncare. Și fu adusă o masă pe care se găseau toate bucatele pe care un suflet și le poate dori și râvni, și toate lucrurile care fac desfătul ochilor. Iar sultanul îmi făcu semn să mănânc. Eu atunci mă ridicai și sărutai pământul dintre mâinile sale, de șapte ori pe rând, și șezui jos tare cuviincios, și începui să mănânc, aducându-mi aminte de toată bună-creșterea mea din trecut.

După ce masa fu strânsă, mă sculai și eu spre a mă duce să mă spăl pe mâini; mă întorsei pe urmă, după ce mă spălai pe mâini, și luai călimara, calamul și o foaie de pergament, și scrisei două strofe despre bunătatea cofeturilor arăbești:

*O, dulci cofeturi, gingașe comori,
Zaharuri împletite-n foi subțiri,
Voi sunteți tiriaticul vrăjitor,
Voi sunteți leac oricărei otrăviri!*

*Numai pe voi, zumaricale scumpe,
Vă îndrăgește inima-mi întreagă,
Voi, pentru care sufletu-mi se umple
De sfânta prietenie ce ne leagă.*

*Ah, cum tresare inima-mi când vede,
Pe masa-ntinsă, în mijlocul ei,
O kenafa cu pletele boghete
Și aromind în dulcele-i olei,*

*Scăldată-n untul lenevos și proaspăt
Și-n mierea ei de aur risipit,
Într-o tablă ce-mbie să-i fii oaspăt
La ceasul desfătării fericit.*

*O, kenafa, o, kenafa-ntocmită
Din tăieței bucuriei rare,
De-atâta poftă dusă-ntru ispită
O, kenafă, ard ca o faclă mare!*

*Simt moartea neagră-n preajma mea cum vine
Când nu te văd zâmbindu-mi de pe masă!
O zi din viață nu pot fără tine,
O, kenafa, ya kenafa aleasă!*

După care pusei jos calamul și hârtia și mă ridicai și mă dusei să stau cuviincios mai deoparte. Atunci sultanul privi ce scrisesem și citi, și se minună cu uluire și strigă:

– Este oare cu putință ca o maimuță să știe stăpâni atâta pricepere la vorbă și mai cu seamă o scriitură atâta de frumoasă? Pe Allah! asta-i minunea minunilor!

În clipita aceea, i se aduse sultanului tablaua de șatrang, și sultanul mă întrebă prin semne:

– Știi să joci șah?

Iar eu făcui din cap:

– Da, știu!

Atunci mă apropiai, orându-i șahul și începui să joc cu sultanul. Și îl bătui de două ori! Atunci sultanul nu știu ce să mai creadă și mințile lui rămaseră năuce, și grăi:

– De-ar fi un fiu de Adam, i-ar întrece pe toți muritorii din veacul său!

Atunci sultanul îi zise hadâmbului:

– Du-te la stăpâna ta cea tânără și spune-i: „Vino repede la sultan, o, stăpâna mea“, căci vreau ca fiica mea să se poată bucura de priveliștea aceasta și să vadă maimuța aceasta de-a mirările!

Atunci hadâmbul se duse și se întoarse numaidecât cu stăpâna lui cea tânără, fata sultanului, care, de cum mă văzu, își și acoperi chipul cu iașmacul și spuse:

– O, părintele meu, cum de te-ai putut amăgi să trimiți după mine spre a mă aduce la vederea bărbaților străini?

Iar sultanul îi spuse:

– O, copila mea, nu se află aici la mine decât robul

meu cel micuț, copilul de colea, și hadâmbul care te-a crescut, și maimuța aceasta, și eu, tatăl tău! Așa că față de cine de aici îți acoperi chipul?

Fata atunci răspunse:

– Află, o, părinte al meu, că maimuța aceasta este fiul unui sultan! Pe sultanul, părintele său, îl cheamă Aymarus și este stăpân peste o țară din lăuntrul depărtat. Maimuța aceasta este numai vrăjită; și însuși efritul Georgirus, cel din stirpea lui Eblis, este acela care l-a vrăjit, după ce a omorât-o pe chiar soția sa, fata sultanului Aknamus, stăpânul de peste Insula de Abanos. Maimuța pe care tu o socoți maimuță adevărată este, așadar, om, cărturar vestit, învățat și tare înțelept!

La vorbele acestea, sultanul se minună foarte, se uită la mine și mă întrebă:

– Este adevărat ceea ce spune despre tine fiica mea?
Eu răspunsei dând din cap:

– Da! Este adevărat!

Și începu să plâng. Atunci sultanul o întrebă pe fiica sa:

– Da de unde ai învățat tu să pricepi că este vrăjit?
Ea răspunse:

– O, părinte al meu, când eram mică, bătrâna care o slujea pe maica era o vrăjitoare, dolda de șiretlicuri și tare meșteră la fermecătorie. Și ea-i cea care m-a învățat meșteșugul vrăjitoriei. Și de-atunci până acum am adâncit și mai mult meșteșugul acesta, m-am desăvârșit în el, și așa am învățat aproape o sută și șaptezeci de feluri de fermecătorii; iar cel mai mărunț dintre ele m-ar face în stare să mut saraiul tău întreg, cu toate pietrele lui și cu toată cetatea, tocmai dincolo de muntele Kaf, să prefac tot meleagul acesta într-o față de mare și să-i preschimb pe toți locuitorii în pești!

Atunci părintele ei strigă:

– Mă rog ție, pe adevărul numelui lui Allah, o,

copila mea, slobozește-l pe tânărul acesta, ca să pot să mi-l fac vizir! Cum? stăpânești un har atâta de scump, iar eu nici habar nu am? Of, slobozește-l, ca să mi-l fac numaidecât vizir, întrucât trebuie să fie un tânăr zarif și plin de deșteptăciune!

Iar fata răspunse:

— Din toată inima prietenoasă și caldă, și ca o cin-stire datorată!

În clipita aceasta a istorisirii sale, Șeherezada văzu că se luminează de ziuă, și se opri cu chibzuință.

Dar când fu cea de a patrusprezecea noapte,

urmă:

Mi s-a izvodit, o, norocitul sultan, că al doilea saaluk i-a spus stăpânei casei:

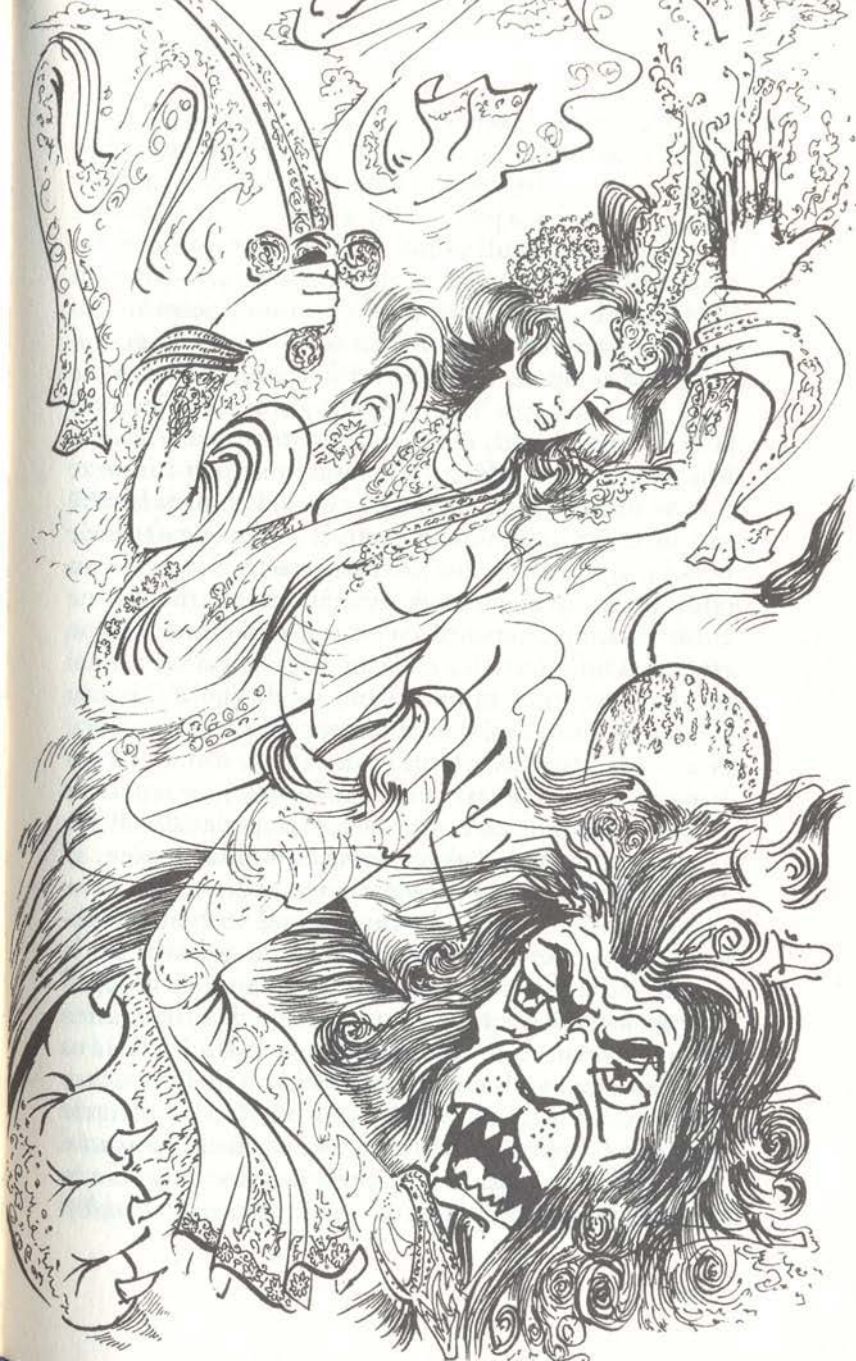
O, stăpâna mea, fata, la vorbele acelea, luă un cuțit, pe care erau învrâstate niște slove în limba ebraică, și cu acel cuțit trase un cerc în mijlocul saraiului, iar în mijlocul cercului scrisese niște nume și niște semne talismanice; pe urmă șezu în mijlocul cercului și murmură niște vorbe vrăjitoarești, și citi dintr-o terfeloagă tare veche niște lucruri pe care nimenea nu le pricepu, și o ținu tot așa un oarecare răstimp. Dintr-odată, partea saraiului în care ne aflam noi se cufundă într-o beznă atâta de groasă, încât gândirăm că am fost îngropați de vii sub năruiturile lumii. Și, deodată, dinaintea noastră se ivi efritul Georgirus, în înfățișarea cea mai cumplită și mai hâdă, cu mâinile ca niște furci, cu picioarele ca niște catarge și cu ochii ca doi tăciuni aprinși. Noi toți atunci rămaserăm înmărmuriți. Și fica sultanului îi zise:

— Nu îți urez niciun bun venit! Și nu te întâmpin prietenește, o, efritle!

Atunci efritul îi zise:

— O, vicleano! cum de poți să-ți calci jurământul? Au nu mi-ai jurat și nu am căzut noi la învoială că nici-unul dintre noi doi nu are a se băga în treburile celuilalt și nu va căta să-l stânjenească? Încât, o, vânzătoare, și se binecuvine soarta ce te așteaptă! Na, ține!

Și pe dată efritul se preschimbă într-un leu înfricoșător, care căscă gura în toată mărimea ei și se repezi la copilă. Ea atunci, cu o smucitură iute, își smulse un fir de păr din plete și-l apropie de buze și slozni asupra-i niște vorbe magicești și pe dată părul se făcu o sabie bine agerită. Atunci ea înșfăcă sabia, izbi năprasnic leul și îl despică în două jumătăți. Și numaidecât capul tăiat al leului se prefăcu într-un scorpion, care lunecă spre călcâiul fetei ca să-l înțepe; și repede fata se preschimbă într-un șarpe urieșesc, care se repezi asupra afurisitului de scorpion, chip al efritului, și amândoi porniră o luptă aprigă. Și scorpionul deodată se preschimbă într-o gaie și pe dată șarpele se făcu o pajură, care sări asupra găii și începu s-o înghesuie; era gata s-o zvântuie, după un ceas de trudă, când deodată gaia se preschimbă într-o pisică neagră și pe dată fata se făcu lup; atunci, în mijlocul sarauiului, pisica și lupul se luară la luptă și porniră o bătălie amarnică; iar pisica, văzându-se biruită, se preschimbă iar și se făcu o rodie mare, roșie și tare umflată. Și rodia se lăsă a cădea pe fundul havuzului din curte; și lupul sări în havuz și era gata s-o prindă, când rodia se ridică în văzduh. Și, cum era foarte mare, căzu greu pe marmură și se sparse; atunci toate semințele din ea se împrăștiară una câte una și acoperiră tot pământul din curte. Atunci lupul se preschimbă într-un cocoș care începu să le pigulească cu ciocul și să le înghită una câte una și nu mai rămase decât numai o sămânță, pe care cocoșul urma s-o înghită la fel, când deodată sămânța aceea căzu din

ciocul cocoșului, întrucât așa vroiseră ursitoarea și soarta, și ajunse de se oploși într-o crăpătură de lângă havuz și în așa fel, încât cocoșul nu mai știu unde-i. Atunci cocoșul începu să țipe și să bată din aripi și să ne facă semn cu ciocul; ci noi nu pricepeam nimic din graiul lui, nici ce ne spunea. Atunci scoase un țipăt atâta de năprasnic, încât nouă, celor care nu-l pricepeam, ni se păru că saraiul se cufundase sub noi. Pe urmă cocoșul începu să se rotească prin curte și să caute sămânța de rodie, până ce o găsi în gaura de lângă havuz, și se repezi la ea s-o ciugulească, dar deodată sămânța căzu în apă, în mijlocul havuzului, și se preschimbă într-un pește care se afundă în apă. Atunci cocoșul se preschimbă într-un chit mare, care sări în apă și se afundă pe urmele peștelui și se mistui din privirile noastre vreme de un ceas. După acest răstimp, auzirăm țipete mari și ne cutremuraram de spaimă. Și pe dată văzurăm ivindu-se efritul cu înfățișarea lui hâdă de efrít, da era tot numai un pojar ca un cărbune arzând, iar din gură îi ieșeau flăcări, iar din ochi și din nări ieșea pară și fum; iar după el se ivi fata, cu înfățișarea ei de fată de sultan, da era toată numai un pojar, ca un fier încins, și se repezi pe urmele efrítului, care și ajunsese asupra noastră! Ne cuprinse atunci pe toți o spaimă cumplită că avem să fim arși de vii și să ne pierdem viața. Și eram gata să ne repezim toți în apă, când efrítul ne opri scurt cu un răcnet înfricoșător și sări pe noi în mijlocul sălii ce da înspre curte și suflă foc peste fețele noastre! Și copila îl ajunse și suflă și ea foc peste fața lui. Da toate astea făcură ca focul să ne ajungă și pe noi, venind și de la ea și de la el; da focul care venea de la ea nu ne făcu niciun rău, pe când focul de la el dimpotrivă! Astfel o scânteie mă ajunse drept în ochiul cel stâng de maimuță și mi-l prăpădi fără de leac! Iar o scânteie îl ajunse pe sultan în obraz și-i arse toată partea de jos a chipului, cu barbă și

cu gură cu tot, și-i făcu scrum toți dinții de jos. Iar o scânteie îl ajunse pe hadâmb în piept, și hadâmbul luă foc din creștet până în talpă și arse și muri pe clipă pe dată!

Estimp, copila se ținea mereu după efrit și îl sufla cu flăcări. Și deodată auzirăm un glas care spunea:

– Numai unul Allah este mare! Numai unul Allah este puternic! El sfarmă, biruie și părăsește pe tăgăduitorul care se leapădă de legea lui Mohamed, domnul oamenilor!

Or, glasul era glasul copilei sultanului, care ne făcu semn cu degetul și ni-l arătă pe efritul care, ars pe de-a întregul, se prefăcuse într-o grămadă de cenușă. Pe urmă fata veni la noi și ne spuse:

– Repede! aduceți-mi un vas cu apă!

I se aduse. Atunci ea rosti deasupra apei niște vorbe nedesluite, mă stropi pe urmă cu apă și îmi spuse:

– Fii slobozit, în numele și întru adevărul celui singur Adevărat! Și, întru adevărul numelui lui Allah cel Atotputernic, întoarce-te la înfățișarea ta dintâi!

Atunci eu mă preschimbai în ființă omenească, așa cum fusesem odinioară, da rămăsei chior! Fata atunci, în chip de alinare, îmi zise:

– Focul s-a preschimbat iarăși în foc, sărmane copil!

Și tot așa îi spuse și tatălui ei, cel cu barba arsă și cu dinții pierduți! Pe urmă zise:

– Cât despre mine, părinte al meu, eu trebuie să mor, întrucât moartea aceasta mi-a fost scrisă! În ceea ce îl privește pe efrit, nu aș fi avut atâta de furcă, spre a-l nimici, dacă ar fi fost o faptură ca toate făpturile: l-aș fi omorât de întâia dată! Da ce m-a ostenit și mi-a dat de furcă a fost risipirea semințelor de rodie, întrucât sămânța pe care n-am izbutit s-o ciugulesc dintru-ntâi era chiar sămânța cea mai de seamă, în care se afla, singur-singurel, sufletul ginnului! Oh, de-aș fi putut să

înhaț sămânța aceea, efritul ar fi fost nimicuit chiar în acea clipită. Ci, vai, nu l-am văzut! Întrucât așa a fost statorința ursitoarei! Și-așa că am fost silită să duc cu el atâtea bătălii cumplite sub pământ, în văzduh și în apă; și, de fiecare dată când deschidea vreo ușă de scăpare, eu îi deschideam o ușă de pierzare, până ce deschise într-un sfârșit cumplita ușă a focului! Or, odată ce ușa focului a fost deschisă, trebuie să mori! Și ursita mi-a îngăduit să-l ard pe efrit mai înainte de a fi ars eu! Da până a-l omorî, am vrut să-l hotărâsc să îmbrățișeze credința noastră, care-i legea cea sfântă a Islamului; dar el n-a primit, și l-am ars! Iar eu, la rându-mi, am să mor și eu! Și Allah îmi va ține locul pe lângă voi și are să vă mângâie!

La vorbele acestea, fata începu să se roage fierbinte focului până în clipita când, într-un sfârșit, niște scântei negre țâșniră și urcară înspre pieptul și înspre fața ei. Și când focul îi atinse fața, ea începu să plângă, pe urmă spuse:

– Mărturisesc că nu este alt Dumnezeu decât numai singur unul Allah! Și mărturisesc că Mohamed este trimisul lui Allah!

Nici nu apucă ea să rostească bine vorbele acestea, că o și văzurăm prefăcându-se într-o grămadă de cenușă, chiar lângă grămada efritului.

Noi atunci rămaserăm tare mâhniți din pricina sa. Iar eu aș fi vrut să fiu în locul ei decât să văd prefăcut într-o grămadă de cenușă acel chip luminos de mai înainte, copila aceea care îmi făcuse un bine atâta de mare! Și nu se poate răsturna întru nimic porunca lui Allah.

Când își văzu copila prefăcută într-un morman de cenușă, sultanul își smulse ce-i mai rămăsese din barbă și se bătu peste obraji, și își sfășie hainele. Iar eu făcui la fel. Și amândoi o plânserăm. Apoi veniră curtenii și

căpeteniile ocârmuirii și îl găsiră pe sultan în starea aceea de sfârșire, stând jos și plângând lângă două grămezi de cenușă. Rămaseră tare uimiți, și începură să se învârtască împrejurul sultanului, fără a cuteza să-i vorbească, și-așa vreme de un ceas. Atunci sultanul își veni oleacă în fire și le istorisi ce pățise fata lui cu efritul. Iar ei strigară:

– Allah! Allah! ce nenorocire amarnică! ce prăpăd!

Apoi veniră toate hanâmele din sarai, cu toate roabele lor; și, vreme de șapte zile în șir, se săvârșiră toate datinele de înmormântare și de jale. Pe urmă sultanul porunci să se zidească o boltă mare pentru cenușa copilei lui, și îndemnă să fie gata în grabă mare, și hotărî să ardă în ea lumânările și fanarele zi și noapte. Iar cenușa efritului fu aruncată în vânt, sub blestemul lui Allah. Și sultanul, după atâtea necazuri, căzu într-o boală de era să moară. Boala aceea ținu o lună întreagă. Și, când puterile i se mai întoarseră oleacă, trimise după mine și îmi spuse:

– O, flăcăule, noi toți cei de aici, înainte de venirea ta, ne trăiam viața în cea mai desăvârșită mulțumire, la adăpost de răutățile soartei! Și-a trebuit să vii tu, spre-a trage asupra-ne toate necazurile. De-ar fi fost dat să nu te fi văzut niciodată nici pe tine, nici chipul tău de cobe, chipul tău de pacoste, care ne-a aruncat în starea aceasta de jale! Căci, mai întâi și-ntâi, tu ai fost pricina pierzaniei copilei mele, care, hotărât, prețuia mai mult decât o sută de oameni! Și, în al doilea rând, din pricina ta am pățit ceea ce știi, cu barba mea! și dinții i-am pierdut și celelalte mi-au fost arse! Și, în al treilea rând, bietul meu hadâmb, slujitorul acela bun, care o crescuse pe copila mea, a fost omorât și el! Și nu este din vina ta, iar acumă mâna ta nu poate să mai aducă vreo îndreptare; și toate ni s-au întâmplat, și nouă și ție, din porunca lui Allah! Și-apoi preamărit fie Allah, carele a îngăduit

ficei mele să te slobozească pe tine, pierzându-se pe sine! Asta-i soarta! Pleacă, dară, copilul meu, din țara noastră! Întrucât ceea ce ni s-a întâmplat până acum din pricina ta ne ajunge. Și toate au fost statorite de Allah. Pleacă, dar, și mergi în pace!

Eu atunci, o, stăpână a mea, ieșii de la sultan, nevenindu-mi să cred în mântuirea mea. Și nu știam unde să mă duc. Și prefiram prin inima mea toate câte mi se întâmplaseră, de la început până la sfârșit: și cum scăpasem cu zile de la tâlharii din pustie, și drumul meu de o lună, și ostenele, și întâlnirea mea cu croitorul, și întâlnirea și petrecerea mea cea atâta de dulce cu tinerica de sub pământ, și scăparea mea din mâinile efritului, care vroise dintru-întâi să mă căsăpească, și totul tot, de la început până la sfârșit, dimpreună cu preschimbară mea în maimuță ajunsă slugă la căpitanul corăbiei, și cumpărarea mea de către sultan pe un preț scump foarte, datorită scriiturii mele frumoase, într-un sfârșit tot! Și încă, mai cu seamă, vai, năpasta de la urmă, care prilejui pierderea ochiului meu. Și mulțumii lui Allah zicând: „Mai bine-i că mi-am pierdut ochiul decât viața!“

După aceea, și până a nu părăsi cetatea, mă dusei la hammam să mă îmbăiez. Și chiar acolo mi-am ras barba, o, stăpână a mea, spre a putea să drumețesc liniștit în starea aceasta de saaluk! Și, de-atunci, nu mai conțenesc să plâng în fiecă zi și să mă gândesc la toate nenorocirile câte le-am îndurat și mai cu seamă la pierderea ochiului meu stâng. Și, ori de câte ori mă gândesc la el, îmi vin lacrimile în ochiul drept și mă împiedică să văd, da nu mă vor împiedica niciodată să cuget la stihurile acestea ale poetului:

*Allah cel milosârdnic va fi având habar
De lunga-mi pribegire prin chinuri și amar?
Se-abat mereu asupra-mi izbeliști și prăpăd –*

*Zăbavnic prind de veste și prea târziu le văd!
 Ci răbduriu ședea-voi năpastelor nainte,
 Pentru ca orișicine să ia astfel aminte
 C-am îndurat necazuri cât n-are apă marea,
 Mai rele și mai negre ca însăși îndurarea.
 Că are și-ndurarea în sine-o frumusețe,
 Când îi înduri cucernic poverile mistrețe.
 Oricum, ce hotărât-a Allah dintru-nceput,
 Aceea-i dat să-ndure făpturile de lut!
 Iubita mea ciudată tot sufletul mi-l știe
 Și tot ce-ascunde patu-mi în noaptea mea târzie.
 Nu-i scapă nicio taină, nici taina tainei baremi;
 Îmi iscodește somnul, mereu în vis apare-mi!
 Cât despre cel ce spune că totuși sunt pe lume
 Și desfătări și zâmbet și bucurii și glume,
 Răspunde-i: trece grabnic voioasa desfătare,
 Curând gusta-vei zile ca smirna mai amare.*

Plecai, așadar, și lăsai cetatea și drumeții prin țări multe, și străbătui cetăți de scaun, și mă îndreptai spre Sălașul Păcii, Bagdadul¹, unde nădăjduiam să ajung la emirul drept-credincioșilor spre a-i istorisi toate câte mi s-au întâmplat.

După zile lungi ajunsei până la urmă la Bagdad, în noaptea aceasta. Și îl găsii pe fratele de colea, saalukul cel dintâi, care ședea tare nedumerit, și îi zisei:

– Pacea fie cu tine!

Iar el îmi răspunse:

– Și cu tine să fie pacea și mila lui Allah și toate îndurările sale!

Eu atunci începui să stau de vorbă cu el, și îl văzurăm venind spre noi pe fratele nostru, cel de al treilea, care,

¹Bagdad – azi capitala Irakului, port situat pe fluviul Tigru. Fondat de califul Mansur din dinastia Abbasizilor, în anul 762, a devenit capitala califatului arab, fiind unul dintre cele mai mari centre meșteșugărești, comerciale și culturale din Evul Mediu, drept pentru care lumea arabă îl denumea „Sălașul Păcii”.

după urările de bună pace, ne spuse că este străin. Iar noi îi spuserăm:

– Și noi tot așa, suntem doi străini, și am ajuns chiar în noaptea aceasta în cetatea aceasta binecuvântată!

Pe urmă tustrei plecarăm împreună și niciunul dintre noi nu știa povestea celorlalți. Și soarta și ursitoarea ne călăuzi dinaintea acestei uși, și intrarăm în casa voastră!

Și-acestea-s, o, stăpână a mea, pricinile bărbii mele rase și ale ochiului meu prăpădit!

Atunci stăpâna cea tinerică a casei îi spuse celui de al doilea saaluk:

– Povestea ta este într-adevăr nemaipomenită! Încât, hai! netezește-ți oleacă pletele pe cap și du-te de-ți vezi de drumul tău pe calea lui Allah.

Și el răspunse:

– Chiar că nu voi ieși de aici până nu voi auzi și povestea celui de al treilea soț al meu!

Atunci cel de al treilea saaluk înaintă și spuse:

POVESTEA CELUI DE AL TREILEA SAALUK

O, hanâma plină de fală, să nu socoți că povestea mea ar fi tot pe atâta de minunată ca aceea a celor doi soți ai mei! Întrucât povestea mea este nemăsurat mai uluitoare.

Dacă soților mei, aceștia doi de colea, nenorocirile le-au fost menite de soartă și de ursitoare, cu mine a fost altceva! Pricina bărbii mele rase și a ochiului meu scos este că eu însumi, din vina mea, mi-am stârnit năpasta și mi-am umplut inima cu supărări și cu necazuri.

Iacătă! Eu sunt un sultan, fiu de sultan. Pe tatăl meu îl chema Kassib, iar eu sunt fiul său. După ce sultanul, tatăl meu, a murit, am moștenit domnia și am domnit și am ocârmuit cu dreptate, și le-am făcut mult bine supușilor mei.

Da mă mistuia o patimă amarnică pentru călătorii pe mare. Și nu duceam lipsă de ele, întrucât cetatea mea de scaun era așezată la marginea mării; și, pe o întindere mare de ape, aveam ostroave ce se aflau sub stăpânirea mea și care erau întărite, în starea de apărare și de bătalie. Și gândii într-o zi să mă duc să-mi cercetez ostroavele, și poruncii să se pregătească zece corăbii mari, și să se aducă pe ele zaherea pentru o lună, și plecai. Călătoria de cercetare ținu douăzeci de zile, după care, într-o noapte, văzurăm că se dezlănțuie spre noi niște vânturi potrivnice, și așa ținu până în zori; când vântul se mai domolise și marea se mai îmbunase, la răsăritul soarelui, văzurăm o insulă mică, la care puturăm să poposim; coborârăm pe uscat, gătirăm ceva de-ale gurii, mâncarăm, ne odihnimăm două zile, așteptând sfârșitul furtunii, și plecarăm iar. Călătoria ținu încă douăzeci de zile, până ce într-o zi pierdurăm drumul; apele pe care pluteam ne erau necunoscute, și nouă și căpitanului. Întrucât nici căpitanul nu cunoștea chiar nimic din marea aceea! Atunci îi spuserăm celui ce sta de veghe:

– Scrutează marea cu băgare de seamă!

Și năierul de veghe se sui pe catarg, pe urmă coborî și ne spuse și-i spuse și căpitanului:

– La dreapta mea am văzut niște pești la fața apei; iar în mijlocul mării am întrezărit în dreapta ceva ce părea ba negru, ba alb!

La vorbele acestea ale străjerului, pe căpitan îl cuprinse spaima; își izbi turbanul de pământ, își smulse barba și ne strigă:

– Vă vestesc pieirea noastră a tuturor! Și nici măcar unul nu are să scape întreg și teafăr!

Pe urmă începu să plângă, și noi tot așa, laolaltă cu el, începurăm să plângem de mila noastră. Pe urmă îl întrebai pe căpitan:

– O, reizule, lămurește-ne și nouă vorbele străjerului!

El răspunse:

– O, doamne al meu, află că din ziua când a bătut vântul cel potrivnic am pierdut drumul, și așa a rămas, pierdut, de unsprezece zile încoace; și nu se simte niciun fel de vânt prielnic, care să ne întoarcă la calea cea bună. Or, află ce vrea să zică lucrul acela negru și alb, și peștii aceia plutind prin preajmă; mâine avem să ajungem la un munte de stâncă neagră, care se cheamă Muntele de Magnet, iar apele au să ne mâne cu tărie către muntele acela, iar naia noastră are să fie desfăcută în bucățele, căci cuiele ei au să-și ia zborul, trase de Muntele de Magnet, și au să se lipească de coastele lui; întrucât Allah Preaînaltul a înzestrat cu o putere tainică muntele acela de magnet care, astfel, trage la el toate lucrurile de fier! Așa că nici nu poți să-ți închipuiești grămada uriașă de fierotenii câte s-au strâns, lipite de muntele acela, din vremea de când corăbiile sunt trase spre el cu tărie! Singur Allah le știe socoata. Mai mult: de pe mare se vede strălucind în vârful aceluia munte o boltă de aramă galbenă, sprijinită pe zece pilaștri; iar pe boltă se află un călăreț de aramă călare pe un cal de aramă; iar călărețul ține în mână o lance de aramă; iar pe pieptul călărețului atârnă o tăblie de plumb, încrustată toată cu nume necunoscute și talismanice! Or, o, Măria Ta, află că, atâta vreme cât călărețul acela va sta pe calul său, toate corăbiile care vor trece pe sub el vor fi dez bârnate în bucăți, și toată fierăria corăbiilor se va lipi de munte. Și-așa că nu va fi cu puțință vreo mântuire până ce călărețul acela nu va fi răsturnat jos de pe cal!¹

¹*Povestea celui de al treilea saaluk*, ca și cea de a cincea călătorie a lui Sindbad marinarul, precum și *Povestea orașului de aramă*, *Cheile ursitei*, *Povestea cea strălucită a crăișorului Diamant* sunt, fără îndoială, cele mai pline de mister din toate *Cele o mie și una de nopți*. Referirile pe care le aduc despre lumi dispărute sau despre ființe cu însușiri de cosmonauți sunt descrieri uluitoare de exacte ale unor „amintiri despre viitor”, cum nu se mai întâlnesc decât în unele legende ale băștinașilor sud-americani, în

La vorbele acestea, o, stăpână a mea, căpitanul începu să plângă cu belșug de lacrimi, iar noi rămaserăm încredințați de pieirea noastră fără de mântuire, și fiecare își luă bun rămas de la prietenii săi.

Și, într-adevăr, de cum se lumineă de ziuă, ne văzurăm aproape de muntele acela cu stânci de magnet negre, iar apele ne mână ră cu putere către el. Pe urmă, când cele zece corăbii ale noastre ajunseră la poalele muntelui, deodată cuiele corăbiilor începură să zboare cu miile, laolaltă cu toate fieroteniile, și se duseră să se lipească de munte; și năile noastre se dezbârnară, iar noi toți ne prăvălirăm în mare.

Atunci, ziua toată, rămaserăm la cheremul mării, și unii ne înecară, alții scăpară, da cea mai mare parte se înecă; iar cei care scăpară nu mai izbutiră niciodată nici să se vadă, nici să ne mai găsească, întrucât nahlapii cumpliți și vânturile potrivnice îi risipiră în toate părțile.

Cât despre mine, o, stăpână a mea, Allah Preaînaltul mă izbăvi, spre a mă menii altor necazuri, suferințe mari și nenorociri grele. Izbutii să mă agăț de o scândură dintre scândurile desprinse, iar valurile și vântul mă aruncară pe țarm, la piciorul Muntelui de Magnet!

Atunci găsii un drum care ducea tocmai în spicul muntelui, drum întocmit în chip de scară tăiată în stâncă. Și numaidecât rostii într-ajutor numele lui Allah Preaînaltul, și...

În clipita aceasta a istorisirii sale, Șeherezada văzu dimineața sclipind și, cuminte, își curmă povestirea.

Iar când fu cea de a cincisprezecea noapte,

spuse:

Povestea lui Ghilgameș, în scrierile sfinte indiene, precum și în poemele lui Homer și în operele lui Platon.

Mi s-a izvodit, o, norocitul sultan, că al treilea saaluk, povestindu-i tinerei stăpâne a casei, pe când ceilalți soți ședeau jos cu brațele încrucișate, vegheau de cei șapte arapi, care țineau în mână sabia trasă, urmă:

Rostii într-ajutor numele lui Allah și mă rugai lui fierbinte și mă cufundai în flacăra rugăciunii; mă cățărai pe urmă cum putui printre stânci și crăpături și izbutii, vântul potolindu-se într-un sfârșit la porunca lui Allah, să mă cațăr până sus pe munte, și tare mă bucurai de izbăvirea mea, până peste marginile bucuriei! Și nu-mi mai rămânea decât să ajung până la boltă; și ajunsei, într-un sfârșit, și putui să intru sub ea. Atunci șezui în genunchii amândoi, și îmi făcui rugăciunea, și îi mulțumii lui Allah pentru scăparea mea.

În ceasul acela, osteneala mă potopi până într-atâta încât mă prăbușii la pământ și adormii. Și, pe când dormeam, auzii un glas care îmi spunea:

— O, fiu al lui Kassib! când te vei deștepta din somn, să sapi sub picioarele tale, și ai să găsești un arc de aramă și trei săgeți de plumb, pe care sunt săpate niște semne talismanice. Să iei arcul și să țințești în călărețul care se află pe boltă, și vei da iarăși liniște oamenilor, scăpându-i de pacostea aceasta amarnică! Iar când ai să-l lovești pe călăreț, călărețul va cădea în mare, iar arcul va cădea din mâinile tale la pământ; tu atunci să iei arcul și să-l îngropi în pământ, chiar pe locul unde va fi căzut! Estimp, marea va începe să clocotească, pe urmă să crească, până ce va ajunge să atingă vârful pe care te afli tu. Și atunci ai să vezi pe mare un caic, iar în caic un ins¹. Ci-i un alt ins decât călărețul prăvălit în mare. Insul acela va veni la tine, ținând în mână o vâslă. Iar tu, fără teamă, să te sui lângă el în caic! Dar ia seama bine să nu care cumva să rostești numele cel sfânt al lui Allah, ia seama bine! Odată ajuns în caic, insul acela

¹În varianta tradusă de Salie: „un ins de aramă“.

are să te ducă și are să te poarte pe mare vreme de zece zile, până ce te va face să ajungi la Marea Izbăvirii. Și, ajungând la marea aceea, vei găsi tu pe careva care să te ajute să răzbați până la țara ta. Și să nu uiți că toate astea nu se vor împlini decât dacă nu vei rosti numele lui Allah¹.

În clipita aceea, o, stăpână a mea, mă deșteptai din somn și, plin de bărbăție, mă apucaii pe dată să îndeplinesc porunca glasului. Cu arcul și cu săgețile găsite, săgetai călărețul și-l doborâi. Iar arcul căzu din mâna mea; atunci, chiar pe locul acela, îl îngropai în pământ; și numaidecât marea se zbuciumă, clocoti și cresc, ajungând până la vârful muntelui unde mă aflam. Și, peste scurt răstimp, văzui că se ivește din adâncul mării un caic ce se îndrepta spre mine. Iar când caicul ajunse aproape, zării în el un om de aramă, care avea pe piept o tăblie de plumb, pe care erau săpate niște nume și niște semne vrăjitoarești. Atunci mă suii în caic, da fără a rosti nicio vorbă. Iar omul de aramă purcese la drum cu mine și merse vreme de o zi, vreme de două zile, vreme de trei zile, și tot așa până la sfârșitul celei de a zecea zi. Și atunci văzui ivindu-se în zare niște insule: erau izbăvirea! Atunci mă bucurai în cumpănul bucuriei și, din pricina preaplinului din suflet și a mulțumitei mele față de Preaînaltul, rostii numele lui Allah și îl preamării și strigai: „Allahu akbar! Allahu akbar!”²

Și nici nu apucaii eu să rostesc bine vorbele acestea sfinte, că omul de aramă mă și înșfăcă și mă aruncă din

¹Ca și în cea de a cincea călătorie a lui Sindbad, rostirea numelui lui Allah este aici aducătoare de nenorociri – afirmație ce constituie de fapt o blasfemie pentru musulmani, care prin invocarea lui Allah cred că scapă din necazuri. Este evident că asemenea afirmație nu e decât o vehiculare de către povestitorul arab a unor idei cu mult anterioare islamului și străine de spiritul arab.

²*Allahu akbar* – expresie de preamărire a lui Dumnezeu; în traducere: „Allah este atotputernic!”

caic în mare, pe urmă se afundă în depărtare și se mistui.

Cum știam să înot, mă pusei să înot ziua toată până noaptea, încât mâinile mi se sleiră, iar umerii mi se sfârșiră de trudă, și mă simțeam topit! Atunci, văzând că-mi vine moartea, îmi făcui mărturisirea de credință¹ și mă gătii să mor. Ci, tot atunci, un val, mai nemăsurat decât toate valurile mării, se năpusti din depărtare ca o cetate urieșească și mă luă și mă aruncă atâta de tare și atâta de departe, încât mă pomenii dintr-o dată pe malul uneia din insulele pe care le zărisem. Așa a vrut Allah!

Atunci mă trăsei pe mal și mă apucaii să storc apa din hainele de pe mine; și îmi întinsei hainele pe jos ca să se zvânte; și ațipii și dormii toată noaptea. La deșteptare, mă îmbrăcai cu hainele care se uscaseră și mă ridicai să văd încotro să mă îndrept. Și zării dinaintea mea o vâlcea rodnică; intrai în ea și o străbătui în toate părțile, pe urmă făcui tot înconjurul locului în care mă aflam și văzui că mă aflam pe un ostrov mic, împrejmuat de mare. Atunci îmi spusei în sinea mea: „Ce prăpăd! ori de câte ori scap dintr-un necaz, cad într-altul și mai negru.“

Pe când ședeam așa cufundat în gânduri negre, care mă făceau să-mi doresc cu patimă moartea, văzui că se apropia pe mare o naie plină cu oameni. Atunci, de frică să nu mai pățesc vreun bucluc amarnic, mă sculai și mă cățărai într-un pom și așteptai acolo, uitându-mă. Văzui naia cum trage la țarm și cum ies din ea zece robi, care țineau fiecare câte o cazma; meraseră până ce ajunseră la mijlocul ostrovului și acolo începură să dea pământul la o parte, și până la urmă scoaseră la iveală un capac, pe care îl ridicară, și deschiseră o intrare, care

¹ *Mărturisirea de credință* – adică rostirea formulei: „Nu este decât un singur Dumnezeu, iar Mahomed este trimisul său“ – reprezintă unul dintre ritualurile sacre pentru orice musulman înainte de a-și da sufletul.

se afla dedesubt. Pe urmă se întoarseră la naie și scoaseră din ea o sumedenie de lucruri, pe care le încărcară pe umerii lor: pâine, făină, miere, unt, oi, saci ticsiți și multe alte lucruri, și toate bunurile pe care un gospodar și le-ar dori în casă; iar robii urmară să se ducă și să se întoarcă de la intrarea sub pământ la naie și de la naie la capac, până ce goliră cu totul naia de lucrurile cele mari; atunci scoaseră din ea niște haine scumpe și niște caftane falnice, pe care le luară în brațe; apoi văzui cum coboară din naie, în mijlocul robilor, un preacinstit moșneag, tare bătrân, ros de ani și uscat de vânturile vremii, până într-atâta cât ajunsese ca o părere de om. Moșneagul ținea de mână un tinerel de o frumusețe pojarnică, croit chiar după calupul desăvârșirii, tot atâta de gingaș precum un ram subțire și mlădiu, tot atâta de miroznic precât strălucirea cea neprihănită, vrednic a sluji de chip și de pildă unui trup desăvârșit, într-un sfârșit, de un farmec atâta de vrăjitor, cât îmi răpi inima și făcu să tremure toată măduva cărnii din mine! Merșeră până ce ajunseră la intrare și coborâră, și pieriră din ochii mei; și, peste un timp, ieșiră cu toții îndărăt, în afară de copilandru; se întoarseră la naie, se suiră în ea și se depărtară pe mare.

Când îi văzui că pieriră de-a binelea, mă ridicai și coborâi din pom și alergai spre locul pe care îl acoperiseră cu pământ. Începui să dau pământul la o parte și să mă trudes, până ce scosei capacul la iveală; văzui că acel capac era făcut dintr-un lemn gros cât o piatră de moară; până la urmă îl ridicai cu ajutorul lui Allah, și văzui sub el o scară boltită; coborâi pe scara aceea de piatră, măcar că eram tare uluit, și, într-un sfârșit, ajunsei jos.

Acolo găsii o sală încăpătoare, așternută cu chilimuri de mare preț și cu mătăsării și catifele și, pe un divan scund, între lumânări aprinse și între oluri pline cu

flori, și între zimbiluri pline cu poame, și între gavanoase cu dulceturi, ședea copilandrul și își făcea vânt cu un vânturar. Când mă văzu, fu cuprins de spaimă mare; și, cu glasul meu cel mai mângâios, îi spusei:

– Pacea fie cu tine!

Iar el îmi răspunse atunci, mai liniștit:

– Și asupra-ți fie pacea și milele lui Allah și binefacerile sale!

Iar eu îi zisei:

– O, doamne al meu, să ai parte de tihnă! Așa cum mă vezi, sunt fiu de sultan și sunt eu însumi sultan! Allah m-a îndrumat ca să te slobozesc din locul acesta de sub pământ, unde am văzut cum te-au coborât înșii accia, spre a te da morții. Și vin să te slobozesc. Și vei fi prietenul meu, căci vederea ta mi-a răpit mințile!

Atunci copilandrul zâmbi a râde la vorbele mele, cu un zâmbet din buze, și mă pofti să vin și să șed jos lângă el pe divan, și îmi spuse:

– O, doamne, nu mă aflu aici spre a muri, ci spre a ocoli moartea. Află că sunt fiul unui mare giuvaiergiu, vestit în lumea toată pentru avuțiile lui și pentru mulțimea comorilor sale; iar faima lui s-a întins pe toate meleagurile, cu caravanele pe care le mână până departe, ca să vândă pietre scumpe sultanilor și emirilor pământului. La nașterea mea, în amurgul vieții sale, tatăl meu a fost prevestit de către meșterii ghicitori că fiul acesta avea să moară înaintea lui tăâne-său și a maică-sii; și tatăl meu, în ziua aceea, în ciuda bucuriei nașterii mele și a voioșiei mamei mele, care mă adusese pe lume după cele nouă luni ale sorocului, prin vrerea lui Allah, fu prins de o mâhnire mare, mai cu seamă când învățații, care citiseră soarta mea în stele, îi spuseră:

– Fiul acesta va fi ucis de un sultan, fiul unui sultan

pe nume Kassib, și anume la patruzeci de zile după ce sultanul acela va prăvăli în mare călărețul de aramă de pe Muntele de Magnet! Și tatăl meu, giuvaiergiul, rămase mohorât. Și se îngriji de mine și mă crescui cu multă luare-aminte, până ce ajunsei la vârsta de cincisprezece ani. Și-atunci părintele meu află că a fost prăvălit în mare călărețul, și începu să plângă și să se chinuiască atâta, și maică-mea împreună cu el, încât se schimbă la față, se sfriji la trup și ajunse întocmai ca un om tare bătrân, ros de ani și de nenoroc. Și-atunci mă aduse în ostrovul acesta unde, de când m-am născut, a pus niște oameni să zidească locașul acesta de sub pământ, în care să mă adăpostească de căutările sultanului, care urma să mă omoare la vârsta de cincisprezece ani, după ce avea să dea jos călărețul de aramă. Iar tatăl meu și cu mine rămăserăm încredințați că fiul lui Kassib nu putea să mă găsească pe ostrovul acesta neștiut. Și asta-i pricina aducerii mele aici!

Eu atunci gândii în sufletul meu: „Cum de pot cei ce citesc în stele să se înșele până într-atâta? Întrucât, pe Allah! băietanul acesta este flacăra inimii mele și, ca să-l omor, ar trebui să mă omor pe mine însumi!“ Pe urmă îi spusei:

– O, copilul meu, Allah cel Atotputernic nu va îngădui ca o floare ca tine să fie retezată! Iar eu mă aflu aici spre a te apăra, și am să rămân cu tine toată viața mea!

El îmi răspunse atunci:

– Tatăl meu va veni să mă ia la sfârșitul celei de a patruzecă zile, căci după acest răstimp nu va mai fi nicio primejdie.

Iar eu îi spusei:

– Pe Allah! o, copilul meu, am să stau cu tine aceste patruzeci de zile și, apoi, am să-i spun părintelui tău să te lase să vii cu mine în împărăția mea, unde ai să fi prietenul meu și urmașul meu la scaunul de domnie!

Atunci copilandrul, fiul giuvaiergiului, îmi mulțumi cu vorbe dulci, iar eu băgai de seamă cât era de plin de polisfetie, și câtă înclinare avea spre mine, și eu spre el. Și începurăm să tăifăsuim prietenește, și să mâncăm din toate bunătățile din zahereaua lui, care putea să ajungă vreme de un an la o sută de oaspeți. Și, după ce mâncărăm, pricepui ce răpită îmi era inima de farmecele acelui copilandru. Și ne întinserăm și dormirăm toată noaptea. Spre ziuă, mă deșteptai și mă spălai, și îi adusei băiatului ligheanul de aramă plin cu apă înmiresmată, și se spălă; iar eu pregătii de masă și mâncărăm împreună; pe urmă ne apucarăm de pălăvrăgit, apoi de jucat împreună niște jocuri, și de râsete, până seara; atunci așternurăm masa și mâncărăm o oaie umplută cu migdale, cu stafide, cu nucșoare, cu piper și cuișoare, și băurăm apă bună și rece, și mâncărăm pepeni verzi și galbeni, și prăjituri cu miere și cu unt, dintr-un aluat dulce și ușor ca puful și în care untul nu fusese cruțat, nici mierea, nici migdalele, nici scorțișoara. Și atunci, ca și în noaptea de dinainte, ne culcărăm și văzui cât de prieteni ajunseserăm! Și trăirăm așa, în huzururi și în tihnă, până în cea de a patruzecă zi.

Atunci, cum era cea din urmă zi și cum giuvaiergiul urma să vină, băiatul vru să facă o scaldă bună, iar eu încălzii apa într-o căldare mare, aprinsei lemnele, turnai apa caldă într-o cadă mare de aramă, adăugai apă rece, ca s-o fac bună și desfătătoare, și copilandru intră în ea, și îl spălai eu însumi, și îl săpunii, și îl frecai, și îl înmiresmai, pe urmă îl dusei în pat, îl acoperii cu învelitoarea, și îi înfășurai capul cu o basma de mătase înflorată cu argint, și îi adusei să bea un sorbet minunat, și adormi.

Când se deșteptă, vru să mănânce, iar eu alesei harbuzul cel mai frumos și cel mai mare, îl pusei pe o sinie, așezai sinia jos pe chilim și mă suii în pat, ca să iau

cuțitul cel mare care sta agățat pe perete deasupra capului băiatului; și băiatul, ca să se joace, mă gădilă deodată la talpă, iar eu tresării atâta de tare, încât, fără să vreau, căzui peste el, iar cuțitul pe care îl luasem i se înfipse în inimă, și pe clipă copilandrul își dete sufletul.

La priveliștea aceea, o, stăpână a mea, mă bătui cu palmele peste obraji și începui să țip și să gem, și îmi sfâșiai hainele, și mă trântii la pământ deznădăjduit și plângând. Și tânărul meu prieten era mort, și ursita i se împlinise, spre a nu da de minciună spusele cititorilor în stele, și îmi ridicai privirile și mâinile către Cel Preaînalt și zisei:

— O, Doamne al Lumii, dacă am săvârșit un omor, stau gata a fi osândit la judecată!

Și, în clipita aceea, eram plin de cutezanță în fața morții. Ci, o, stăpână a mea, dorurile noastre nu se împlinesc niciodată, nici în rău, nici în bine!

Așa că nu putui să îndur mai mult vederea aceluia loc și, cum știam că tatăl, giuvaiergiul, urma să vină la sfârșitul celei de a patruzecă zile, pășii pe scară, ieșii, și închisei capacul, și îl acoperii cu pământ, ca mai înainte.

Când ajunsei afară, îmi zisei: „Trebuie numaidecât să văd ce are să se întâmple; și trebuie să mă ascund, altminteri am să fiu căsăpit de cei zece robi, care au să mă omoare cu moartea cea mai reală!”

Și-atunci mă cățărai într-un copac mare, nu departe de locul unde se afla capacul, și mă aciui acolo și privii. Peste un ceas, văzui că se ivește pe mare naia cu bătrânul și robii, coborâră pe uscat și ajunseră degrabă la copac; și văzură pământul încă proaspăt de tot; și fură cuprinși de spaimă mare, iar bătrânul își simți inima pierindă; și robii traseră pământul la o parte, deschiseră intrarea și coborâră cu toții. Atunci bătrânul începu să-și strige copilul pe nume, cu glas mare, și băiatul nu-i răspunse,

iar ei începură să caute peste tot, și îl găsiră cu inima străpunsă, întins pe pat.

La priveriștea aceea, bătrânul își simți inima topită și leșină; iar robii începură să se vaiete și să se bocească, pe urmă îi duseră pe umerii lor, afară din bortă, mai întâi pe bătrân, apoi pe copilandrul mort, și săpară pământul și îl înveliră pe băiat în giulgiu. Pe urmă îl cărară pe bătrân la naie, și toate bunurile și toată zaharea, și pieriră departe pe mare.

Eu atunci, într-o stare jalnică, coborâi din pom și cugetai la nenorocirea mea, și plânsei îndelung, și pornii să umblu prin ostrov ziua toată și noaptea toată, cuprins de deznădejde. Și nu mai contenii să tot plâng așa, până când, într-un sfârșit, băgai de seamă că marea scădea din clipă în clipă și se depărta, și lăsa curat tot locul așezat între ostrov și pământul din față. Atunci îi mulțumii lui Allah, care binevoia să mă scape de vederea aceluia ostrov blestemat, și răzbătui în partea cealaltă, pe nisip; ajunsei pe pământul tare și pornii la drum, rostind într-ajutor numele lui Allah. Și așa până la ceasul apusului de soare. Și deodată văzui în depărtare un foc mare și roșu și mă îndreptai spre focul acela roșu, unde gândeam că am să găsesc niscaiva ființe omenești ce se vor fi apucând să frigă vreo oaie; da când ajunsei mai aproape, văzui că focul acela roșu era un dam mare de aramă galbenă, pe care soarele îl aprindea așa, în amurg.

Atunci rămăsei până peste poate de uluit, la vederea palatului acela măreț, durat numai din aramă galbenă, și mă uitam la trăinicia durării lui, când deodată văzui că ies pe poarta cea mare a palatului zece flăcăi minunați la stat și cu niște chipuri care îl preamăreau pe Ziditorul ce le plămădise atâta de frumoase; și văzui că acei zece flăcăi erau toți chiori de ochiul stâng, în afară de un preacinstit și falnic moșneag, care era cel de al

unsprezecelea.

La priveliștea aceea, îmi zisei: „Pe Allah! ce potriveală ciudată! Oare ce-au putut să facă zece chiori ca să aibă ochiul stâng scos așa, fiecare la fel?“ Pe când mă scufundam în gândurile acestea, cei zece flăcăi veniră la mine și îmi spuseră:

– Pacea fie asupra-ți!

Iar eu le întorsei urarea de pace, și le istorisii povestea mea, de la început până la sfârșit; și socot zadarnic a o mai spune încă o dată dinaintea ta, o, stăpână a mea.

La spusele mele, ei rămaseră mirați până peste fire și îmi ziseră:

– O, doamne, intră în casa aceasta, iar primirea aici fie-ți largă și mărinimoasă!

Intrai, și ei dimpreună cu mine, și străbăturăm săli multe, toate așternute cu mătăsuri și ajunserăm într-un sfârșit în cea din urmă sală, mai încăpătoare și mai frumoasă decât toate celelalte; în mijlocul acelei săli mari se aflau zece chilimuri așternute pe niște saltele; și, în mijlocul acelor zece culcușuri strălucite, se afla unul, cel de al unsprezecelea chilim, fără saltea, da tot atâta de frumos ca și celelalte zece. Atunci bătrânul șezu pe cel de al unsprezecelea chilim, iar cei zece tineri fiecare pe al său, și îmi spuseră:

– Șezi jos, doamne, la capătul sălii, și să nu ne întrebi nimic despre toate câte vei vedea aici!

Atunci, după câteva clipite, bătrânul se ridică, ieși, apoi se întoarse în mai multe rânduri, aducând mâncăruri și băuturi, și toți mâncară și băură, și eu dimpreună cu ei.

După care moșneagul strânse tot ce rămăsese și se întoarse iar să șadă jos. Atunci flăcăii îi spuseră:

– Cum de poți să stai jos până a nu ne fi adus cele cu care să ne îndeplinim datorințele?

Și bătrânul, fără a crâcni, se sculă și ieși de zece ori și se întoarse de fiecare dată aducând pe cap un lighean acoperit cu o zarpa, iar în mână un felinar, și puse fiecare lighean și fiecare fanar dinaintea fiecăruia dintre tineri. Dar mie nu-mi aduse nimic, și rămăsei într-o mare nedumerire. După ce ridicară zarpalele, văzui că fiecare lighean era plin cu cenușă și cu praf de cărbuni și cu khol. Pe urmă luară cenușa și se mănjiră cu ea pe cap, cu praful de cărbuni pe chip, iar cu kholul pe ochiul lor drept; și începură să se jeluiască și să plângă și să spună:

– Nu avem decât ceea ce ni se cuvine pentru nechibzuințele și pentru greșelile noastre!

Și nu conteniră decât odată cu apropierea zorilor. Atunci se spălară în alte lighene aduse de moșneag și își puseră alte haine, și își luară iarăși înfățișarea de mai înainte.

După ce văzui toate astea, o, stăpână a mea, mă cuprinse o mirare nemăsurată; dar nu cutezam să întreb nimic, din pricina poruncii primite. Iar în noaptea următoare făcură ca și în cea dintâi, și la fel în cea de a treia noapte, și în cea de a patra. Eu atunci nu putui să-mi mai țin limba și strigai:

– O, domniile voastre, mă rog vouă să mă luminați asupra pricinii scoaterii ochiului vostru stâng și a cenușii, și a cărbunelui, și a kholului pe care vi le-ați pus pe chipuri, întrucât, pe Allah! până și moartea îmi pare mai de dorit decât uluirea în care m-ați aruncat!

Ei atunci strigară:

– O, vai de tine, ce întrebi tu? Asta-i pierzania ta!

Eu răspunsei:

– Mai degrabă îmi doresc pierzania, decât nedumerirea de-acum!

Ei atunci îmi spuseră:

– Teme-te pentru ochiul tău cel stâng!

Și spusei:

– Nu am trebuință de ochiul meu cel stâng, dacă mi se cere să rămân în nedumerirea de-acum!

Atunci ei îmi spuseră:

– Împlinească-ți-se ursita! Ai să pățești și tu ceea ce am pățit noi, și să nu te plângi, întrucât va fi din vina ta! Și-apoi, după pierderea ochiului, nu vei putea să te mai întorci aici, întrucât noi suntem de pe acum zece, și nu mai este niciun loc pentru cel de al unsprezecelea!

La vorbele acestea, bătrânul aduse un berbec viu pe care îl înjunghie, îl jupui și îi curăță pielea. Pe urmă îmi spuseră:

– Vei fi cusut în pielea aceasta de berbec și vei fi suit pe pleșul palatului acesta de aramă. Atunci vulturul cel mare care se cheamă roc¹, și care este în stare să ridice și-un elefant, are să te ia drept un berbec adevărat și are să se repeadă asupra ta și are să te ridice în zbor până în nori, pe urmă are să te coboare pe vârful unui munte înalt, de neatins pentru picior de om, spre a te înfuleca în gâtleejul lui! Și tu atunci, cu jungherul acesta pe care ți-l dăm, ai să spinteci pielea berbecului și ai să ieși afară întru totul; atunci rocul cel cumplit, care nu mănâncă oameni, nu are să te mănânce și are să piară din vederile tale! Atunci vei merge până ce vei ajunge la un palat de zece ori mai mare decât palatul nostru, și de o mie de ori mai strălucitor. Palatul acela este aurit numai cu tăblii de aur, și toți pereții lui sunt învrâstați cu nestemate mari și mai ales cu smaralde și cu mărgăritare. Tu atunci vei intra pe poarta deschisă, cum am intrat și noi și vei vedea ceea ce vei vedea! Cât despre noi, acolo ne-am

¹ *Roc* – pasăre fabuloasă, extrem de mare și de puternică, prezentă nu numai în legende arabe, ci în mai toate mitologiile populare orientale. După unele interpretări recente (Michel Gall), ea – ca și uriașul zburător Al-Simurg – ar fi, în povestirile din *O mie și una de nopți*, o amintire deformată despre ființele raționale zburătoare, pe care omenirea le-ar fi cunoscut cândva, „în trecutul veacurilor și al clipei”.

lăsat ochiul stâng, și încă îndurăm pedeapsa cuvenită, și ne-o ispășim, săvârșind în fiecare noapte ceea ce ne-ai văzut că săvârșim. Aceasta-i povestea noastră, pe scurt, întrucât, cu de-amănuntul, ar umple foile unei cărți mari și late! Cât despre tine, de-acuma împlinescă-ți-se ursita!

La vorbele acestea, cum stăruiam în hotărârea mea, îmi dădură jungherul, mă cetlură în pielea berbecului, mă duseră pe acoperișul palatului și plecară. Și deodată mă simții ridicat de pasărea cea cumplită roc, care își luă zborul; și, de îndată ce mă simții lăsat la pământ pe vârful muntelui, despicaî cu jungherul pielea de berbec și ieșii afară țipând: „Uș! Uș!“ spre a alunga rocul cel cumplit, care zbură greoi, și văzui că era o pasăre mare, albă, mătăhăloasă cât zece elefanți, și voinică mai cât zece cămile!

Atunci îmi luai calea grabnic, pârjolit de focul nerăbdării și, pe la nămiezi de zi, ajunsei la sarai. La vederea saraiului, oricât mi-l zugrăviseră cei zece flăcăi, rămăsei minunat până peste marginile minunării, întrucât era cu mult mai strălucitor decât în spusele lor. Poarta cea mare prin care intrai în sarai era mărginită de nouăzeci și nouă de uși din lemn de aloe și din lemn de santal, iar ușile încăperilor erau din abanos învrâstat cu aur și cu olmazuri; și toate acele uși duceau spre niște săli și spre niște grădini, în care văzui toate bogățiile de pe pământ și din mare.

În cea dintâi sală în care intrai, mă pomenii deodată între patruzeci de fetișcane, care erau așa de minunate ca frumusețe, încât nici mințile nu mai izbuteau să mi se adune, nici ochii să-și odihnească alegerea pe vreuna, și rămăsei atâta de plin de vrajă, încât mă oprii locului, simțindu-mi capul cum mi se învârtește.

Atunci toate deodată se ridicară la vederea mea și, cu glas dulce, îmi spuseră:

— Casa noastră să fie și casa ta, o, oaspete al nostru, iar locul tău să fie asupra capetelor noastre și în ochii noștri!

Și mă poftiră să stau, și mă îmbiară pe o podină, și șezură toate jos pe chilimuri, și îmi spuseră:

— O, doamne al nostru, suntem roabele tale și avutul tău, iar tu ești stăpânul nostru și cunună pe capetele noastre!

Pe urmă toate începură să mă slujească: una aduse apă caldă și cearceafuri, și îmi spălă picioarele; alta îmi turnă în palme apă înmiresmată, dintr-un ibric de aur; a treia mă îmbracă într-un caftan de mătase cu un brâu bătut în fire de aur și de argint; a patra îmi întinse o cupă plină cu o băutură minunată și înmiresmată cu flori; și una se uita la mine, alta îmi zâmbea, una îmi făcea cu ochiul, alta îmi spunea stihuri, una își întindea brațele dinaintea mea, alta își răsuca dinainte-mi mijlocul; și una zicea: „Ah!“ iar alta: „Uf!“ și ceastăaltă îmi zicea: „O, tu, ochi al meu!“, iar cealaltă: „O, tu, sufletul meu!“, iar alta: „Lăuntrurile mele!“, iar alta: „Suflarea mea!“ iar una: „O, pojar al inimii mele!“

Pe urmă veniră toate lângă mine și începură să mă alinte și să mă mângâie și îmi ziseră:

— O, oaspete al nostru, istorisește-ne povestea ta, căci de vreme îndelungată suntem singure aici, fără niciun bărbat, iar fericirea noastră este acum deplină!

Eu atunci mă simții mai liniștit și le istorisii numai o parte din povestea mea, și asta până la apropierea nopții.

Atunci se aduse o mulțime mare de lumânări, iar sala se luminează ca de soarele cel mai strălucit. Pe urmă se așternu masa și se aduseră bucatele cele mai alese și băuturile cele mai îmbătătoare, și se zvonii cu alăutele cele mai desfătătoare și se cântă cu glasul cel mai vrăjitor,

iar câteva începură să dănțuiască, în vreme ce eu mâncam mai departe.

După toate aceste huzuriri, îmi ziseră:

– O, draguțele, acumai vremea desfătării celei strașnice și a crivatului; alegeți-o dintre noi pe cea care îi place și fii fără teamă că ne-ai supăra, întrucât fiecareia dintre noi are să-i vie rândul vreme de o noapte, tuturor celor patruzeci de surori; și-apoi fiecare la rândul ei are să înceapă iarăși hârjoana cu tine, în fiecare noapte.

Eu atunci, o, stăpână a mea, nu știui pe care dintre surori se cădea s-o aleg, întrucât toate erau la fel de ispititoare. Atunci închisei ochii, întinsei mâinile și o prinsei pe una, și deschisei ochii; ci îi închisei la loc repede, din pricina strălucirii orbitoare a frumuseții ei. Atunci ea îmi întinse mâna și mă duse în patul ei. Și îmi petrecui cu ea noaptea toată. Mă bucurai de ea de patruzeci de ori! Și ea la fel! și îmi zicea de fiecare dată: „Yuh! o, ochi al meu! yuh! o, sufletul meu!“ Și mă alinta, iar eu o desfătam, și ea mă stârnea, și-așa toată noaptea.

Și-așa o ținui întruna, o, stăpână a mea, noapte de noapte, cu câte una dintre surori, și fiecare noapte cu un potop de dezmierdări dintr-o parte și din cealaltă! Și-așa vreme de un an întreg, în desfătare și în voioșie. Și, după fiecare noapte, dimineața, copila din noaptea următoare venea la mine, mă ducea la hamman, mă freca bine pe tot trupul și mă înmiresma cu toate miresmele pe care Allah le-a dăruit slujitorilor săi.

Și ajunserăm astfel la sfârșitul anului. În dimineața zilei celei din urmă, le văzui pe toate fetișcanele că vin fuga la patul meu, plângând amarnic și despletindu-și pletele de mâhnire și văicărindu-se; pe urmă îmi spuseră:

– Află, o, lumină a ochilor noștri, că trebuie să ne despărțim de tine, cum ne-am despărțit și de ceilalți de

dinainte de tine, căci se cade să știi că tu nu ești cel din-tâi, și că până la tine mulți voinici ne-au desfătat ca și tine, și ne-au făcut ca și tine. Numai că tu chiar că ești istețul cel mai isteț la isteții, pe-o potrivă și-n lung și-n lat! Și, de asemenea, hotărât că ești cel mai terfichi și cel mai iubeț dintre toți. Din care pricini nu vom mai putea să trăim fără tine.

Iar eu le zisei:

– Dar spuneți-mi, pentru ce trebuie să mă părăsiți? Căci nici eu nu vreau să pierd bucuria vieții mele cu voi!

Ele îmi răspunseră:

– Află că noi toate suntem ficele unui sultan, da din mame osebite. De pe vremea fecioriei, trăim în saraiul acesta și, în fiecare an, Allah călăuzește pe drumul nostru un voinic care ne mulțumește, iar noi tot așa pe el! Și în fiecare an trebuie să lipsim vreme de patruzeci de zile, spre a ne duce la tatăl nostru și la mamele noastre. Iar astăzi este ziua de plecare!

Atunci spusei:

– Și, o, dulcetelor, eu am să rămân în casă, spre a-l preamări pe Allah până la întoarcerea voastră!

Ele îmi răspunseră:

– Îndeplinească-ți-se dorința! Iată toate cheile de la sarai, care descuie toate ușile. Palatul acesta este casa ta și tu ești stăpânul lui. Da ferește-te să nu carecumva să deschizi ușa de aramă din fundul grădinii, că nu vei putea să ne mai vezi niciodată și vei păți o nenorocire mare. Ferește-te să nu carecumva să deschizi ușa de aramă!

După vorbele acestea, veniră toate să mă îmbrățișeze și să mă sărute una după alta, plângând și spunându-mi:

– Allah fie cu tine! Și se uitară la mine plângând, și plecară. Eu, atunci, o, stăpână a mea, ieșii din sală, ținând în mână cheile, și începui să cercetez saraiul, pe care până în ziua aceea nu avusesem răgazul să-l văd,

atâta îmi fuseseră de înlănțuite în paț și trupul și sufletul, în brațele fetișcanelor. Și mă apucau, cu cheia dintâi, să descui cea dintâi ușă.

Când deschisei cea dintâi ușă, văzui o grădină mare, plină toată cu pomi în roadă, atâta de mari și atâta de frumoși, cât în viața mea nu mai văzusem alții la fel în lumea întreagă; niște ape în șanțuri mici udau pomii, și așa de bine, încât poamele acelor pomi erau de o mărime și de o frumusețe minunate. Mâncai din poamele acelea, mai cu seamă niște banane, niște curmale lungi ca degetele unei arăboace de viță aleasă, niște rodii, niște mere și niște piersici. După ce sfârșii de mâncat, îi mulțumii lui Allah pentru darurile sale, și descuiai cea de a doua ușă, cu cea de a doua cheie.

După ce deschisei ușa aceea, ochii și nasul meu rămaseră vrăjite de florile ce umpleau o grădină mare, udată de niște pârâiașe. Se aflau în grădina aceea toate florile câte cresc în grădinile emirilor pământului: iasomii, zarnacadele, trandafiri, viorele, zambile, bujori, garoafe, lalele, gălbenele și toate florile din toate vremile. Când sfârșii de mirosit toate florile, culesei o iasomie și mi-o înfipsei în nas și acolo o lăsa, ca să-i sorb mireasma; și îi mulțumii lui Allah Preaînaltul pentru podoabele sale.

Deschisei apoi cea de a treia ușă, și urechile mele rămaseră vrăjite de glasurile păsărilor de toate culorile și de toate neamurile pământului. Păsările acelea ședeau toate într-o colivie mare, făcută din nuiele de lemn de aloe și de santal; apa de băut a acelor păsări era pusă în niște străchinuțe de jad și de jasp gingaș colorat; grăunțele erau în niște ceșcuțe de aur; pământul pe jos era măturat și stropit; iar păsările îl binecuvântau pe Atoateziditorul. Ascultai glasurile acelor păsări până la apropierea nopții; și mă întorsei de acolo în seara aceea.

Dar, a doua zi ieşii degrabă şi deschisei cea de a patra uşă, cu cea de a patra cheie. Şi-atunci, o, stăpână a mea, văzui nişte lucruri, pe care nici în vis o fiinţă omenească n-ar putea să le vadă vreodată. În mijlocul unei curţi mari văzui o boltă iscusit zidită; bolta aceea avea nişte scări de porfiră, care suiau până ajungeau la patruzeci de uşi de lemn de abanos, bătute în aur şi în argint. Porţile acelea, cu canaturile date la o parte, lăsau fiecare să se vadă o sală largă; şi în fiecare sală se afla câte o comoară osebită, şi fiecare comoară preţuia mai mult decât toată împărăţia mea întregă. Sala dintâi era ticsită cu mormane mari de mărgăritare voinice, puse în şir, şi de mărgăritare mărunţele; da cele voinice erau mai multe decât cele mărunte, şi fiecare era cât un ou de porumbiţă şi sclipitor ca luna în strălucirea ei. Da cea de a doua sală o întrecea pe cea dintâi ca bogăţie: era ticsită până sus cu diamante, rubine, safire şi granate. În cea de a treia, erau numai smaralduri; în cea de a patra, calupuri de aur sadea; în cea de a cincea, dinari de aur de pe tot pământul; în cea de a şasea, argint neprihănit; în cea de a şaptea, dinari de argint de pe tot pământul. Iar celelalte săli erau ticsite cu toate nestematele din sânul pământului şi al mărilor, şi topaze, şi turcoaze, şi hiacinte, şi nestemate de la Yemen, şi cornaline de toate culorile, şi oluri de jad, şi salbe, şi brăţări, şi brâie, şi toate giuvaierurile folosite la curţile de emiri şi de sultani.

Iar eu, o, stăpână a mea, îmi ridicai mâinile şi privirile şi îi mulţumii lui Allah Preaînaltul pentru binefacerile sale. Şi urmai astfel, în fiecare zi, să deschid câte una, ori două, ori trei uşi, până în cea de a patruzecia zi, şi minunarea mea sporea cu fiecare zi, şi nu îmi mai rămăsese decât cheia cea de pe urmă, care era cheia de la uşa de aramă. Şi mă gândeam la cele patruzeci de

copile, și mă simțeam în cea mai mare bucurie gândind la ele, și la dulceața purtărilor lor, și la prospețimea trupului lor, și la virtuțile lor pojarnice, și la bunurile lor cele tainice, și la rotunzimea și vânjoșia durdulețurilor lor, și la țipetele lor când îmi spuneau: „Yuh, o, ochi al meu! Yuh, o, pojarul meu!“ Și îmi strigai: „Pe Allah! noaptea noastră are să fie o noapte binecuvântată, o noapte de lapte!“

Ci Pârdalnicul mă făcea să simt cheia de la ușa aceea de aramă, care mă ispita amarnic, și ispita fu mai tare decât mine, și descuiai ușa de aramă. Și ochii mei nu văzură nimic, și numai nasul meu simți un damf tare și neprielnic adulmecului meu, și leșinai pe clipă pe dată, și căzui dincoace de ușa care se închise. Când mă deșteptai, stăruii în hotărârea stârnită de Șeitan, și deschisei iarăși ușa și așteptai ca miasma să se facă oleacă mai puțin tare.

Atunci intrai și mă pomenii într-o sală largă, presărată toată cu șofran și luminată de două lumânări înmiresmate cu ambră sură și cu tămâie, și de niște fanare falnice de aur și de argint pline cu ulei bine mirositor, care, arzând, scoteau mireasma aceea tare. Și, între sfeșnicele de aur și fanarele de aur, văzui un cal negru minunat, care avea o stea albă în frunte; și era pintenog la piciorul stâng și la glezna dreaptă; ieslea îi era plină cu grăunțe de susan și de orz bine dat prin ciur; adăpătoarea era umplută cu apă proaspătă înmiresmată cu apă de trandafiri. Iar eu, o, stăpână a mea, cum patima mea cea mai mare erau caii frumoși, și cum eram călărețul cel mai vestit din împărăția mea, gândii că acel cal mi s-ar potrivi; și îl luai de căpăstru și îl dusei în grădină și încălecai pe el; dar el nici nu se clinti. Atunci îl lovii peste gât cu lanțul de aur. Și numaidecât,

o, stăpână a mea, calul întinse două aripi mari și negre pe care nu le văzusem până în clipita aceea, necheză într-un chip înfricoșat, izbi de trei ori cu copita în pământ și zbură cu mine în văzduhuri.

Atunci, o, stăpână a mea, pământul se învârti dinaintea ochilor mei; da îmi strânsei pulpele și mă ținui ca un călăreț iscusit, și, într-un sfârșit, calul pogorî și se opri pe pleșul palatului de aramă roșie, în care îi găsisem pe cei zece flăcăi chiori. Și-atunci calul se ridică atâta de cumplit în două picioare și se scutură atâta de iute, încât mă trânti jos, apoi veni la mine și își lăsă aripa spre fața mea, și își înfipse vârful aripii în ochiul meu stâng, și mi-l prăpădi pe veci. Pe urmă zbură în văzduhuri și pieri.

Iar eu îmi pusei mâna pe ochiul pierdut și mă învârtii în lung și în lat pe terasă, văicărindu-mă și scuturându-mi mâna de durere! Și de îndată văzui că se ivesc cei zece flăcăi care, dând cu ochii de mine, îmi spuseră:

— N-ai vrut să ne ascuți! Și iacătă rodul hotărârii tale de năpastă. Și nu putem să te primim între noi, întrucât suntem zece. Ci, urmând cutare și cutare drum, vei ajunge în cetatea Bagdadului, la emirul drept-credincioșilor, Harun Al-Rașid, a cărui faimă a răzbit până la noi; și soarta-ți va fi între mâinile lui.

Și plecai, și mersei zi și noapte, după ce mi-am ras barba și am pus pe mine hainele acestea de saaluk, ca să nu mai am de îndurat alte necazuri, și nu mă oprii din umblet, până ce nu mă văzui ajuns în lăcașul acesta al păcii, Bagdadul, și îi găsii pe chiorii aceștia doi, și le dădui binețe și le spusei:

— Sunt un străin.

Iar ei răspunseră:

— Și noi suntem străini.

Și iacă-așa ajunserăm tustrei în casa aceasta binecuvântată, o, stăpână a mea! Și-așa-i cu pricina ochiului meu pierdut și cu barba mea cea rasă!

La povestea aceasta fără de seamăn, tânăra stăpână a casei îi spuse celui de al treilea saaluk:

– Hai! mângâie-te oleacă pe creștet și du-te! Te iert.

Dar cel de al treilea saaluk răspunse:

– Nu am să mă duc, pe Allah! decât după ce am să aud poveștile tuturor celorlalți.

Atunci copila se întoarse spre calif, spre Giafar și spre Massrur și le spuse:

– Istorisiți-mi povestea voastră!

Atunci Giafar se apropie și istorisi povestea pe care i-o spusese portăriței celei tinere, când intrase în casă. Încât, după ce auzi spusele lui Giafar, copila le spuse tuturor:

– Vă iert pe toți, și pe unii și pe alții. Da plecați cât mai iute!

Și ieșiră toți și ajunseră în uliță. Atunci califul le spuse saalicilor:

– Unde vă duceți așa, fârtaților?

Ei răspunseră:

– Nu știm unde avem să ne ducem.

Și califul le spuse:

– Veniți să vă petreceți noaptea la noi.

Și îi spuse lui Giafar:

– Ia-i la tine și adu-mi-i mâine dimineață, și vom vedea ce va fi de făcut cu ei.

Iar Giafar nu pregetă a îndeplini poruncile califului.

Apoi califul urcă în saraiul său și nu putu să guste pic de somn în noaptea aceea. Pe urmă, dimineața, se sculă și șezu în scaunul de domnie al stăpânirii lui; și porunci

să intre toți capii din împărăția sa. Pe urmă, după ce toți capii împărăției veniră, se întoarse spre Giafar și îi spuse:

– Adu-mi aici cele trei copile și cele două cățele și cei trei saalici.

Și Giafar plecă îndată și îi aduse pe toți între mâinile califului; iar tinerele se acoperiră cu vălurile lor și șezură dinaintea califului.

Atunci Giafar le zise:

– Vă socotim slobode de orice datorință, întrucât, fără a ști cine suntem, și voi ne-ați iertat și ne-ați făcut binele pe care ni l-ați făcut. Și iacătă că acum vă aflați între mâinile celui de al cincilea din urmașii lui Abbas¹, califul Harun Al-Rașid! Trebuie, dar, să-i povestiți numai adevărul!

Când tinerele auziră vorbele lui Giafar, care vorbea în numele emirului drept-credincioșilor, cea mai mare dintre ele păși înainte și grăi:

– O, emire al drept-credincioșilor, povestea mea este atâta de uluitoare, încât, dacă ar fi scrisă cu andrelele pe colțul dinlăuntru al ochiului, i-ar fi de învățătură aceluia care ar citi-o cu cinstire!

În clipita aceasta a istorisirii ei, Șeherezada văzu că se ivește dimineața și, cu chibzuință, se opri din povestit.

Dar când fu cea de a șaisprezecea noapte,

urmă

Mi s-a izvodit, o, norocitul sultan, că fata cea mai mare păși înainte între mâinile emirului drept-credincioșilor și istorisi astfel povestea ei:

¹*Al-Abbas ibn Adb al-Mutallib* – unchiul profetului Mahomed, întemeietorul dinastiei Abbasizilor, care au cârmuit califatul din anul 750 până la cucerirea Bagdadului de către mongoli în anul 1258.

POVESTEA ISTORISITĂ DE ZOBEIDA,
CEA DINTÂI DINTRE COPILE

O, emire al drept-credincioșilor, află că pe mine mă cheamă Zobeida; pe sora care ți-a deschis ușa o cheamă Amina; iar pe sora mea cea mică o cheamă Fahima. Tustrele suntem născute dintr-un tată, dar nu și din aceeași mamă. Cât despre cele două cățele, ele sunt chiar surorile mele, din același tată și din aceeași mamă.

Când părintele nostru a murit, ne-a lăsat cinci mii de dinari, care au fost împărțiți cu deplină cinste între noi; atunci sora mea Amina și sora mea Fahima s-au despărțit de noi, spre a locui în casa mamei lor; iar eu și cu celelalte două surori am rămas laolaltă, și eu sunt cea mai mică dintre noi trei; dar nu sunt mai mică decât surorile mele de la cealaltă mamă, Amina și Fahima.

La puțină vreme după moartea părintelui nostru, cele două surori mai mari ale mele se pregătiră de măritiș și se măritară fiecare cu câte un bărbat, și rămaseră să mai stea o vreme cu mine, în aceeași casă. Dar în curând soții lor se gătiră de o călătorie negustorească, luară cei o mie de dinari ai soțiilor lor, spre a cumpăra mărfuri, le luară și pe soțiile lor cu ei, și plecară toți, și mă lăsară singură.

Lipsiră astfel vreme de patru ani. Estimp, soții suro-
rilor mele lefteriră toți banii și prăpădiră toate mărfurile, și își luară valea, lăsându-le pe soțiile lor singure-singurele în inima țării străinilor. Iar surorile mele îndurară toate nevolniciile și, până la urmă, ajunseră la mine în chip de cerșetoare amărâte. La vederea celor două cerșetoare, eu nici vorbă de a cunoaște în ele pe surorile mele, și mă depărta. Și ele atunci îmi vorbiră și le cunoscui; și le zisei:

— Cum se face, o, surorile mele, de sunteți în starea aceasta?

Ele îmi răspunseră:

– O, sora noastră, vorbele nu mai pot să slujească acum la nimic, întrucât calamul a lunecat pe dâra poruncită de Allah!

La vorbele lor, inima mi se umplu de milă pentru ele și le trimisei la hammam, și le îmbrăcai pe fiecare cu câte o rochie nouă și frumoasă, și le spusei:

– O, surorile mele, sunteți amândouă mai mari decât mine, iar eu sunt cea mai mică. Și vă socot ca ținându-mi loc de tată și de mamă! Și-apoi, moștenirea care mi s-a cuvenit ca și vouă a fost binecuvântată de Allah și a sporit strașnic. Aveți să mâncați cu mine rodul ei, iar viața voastră are să fie vrednică de cinstire și de prețuire, iar noi avem să stăm de aci înainte laolaltă!

Și chiar că le copleșii cu binefaceri, iar ele șezură la mine vreme de un an încheiat, iar bunul meu era și bunul lor. Dar, într-o zi, îmi spuseră:

– Într-adevăr, măritișul este mai de preț pentru noi, nu mai putem să ne lipsim de el, iar răbdarea noastră, singure așa, s-a topit.

Atunci le spusei:

– O, surorile mele, nu aveți de găsit nimic bun în măritiș, întrucât bărbatul cu adevărat cinstit și bun este lucru rar în vremurile de-acum! Și oare nu ați și încercat voi măritișul? Și ați uitat ce ați găsit în el?

Dar ele nu ascultară de vorbele mele și vrură, oricum, să se mărite, chiar și fără învoirea mea. Atunci le măritai cu chiar banii mei și le întocmii zestrea de trebuință. Pe urmă plecară cu soții lor.

Și de-abia trecuse oleacă de vreme de când plecaseră, că soții lor le traseră pe sfoară, le luară tot ce le dăruisem și le părăsiră. Ele atunci se întoarseră la mine, goale cu totul. Și își cerură multe iertăciuni, și îmi spuseră:

– Nu ne certa, o, sora noastră! Tu, adevăratu-i, ești cea mai mică dintre noi, da ești cea mai întregă la

minte. Îți făgăduim că nici măcar nu avem să mai rostim vorba măritiș.

Atunci le spusei:

– Venirea la mine fie-vă largă, o, surorile mele!

Și le sărutai, și le copleșii cu încă și mai multă dărnicie. Trăirăm laolaltă în starea aceasta un an întreg, după care mă gândii să încarc cu mărfuri o corabie și să mă duc să fac negoț la Bassra. Și-așa că orânduii o corabie și o încărcai cu mărfuri și cu târguieli și cu tot ce ar fi putut să fie trebuitor în răstimpul călătoriei cu corabia, și le spusei surorilor mele:

– O, surorile mele, vreți să rămâneți aici în casa mea pe tot răstimpul cât va ține călătoria mea, până ce am să mă întorc, ori v-ar plăcea mai degrabă să mergeți cu mine?

Iar ele îmi răspunseră:

– Mergem cu tine, întrucât n-am putea să îndurăm lipsa ta!

Atunci le luai cu mine și plecarăm. Și, până a pleca, avusei grijă să-mi împart banii în două părți: luai cu mine jumătate și ascunsei cealaltă jumătate, zicându-mi: „E cu putință să se întâmple vreun necaz cu corabia, iar noi să scăpăm cu viață. În atare împrejurare, la întoarcerea noastră, dacă ne-om mai întoarce vreodată, vom găsi aci câte ceva ce ne va fi de folos.”

Nu contenirăm mersul nici zi, nici noapte; da, din nenorocire, reizul rătăci drumul. Curgerea valurilor ne duse în largul apelor și intrarăm într-o mare cu totul alta decât aceea către care vroiam. Iar un vânt năprasnic ne împingea mereu, și nu conteni vreme de zece zile. Atunci, în depărtare, ni se năzări o cetate, și îl întrebarăm pe reiz:

– Care-i numele acelei cetăți către care ne îndreptăm?

El răspunse:

– Pe Allah! habar n-am. N-am văzut-o niciodată, și

În viața mea n-am intrat în marea aceasta. Da până la urmă lucrul cel mai de seamă este că din norocire ne aflăm în afara primejdiei. Încât nu vă mai rămâne decât să intrați în cetatea aceasta și să vă așterneți mărfurile la vedere. Iar dacă ați putea să le vindeți, vă sfătuiesc să le vindeți !

Peste un ceas de vreme, se întoarse la noi și ne spuse:

– Zoriți-vă să ieșiți în cetate și să vedeți minunile lui Allah în făptuirile sale! Și roștiți-i numele cel sfânt, ca să vă ferească de nenoroc!

Noi atunci plecărăm spre cetate. Și nici nu ajunserăm noi bine acolo, că ne și cufundărăm în uluirea cea mai adâncă: văzurăm că toți locuitorii din cetate erau preschimbați în pietre negre. Da numai locuitorii erau împietriți; căci, în toate sukurile și pe toate ulițele negustorilor, găseam mărfurile ca atare, și toate lucrurile de aur și de argint ca atare. La priveliștea aceea, ne cuprinse mare mulțumire și ne ziserăm: „Este neîndoielnic că pricina tuturor acestora trebuie să fie un lucru uluitor.“

Atunci ne despărțirăm și fiecare purcese în calea sa pe ulițele cetății, și fiecare se apucă de treabă și de strâns pe seama sa tot ceea ce putea să încarce din aur, din argint și din țesăturile cele scumpe.

Cât despre mine, mă suii în cetățuie și văzui că acolo era saraiul sultanului. Intrați în sarai printr-o ușă mare și boltită, lucrată din aur greu, și ridicai perdeaua cea mare de catifea, și văzui că toate lucrurile dinlăuntru erau de aur și de argint. Iar în curte și în toate sălile, străjile și curtenii ședeau fie în picioare, fie pe jos, da toți erau prefăcuți în stane de piatră, și parcă vii. Iar în sala cea mai de la urmă, plină de dregători, de căpetenii și de viziri, îl văzui pe sultan, șezând în scaunul său de domnie, împietrit, îmbrăcat în haine atâta de falnice și atâta de bogate, de-ți venea să-ți pierzi mințile, și era

înconjurat de cincizeci de mameluci, îmbrăcați în caftane de mătase și ținând în mâini săbiile trase. Jețul sultanului era bătut în mărgăritare și în nestemate, și fiecare mărgăritar strălucea ca o stea. Și chiar că era să mă smintesc la minte.

Și trecui mai departe și ajunsei în harem, și îl găsii încă și mai minunat, și tot, până la drevele de la ferestre, era de aur; pereții erau îmbrăcați cu mătăsării; la uși și la ferestre atârnavau perdele de catifea și de atlas. Și o văzui într-un sfârșit, în mijlocul femeilor împietrite, pe chiar sultana cea mare, îmbrăcată cu o rochie presărată cu mărgăritare alese și purtând pe cap o cunună împodobită cu toate neamurile de nestemate, iar la gât cu niște gherdane și cu niște împletituri de aur meșteșugite minunat; da și ea era, la fel, împietrită în stană neagră.

De acolo trecui mai departe și găsii o ușă deschisă, care avea amândouă canaturile lucrate din argint sadea, iar înlăuntru văzui o scară de porfiră, alcătuită din șapte trepte; urcai pe scara aceea și, când ajunsei sus, mă pomenii într-o sală mare, toată făcută din marmură albă și așternută cu chilimuri țesute în zarafir; iar în mijlocul sălii, între niște sfeșnice mari de aur, văzui o podină de aur împistrată cu smaralde și cu peruzele, iar pe podină era un crivat de alabastră, învrâstat cu mărgăritare și cu năstrăpate și dichisit cu zarpale și cu horbote. Și văzui, în fund, o lumină care sclipea; mă apropiai și văzui că lumina aceea era un olmaz șlefuit, mare cât un ou de struț, pus pe un scăunel, și ale cărui ape revărsau lumina aceea; iar olmazul era însăși desăvârșirea, și numai lumina lui lumina sala toată.

Însă se mai aflau acolo și niște făclii aprinse, da ele păleau dinaintea celui adamant. Iar eu îmi zisei: „Dacă făcliile acestea sunt aprinse, sunt pentru că le-a aprins cineva.“

Atunci trecui mai departe și intrai în altă sală, și pretutindeni mă minunam și pretutindeni căutam să dau de vreo ființă vie. Și atâta de îngândurată eram, încât îmi uitai și de mine și de călătoria mea și de corabia mea și de surorile mele. Și încă mai eram răpită de minunarea aceea, când se lăsă noaptea; atunci vrusei să ies din sarai, însă mă rătăcii, nu mai găsii drumul și, până la urmă, ajunsei în sala în care se afla patul de alabastră și adamantul și policandrele de aur aprinse. Atunci șezui pe pat, mă acoperii pe jumătate cu învelitoarea de atlas siniliu bătută cu zarafir și cu mărgăritare, luai cartea cea sfântă, *Coranul* nostru, și din cartea aceea, care era scrisă cu o scriptură strălucită, în slove din aur și din roșu și cu zugrăvitori de toate culorile, mă apucau să citesc vreo câteva versete, spre a mă neprihăni și a-i mulțumi lui Allah și a-mi veni în cuget, și chibzuii la spusele Profetului, binecuvânteze-le Allah! mă întinsei pe urmă și încercai să adorm; dar nu izbutii. Iar nesomnia mă ținu trează până la miez de noapte.

În clipita aceea, auzii un glas care citea din *Coran*, un glas molcom, și dulce, și mângâietor. Atunci mă sculai degrabă și mă îndreptai către locul de unde venea glasul care citea. Și ajunsei la un iatac cu ușa deschisă; intrai binișor pe ușă, lăsând afară făclia cu care îmi luminasem căutările, și mă uitai împrejur, și văzui că era un mihrab¹; era luminat de niște lămpi de sticlă verde atâr-nate; iar la mijloc era un chilim de rugăciune așternut în partea dinspre răsărit, iar pe chilim ședea un tânăr cu înfațișarea tare frumoasă, și care citea din *Coran* cu luare-aminte, cu glas tare și cu mult simț al măsurii. Iar eu rămăsei cuprinsă de o uimire nemărginită și mă întrebam cum de putuse tânărul acela să scape numai el

¹ *Mihrab* (cuvânt arab) – nișă orientată spre orașul sfânt Mecca, practică în peretele unei moschei sau al unei locuințe și slujind ca loc de rugăciune și meditație.

de soarta întregii cetăți. Atunci pașii înainte și mă temenii către el și îi făcui urarea mea de salamalek; iar el își întoarse privirile către mine și îmi răspunse la salamalek. Atunci îi spusei:

– Mă rog ție fierbinte, pe adevărul cel sfânt al suralelor pe care le citeai din cartea lui Allah, să răspunzi la întrebarea mea!

El atunci zâmbi a râde liniștit și dulce și îmi zise:

– Dezvăluie-mi mai înainte, tu cea dintâi, o, femeie, cum ai ajuns în mihrabul acesta și, la rându-mi, am să răspund la întrebarea pe care ai să mi-o pui!

Eu atunci îi istorisii povestea mea, care îl minună tare. Și îl întrebai apoi ce era cu starea aceea nemai-pomenită a cetății. Și el îmi spuse:

– Așteaptă oleacă!

Apoi închise cartea cea sfântă și o vâri într-un sacui de atlaz; și îmi spuse să șed alături de el. Șezui și mă uitai la el cu luare-aminte, și văzui că era ca luna plină, desăvârșit ca soi, plin întru totul de nuri, minunat la înfățișare, subțire și bine potrivit la stat; obraji-i erau ca de cleștar; chipu-i, de culoarea curmalelor proaspete; de parcă despre el ar vorbi poetul în stihurile acestea:

*Un cititor de stele privea în noapte cerul.
Deodată, dinaintea ochilor lui mirați,
Vrăjit flăcău răsare străluminându-și lerul
Și mlădiindu-și mersul cu pașii amânați.*

*Își spune cititorul de stele: „Doar Zohal!
Putea să-i dăruiască acestui tânăr soare
Cununa-ntunecată a pletelor în val,
Ca o cometă neagră prin hăuri rotitoare!*

*Mirrikh² doar în obraji-i cu purpuri smălțuite
Putea s-aștearnă astfel pojar de foc și lapte!*

¹Planeta Saturn

²Planeta Marte

*Iar razele din ochii-s săgeți ce le trimite
Săgetătorul însuși, din stelele lui șapte!*

*Dar, mai presus de toate, chiar Hutared¹ i-aduse
Cununa ȋscușinței ȋn frunzele de laur,
Pe cȃnd, de bunȃ seamȃ, Abylsuha² ȋși puse
Ȋn gingașa-i fȃpturȃ comorile de aur!“*

*Nu știe zodierul nimic sȃ mai priceapȃ,
Și stȃ rȃpit de vrajȃ și sȃgetat de jind,
Cu minșile furate de visuri ca de-o apȃ.
Atunci frumosul astru i se-nclinȃ zȃmbind.*

Uitȃndu-mȃ așa la el, icoana lui mȃ aruncȃ ȋn tulburarea cea mai cruntȃ a simșirii și ȋn cȃinșele cele mai pȃtimașe cȃ nu ȋl cunoscusem pȃnȃ ȋn ziua aceea; și pojaruri roșii se aprinserȃ ȋn inima mea. Și ȋi zisei:

– O, stȃpȃne al meu și doamne, acum povestește-mi ceea ce te-am ȋntrebat!

Și el ȋmi rȃspunse:

– Ascult și mȃ supun!

Și ȋmi povesti:

Aflȃ, o, hanȃmȃ plinȃ de falȃ, cȃ cetatea aceasta a fost cetatea tatȃlui meu. Și era locuitȃ de toate rudele și de toți supușii lui. Tatȃl meu este sultanul pe care l-ai vȃzut șezȃnd ȋn jeșul domnesc, preschimbat ȋn piatrȃ. Iar ȋn privinșȃ sultanei pe care ai vȃzut-o, aceea este mama mea. Tatȃl meu și mama mea erau magi, ȋnchinȃtori la cumplitul Nardun. Jurau și puneau legȃmȃnt pe foc și pe luminȃ, pe umbrȃ și pe cȃldurȃ, și pe sorii rotitori!

Multȃ vreme tatȃl meu nu a avut niciun copil, și numai la amurgul vieșii lui m-am nȃscut eu, ca fiu al bȃtrȃneșelor sale. Și tatȃl meu m-a crescut cu mare grijȃ; estimp, mȃ fȃcui mare: și-atunci am fost ales eu pentru fericirea cea adevȃratȃ.

¹Planeta Mercur

²Planeta Venus

Într-adevăr, aveam la noi în saraî o babă tare înaintată în vârstă, musulmană, o drept-credincioasă întru Allah și întru Trimisul lui. Era drept-credincioasă pe ascuns, iar în afară se prefăcea a fi de-o părere cu părinții mei. Iar tatăl meu avea mare încredere în ea, dat fiind că îi vedea credincioșia și neprihana. Era față de ea tare darnic și o copleșea cu filotimia lui. Și era încredințat cu tărie că ea era de credința și de legea lui.

Încât, cum mă făcusem măricel, mă dădu în seama ei și îi spuse:

— Ia-l și crește-l cum se cuvine; și învață-l legile credinței noastre; și deprinde-l cu o purtare strălucită; și slujește-l cu sârg și cu toată grija!

Și bătrâna mă luă: dar ea mă învăță credința islamului, de la datorințele de curăție și datorințele spălărilor celor cucernice, până la sfintele închinări ale rugăciunii. Și mă învăță și îmi tălmăci *Al-Coran-ul* în limba Profetului. Iar când încheie întru totul dăscălirea mea, îmi zise:

— O, copilul meu, trebuie să ascunzi cu grijă toate astea față de tatăl tău și să păstrezi nesmintit taina, altminteri au să te omoare!

Iar eu, într-adevăr, păstrai taina. Și nu peste mult de când învățătura mea se încheiase, sfânta bătrână muri, dându-mi sfaturile ei cele mai de pe urmă. Iar eu urmai a fi în taină un drept-credincios întru Allah și întru Profetul său. Și locuitorii din cetate nu făceau decât să se îndărătnicească în necredința, în răzvrătirea și în întunericiunile lor. Și într-o zi, pe când ei urmau a fi precum erau, un glas mare de muezin nevăzut se auzi; și glăsui cu o tărie ca de tunet și care răzbătu până la urechile celui apropiat, la fel ca și până la urechile celui depărtat:

— O, voi, locuitori ai cetății, lepădați-vă de preamărirea

focului și a lui Nardun și preamăriți-l pe Unul și Atotputernicul împărat!

La glasul acela, o spaimă mare se stârni în inima locuitorilor, care se strânseseră la părintele meu, sultanul cetății, și îl întrebă:

– Ce este cu glasul cel înfricoșător pe care l-am auzit? Încă mai suntem înfricoșați de strigarea lui!

Tatăl meu le spuse:

– Nu vă înfricoșați de glas și nu vă speriați de el! Și credeți nesmintit în credințele noastre cele străvechi!

Și atunci inimile lor se plecară de bunăvoie la vorbele părintelui meu; și nu conteniră a sta legați statornic și închinați întru preamărirea focului. Și rămaseră în starea lor de greșală oarbă încă un an încheiat, până la vremea împlinirii zilei când se auzise glasul întâi! Și atunci, pentru a doua oară, se auzi glasul, pe urmă încă o dată, și încă o dată, și tot așa câte o dată în fiecare an, vreme de trei ani în șir. Dar ei nu conteniră a fi zeloși în a îndeplini deprinderile lor oarbe. Și așa că atunci, într-o dimineață, în zori, prăpădul și blestemul se abătu din cer asupra lor și fură prefăcuți în stane de piatră neagră, și ei, și caii, și catârii, și cămilele, și toate vitele lor! Iar, dintre toți locuitorii, numai eu am fost iertat de la prăpăd. Întrucât numai eu eram drept-credincios.

Și, de la ziua aceea încoace, stau aici în rugăciune, în ajunare și în citirea *Al-Coran*-ului.

Ci, o, hanâma plină de fală și de desăvârșire, sunt tare sătul de singurătatea în care mă aflu, fără nimeni în preajma mea să-mi țină tovărășie omenească.

La vorbele acestea îi spusei:

– O, tinere plin de haruri, vrei să vii cu mine în cetatea Bagdadului? Acolo ai să găsești învățați și preacinstiți șeici, pricepuți la legi și la dreapta credință. Și, în tovărășia lor, vei spori și mai mult întru știință și întru cunoașterea pravilei dumnezeiești. Iar eu, măcar

că sunt o hanămă de vază, am să fiu roaba ta și bunul tău! Că eu sunt, într-adevăr, stăpână peste slugile mele, și am sub poruncile mele și bărbați în putere, și slujitori, și băiețandri! Și am aici cu mine o corabie ticsită cu mărfuri. Iar soarta ne-a aruncat pe țărmul acesta și ne-a adus să cunoaștem cetatea aceasta, și ne-a prilejuit întâmplarea aceasta. Și soarta a vroit să ne întâlnim astfel!

Pe urmă nu contenii a-l îmboldi cu ispita de a merge cu mine, până ce îmi răspunse că merge.

În clipita aceasta a istorisirii sale, Șeherezada văzu că se ivește dimineața și, cuminte, după obiceiul ei, se opri din povestit.

Ci când fu cea de a șaptesprezecea noapte,

spuse:

Mi s-a izvodit, o, norocitul sultan, că tânăra Zobeida nu mai conteni a-l îmbia cu dorința de a merge cu ea, până ce el se învoi.

Și amândoi nu mai conteniră din tăifăsuire, până ce somnul nu-i potopi. Atunci tânăra Zobeida se culcă și dormi în noaptea aceea la picioarele flăcăului. Și nu mai putea de bucurie și de mulțumire.

Pe urmă Zobeida își urmă astfel istorisirea față de califul Harun Al-Rașid, de Giafar și de cei trei saalici.

Când zorile se împurpurară, ne scularăm și ne apurăm să descuiem toate vistieriile, și luarăm tot ceea ce nu era prea greu de dus și era mai de preț și coborârăm din cetățuie în târg, și îi găsirăm pe robii noștri și pe căpitan, care mă căutau de multă vreme. Iar când mă văzură, se bucurară și mă întrebă de pricina pentru care lipsisem atâta. Atunci le istorisii ce văzusem,

precum și povestea flăcăului, și taina preschimbării locuitorilor din cetate, cu toate amănuntele. Iar ei rămaseră tare minunați de istorisirea mea.

Cât despre surorile mele, de-abia mă văzură cu flăcăul acela frumos că le și cuprinse o ciudă rea și o pizmă, și se umplură de ură, și urziră tainic viclenia împotriva mea.

Estimp, ne duserăm cu toții la corabie, iar eu eram tare voioasă, și voioșia mea era sporită și de dragostea tânărului. Și așteptaram ca vântul să ne fie prielnic, și deșternurăm pânzele și pornirăm. Cât despre surorile mele, ele ședeau întruna în tovărășia noastră; și într-o zi îmi spuseră aparte:

– O, sora noastră, ce gândești să faci cu tânărul acesta frumos?

Iar eu le spusei:

– Gândul meu este să-l iau de soț.

Mă întorsei pe urmă spre el, mă apropiai de el și-i mărturisii:

– O, stăpâne al meu, dorința mea este să ajung bunul tău! Mă rog ție să nu te lepezi de ruga mea!

El atunci îmi răspunse:

– Ascult și mă supun!

La vorbele acestea, mă întorsei către surorile mele și le spusei:

– Mă mulțumesc cu flăcăul acesta drept toată bogăția! Iar toate bunurile mele, începând din ceasul de-acum, trec în stăpânirea voastră!

Iar ele îmi răspunseră:

– Vrerea ta este bucuria noastră!

Dar în sinea lor îmi urzeau vânzarea și prăpădul. Urmarăm a pluti așa mai departe, cu vânt prielnic, și ieșirăm din Marea Spaimei și intrarăm în Marea Tihnei. Pe marea aceea plutirăm încă vreo câteva zile și ajunserăm aproape de cetatea Bassrei, și-i zărirăm, în depărtare,

zidurile. Și, cum se lăsa noaptea, ne oprirăm; și în curând dormeam cu toții.

Și, pe când noi dormeam, surorile mele se sculară și ne luară, pe mine și pe flăcăiandru, cu așternuturi cu tot, și ne aruncară în mare. Iar flăcăul, cum nu știa să înoate, se îneacă; întrucât fusese scris de către Allah ca el să fie din tagma mucenicilor. Cât despre mine, eu am fost scrisă printre cei ce urmau să scape cu zile. Așa că, atunci când mă prăbușii în mare, Allah mă milui cu o bucată de lemn, de care mă agățai și cu care fusei împinsă de valuri și aruncată pe malul unei insule tare depărtate. Acolo îmi uscai hainele, îmi petrecui noaptea toată, iar dimineața mă ridicai și căutai vreun drum. Și găsii un drum pe care se aflau niște urme de pași de ființe omenești, fii de Adam! Drumul acela începea de la țărm și se afunda în insulă. Atunci, după ce îmi pusei hainele care se zvântaseră, urmai drumul acela și nu mă oprii din umblet, până ce nu ajunsei pe malul de dincolo al insulei, față cu uscatul, unde zării în depărtare cetatea Bassrei. Și deodată văzui o șerpuică venind fuga spre mine, și numaidecât pe urma ei luneca un șarpe gros și mare, care vroia s-o prindă. Șerpuica era atâta de sfârșită și de ostenită de fugă, încât limba îi atârna din gură. Eu atunci, cuprinsă de milă față de ea, apucaii un pietroi și îl azvârlii în capul balei, pe care o zdrobii și o omorâii pe clipă. Și îndată șerpuica desfăcu două aripi și zbură în văzduh și se mistui, iar eu rămăsei uluită până peste măsură.

Da cum eram topită de osteneală, șezui jos acolo, pe urmă mă întinsei și dormii vreme de un ceas. Iar când mă trezii, găsii șezând la picioarele mele o arăpiță drăgălașă, care mă freca pe picioare și mă alinta. Atunci îmi trăsai repede picioarele și mă simții tare rușinată, întrucât nu știam ce vroia de la mine arăpița aceea nurlie! Și îi zisei:

— Cine ești și ce vrei?

Iar ea îmi răspunse:

– M-am grăbit să vin la tine, cea care mi-ai făcut un bine mare când l-ai omorât pe vrăjmașul meu. Că eu sunt șerpuica pe care ai scăpat-o de balaur. Și sunt o ginnă. Iar bala aceea era și el un ginn. Da îmi era vrăjmaș și vroia să mă siluiască și să mă omoare. Și numai tu m-ai izbăvit din mâinile lui. Eu atunci, de cum am scăpat, mi-am luat zborul pe vânt și m-am îndreptat degrabă spre corabia de pe care te-au aruncat cele două surori ale tale. Le-am vrăjit pe amândouă surorile tale și le-am preschimbat în două cățele negre; și ți le-am adus!

Și atunci văzui cele două cățele legate de un pom din spatele meu. Pe urmă ginna spuse mai departe:

– Apoi am cărat în casa ta de la Bagdad toate bogățiile câte erau pe corabie, iar corabia am scufundat-o. Dar flăcăul s-a înecat; iar eu împotriva morții nu pot face nimic, întrucât singur Allah este Atotputernic!

La vorbele acestea, mă luă în brațe, le dezlegă pe cele două surori ale mele, cățelele, și le luă și pe ele la fel, și ne duse pe toate, în zbor, și ne lăsă întregi și nevătămate pe acoperișul casei mele din Bagdad, chiar aici!

Și îmi cercetai casa, și găsi, așezate în bună rânduială, toate bogățiile și toate lucrurile câte fuseseră pe corabie. Și nimic nu se pierduse și nu se vătămase.

Pe urmă ginna îmi spuse:

– Te leg cu jurământ, pe înscrisul cel sfânt de pe pecetea lui Soleiman, să altoiești câte trei sute de lovituri de bici în fiecare zi fiecareia dintre cățelele acestea două. Dacă ai să uiți măcar o zi să împlinești porunca mea, voi da fuga la tine și te voi preschimba și pe tine în căța.

Iar eu fusei nevoită să-i răspund:

– Ascult și mă supun!

Și din ceasul acela, o, emire al drept-credincioșilor, am început să le biciuiesc, ca apoi să-mi fie milă de ele și să le sărut!

Și aceasta-i povestea mea!

Da iacăt-o pe sora mea Amina, o, emire al drept-credincioșilor, care are să-ți istorisească povestea ei, încă și mai uluitoare decât a mea.

La povestirea aceasta, califul Harun Al-Rașid rămase minunat până peste poate. Și era zornic să-și mulțumească pe deplin ispita de a afla totul. Așa că se întoarse spre tânăra Amina, cea care îi deschisese ușa în noaptea trecută, și o întrebă:

– Da tu, o, gingașo, care-i pricina urmelor de lovituri de pe trupul tău?

POVESTEA AMINEI, CEA DE A DOUA DINTRE COPILE

La vorbele acestea ale califului, tânăra Amina păși înainte și grăi:

O, emire al drept-credincioșilor, nu am să mai spun și eu spusele surorii mele Zobeida despre părinții noștri. Află, așadar, că, după ce tatăl nostru a murit, eu și cu sora mea cea mai mică dintre noi cinci, Fahima, ne-am dus să trăim singure cu mama noastră, în vreme ce sora mea Zobeida și celelalte două s-au dus să trăiască împreună cu mama lor la ele acasă.

La puțină vreme apoi, m-a măritat mama cu un bătrân bogat, omul cel mai bogat din cetate și de pe vremurile lui. Și-așa, un an mai târziu, soțul meu cel bătrân a murit în tihna lui Allah și mi-a lăsat ca parte legiuită din moștenire, după pravila statorită de sunaua¹ noastră, optzeci de mii de dinari de aur.

Și-așa că nu zăbovii a-mi porunci zece rochii falnice, fiecare rochie la preț de o mie de dinari. Și nu mă lipseam de nimic.

¹*Suna* – cuvânt arab care înseamnă „ortodoxism” și care denumește tradiția orală mahomedană alcătuită din hadisuri (povestiri) despre faptele profetului Mahomed și din aforismele atribuite lui. Pe baza acestora, precum și prin interpretarea regulilor preconizate în Coran, s-a întemeiat dreptul canonic musulman.

Într-o bună zi, cum ședeam lăfăindu-mă în tihnă, veni la mine o bătrână. Pe bătrâna aceea nu o mai văzusem niciodată înainte. Era îngreșoșătoare: chipu-i era hâd ca un dos bătrân; avea un nas stâlcit, niște sprâncene chelbuite, niște ochi de zamparagioaică stocită, niște dinți găunoși, năsoiul năclăit și gâtul câș. De altminteri era bine zugrăvită de poetul care spune:

*Cobea bătrână! Tartorul Eblis,
De-ar întâlni-o, până și el, bietul,
Fără să-i spună baba niciun pis,
Numai tăcând, ar învăța, proclétul,
Întregu-nșelăciunilor dichis!
Ar învăța la școala ei aleasă
Cum poți să treci o mie de catări
Prin pânda de păianjen cea mai deasă,
De pare că le-ai face un hatâr,
Și niciun fir din pânză să nu iasă.
Că-i meșteră babornița vicleană,
Mai tare decât bietul Sarsailă;
Și să strecoare zerul prin sădilă,
Și să dea cep la orișicare vrană,
C-a prihănit o rujă de copilă,
Și-a pârjolit o dalbă de codană,
Și-a marghiolit amarnic la tocilă
O falnică hanâma ca o stană,
Și-a ntors-o la pojaruri de prăsilă
Pe-o babă ugilă și pârvană.*

Deci babornița aceea veni la mine și mi se temeni și îmi zise:

— O, hanâma plină de nuri și de haruri! Am acasă o copilă orfană, iar noaptea aceasta este noaptea nunții ei. Iar eu vin să te rog — și Allah are să știe a-ți dărui răsplata și simbria pentru bunătatea ta! — să te îndupleci a ne cinsti, luând parte la nunta acestei sărmane copile atâta de amărâte și de necăjite, care nu are aici pe

nimenea și care nu știe alt sprijin decât al lui Allah cel Preaînaltul!

La vorbele acestea, bătrâna începu să plângă și să-mi sărute picioarele. Iar eu, care habar n-aveam de toată fățaria ei, mă miluii și mă înduioșai de ea, și îi spusei:

– Ascult și mă supun!

Atunci ea îmi zise:

– Acuma am să mă duc, cu îngăduința ta; iar tu, în vremea asta, gătește-te și îmbracă-te, întrucât eu, înde-seară, am să mă întorc să te iau.

Pe urmă îmi sărută mâna și plecă.

Eu atunci mă sculai și mă dusei la hammam și mă înmiresmai; pe urmă alesei rochia cea mai frumoasă dintre cele zece rochii noi ale mele și mă îmbrăcai cu ea; pe urmă îmi pusei gherdanul cel frumos de mărgăritare scumpe, și brățările, și cerceii, și toate odoarele mele; pe urmă îmi pusei izarul cel larg de mătase albastră și de zarafir și mă încinsei peste mijloc cu brâul meu de atlas, și îmi pusei iașmăcuțul peste obraz, după ce îmi dealungii ochii cu kohl. Și iacăt-o pe bătrână că se întoarce și îmi spune:

– O, stăpână a mea, casa s-a umplut de rudele mirelui, care sunt femeile cele mai de neam din cetate. Le-am înștiințat despre venirea ta neabătută, și ele au fost tare bucuoroase, iar acuma te așteaptă cu nerăbdare toate.

Eu atunci luai cu mine câteva roabe de-ale mele, și plecarăm toate și meraserăm până ce ajunserăm într-o uliță largă și bine stropită și în care zburda o adiere proaspătă. Și văzurăm o poartă mare de marmură, încununată cu o boltă sprijinită pe două sclipuri, și toată numai din alabastră, și falnică. Și prin poarta aceea văzurăm înlăuntru un sarai atâta de înalt, cât se ridica până la nori. Atunci intrarăm și, când ajunserăm la ușa saraiului, bătrâna bătu la ușă și deschise. Pășirăm înlăuntru și dădurăm mai întâi într-o sală lungă,

așternută cu chilimuri și zarpale, iar din tavan spânzureau niște fanare colorate și luminate, iar de-a lungul erau puse făclii aprinse; și mai erau, atârinate pe pereți, lucruri de aur și de argint, și podoabe, și arme din metaluri scumpe. Și străbăturăm sala și ajunserăm într-o încăpere largă, atâta de minunată că ar fi zadarnic a o zugrăvi.

În mijlocul sălii, care era îmbrăcată numai în mătasuri, se afla un crivat de alabastră, împodobit cu mărgăritare gingașe și cu pietre scumpe și acoperit cu un polog de borangic. La vederea noastră, o fată ieși dinlăuntrul patului, și fata aceea era cum e luna. Și îmi zise:

— *Marhaba! Ahlan! ua sahlan!* O, sora mea, ne aduci cea mai mare cinstire de pe lume! *Anastina!*¹ Și ne ești o dulce alinare, și ești fala noastră!

Pe urmă, spre cinstirea mea, rosti aceste stihuri ale poetului:

*De-ar fi aflat că vine-n ospetie
Un oaspete atât de strălucit,
Și pietrele ce-i stau la temelie
Acestei case s-ar fi veselit.*

*Împărtășindu-și vestea între ele,
Ți-ar fi ieșit în cale trâmbițași,
Cu temeneli adânci și cu bezele
Să-ntâmpine luminătorii-ți pași.*

*Și-ar fi-nălțat pe limba lor strigare:
„Ahlan! ua sahlan! în cinstea ta,
Ce strălucești în lumea muritoare
Cum strălucește sus pe cer o stea!”*

Pe urmă șezu jos și îmi spuse:

— O, sora mea! trebuie să-ți mărturisesc că am un

¹*Marhaba! Ahlan! ua sahlan!... Anastina!* — urări de bun-venit, intraducibile cuvânt cu cuvânt: „Fie-ți primirea cordială, amicală și dulce!”

frate care te-a văzut într-o zi la o nuntă. Este un tânăr tare bine făcut, și mult mai frumos ca mine. Și, din noaptea aceea, te-a îndrăgit cu o inimă pătimasă și tare aprinsă. Și el anume i-a dat câțiva bani bătrânei, ca să vină la tine și să te aducă aici prin tertipul de care s-a slujit. Și a făcut așa, ca să se întâlnească cu tine, în casa mea; căci fratele meu nu are alt dor decât să se însoare cu tine în chiar anul acesta binecuvântat de Allah și de Trimisul său. Și nu este nicio ocară a săvârși lucrurile cele îngăduite de pravilă!

Când auzii vorbele ei, și dacă mă văzui știută și prețuită în saraiul acela, îi spusei fetișcanei:

— Ascult și mă supun!

Ea atunci se umplu de bucurie și își plesni palmele una de alta. La semnul acela, o ușă se deschise; și un tânăr frumos ca luna intră; după spusa poetului:

*La o atât de-naltă frumusețe
Ajunse frumusețea lui, încât
Cu-adevărat e vrednic să-l răsfete
Pe cel din care a și izvorât:
E-un giuvaier spre slava celui care
L-a șlefuit cu măiestrie mare!*

*El izbutește să întruchipeze
Desăvârșirea însăși, rostul ei,
Țesut din haruri și minuni alese
Din care se durează sfânt temei!
Încât să nu vă pară de mirare
Că-l îndrăgește lumea muritoare!*

*Și-această-ntreagă-a lui desăvârșire
Străfulgeră privirile oricui,
Și se vădește până peste fire
Din fiecare trăsătură-a lui.
Încât vă jur cu-adâncă-ncredințare:
Nu-i altul mai frumos ca el sub soare!*

La vederea lui, inima-mi dădu brânci către el. Atunci el veni și șezu jos lângă sora lui; și numaidecât intră cadiul cu patru martori; dădură binețe și șezură; pe urmă cadiul scrise senetul de legare a mea cu acel tânăr, iar martorii își așternură pecetea¹ pe senet, și plecară toți.

Atunci tânărul se apropie de mine și îmi zise:

– Fie ca noaptea noastră să fie o noapte binecuvântată!

Pe urmă spuse:

– O, stăpână a mea, tare aş vrea să-ți cer o învoială!

Eu îi spusei:

– O, stăpâne al meu, grăiește! Care-i învoiala?

Atunci el se sculă, aduse Sfânta Carte² și îmi zise:

– Să-mi juri pe *Al-Coran* că niciodată nu îl vei alege pe altul decât pe mine și că niciodată nu te vei ispiti la altul!

Iar eu îi făcui jurământ pentru învoiala aceasta. El atunci se bucură până peste poate și își aruncă brațele în jurul gâtului meu, și simții dragostea lui cum mă pătrunde până în afunduri și până în toiul inimii mele!

Pe urmă roabele ne așternură de masă, iar noi mâncărăm și băurăm pe săturate. Pe urmă, venind noaptea, mă luă și se întinse cu mine pe pat; și ne petrecurăm toată noaptea sugrumându-ne în brațe unul pe altul, până dimineață.

Trăirăm în starea aceasta vreme de o lună, în bucurie și huzur. La sfârșitul acelei luni, îi cerui soțului meu îngăduința de a mă duce la suk spre a cumpăra niște țesături. Îmi dete îngăduința. Atunci îmi pusei hainele și o luai cu mine pe bătrâna care, de-atunci, rămăsese în casa noastră, și coborâi la suk. Mă oprii la prăvălia unui tânăr negustor de mătăsuri, pe care baba mi-l tot

¹În vechime, *pecetea* – având gravate pe ea numele celui ce o purta, precum și alte date personale despre acesta – slujea ca dovadă de identitate și ca mijloc de iscălitură, am zice, legală.

²Sfânta Carte – firește: *Coranul*.

lăudase pentru bunătatea mărfurilor lui și pe care îl cunoștea de multă vreme, precum îmi spunea ea. Pe urmă adăugă:

– Este un flăcău care, la moartea lui taică-său, a moștenit o grămadă de bani și de avuții!

Pe urmă, întorcându-se către negustor, îi spuse:

– Scoate la iveală ce ai mai bun și mai scump între toate mărfurile, întrucât târguim pentru copila aceasta frumoasă!

Iar el zise:

– Ascult și mă supun!

Pe urmă bătrâna, pe când tânărul negustor da zor să deștearnă vigurile, mi-l tot proslăvea și îmi tot scotea ochii cu vredniciile lui; iar eu îi răspunsei:

– Nu am ce face cu vredniciile lui și cu laudele pe care le tot îndrugi! Întrucât rostul nostru este să târguim de la el cele de care avem nevoie, pe urmă să ne întoarcem acasă.

După ce aleserăm marfa dorită, îi întinserăm negustorului banii cât prețuia. Dar el nu vroi să se atingă de ei, și ne spuse:

– Astăzi nu primesc de la voi niciun ban; este un dar pentru bucuria și pentru cinstea ce-mi faceți, venind în prăvălia mea!

Eu atunci îi spusei bătrânei:

– Dacă nu vrea să primească banii, dă-i marfa îndărăt!

Atunci el strigă:

– Pe Allah! nu voi lua nimic de la voi! Este un dar de la mine. În schimb, îngăduie-mi, o, frumoasă copilă, un singur sărut, numai unul! Socot sărutul acesta ca de mult mai înalt preț decât toate mărfurile din prăvălia mea.

Iar bătrâna îi spuse râzând:

– O, tinere frumos, chiar că ești smintit, de socoți sărutul ca pe un lucru atâta de neprețuit!

Pe urmă îmi zise:

– O, fata mea, i-auzi ce spune tânărul negustor! Fii liniștită, niciun necaz nu ar avea cum să ți se întâmple pentru un fleac de sărut pe care ți l-ar lua, iar tu, în schimb, vei putea să alegi și să iei ce-ți place din mărfurile acestea scumpe!

Eu atunci răspunsei:

– Păi tu nu știi că sunt legată cu jurământ?

Da ea mi-o întoarse:

– Lasă-l să te sărute, da tu să nu vorbești nimic și să nu faci nicio mișcare; într-acest chip nu vei avea să te învinuiești de nimic. Și, pe deasupra, vei lua îndărăt banii care sunt ai tăi, precum și târguilele.

Până la urmă, bătrâna tot stăruind așa a-mi îmbrobodi fapta, ajunsei să mă învoiesc a băga capu-n sac și a îngădui târgul. Drept care închisei ochii și mă acoperii cu poala izarului, pentru ca trecătorii să nu vadă isprava. Și-atunci tânărul își băgă capul sub iașmacul meu, își apropie gura de obrazul meu și mă sărută. Ci, tot atunci mă și mușcă de obraz, cu o mușcătură atâta de cumplită, încât îmi rupse carnea! Iar eu leșinai de durere și de spaimă.

Când îmi venii în fire, mă aflam pe genunchii bătrânei, care se arăta a fi tare necăjită pentru mine. Cât despre prăvălie, apoi prăvălia era închisă și tânărul negustor se făcuse nevăzut. Atunci bătrâna îmi zise:

– Preamărit fie Allah că ne-a cruțat de o nenorocire și mai real!

Pe urmă îmi spuse:

– Acuma trebuie să ne întoarcem acasă. Da tu să te prefaci că ești cam zăfă, iar eu am să-ți aduc un leac pe care să-l pui pe mușcătură și ai să te vindec, pe dată.

Atunci nu mai zăbovii să mă ridic și, cuprinsă toată de gânduri și de spaima urmărilor, pornii la drum până ce ajunsei acasă; iar spaima îmi sporea pe măsură ce mă

apropiam. Când ajunsei acasă, intrai în odaia mea și mă prefacui bolnavă.

Într-acestea, intră soțul meu și, îngândurat tare, mă întrebă:

– O, stăpâna mea, ce necaz ți s-a întâmplat cât ai fost plecată?

Eu îi răspunsei:

– Nu, nimic. Sunt teafără.

Atunci el se uită la mine cu luare-aminte și îmi spuse:

– Da ce este cu această rană de pe obrazul tău, chiar în locul cel mai dulce și cel mai gingaș?

Eu atunci îi spusei:

– Când, cu îngăduința ta, am ieșit astăzi ca să cumpăr mătăsurile acelea, o cămilă, care era încărcată cu niște trunchiuri de lemn, m-a înghesuit pe o uliță prea îngustă și mi-a rupt iașmacul și m-a lovit la obraz, precum vezi. Uf, ulițele astea strâmte din Bagdad!

El atunci se umplu de mânie și îmi spuse:

– Chiar mâine am să mă duc la valiu și am să pun plângere împotriva cămilarilor și a tăietorilor de lemne, iar valiul să-i spânzure pe toți până la unul!

Atunci eu, plină de milă, îi spusei:

– Pe Allah te juruiesc! nu-ți lua în spate păcatele altuia! Și-apoi nu e decât din vina mea, întrucât am încălecat pe un măgar care s-a apucat să zvârle din picioare și să zburde, iar eu am căzut de pe el, și, din întâmplare, o bucată de lemn s-a nimerit acolo și mi-a julit fața și mi-a rănit așa obrazul!

Atunci el strigă:

– Mâine am să mă duc la Giafar Al-Barmaki și am să-i povestesc istoria asta, iar el are să-i omoare pe toți măgărarii din cetate!

Eu atunci strigai:

– Tu chiar vrei să omori toată lumea din pricina

mea? Află, dar, că toate astea nu mi s-au întâmplat decât din voia lui Allah și după Ursita pe care o diriguiește el!

La vorbele acestea, soțul meu nu mai putu să-și stăpânească mânia și strigă:

– O, fățarnico! destul cu minciuna! Ai să înduri osânda nelegiurii tale!

Și mă potopi cu vorbele cele mai rele, și izbi cu piciorul în pământ, și, chemând, strigă cu glas tare; atunci ușa se deschise și șapte arapi cumpliți intrară și mă aruncară în mijlocul curții casei. Atunci, soțul meu îmi porunci unuia dintre arapi să mă țină de umeri și să șadă pe mine; și altui arap îmi porunci să șadă pe genunchii mei și să mă țină de picioare. Apoi un al treilea arap veni cu o spadă în mână și zise:

– O, stăpâne al meu, am s-o izbesc cu spada și am s-o despic în două!

Iar alt arap adăugă:

– Și fiecare dintre noi are să taie un hartan din carnea ei și are să-l arunce hrană peștilor din apa râului Dejla¹! Întrucât așa se cade să fie osânda oricărui ins care își încalcă jurământul și legământul!

Și, spre a-și întemeia spusele, rosti stihurile acestea:

*Dacă aș dovedi vreodată că și un altul se răsfăță
Cu-aceea care îmi desfată și inimă, și gând, și viață,
S-ar răscula întregu-mi suflet gemând ca-ntr-un cutremur mare,
S-ar smulge din iubirea oarbă, care-l târăște la pierzare.
Și sufletului meu i-aș spune: „O, suflete al meu, mai bine
Să mori, decât să-ți duci amarul bătut de chin și de rușine!
Căci nu e chip să guști vreodată, vai, niciun strop de fericire,
Când e să-mparți cu-oricine altul ceea ce s-a numit iubire!”*

Atunci soțul meu îmi spuse arapului care ținea spada:

– O, vrednice Saad, lovește-o pe fățarnica asta!

Și Saad ridică spada! Iar soțul meu îmi zise:

¹Dejla – numele arab al fluviului Tigru.

– Tu, acum, rostește-ți cu glas tare mărturisirea de credință. Pe urmă adu-ți aminte oleacă de toate lucrurile și hainele și bunurile care sunt ale tale, și fă-ți adiata: întrucât ți s-a isprăvit viața!

Atunci eu îi spusei:

– O, slujitorule al lui Allah Preabunul! dă-mi numai răgazul de a-mi face mărturisirea de credință și adiata!

Pe urmă îmi ridicai fruntea spre cer, mi-o coborâi spre mine și începui să mă cercetez și să cuget la starea ticăloasă și păcătoasă în care mă aflam și mă podidiră lacrimile, și plânsei, și rostii stihurile acestea:

*Și mi-ai aprins în suflet jarul, dar tu rămâi mereu ca gheața;
Mi-ai pus să stea de veghe ochii-mi de seara până dimineța;
Și tu îți uiți apoi de mine și-ntorci în altă parte fața.*

*Iar eu în inima-mi și-n ochii-mi te-am așezat cum se cuvine,
Încât cum oare să te uite sărmana inimă din mine,
Sau ochii mei să înceteze de a mai plânge după tine?*

*Și mi-ai jurat statornicie de-a pururi și neclătinată;
Iar când mi-ai înrobit în lanțuri întreaga inimă curată,
Ți-ai și schimbat cu grabă gândul pe care mi-l jurai odată!
Și-acuma nici nu vrei să-i dărui măcar atât: un strop de milă,
Acestei inimi pentru care doar ură mai păstrezi și silă!
În jalea care mă omoară, mânia-ți neagră mă împilă!*

*Așadar te-ai născut pe lume doar să mă duci întru pierzare,
Doar să-mi stârnești nenorocirea și cumpăna aceasta mare,
Sfârșitul tinereții mele, osândă fără de iertare?*

– Prieteni, pe Allah vă jurui! Ah, când va fi să nu mai fiu,
Când în mormântul trist veți pune întunecatul meu sicriu,
Să-mi scriți pe piatra veșniciei cuvinte cum nu se mai scriu:
„Aici e-o mare vinovată: Prea a iubit!“ Și trecătorul,
Îndurerat, cel care știe ce este dragostea și dorul,
Cu milă va privi mormântul atoate-dezlegătorul.

Și, sfârșind stihurile, plânsei iarăși. Când auzi stihurile mele și când îmi văzu lacrimile, soțul meu se mânie și

se îndârji și mai rău, și îmi spuse stihurile acestea:

*Dacă am părăsit-o pe cea care
Inima mea cu patimă-o iubea,
Nu am făcut-o nici din nepăsare
Și nici din ne iubire pentru ea.
A săvârșit însă-o greșeală mare,
Și-aceea greșeală nu i-o pot ierta:
A vrut și-un alt părtaș la desfătare,
La dragostea ce-mi prinse inima,
Când inima mea sângeră și moare,
Și mințile-mi se-aprind de-o ură grea,
Și-n mine nu-i nimic să fie-n stare
Să ia părtaș lângă iubirea sa!*

Când sfârși stihurile, eu începui să plâng iar, spre a-l înduioșa, și îmi zisei în sinea mea: „Am să mă prefac supusă și umilă. Și am să-mi îndulcesc vorbele. Și poate că așa are să mă ierte de la moarte, măcar de mi-ar și lua toate bogățiile pe care le am!“ Și începui să mă rog de el și îi spusei cu duioșie stihurile acestea:

*Dacă ești drept, pe drept îți jur: Prefiri
Nedrepte gânduri, când m-arunci în scrum!
Știu: cel întunecat de amăgiri
Nu are cum să fie drept nicicum!*

*Povara grea a unei mari iubiri
Mi-ai pus-o-n spate, ca s-o port oricum,
Când eu purtam pe umerii-mi subțiri
De-abia cămașa ca un vâl de fum.*

*Și totuși nu de moartea mea mă mir,
Mă mir că la sfârșitu-acestui drum,
În ceasul negru-al negrei despărțiri,
Te mai doresc cu patimă și-acum!*

Când isprăvii stihurile, plânsei iar. Atunci el mă

măsură cu privirile și mă îmbrânci cât colo, și mă ocări amarnic, și rosti stihurile acestea:

*Nu dragostea mea o aveai în minte,
Altă iubire ți se năzărea!
Te-ai lepădat de patima-mi fierbinte
Și-ai tremurat de dorul altcuiva.*

*Acum și eu mă rup de lângă tine,
Cum ai făcut tu și cum ai mânjit
Iubirea mea! Să-nduri amaruri pline
De ceea ce și tu mi-ai dăruit!*

*Și pentru că la altul ai visat,
Și eu acum la alta voi visa.
Vei dobândi ceea ce-ai căutat –
Numai din vina ta, nu dintr-a mea!*

Și, după ce încheie stihurile acestea, îl strigă pe arap și îi zise:

– Despic-o în două jumătăți! De-acum ea nu mai înseamnă nimic pentru noi!

Când arapul păși spre mine, fusei încredințată de moartea mea și îmi pierdui nădejdea de viață, și nu mă mai gândeam decât să-mi las soarta în seama lui Allah Preaînaltul. Și, chiar în clipita aceea, o văzui pe bătrână că intră și se aruncă la picioarele soțului meu și începu să i le sărute, și îi spuse:

– O, copilul meu, te juruiesc, eu, doica ta, în numele îngrijirilor ce ți-am dat, s-o ierți pe copila aceasta, că n-a săvârșit o greșală pentru care să i se cuvină atare osândă! Și-apoi ești tânăr, și mi-e frică să nu care cumva blestemul ei să se întoarcă asupra-ți!

După care bătrâna începu să plângă, și urmă a-l împresura cu multele-i rugăciuni, spre a-l îndupleca, până ce el spuse:

– Bine, pentru tine îi dau iertarea! Da tot trebuie

să-i las un semn, care să i se vadă pe trup toată viața ei!

După vorbele acestea, dete porunci arapilor, care, numaidecât, mă și despuiară de hainele de pe mine și mă lăsară goală-goluță. Atunci luă chiar el o nua mlădiaoasă de gutui, și cășună pe mine, și se porni să mă vergeluiască pe tot trupul, da mai cu seamă pe spinare, pe piept și pe șolduri, și-atâta de năprasnic, și-atâta de tare și cu atâta mânie, încât îmi pierdui de știre, după ce îmi pierdusem orice nădejde de a mai scăpa cu zile de sub niște lovituri ca acelea. Încetă atunci să mai dea în mine și plecă, lăsându-mă lată la pământ și poruncindu-le robilor să mă părăsească în starea aceea, până noaptea, pentru ca apoi, sub ocrotirea întunericului, să mă care la casa mea de mai înainte și să mă lepede acolo ca pe un stârv. Iar robii așa făcură, și mă aruncară în casa mea de mai înainte, după porunca stăpânului lor.

Îmi venii în simțiri, șezui multă vreme fără a putea să mă mișc din pricina vânătăilor; pe urmă mă doftoricii cu felurite leacuri și, încet, încet, mă zviduii, dar semnele loviturilor și ale rănilor rămaseră pe mâinile, pe picioarele și pe pielea mea, de parcă aș fi fost bătută cu gârbacele și cu bicele! Iar voi ați văzut acele semne.

Când, după patru luni de îngrijire, mă vindecai, vrusei să mă duc să arunc o privire spre saraiul în care îndurasem silnicia; dar saraiul era năruit pe de-a-ntregul, și el și ulița pe care fusese, de la un capăt până la celălalt; în locul tuturor acelor minunății, nu mai erau decât niște grămezi de gunoaie strânse din scursorile cetății. Și, în pofida tuturor căutărilor mele, nu izbutii să ajung a dobândi vreo știre despre soțul meu.

Și-atunci mă întorsei lângă sora mea cea mai mică, Fahima, care era încă tot fată fecioară; și amândouă ne

duserăm s-o vedem pe sora noastră după tată, Zobeida, chiar aceea care ți-a istorisit povestea ei cu cele două surori ale sale preschimbate în cățele. Și, după temenelile și urările îndătinate, îmi istorisi povestea ei, iar eu îi istorisi povestea mea. Și-atunci sora mea Zobeida îmi spuse:

— O, sora mea, nimeni pe lumea aceasta nu este ocolit de năpastele soartei! Ci, slavă lui Allah! încă mai suntem amândouă în viață! Să rămânem, așadar, de aci înainte laolaltă. Și mai cu seamă niciodată să nu ni se mai pomenească vorba de căsătorie, și să ne silim a ne rupe până și de amintirea ei!

Și rămase cu noi și sora noastră mai mică, Fahima. Și ea-i cea care îndeplinește în casa noastră slujba zaherlâcului, și cea care coboară în suk să facă târguielile în fiecare zi și să ne cumpere toate cele trebuitoare; eu am sarcina de a deschide ușa dinaintea celor ce bat și de a-i primi pe oaspeții noștri; pe când sora noastră cea mare, Zobeida, este cea care orânduiește lucrurile casei.

Și nu încetarăm a trăi astfel, tare mulțumite fără bărbăți, până în ziua când sora noastră Fahima ni-l aduse pe hamalul încărcat cu o grămadă de lucruri și pe care noi îl poftirăm să se odihnească la noi o clipită. Și-atunci intrară și cei trei saalici, care ne istorisiră povestea lor; și apoi și voi ceștilalți, în chip de trei negustori. Iar tu știi ceea ce s-a petrecut și cum am fost aduse între mâinile tale, o, emire al drept-credincioșilor!

Și-asta-i povestea mea!

Atunci califul rămase până peste măsură de minunat, și...

Și, în clipita aceea a istorisirii sale, Șeherezada văzu că se ivește dimineața și, cuminte, își curmă povestitul.

Dar când fu cea de a optsprezecea noapte,

Șeherezada urmă cu vorbele acestea:

Mi s-a izvodit, o, norocitul sultan, că la povestirea celor două copile, Zobeida și Amina, care erau acolo cu sora lor cea mică, Fahima, și cu cele două cățele negre, și cu cei trei saalici, califul Harun Al-Rașid rămase până peste măsură de minunat, și porunci ca acele două istorisiri, precum și cele ale celor trei saalici, să fie scrise de către calemgiii de la calemuri cu scriere cât mai frumoasă și mai bine îngrijită, și apoi scrierile acelea să fie rânduite în dulapurile sale.

Apoi îi spuse copilandrei Zobeida:

— O, hanâma plină de slavă, nu mai ai nicio știre de la efrica care le-a vrăjit pe cele două surori ale tale, dându-le chipul celor două cățele de aici?

Iar Zobeida răspunse:

— Emire al drept-credincioșilor, aș putea să dau de ea, întrucât mi-a dăruit o șuviță din părul ei și mi-a spus: „când vei avea nevoie de mine, să aprinzi unul dintre aceste fire de păr, și eu am să mă ivesc pe dată, din orice loc, cât de departe s-ar putea să fiu, de-aș fi chiar și dincolo de muntele Kaf!”

Atunci califul îi zise:

— O! dă-mi firele acelea de păr!

Și Zobeida îi înmână șuvița; iar califul luă un fir de păr și îi dete foc. Și nici nu apucă să se simtă bine mirosul de păr ars, că se și dezlănțui o zdruncinătură în tot saraul și o scuturătură năprasnică; și deodată ginna se și ivi, în chip de copilă bogat înveșmântată. Întrucât era musulmană, nu pregetă a-i spune califului:

— Pacea să fie cu tine, o, clironom al lui Allah!

Și califul îi răspunse:

— Și asupra-ți coboare pacea, mila și îndurările lui Allah!

Atunci ea îi spuse:

— Află, o, emire al drept-credincioșilor, că această copilă, care m-a făcut să mă ivesc la doriința ta, mi-a

făcut un mare bine și a semănat în mine semințe care au încolțit! Încât, orice aş face pentru ea, tot nu aş putea vreodată să-i răsplătesc îndeajuns binele ce mi l-a făcut. Cât despre surorile ei, le-am preschimbat în cățele; și dacă nu le-am dat morții, n-am făcut-o decât ca să nu-i pricinuiesc surorii lor o prea mare mâhnire. Acuma, dacă tu, o, emire al drept-credincioșilor, le vrei izbăvirea, am să le izbăvesc, din prețuire față de tine și față de sora lor! Și, de altminteri, nu uit nicidecum că sunt musulmană!

Atunci califul îi spuse:

– Hotărât! doresc să le izbăvești! După aceea avem să cercetăm necazul tinerei femei, cea cu trupul învinețit de lovituri; și, dacă chiar ni se va adevăra povestea ei, o voi lua sub ocrotirea mea și am s-o răzbun asupra aceluia care a osândit-o atâta de nedrept!

Atunci efrita spuse:

– Emire al drept-credincioșilor, eu, într-o clipită, am să ți-l arăt pe acela care a schingiuit-o așa pe tânăra Amina, și care a oropsit-o și i-a luat toate bunurile! Întrucât să știi limpede că acela îți este cel mai apropiat dintre oamenii!

Pe urmă efrita luă o ceașcă de apă și rosti asupra ei niște descântece; pe urmă stropi cu apă cele două cățele și le zise:

– Întorceți-vă pe dată la chipul vostru cel omenesc de mai înainte!

Și în chiar clipita aceea, cele două cățele se preschimbară în două fetișcane frumoase, ce făceau cinste celor ce le-au zămislit!

Pe urmă ginna se întoarce spre calif și îi zise:

– Făptuitorul acelei negre silnicii asupra tinerei Amina este chiar fiul tău El-Amin¹. Și îi istorisi povestea,

¹*El-Amin* – fiul și urmașul lui Harun Al-Rașid – a cărmuit între 809-813, apoi a fost înlăturat de fratele său Al-Mamun.

pe care califul putu astfel s-o măsoare și prin gura unei alte făpturi, nu numai omenească, ci o ginnă!

Atunci califul rămase tare uluit, da trase încheierea:

– Mărire lui Allah, pentru slobozirea acestor două cățele prin mijlocirea mea!

Pe urmă porunci să vină fiul său El-Amin dinaintea sa și îi ceru lămuriri; iar El-Amin îi răspunse, povestindu-i adevărul. Atunci califul porunci să se adune cadiii și martorii, în chiar sala în care se aflau cei trei saalici și cele trei fetișcane și cele două surori ale lor care fuseseră vrăjite.

Și atunci, cu cadiii și cu martorii de față, îl însură iar pe fiul său El-Amin cu tânăra Amina; apoi o mărită pe tânăra Zobeida cu cel dintâi saaluk, fiu de sultan; le mărită apoi pe celelalte două tinere femei cu ceilalți doi saalici, fii de sultani; iar pentru el însuși porunci să se întocmească senetul său de căsătorie cu cea mai mică dintre cele cinci surori, fecioara Fahima, târguitoarea cea gingașă și dulce!

Și porunci să se ridice câte un sarai pentru fiecare pereche și le dăruie tuturor bogății mari, ca să poată trăi mulțumiți. Iar el însuși, de cum se lăsă noaptea, zori a se duce să se culce în brațele tinerei Fahima, cu care își petrecu tare desfătat noaptea aceea!

Și, adăugă Șeherezada vorbindu-i sultanului Șahriar, nu carecumva să crezi, o, norocitul sultan, că povestea aceasta ar fi mai de mirare decât cea care va să urmeze!

POVESTEA CU FEMEIA CĂSĂPITĂ, CU CELE TREI MERE ȘI CU ARAPUL RIHAN

Șeherezada spuse:

Într-o noapte, califul Harun Al-Rașid îi spuse lui Giafar Al-Barmaki:

– Hai să coborâm în noaptea aceasta în cetate, ca să cercetăm faptele dregătorilor și ale valiilor. Și am un gând bine statornicit de a-i scoate din slujbe pe toți cei împotriva cărora mi se va aduce vreo jalbă!

Și Giafar răspunse:

– Ascult și mă supun!

Iar califul și Giafar și Massrur spătarul se străvestiră și coborâră și porniră să bată în lung și în lat ulițele Bagdadului, până ce, trecând pe o uliță, văzură un moșneag tare bătrân, care purta pe cap un năvod de pescuit și un zimbil și care ținea în mână un băț; și moșneagul pășea încetișor, îngânând stihurile acestea:

Ei spun: „Ești luminat la minte! Cu ce știi tu, dintotdeauna Ești o lumină printre oameni, cum e în toiul nopții luna!”

Și le răspund: „Cu-asemeni vorbe vă faceți viața otrăvită: Că-i numai fum ce știe omul, știința toată-i la Ursită!”

*Că eu, cu toată învățătura, cu maldărele de hârțoage,
Cu cărțile-adunate-n vrafuri și însemnate cu zăloage,*

*Cu călimărilor pline de preacinstita mea cerneală,
Când e să socotesc Ursita, n-ajung la nicio socoteală!*

*Iar cea care s-ar încrede și-ar pune rămășag pe mine,
Ar pierde-ntreg zălogul, bietul, și-ar da obrazul pe rușine.*

*Că mai de-amar și de ocară ca sărăcia alta nu-i –
Starea săracului, și pâinea, și însăși toată viața lui!*

*Cât ține vara tot trudește! Când vine iarna – alt amar:
Nu are să se încălzească decât cenușa-n cenușar!*

*De se oprește-n drum vreodată, sar câinii lumii toți la el.
Osândă-i viața lui amară. E altu-n lume mai mișel?*

*Și de s-ar apuca să-și țipe durerea neagră care-l frânge,
Și să-și arate sărăcia, ce om de pe pământ l-ar plânge?*

*Uf, dacă-atâta de amarnic e traiul omului sărac,
Să nu te miri că lui, sărmanul, mormântul i se pare drag!*

Auzindu-i zghierbele jeluite, califul îi spuse lui Giafar:
– Stihurile și înfățișarea acestui sărman dovedesc o mare sărăcie.

Pe urmă se duse la moșneag și îi zise:

– O, șeicule, care îți este meseria?

El răspunse:

– O, stăpâne al meu, este pescăritul! Și-s tare sărac!
Și am și-o casă grea! Și de la nămiezi până acuma am tot trudit, și Allah nu m-a miluit nici baremi cu pâinea cu care să-mi hrănesc copilașii! Încât sunt scârbit și de mine, și de viață, și nu-mi mai râvnesc decât moartea!

Atunci califul îi zise:

– Vrei să te întorci cu noi îndărăt la apa râului și, în numele meu, să-ți arunci de pe mal năvodul în Tigru, spre a-mi încerca și eu norocul? Și orice vei trage afară din apă am să-ți cumpăr și am să-ți plătesc cu o sută de dinari.

Iar moșul se bucură la aceste vorbe și răspunse:

– Primesc târgul și îl iau asupra capului meu!

Și pescarul se întoarce cu el la Tigru și își aruncă în apă năvodul și așteptă; pe urmă trase sfoara năvodului și năvodul ieși afară. Și pescarul cel bătrân găsi în năvod o ladă ferecată, tare grea de ridicat. Și califul la fel, după ce încercă, o găsi tare grea. Și nu zăbovi a-i da cei o sută de dinari pescarului, care plecă împăcat.

Atunci Giafar și Massrur luară lada în spinare și o cărară până la sarai. Și califul porunci să se aprindă luminile, iar Giafar și Massrur puseră mâna pe ladă și o sparseră. Înlauntrul găsiră un coș mare, întocmit din foi de palmier, cusut cu lână roșie; tăiară firul de lână și văzură în coș un chilim; ridicară chilimul și, dedesubt, văzură un izar alb femeiesc; ridicară izarul și, sub izar, văzură o femeie tânără, albă ca argintul străcurat, tăiată și făcută bucăți.

La priveliștea aceea, califul lăasă lacrimile să-i curgă pe obraji; pe urmă se întoarce plin de mânie către Giafar și strigă:

— A, câine de vizir! iacătă că acuma, sub stăpânirea mea, se săvârșesc omoruri, și ucișii sunt aruncați în apă! Și sângele lor are să cadă asupra mea la Ziua Judecății, și are să atârne greu pe sufletul meu! Or, pe Allah! se cere să-l osândesc amarnic pe ucigaș și să-l omor. Iar în ce te privește, o, Giafar, mă jur pe adevărul obârșiei mele celei drepte din califii Bani-Abbas că, de nu mi-l vei aduce dinainte pe ucigașul acestei femei, pe care vreau s-o răzbun, am să pun să fiți răstigniți pe cruce, la ușa saraiului meu și tu și cei patruzeci de Baramka¹, verii tăi!

Și califul clocotea de mânie; iar Giafar îi zise:

— Îngăduie-mi un răspas de trei zile!

El răspunse:

— Ți-l îngădui.

¹ *Baramka* (barmachizii sau barmechizii) — familie de viziri sub domnia mai multor califi, la Bagdad. Giafar, favoritul lui Harun, ultimul dintre ei, căzând în dizgrație, a fost osândit la moarte în anul 803.

Giafar atunci plecă de la sarai și, negru de amărât, mergea prin cetate și își zicea în sineși: „Cum aș putea să-l aflu vreodată pe cel care a omorât-o pe femeia aceea tânără și unde să dau de el spre a-l aduce dinaintea califului? Pe de altă parte, dacă i-aș aduce pe un altul ca drept ucigaș, pentru ca acest altul să moară în locu-i, fapta mi-ar apăsa sufletul. Încât nu mai știu ce să fac.“

Și Giafar ajunse astfel la el acasă și șezu acolo cele trei zile de răgaz, cuprins de deznădejde. Iar în cea de a patra zi, califul trimise după el. Iar când Giafar se înfățișă între mâinile califului, califul îl întrebă:

– Unde este cel care a măcelărit-o pe femeie?

Giafar răspunse:

– Au pot eu să ghicesc ceea ce nu se vede și nu se arată, ca să-l aflu pe ucigaș în inima unei cetăți întregi?

Atunci califul fu cuprins de o mânie rea și porunci răstignirea pe cruce a lui Giafar la ușa saraului, și le porunci pristavilor să pristăvească știrea în toată cetatea și în împrejurimi, cu strigarea:

– Oricine va vroi să ia seama la priveliștea răstignirii lui Giafar Al-Barmaki, vizirul califului, și la răstignirea celor patruzeci de Baramka, rudele lui, la ușa saraului, nu are decât să vie și să ia seama la priveliște.

Și toți locuitorii Bagdadului ieșiră de pe toate ulițele, spre a fi de față la răstignirea lui Giafar și a neamurilor lui; dar nimeni nu știa pricina osândirii; și toată lumea era mohorâtă și se jeluia, întrucât Giafar și toți Baramka erau îndrăgiți pentru facerile lor de bine și pentru dărnicia lor.

După ce stâlpii răstignirii fură ridicați, osândiții fură aduși dedesubt și se aștepta încuviințarea califului pentru îndeplinirea osândeii. Deodată, în vreme ce toți locuitorii plângeau, un bărbat tânăr și frumos, îmbrăcat fercheș, se strecură repede prin mulțime și ajunse între mâinile lui Giafar și îi zise:

– Să ți se dea slobozirea, o, stăpâne și doamne fără de asemuire, o, tu, adăpost al sărmanilor! Că eu sunt acela care a omorât-o pe femeia tăiată în bucăți și cel care a pus-o în lada pe care ați pescuit-o din Tigrul! Omoară-mă, așadar, în schimbul ei și întoarce asupra mea răzbunul!

Când auzi vorbele tânărului, Giafar se bucură pentru sine, da se întunecă rău pentru bărbatul cel tânăr. Începu dar să-i ceară lămuriri mai amănunțite, când deodată un preacinstit moșneag împinse mulțimea la o parte și veni grabnic spre Giafar și spre tânăr, se temeni dinaintea lor și le spuse:

– O, vizirule, nu da pic de crezare spuselor acestui tânăr, întrucât nu este niciun alt ucigaș al tinerei femei decât numai eu! și numai asupra mea se cade s-o răzbuni!

Da tânărul zise:

– O, vizirule, șeicul acesta bătrân bate câmpii și habar nu are ce trăncănește. Îți spun încă o dată că eu am omorât-o! Așa că numai eu se cuvine să fiu osândit!

Atunci șeicul zise:

– O, copilul meu! tu ești încă tânăr și se cade să-ți fie dragă viața! Pe când eu sunt bătrân și sătul de lumea asta. Și voi sluji ca preț de ispășire pentru tine, pentru vizir și pentru neamurile lui. Așa că mărturisesc că eu sunt ucigașul. Și asupra mea se cuvine să cadă răzbunul.

Atunci Giafar, cu învoirea căpeteniei străjilor, îi luă pe tânăr și pe moșneag și se duse cu ei la calif și spuse:

– Emire al drept-credincioșilor, iacătă-l dinaintea ta pe ucigașul tinerei femei!

Și califul întrebă:

– Unde este?

Giafar spuse:

– Tânărul acesta mărturisește și stăruiește că el este ucigașul; dar moșneagul acesta tăgăduiește lucrul și

mărturisește la rându-i că el și numai el este ucigașul.

Atunci califul se uită și la șeic, și la tânăr, și îi întreabă:

– Care dintre voi doi a omorât-o pe femeie?

Tânărul răspunse:

– Eu!

Iar șeicul zise:

– Nu! numai eu!

Atunci califul, fără să-l cerceteze mai mult, îi spuse lui Giafar:

– Ia-i pe amândoi și răstignește-i!

Și Giafar se împotrivi:

– Dacă nu este decât numai un ucigaș, osândirea celui de al doilea ar fi o nedreptate mare!

Atunci tânărul strigă:

– Mă jur pe Acela carele a suit cerurile în tăria la care se află și carele a așternut pământul la adâncimea la care este, că numai eu am omorât-o pe femeie! Și iacătă dovezile!

Și-atunci tânărul le zugrăvi întocmai cum arăta lada găsită și pe care nu o știau decât califul, Giafar și Massrur. Încât califul fu incredințat de vinovăția tânărului și rămase nedumerit până peste poate și îi zise tânărului:

– Și pentru ce omorul acesta? Și pentru ce mărturia aceasta din parte-ți, fără a fi fost silit cu nicio siluire? Și cum se face de ceri așa să fii osândit, ca pedeapsă?!

Atunci tânărul spuse:

– Află, o, emire al drept-credincioșilor, că tânăra femeie era soția mea, fiica acestui șeic bătrân, care este socrul meu. M-am însurat cu ea pe când era tânără de tot și fecioară. Așa că Allah mi-a dăruit de la ea trei copii de parte bărbătească. Iar ea mă avea drag mai departe și mă slujea; iar eu niciodată nu am băgat de seamă la ea nimica nemulțumitor.

Dar, la începutul lunii de-acum, a căzut bolnavă rău;

și eu numaidecât am trimis după hakimii cei mai învățați, care nu zăboviră s-o vindece în curând, cu îngăduința lui Allah! Iar eu, întrucât de când cu boala ei nu mă mai culcasem cu ea și întrucât mi se făcuse dor de ea în ceasul acela, vrusei mai întâi s-o pun să se îmbăieze. Și ea îmi zise:

– Până a intra la hammam, am o poftă pe care vreau să mi-o împlinesc.

Iar eu o întrebai:

– Și care-i pofta aceea?

Ea îmi răspunse:

– Mi-e poftă să miros un măr și să mușc din el o dată.

Iar eu plecai în cetate ca să cumpăr mărul, de-ar fi fost să dau pe el și preț de un dinar de aur! Și căutai pe la toți negustorii de fructe; da nu aveau mere deloc! Și mă întorsei plin de ciudă acasă, și nu mai cutezai să dau ochii cu soția mea, și îmi trecui noaptea toată gândind pe ce cale să fac rost de un măr. A doua zi, de cu zori, ieșii din casă și mă îndreptai către grădini și mă apucaii să le cercetez una câte una și pom cu pom, fără de izbândă. Da întâlnii în calea mea un pândar de grădină, un om vârstnic, și-i cerui sfat unde să caut mere. El îmi spuse:

– Copilul meu, acesta-i un lucru tare greu de găsit, pe temeiul limpede că acum nu se găsesc nicăierea, fără doară poate că la Bassra, în livada căpeteniei drept-credincioșilor. Da și acolo e tare anevoie de-a le căpăta, întrucât pândarul păstrează merele cu grijă pentru folosința califului.

Eu atunci mă întorsei la soția mea și îi povestii cum stă treaba; da dragostea ce-o aveam pentru ea mă îmboldi să mă gătesc pe dată de drum. Și plecai, și îmi trebuiră cincisprezece zile în șir, zi și noapte, spre a ajunge la Bassra și a mă întoarce, dar norocul mă ajută,

și mă întorsei la soția mea aducând trei mere, cumpărate de la străjerul livezii din Bassra, pe preț de trei dinari.

Intrai, așadar, tare bucuros și îi întinsei cele trei mere soției mele; și ea, la vederea lor, nu arată niciun fel de semn de mulțumire, și le aruncă lângă ea cu nepăsare. Văzui însă că, în vremea cât lipsisem, fierbințeala o cuprinsese iarăși și o ținea așa mereu; iar soția mea mai zăcu bolnavă alte zece zile, de-a lungul cărora nu o lăsa singură o clipită. Da, din mila lui Allah, după acest răstimp își dobândi iar sănătatea; și atunci putui să ies și să mă duc la prăvălia mea; și începui iarăși să vând și să cumpăr.

Or, pe când stam eu așa în prăvălie, pe la prânz văzui că trece prin dreptul meu un arap, care ținea în mână un măr cu care se juca. Atunci îl întrebai:

– Hei, prietene, ia spune-mi, de unde ai izbutit să iei mărul acela, ca să mă duc și eu să cumpăr!

La vorbele mele, arapul se porni pe râs și spuse:

– L-am luat de la ibovnica mea! Am fost pe la ea s-o mai văd, că trecuse oleacă de vreme de când n-o mai văzusem, și am găsit-o cam zăfă, iar lângă ea zăceau trei mere; și, când am întreat-o, mi-a spus: „Închipuie-ți, o, iubitelule, că prăpăditul ăla de soț încornorat pe care îl am s-a dus la Bassra anume ca să mi le cumpere, și le-a cumpărat pe trei dinari de aur!” Pe urmă mi-a dat mărul ăsta pe care îl am în mână.

La vorbele arapului, o, emire al drept-credincioșilor, ochii mei văzură lumea în negru; și închisei pe dată prăvălia și mă întorsei acasă, după ce pe drum îmi pierdurai toată judecata, sub potopul clocotit al mâniei. Și mă uitai pe pat, și chiar că nu mai văzui deloc mărul cel de al treilea și-i spusei atunci soției mele:

– Da unde este cel de al treilea măr?

Ea îmi răspunse:

– Habar n-am și nu știu nimica de el.

În felul acesta mi se adevereau spusele arapului. Atunci mă repezii la ea cu un cuțit în mână, îmi pusei genunchii pe pântelele ei și o tăiai în bucăți cu cuțitul; așa îi tăiai capul și mădulele, pe urmă pusei totul în coș, cu grabă mare, pe urmă o învelii cu izarul și cu chilimul și o așezai în lada pe care o încuiai. Încărcai lada pe catârca mea și plecai numaidecât s-o arunc în Tigru, și toate astea le făcui cu chiar mâinile mele!

Așa că, o, stăpâne al drept-credincioșilor, mă rog vouă fierbinte să-mi dați degrabă moartea ca osândă pentru nelegiuirea mea, pe care o voi ispăși în felul acesta, întrucât tare mi-e frică să dau seama de ea în Ziua de Apoi!

O aruncai, așadar, în Tigru, fără să fi fost văzut de nimeni, și mă întorsei acasă. Și îl găsii pe fiul meu cel mare plângând; și, măcar că eram încredințat că nu știa nimic de moartea maicii lui, tot îl întrebai:

– De ce plângi?

El îmi răspunse:

– Plâng că am luat un măr din merele pe care le avea mama, și când am coborât în uliță ca să mă joc cu frații mei, am văzut un arap mare care a trecut pe lângă mine și mi-a smuls mărul din mâini și mi-a zis: „De unde a ajuns aici mărul ăsta?” Eu i-am răspuns: „L-a adus tatăl meu, care s-a dus și l-a cumpărat pentru mama, cu altele două la fel, târguite la Bassra pe trei dinari.” Cu toate spusele mele, arapul nu mi-a dat îndărăt mărul, m-a lovit și a plecat cu el! Iar mie acuma mi-e frică de mama să nu mă bată din pricina mărului!

La vorbele copilului, pricepui că arapul născocise niște scorneli ticăloase pe seama fiicei socrului meu, și că eu astfel o omorâsem nevinovată!

Atunci începui să vărs potop de lacrimi, pe urmă văzui că vine socrul meu, preacinstitul șeic, care se află aici cu mine. Și îi istorisii povestea cea jalnică. El atunci

șezu jos lângă mine și începu să plângă. Și nu ne mai oprirăm din plâns amândoi, până la miez de noapte. Și puserăm să se țină slujbele de înmormântare vreme de cinci zile. Și, de altminteri, până astăzi jelim întruna moartea aceea.

Mă juruiesc, așadar, ție, o, emire al drept-credincioșilor, pe sfânta pomenire a strămoșilor tăi, să grăbești răstignirea mea și să abați asupra-mi osândeale, spre a răzbuna omorul!

La istorisirea aceasta, califul se umplu de uimire și strigă:

– Pe Allah! nu vreau să-l omor decât pe ticălosul de arap!...

Și, în clipita aceasta a istorisirii sale, Șeherezada văzu că se luminează de ziuă și, cuminte, tăcu.

Dar când fu cea de a nouăsprezecea noapte,

spuse:

Mi s-a izvodit, o, norocitul sultan, că emirul drept-credincioșilor a jurat că nu are să-l omoare decât pe arap, dat fiind că tânărul soț era de iertat. Pe urmă califul se întoarse spre Giafar și îi spuse:

– Adu-l dinaintea mea pe acel arap mișel, care a fost pricina năprasnei! Și, dacă nu vei izbuti să mi-l găsești, am să te dau morții pe tine în locul lui!

Iar Giafar plecă plângând și zicându-și: „De unde să pot eu să i-l aduc dinainte? Așa precum numai din întâmplare se nimerește să cadă un ulcior și să nu se spargă, tot așa și eu numai din întâmplare am scăpat de moarte întâia oară. Da acum?... Și Acela carele a vroit să mă mântuie întâia dată, tot el, de-o vrea, are să mă mântuie și a doua oară! În ce mă privește, pe Allah! am să mă închid la mine în casă, fără să mă mișc, aceste trei zile de răgaz. Că la ce bun să faci niște cercetări zadarnice?

Și mă încredințez vrerii Celui Drept, Preaînaltului!“

Și chiar că Giafar nu se clinti din casa lui cât ținură cele trei zile de răgaz. Și, în cea de a patra, porunci să vină cadiul și își făcu adiata în fața lui; și, plângând, își luă bun-rămas de la copiii săi. Pe urmă veni trimisul califului, care îi spuse că emirul drept-credincioșilor era tot pornit să-l omoare, dacă arapul n-a fost găsit. Și Giafar plânse iarăși, iar copiii lui plânseră laolaltă cu el. Pe urmă o luă pe cea mai mică dintre copilele lui s-o sărute pentru cea din urmă oară, dat fiind că pe ea o iubea mai mult ca pe toți copiii săi; și o strânse la piept, și vărsă potop de lacrimi, gândindu-se că era silit s-o lase în părăsire. Și deodată, cum o strângea la piept, simți ceva rotund în buzunărașul fetei, și o întrebă:

– Ce ai în buzunar?

Ea răspunse:

– O, tată, am un măr! Mi l-a dat arapul nostru Rihan. Și îl am de patru zile. Da n-am putut să-l capăt decât după ce i-am dat lui Rihan doi dinari.

La vorbele copilei despre arap și despre măr, Giafar fu cuprins de tulburarea unei bucurii mari, și strigă:

– O, Izbăvitorule!

Pe urmă porunci să fie adus Rihan arapul. Și Rihan veni, iar Giafar îl întrebă:

– De unde e mărul ăsta?

El răspunse:

– O, stăpâne al meu, acum cinci zile, umblând prin cetate, am ajuns pe o uliță unde am văzut niște copii zbenguindu-se, iar printre ei era unul care ținea mărul acesta în mână; i l-am înșfăcat și i-am dat o scatoalcă; el atunci a început să plângă și mi-a spus: „Este mărul mamei mele. Și mama mea este bolnavă. Avea poftă de un măr, și tatăl meu s-a dus să i-l aducă de la Bassra, cu alte două mere, la preț de trei dinari de aur. Și eu am luat unul ca să mă joc cu el“. Pe urmă s-a pornit iar pe plâns. Dar eu, fără a ține seama de scâncelile lui, am

venit acasă cu mărul și l-am dat pe doi dinari stăpânei mele, mezina ta!

La spusele lui, Giafar rămase uluit până peste fire, aflând cum se iscaseră toate acele necazuri și moartea tinerei femei din vina arapului său Rihan. Încât porunci să fie aruncat numaidecât în temniță. Pe urmă se bucură că astfel scăpase el însuși de la o moarte neabătută, și rosti aceste două stihuri:

*Dacă necazurile tale se trag de la un rob de-al tău,
De ce nu-l izgonești din casă pe robu-acela nătărău?*

*Nu știi că robi sunt cu duiumul, dar sufletul, dacă-l răpui,
Răpus va fi pe totdeauna, că n-ai în locu-i ce să pui?*

Și se răzgândi și îl luă pe arap și îl duse dinaintea califului, căruia îi povesti întâmplarea.

Și califul Harun Al-Rașid fu atâta de minunat, încât porunci ca povestea aceasta să fie scrisă în cronici, spre a sluji de învățătură oamenilor.

Și Giafar îi spuse:

– Nu te minuna prea tare de povestea aceasta, o, ocârmuitorule al drept-credincioșilor, întrucât ea-i departe de a se măsura cu cea a vizirului Nureddin și a fratelui său Șamseddin.

Și califul strigă:

– Da care-i povestea aceea care este mai de-a mirările decât cea pe care am auzit-o acum?

Iar Giafar spuse:

– O, emire al drept-credincioșilor, nu ți-o voi povesti decât cu învoiala că ai să-l ierți pe arapul meu Rihan pentru fapta lui nechibzuită!

Și califul răspunse:

– Fie! îți dăruiesc iertarea sângelui lui!

POVESTEA CU VIZIRUL NUREDDIN,
CU FRATELE SĂU,
VIZIRUL ŞAMSEDDIN,
ŞI CU HASSAN BADREDDIN

Atunci Giafar Al-Barmaki spuse:

Află, o, cârmuitorule al drept-credincioşilor, că era în ţara Misrului¹ un sultan drept şi făcător de bine. Sultanul acela avea un vizir înţelept şi cărturar, priceput la ştiinţe şi la scripturi, şi vizirul acela era un bătrân tare în vârstă; da avea doi copii ca două lune: pe cel mare îl chema Şamseddin², iar pe cel mic îl chema Nureddin³; dar Nureddin, cel mic, de bună seamă că era mai frumos şi mai bine făcut decât Şamseddin, care de altminteri era desăvârşit; dar Nureddin nu-şi avea seamăn în lumea întreagă. Era atâta de răpitor încât frumuseţea lui era vestită pe toate meleagurile, şi mulţi călători veneau în Egipt, din ţările cele mai depărtate, numai pentru bucuria de a se minuna de desăvârşirea lui şi de trăsăturile chipului său.

Vru soarta ca vizirul, părintele lor, să moară. Iar sultanul rămase tare mâhnit. Aşa că îi chemă să vină la el pe cei doi fraţi şi le spuse să se apropie de el, şi porunci să fie înveşmântaţi cu caftane de fală, şi le zise:

¹ *Ţara Misrului* – adică Egiptul (Misr, Mesr sau Masr fiind vechiul nume arab al Egiptului şi al oraşului Cairo).

² *Şamseddin* – în traducere: „Soarele credinţei“.

³ *Nureddin* – în traducere: „Lumina credinţei“.

– Din ceasul de-acum, aveți să îndepliniți pe lângă mine slujbele părintelui vostru.

Ei atunci se bucurară și sărutară pământul între mâinile sultanului. Pe urmă orându-și să țină o lună întreagă slujbele de înmormântare ale tatălui lor; și după aceea, intrară în dregătoria lor cea nouă de viziri; și fiecare dintre ei îndeplinea pe rând, vreme de o săptămână, slujbele vizieriei. Iar când sultanul pleca în vreo călătorie, nu lua cu sine decât pe unul dintre cei doi frați.

Or, într-o noapte ca toate nopțile, se făcu că sultanul trebuia să plece a doua zi de dimineață; iar rândul la vizierie în săptămâna aceea cădea în seama lui Șamseddin, fratele mai mare; și cei doi frați tăifăsuiau ba de una, ba de alta, spre a-și trece seara. În șirul pălăvrăgelilor, cel mare îi spuse celui mic:

– O, fratele meu, trebuie să-ți spun că gândul meu este să chibzuim a ne însura; și însurătoarea noastră să se facă în aceeași noapte pentru amândoi.

Iar Nureddin răspunse:

– Fă precum ți-e voia, o, fratele meu, întrucât eu sunt de o părere cu tine în toate.

Odată ce această întâie înțelegere fu statornicită între ei, Șamseddin îi spuse lui Nureddin:

– După ce, cu mila lui Allah, avem să ne împerechem cu două copile, și după ce avem să ne culcăm cu ele în aceeași noapte, și după ce ele au să nască în aceeași zi și – de-o vrea Allah! – au să dea viață, soția mea unei fete, iar soția ta unui băiețel, atunci va trebui să-i însurăm pe copii unul cu altul, ca pe niște veri ce vor fi!

Atunci Nureddin răspunse:

– O, fratele meu, și-atunci ce socoți a cere de la fiul meu ca zestre spre a i-o da pe fiica ta?

Iar Şamseddin spuse:

– Voi lua de la fiul tău, ca preţ pentru fata mea, trei mii de dinari de aur, trei livezi şi trei sate dintre cele mai bune din Egipt. Şi chiar că acestea vor fi cam puţin lucru ca despăgubire pentru fata mea. Iar dacă flăcăul, fiul tău, nu va vroi să primească învoiala, nimica nu se va încheia între noi.

La asemenea vorbe, Nureddin răspunse:

– Nu judeci bine! Ce este, la urma urmei, cu zestrea aceasta pe care vrei s-o ceri de la fiul meu? Oare tu uiţi că noi suntem doi fraţi şi că suntem chiar doi viziri într-unul singur? În locul unei cereri ca asta, s-ar cădea să i-o dai fiului meu pe fiica ta ca pe un peşcheş, fără a te gândi să-i ceri niciun fel de zestre. Şi-apoi tu nu ştii că bărbatul preţuieşte oricând mai mult decât muiera? Or, fiul meu este un bărbat, iar tu îmi ceri o zestre pe care fiica ta s-ar cădea ca ea s-o aducă! Faci ca negustorul acela care, nevrând să-şi vândă marfa, începe, spre a-l alunga pe muşteriu, cu a cere un preţ împătrit pe untul lui!

Atunci Şamseddin îi spuse:

– Văd limpede că tu îţi închipui cu adevărat că fiul tău este mai de soi decât fata mea. Or, faptul îmi dovedeşte că eşti lipsit cu totul de judecată şi de bun-simţ, şi mai cu seamă de îndatorinţă. Că, de vreme ce pomeleşti de vizierie, au tu uiţi că numai mie îmi datorezi huzmeturile tale cele înalte şi că, dacă te-am luat părtaş cu mine, am făcut-o numai din milă faţă de tine şi ca să poţi să mă ajuţi în treburile mele? Da fie! poţi să spui ce-ţi place! Ci eu, de vreme ce vorbeşti aşa, nu mai vreau s-o mărit pe fiica mea cu fiul tău, măcar de-ai cântări-o şi în aur!

La vorbele lui, Nureddin rămase tare înciudat şi grăi:

– Păi da nici eu nu mai vreau să-l însor pe fiul meu cu fiica ta!

Și Șamseddin răspunse:

– Da! Am isprăvit! Și-acuma, întrucât mâine trebuie să plec cu sultanul, nu voi avea vreme să te fac să simți toată necuviința vorbelor tale. Da pe urmă ai să vezi tu! Când m-oi întoarce, de-o vrea Allah, are să se întâmple ce are să se întâmple!

Atunci Nureddin plecă tare posomorât de toată istoria, și se duse să doarmă singur, potopit de gânduri negre.

A doua zi dimineața, sultanul, însoțit de vizirul Șamseddin, porni în călătorie și se îndreptă înspre Nil, pe care îl trecu în luntre spre a ajunge la Ghezirah¹; și de acolo se duse la Piramide.

Estimp, Nureddin, după ce își trecuse noaptea aceea într-o mohorală grea, din pricina purtării fratelui său, se sculă de cu zori, își făcu spălările cele îndătinat și rosti rugăciunea dintâi a dimineții; pe urmă se duse la dulapul său, de unde luă o desagă pe care o umplu cu aur, gândind neconținut la vorbele făloase ale fratelui său față de el și la umilința îndurată; și își aduse aminte de stihurile acestea, pe care le rosti:

*Du-te, prietene drag! Părăsește meleagul părintesc, și toate lasă!
Îți vei găsi și-n alte părți prieteni, în locul celor care-i lași acasă.
Du-te! Fugi dintre ziduri! Și ridică-ți un cort în câmpurile
nesfârșite!*

*Depart-acolo vei găsi aleanul și bucuria vieții liniștite.
În mândrele saraiuri daurite nu-i nici credință, nici prietenie.
Ascultă-mă: fugi dintre-ai tăi departe, afundă-te-n adâncă
străinie!
Că m-am uitat la apa stătătoare cum se bâhleşte colcăind
spurcată.*

*S-ar lecui de neagra-mputiciune de-ar curge iar.
Altminteri – niciodată!*

¹Ghezirah (mai corect Gizeh, în arabă *El Giza*) – oraș în Egipt, pe Nil, aproape de marile Piramide și de ruinele vechiului Memfis, vestit pentru mulțimea de mastaba (morminte egiptene în formă de trunchi de piramidă) și de necropole din epoca dinastiilor IV și V; azi suburbie a capitalei Egiptului.

Că m-am uitat apoi la luna plină, și ochiul ei rotund l-am
 cunoscut.
 Ci de m-aș fi rotit ca ea prin ceruri, câte pământuri, ah, n-aș
 fi văzut!
 Da leul? Aș mai fi vânat vreun leu, de nu i-aș fi călcat nicicând
 pădurea?
 Săgeata, apoi? Ar mai săgeta, de n-ar pleca din arcul ei aiurea?
 Da aurul cel falnic? Da argintul? Ar fi doar niște pietre fără
 rost,
 De n-ar fi scoase-afar din zăcămintul în care stau din veci la
 adăpost!
 Însăși lăuta dulce grăitoare ar fi o biată ciotură tăcută,
 De n-ar fi retezat-o din pădure, s-o meșterească, mâna
 pricepută.
 Așa că du-te! Și vei străluci! De vei rămâne-aici înlănțuit,
 Să știi: nu vei ajunge niciodată la piscul către care ai pornit!

După ce isprăvi de spus stihurile, porunci unuia dintre robii lui cei tineri să-i pună șaua pe o catârcă de culoarea sturzului, mare și cu mersul sprinten. Iar robul îi găti cea mai frumoasă dintre catârce, o înșăuă cu o șa împodobită cu atlaz și cu aur, cu niște scări indienești, cu un cioltar de catifea de la Ispahan, și o dichisi atâta, încât catârca păru întocmai ca o mireasă îmbrăcată în haine noi și sclipind toată. Pe urmă Nureddin mai porunci să se pună peste toate astea un chilim mare de mătase, precum și un chilim micuț de rugăciune; și, când totul fu gata, puse desaga plină cu aur și cu nestemate între chilimul cel mare și chilimul cel mic. Când isprăvi, îi spuse băiatului și tuturor celorlalți robi:

– Eu de-aici mă duc să dau o raită afară din cetate, înspre Kaliubia¹, unde socot să poposesc trei nopți, întrucât simt că am o strângere de inimă și vreau să mă duc să mi-o ușurez pe acolo, răsuflând adierile câmpului. Și nu vreau să vină nimeni cu mine!

¹Kaliubia (mai corect: Ali-Kaliub) - oraș la zece kilometri spre nord de Cairo.

Pe urmă, după ce își mai luă niște merinde pentru drum, încălecă pe catârcă și plecă grabnic. Odată ieșit din Cairo, merse atâta de îndârjit, încât la prânz ajunse în Belbeis¹, unde poposi; descălecă de pe catârcă, spre a se odihni și spre a o lăsa și pe ea să se odihnească, mănca oleacă, apoi cumpără din Belbeis toate cele de care s-ar fi putut să aibă trebuință, fie pentru sine, fie pentru tainurile catârcei, și purcese iarăși la drum. Peste două zile, chiar la amiază, mulțumită catârcei lui de soi, ajunse în sfânta cetate a Ierusalimului. Acolo se dete jos de pe catârcă, se odihni, o lăsă și pe catârcă să se odihnească, scoase câte ceva de-ale gurii din sacul cu merinde și mănca; iar când isprăvi, își puse sacul sub cap, pe pământ, după ce așternuse pe jos chilimul cel mare de mătase, și adormi, tot gândindu-se cu mânie la purtarea fratelui său față de sine.

A doua zi, de cu zori, sări iarăși în șa, și nu conțeni de data aceasta să meargă în goană spornică până ce ajunse în cetatea Alepului². Acolo trase la unul dintre hanurile din cetate și petrecu trei zile în liniște deplină, să se odihnească și să lase și catârca să se odihnească; pe urmă, după ce se sătură de aerul cel bun de la Alep, chibzui să plece mai departe. Drept aceea, încălecă iarăși pe catârcă, după ce cumpăraseră niște zaharicale gustoase cum se fac la Alep, îndopate cu fistic și cu migdale și oploșite sub o coajă de zahăr, tot lucruri pe care el le prețuia mai presus de orice, de când era mic.

Și își lăsă catârca să meargă în voia ei, întrucât nici nu mai știa unde se găsește, odată ieșit din Alep. Și merse așa, zi și nopte, cu atâta spor, până ce într-o seară, după asfințitul soarelui, ajunse în cetatea Bassrei, da el habar n-avea că cetatea aceea era Bassra. Întrucât

¹ *Belbeis (Bilbis)* – loc de popas pe drumul de la Cairo spre Siria.

² *Cetatea Alepului* (în arabă *Haleb*) – oraș în nordul Siriei.

nu află numele cetății decât după ce opri la un han și întrebă acolo. Descălecă de pe catârcă, o despovără de chilimuri și de merinde și de desagă și i-o lăsă în seama străjerului de la han, s-o plimbe oleacă, pentru ca nu cumva să se sângereze dacă s-ar odihni prea dintr-odată. Iar cât despre Nureddin însuși, apoi el își așternu chilimul și șezu să se odihnească.

Străjerul de la han luă, așadar, catârca de frâu și începu s-o îndemne să umble. Or, se întâmplă că, taman la ceasul acela, vizirul din Bassra sta la fereastra saraiului său și se uita pe uliță. Așa că zări catârca aceea frumoasă și văzu și falnica ei înfotăzare de mare preț, și gândi că numaidecât trebuie să fie a vreunui vizir dintre vizirii de pe alte meleaguri, ori chiar a vreunui sultan dintre sultani. Așa că, tot privind-o, fu cuprins de o minunare mare; pe urmă porunci unuia dintre robii săi cei tineri să i-l aducă de îndată pe străjerul de la poarta hanului, cel care preumbla catârca. Și copilul dădu fuga după străjer și îl aduse dinaintea vizirului. Atunci străjerul veni și sărută pământul dintre mâinile vizirului, care era un moșneag tare bătrân și tare falnic. Și vizirul îi zise străjerului:

— Cine este stăpânul catârcei și care-i este cinul?

Străjerul răspunse:

— O, doamne al meu, stăpânul catârcei este un om tânăr de tot și tare frumos, într-adevăr, plin de vino-ncoace, îmbrăcat strălucit ca un fiu de cine știe ce mare negustor; și toată înfățișarea lui te face să-l preacinstești și să te minunezi de el.

La vorbele portarului, vizirul se ridică în picioare și încălecă pe cal și se duse cu toată graba la han și intra

în curte. La vederea vizirului, Nureddin se ridică în picioare și se repezi în întâmpinarea lui, și îl ajută să coboare de pe cal. Atunci vizirul făcu temeneaua îndătinată, iar Nureddin îi răspunse la temenea și îl primi cu multă prietenie; iar vizirul șezu jos lângă el și îl întrebă:

– Copilul meu, de unde vii și ce cauți la Bassra?

Iar Nureddin îi spuse:

– Doamne al meu, vin de la Cairo, care este cetatea mea și unde m-am născut. Tatăl meu era vizirul sultanului de la Egipt; dar a murit, spre a se duce într-o milă lui Allah!

Pe urmă Nureddin îi istorisi vizirului toată pătrănia, de la început până la sfârșit. Și adăugă:

– Da am luat strașnica hotărâre să nu mă mai întorc în Egipt, până ce nu am să călătoresc mai întâi peste tot și până ce nu am să umblu prin toate cetățile și prin toate olaturile!

La vorbele lui Nureddin, vizirul spuse:

– Copilul meu, nu te lua după asemenea gânduri păgubavnice, de drumeție fără contenire, întrucât te vor duce la pieire. Știi că drumețitul prin țări străine aduce prăbușirea și sfârșitul sfârșiturilor! Ascultă-mi sfaturile, copilul meu, întrucât mult mi-e teamă pentru tine de năprasnele vieții și ale soroacelor!

Pe urmă vizirul le porunci robilor să deșeueze catârca și să strângă chilimurile și mătăsurile; și îl luă pe Nureddin cu sine acasă la el, și îl pofti într-un iatac, unde îl lăsă să se odihnească, după ce îi aduse toate câte puteau să-i fie de trebuință.

Nureddin șezu astfel o vreme la vizir; iar vizirul îl vedea în toate zilele și îl copleșea cu huzururi și cu hatăruri. Și, până într-un sfârșit, ajunse de-l îndrăgi

până peste poate pe Nureddin, și într-atâta încât într-o zi îi spuse:

– Copilul meu, am îmbătrânit de tot și nu am niciun urmaș de parte bărbătească. Și Allah m-a miluit cu o fată, care chiar că te ajunge la frumusețe și în desăvârșiri; și, până astăzi, nu m-am înduplecat față de niciunul dintre cei care mi-au cerut-o în căsătorie. Da acuma, dacă te-am îndrăgit din inimă cu o dragoste atâta de mare, iacătă că vin să te întreb, de nu vrei să te învoiești a o primi pe fiica mea, ca pe o roabă în slujba ta! Întrucât tare jinduiesc să fii soțul fetei mele. Dacă binevoiești a primi, mă duc numaidecât la sultan și îi spun că ești nepotul meu, sosit de curând de la Egipt, și că ai venit la Bassra anume spre a mi-o cere pe fata mea în căsătorie. Iar sultanul, pentru mine, are să te ia ca vizir în locul meu. Întrucât am îmbătrânit de tot și am ajuns să caut tihna. Și are să-mi fie un desfăt mare să-mi împlinești casa, și să nu o mai părăsești.

La îmbierea aceea a vizirului, Nureddin tăcu și lăsă ochii în jos; pe urmă grăi:

– Ascult și mă supun!

Apoi vizirul fu bucuros până peste măsură și numaidecât le porunci robilor să pregătească ospățul, să împodobească și să lumineze sala de primire, cea mai mare, aceea păstrată anume pentru cei mai mari dintre emiri.

Pe urmă îi strânse pe toți prietenii săi și îi pofti pe toți mai-marii din împărăție și pe toți neguțătorii de seamă din Bassra; și toți veniră să se înfățișeze între mâinile sale. Atunci vizirul, spre a le arăta pricina pentru care îl alesese pe Nureddin, dându-i întâietate față de toți ceilalți, le spuse:

– Am avut un frate care a fost vizir la curtea de la Egipt, și Allah l-a binecuvântat cu doi feciori, așa precum pe mine, știți și voi, m-a binecuvântat cu o

fată. Or, fratele meu, înainte de a muri, m-a îndemnat stăruitor s-o mărit pe fata mea cu unul dintre băieții lui, iar eu i-am făgăduit. Or, iacătă-l dinainte-vă chiar pe tânărul, care este unul dintre cei doi fii ai fratelui meu, vizirul. Și a venit aici cu acest scop. Iar eu tare doresc să scriu senetul lui de căsătorie cu fata mea, iar el să vină și să pălătuiască împreună cu ea în casa mea.

Atunci toți răspunseră:

– Da, de bună seamă! Ceea ce faci tu ținem pe capetele noastre!

Și atunci toți musafirii se înfruptară din ospățul cel strașnic, băură tot soiul de vinuri și mâncară o grămadă de zumaricale și de zaharicale; pe urmă, după ce sălile fură stropite cu apă de trandafiri, își luară bun rămas de la vizir și de la Nureddin.

Apoi vizirul le porunci robilor copii să-l ducă pe Nureddin la hammam și să-l ajute să facă o scaldă minunată. Și vizirul îi dăruî un caftan, chiar dintre caftanele sale cele mai frumoase; pe urmă îi trimise ștergarele, lighenele de aramă pentru scaldătoare, cățuiele de mirodenii și toate celelalte lucruri trebuitoare. Iar Nureddin se îmbăie și ieși de la hammam, după ce se îmbracă în caftanul cel nou; și ieși frumos ca luna plină în cea mai frumoasă dintre nopți. Pe urmă Nureddin încălecă pe catârca lui de culoarea sturzului și se duse la saraiul vizirului, străbătând ulițele, pe unde tot norodul se minuna de el și scotea strigăte uluite de frumusețea lui și de măiestria lui Allah. Se dete jos de pe catârcă, intră la vizir și îi sărută mâna. Atunci vizirul...

Și, în clipita aceasta a istorisirii sale, Șeherezada văzu că se luminează de ziuă și, cuminte cum era, nu vroi să se prilejuiască mai mult în noaptea aceea.

Dar când fu cea de a douăzecea noapte,

Șeherezada urmă:

Mi s-a izvodit, o, norocitul sultan, că vizirul se ridică și îl întâmpină cu mare bucurie pe frumosul Nureddin, și îi spuse:

– Hai, fiul meu, dă fuga și intră la soția ta, și fii fericit! Iar mâine am să merg cu tine la sultan. Acuma nu mai am să-i cer lui Allah pentru tine decât toate hatârurile și toate milele sale.

Atunci Nureddin sărută încă o dată mâna vizirului, socrul său, și intră în iatacul copilei. Și se petrecu ceea ce se petrecu!

Și-așa cu Nureddin!

Cât despre fratele său, Șamseddin, la Cairo... iacătă! După ce se sfârși călătoria, pe care o făcuse împreună cu sultanul Egiptului, trecând pe la Piramide și de acolo prin alte locuri, se întoarse acasă. Și fu cuprins de griji că nu-l găsi pe fratele său Nureddin. Ceru știri despre el de la slugile lui, care îi răspunseră:

– După ce ai plecat cu sultanul, în chiar ziua aceea, stăpânul nostru Nureddin a încălecat pe catârca lui înfotăzată cu mare fală ca pentru zilele de sărbătoare, și ne-a spus: „Mă duc prin părțile Kaliubiei, și am să lipsesc o zi sau două, întrucât îmi simt pieptul apăsător și am trebuință de oleacă de aer. Da niciunul dintre voi să nu vină după mine!“ Și, din ziua aceea și până astăzi, nu mai avem nicio știre despre el.

Atunci Șamseddin rămase tare amărât de lipsa fratelui său, iar amarul lui se făcu din zi în zi tot mai crâncen, și până la urmă se simți cuprins de mâhnirea cea mai adâncă. Și gândi: „De bună seamă că altă pricină a plecării lui nu e decât vorbele pe care i le-am spus în ajunul plecării mele cu sultanul. Și asta-i pesemne ceea ce l-a împins să fugă de mine. Încât sunt dator să-mi îndrept greșelile față de fratele meu cel bun și să trimit în căutarea lui.“

Și Șamseddin urcă îndată la sultan și îi dezvălui toată

tărășenia. Iar sultanul puse să se scrie scrisori pecetluite cu pecetea lui și le trimise cu olăcari călări în toate părțile, la toți ispravnicii lui din toate oaturile, spunându-le, în scrisorile acelea, că Nureddin pierise și că să-l caute pretutindeni.

Și, după o vreme, toți olăcarii se întoarseră fără de izbândă, întrucât niciunul dintre ei nu se dusesese la Bassra, unde se afla Nureddin. Atunci Șamseddin se jelui până peste marginile jeluirilor și își zise: „Toate astea-s din vina mea! Și nu s-au întâmplat decât din pricina puținătății mele de minte și de iscusință!”

Da cum tot lucrul are un sfârșit, Șamseddin se alină până la urmă și, peste o vreme, se logodi cu fata unuia dintre negustorii cei mari din Cairo și întocmi senetul de căsătorie cu copila aceea, și se însură cu ea. Și se petrecu ceea ce se petrecu!

Or, se nimeri potriveala că noaptea intrării lui Șamseddin în odaia de nuntă fu chiar tocmai noaptea intrării și a lui Nureddin, la Bassra, în odaia soției sale, fiica vizirului. Și Allah fu acela carele îngădui potriveala căsătoriei celor doi frați în aceeași noapte, anume spre a răzvedi că el este stăpânul ursitei făpturilor sale!

Ba încă toate se petrecură întocmai precum le ticluiseră cei doi frați înainte de gâlceava lor, anume că cele două soții rămaseră însărcinate în aceeași noapte și născură în aceeași zi, la același ceas: soția lui Șamseddin, vizirul Egiptului, născu o fetiță, care nu-și avea perechea de frumusețe în tot Egiptul; iar soția lui Nureddin, la Bassra, aduse pe lume un băiețel, care nu-și avea pereche ca frumusețe în lumea întreagă de pe vremile lui! Cum zice poetul:

*E-un giuvaier sadea copilul! Și gingaș! Și neprihănit!
Să-l sorbi îți vine. Uiți pocalul, privind făptura lui, vrăjit.
Să-l sorbi ai vrea, să-ți stâmperei setea la răcoroșii lui obraji!
Din ochii-i limpezi ca izvorul ai bea lumina pătimaș,*

*Uitând și gustul și mireasma și-ntreaga vrajă purpurie
A vinurilor lăudate și dătătoare de beție.*

*Și dacă însăși Frumusețea ar vrea cu el să se măsoare,
S-ar înclina și Frumusețea cuprinsă de înfiorare.
De-ai întreba-o: „Frumusețe, ai mai văzut ceva la fel,
Ai mai văzut vreo frumusețe să se asemuie cu el?”
Ea ar răspunde tulburată: „Cu el? ah, chiar că niciodată!”*

Fiul lui Nureddin, datorită frumuseții lui, fu numit Hassan Badreddin¹.

Nașterea lui fu prilej de mari petreceri obștești. Iar în cea de a șaptea zi de după nașterea lui se orânduiri niște ospețe și niște zaiafeturi chiar că vrednice de niște fii de crai.

Odată ospețele încheiate, vizirul de la Bassra îl luă pe Nureddin și se duse cu el la sultan. Acolo Nureddin sărută pământul între mâinile sultanului și, cum era dăruit cu o mare iscusință la limbă, cu o inimă cutezătoare și isteată la frumusețile meșteșugului slovelor, îi rosti sultanului stihurile acestea ale poetului:

*El este însăși dărnicia, naintea căruia se-nchină
Toți cei ce știu cu dărnicie să umple viața de lumină;
Și inimile tuturor știu strălucirea lui deplină.*

*Cânt faptele-i fără de seamăn, căci nu-s doar fapte minunate,
Ci-s chiar minuni de frumusețe, de giuvaieruri și de roade,
Pe care să le strângi în salbe și să le porți la gât podoabe.*

*Iar de sărut cu plecăciune și vârful degetelor sale,
Eu nu o fac din linguseală, ci pentru că așa-i cu cale
Când știu că degetele-acestea-s izvor de dărnicii, năvale.*

Sultanul, răpit de stihurile auzite, se arată tare mărinimos la daruri față de Nureddin și față de vizir, socrul său, fără a avea habar de căsătoria lui Nureddin

¹Hassan – în traducere: „Frumosul”; Badreddin – „Luna plină a credinței”.

și nici măcar că ar trăi vreun Nureddin pe lume; încât îl întrebă pe vizir, după ce îl firitisise pe Nureddin pentru stihurile lui frumoase:

– Da cine este tânărul acesta isteț la vorbă și frumos?

Atunci vizirul îi istorisi sultanului povestea, de la început până la sfârșit, și îi spuse:

– Tânărul este nepotul meu!

Iar sultanul îi spuse:

– Cum se face că încă nu am auzit vorbindu-se despre el?

Vizirul spuse:

– O, doamne și stăpâne al meu, se cade să-ți mărturisesc că am avut un frate, vizir la curtea Egiptului. La moartea sa, a lăsat doi fii, dintre care cel mai mare a ajuns vizir în locul fratelui meu, pe când cel de al doilea, iacătă-l, a venit să mă vadă, întrucât am făgăduit și m-am juruit părintelui său că am s-o dau de soție pe fata mea unuia dintre nepoții mei. Încât, de cum a sosit, l-am și însurat cu fata mea! E tânăr, precum vezi, iar eu sunt bătrân, și mai sunt și cam surd și nesprinten la trebile domniei. Așa că vin la domnul meu sultanul să-i cer a binevoi să-l primească pe nepotul meu, care îmi este și ginere totodată, ca urmaș al meu la vizirie! Și pot să te încredințez că este cu adevărat vrednic de a-ți fi vizir, întrucât este bun de sfat, spornic la gânduri strălucite și tare priceput la meșteșugul ocârmuirii trebilor!

Atunci sultanul se uită încă o dată mai bine la tânărul Nureddin și fu mulțumit de cercetarea aceea, și primi sfatul bătrânului vizir și, fără a mai zăbovi, îl căftăni pe Nureddin ca mare vizir în locul socrului său, și îl dăruie cu un caftan de cinstire falnic, cel mai frumos pe care putu să-l găsească, și o catârcă din chiar grajdurile domnești, și îi hotărî străjile și cămărașii.

Nureddin sărută atunci mâna sultanului și ieși

împreună cu socrul său, și amândoi se întoarseră la casa lor, bucuroși până peste măsură, și se duseră să-l sărute pe nou-născutul Hassan Badreddin, și spuseră:

— Venirea pe lume a acestui copil ne-a adus noroc!

A doua zi, Nureddin se duse la sarai, spre a-și îndeplini slujbele cele noi și, ajungând acolo, sărută pământul dintre mâinile sultanului și rosti aceste două strofe:

*Fiece zi-i o fericire nouă
Și-o nouă-mbelșugare pentru tine;
O ciudă neagră macină mereu
Zavistnicii-n privirile haine.
Tot albe fie-ți zilele de-a rândul,
Prealuminate doamne-al meu, și bune!
Și negre fie zilele lor toate,
Pizmașilor cu inimi de cărbune!*

Atunci sultanul îi îngădui să șadă pe divanul viziriei, iar Nureddin șezu pe divanul viziriei. Și începu a-și îndeplini slujba și a diriguî treburile rânduite, și a împărți dreptatea, întocmai ca și cum ar fi fost vizir de ani îndelungați, și se descurcă atâta de bine, și toate sub ochii sultanului, încât sultanul rămase minunat de deșteptăciunea, de priceperea la orânde și de felul desăvârșit în care împărțea dreptatea; și îl îndrăgi încă și mai mult, și și-l făcu prieten de inimă.

Iar Nureddin își îndeplinea de minune mai departe slujbele sale cele înalte, da astea nu-l făceau să dea uitării grija creșterii fiului său Hassan Badreddin, în pofida tuturor trebilor împărătești. Și, din zi în zi, Nureddin se făcea tot mai atotputernic și intra tot mai mult în hatârurile sultanului, care porunci să i se sporească numărul cămărașilor, al slujitorilor, al străjerilor și al slugilor. Și Nureddin ajunse atâta de bogat, încât își putu îngădui să facă negustorie pe picior mare, precum și a-și năimi pe seama lui niște corăbii de negoț, care plecau în lumea întreagă, a zidi case de dat cu

chirie, a clădi mori și roți de ridicat apa, a sădi grădini strălucite și livezi. Și toate astea până ce fiul său Hassan Badreddin ajunsese la vârsta de patru ani.

La sorocul acela, vizirul cel bătrân, socrul lui Nureddin, muri; iar Nureddin îi făcu o înmormântare falnică; iar el și toți mai-marii din împărăție merseră în alaiul mortului.

Și, de-atunci, Nureddin se dăruie pe de-a întregul creșterii fiului său. Îl încredință cărturarului cel mai priceput atât la pravilele sfinte cât și la cele lumești. Învățatul acela bătrân și falnic venea în fiecare zi să-i dea lecții de citire tânărului Hassan Badreddin; și, încet-încet, și pas cu pas, îl îndrumă să pătrundă *al-Coranul*, pe care tânărul Hassan ajunsese până la urmă să-l știe ca pe apă în întregime; după aceea, învățatul cel bătrân, vreme de ani și ani, urmă a-i dezvălui învățăcelului său toate învățăturile de folos. Iar Hassan nu conțeni a spori în frumusețe, în gingășie și în desăvârșire, precum spune poetul:

*Ah, ce băiat! Se-asemuie cu luna,
Căci precum luna, parcă dinadins,
Sporește-n frumusețea lui întruna
Și strălucește ca și ea aprins.*

*Și-atâta strălucire îl îmbracă,
Încât până și soarele apoi
Ia drept cununi la raza lui săracă
Bujorii din obraji-i amândoi.*

*El este deci sultanul frumuseții
Și al desăvârșirii pe pământ!
Căci n-are seamăn în cuprinsul vieții,
Cum nici în vis nu are, nici în gând.*

*Și poate frumusețile cu toate,
Care se mai întâmplă-a fi la fel,
Câte-s în flori și-n pajiști semănate,
Au fost împrumutate de la el.*

Și în toată vremea aceasta, tânărul Hassan Badreddin nu părăsi nicio clipită saraiul tatălui său Nureddin, întrucât bătrânul învățat cerea o mare sânguință la lecțiile sale. Da când Hassan ajunsese la cei cincisprezece ani ai lui, și cum nu mai avea nimic de învățat de la bătrânul cărturar, tatăl său Nureddin îl luă și îi dăruie un caftan, cel mai fălos pe care-l găsi printre caftanele sale, îl puse să încalece pe un catâr, cel mai frumos dintre catării săi și cel mai vânjos, și porni cu el spre saraiul sultanului, străbătând cu mare vâlvă ulițele Bassrei. Încât toți târgoveții, la vederea tânărului Hassan Badreddin, scoteau strigăte uluite de frumusețea, de gingășia boiului, de nurii și de felul lui vrăjitor de a fi; și nu se puteau opri să nu ofteze: „Ya Allah! ce frumos e! Ce lună! Ferească-l Allah de deochi!“ Și tot așa, până ce Badreddin și tatăl său ajunseră la sarai; și-abia atunci pricepură oamenii tâlcul stihurilor poetului:

*Un cititor de stele privea în noapte cerul.
Deodată, dinaintea ochilor lui mirați,
Vrăjit flăcău răsare străluminându-și lerul
Și mlădiindu-și mersul cu pașii amânați.*

*Își spune cititorul de stele: „Doar Zohal
Putea să-i dăruiască acestui tânăr soare
Cununa-ntunecată a pletelor în val,
Ca o cometă neagră prin hăuri rotitoare!*

*Mirrikh, doar, în obraji-i cu purpuri smălțuite
Putea s-aștearnă astfel pojar de foc și lapte!
Iar razele din ochii-s săgeți ce le trimite
Săgetătorul însuși, din stelele lui șapte!*

*Dar mai presus de toate, chiar Hutared i-aduse
Cununa iscusinței în frunzele de laur,
Pe când, de bună seamă, Abylsuha își puse
În gingașa-i făptură comorile de aur!“*

*Nu știe zodierul nimic să mai priceapă,
Și stă răpit de vrajă și săgetat de jind,
Cu mințile furate de visuri ca de-o apă.
Atunci frumosul soare i se-nchină zâmbind.*

Cât despre sultan, când îl văzu pe tânărul Hassan Badreddin și frumusețea lui, rămase atâta de uluit, încât își pierdu răsuflarea și uită de ea o bună bucată de vreme. Și îl pofti să se apropie și îl îndrăgi grozav; și îl luă sub ocrotirea lui, îl potopi cu hatâruri, și-i spuse părintelui său Nureddin:

– Vizirule, trebuie numaidecât să mi-l trimiți aici în fiecare zi, întrucât simt că nu aș mai putea să mă lipsesc de el!

Iar vizirul Nureddin fu nevoit să răspundă:

– Ascult și mă supun!

Estimp, pe când Hassan Badreddin ajungea prieten și cirac al sultanului, Nureddin, părintele său, căzu greu bolnav și, simțind că nu va zăbovi să fie chemat la Allah, trimise după fiul său Hassan și îi dădu îndemnurile cele mai de pe urmă și îi spuse:

– Află, o, copilul meu, că lumea aceasta este un lăcaș pieritor, ci lumea viitoare este veșnică! Încât, înainte de a muri, vreau să-ți dau câteva sfaturi; ascultă-le bine, așadar, și deschide-le inima ta!

Și Nureddin începu să-i dea cele mai bune povețe despre cum să se poarte în lumea semenilor săi și cum să se călăuzească în viață.

După care Nureddin își aduse aminte de fratele său Şamseddin, vizirul Egiptului, de țara sa, de părinții săi, și de toți prietenii de la Cairo; și, la acele amintiri, nu se putu opri să nu plângă că nu putuse să-i mai vadă. Dar repede cugetă că mai avea niște povețe de dat fiului său Hassan, și îi spuse:

– Copilul meu, ține minte bine vorbele pe care am să ți le spun, întrucât sunt vorbe însemnate. Află, dar,

că am la Cairo un frate, pe nume Şamseddin; este unchiul tău şi este vizir la Egipt. Pe vremuri, ne-am despărţit cam supăraţi, iar eu mă aflu aici la Bassra fără de ştirea lui. Aşa că am să te pun să scrii dorinţele mele cele de pe urmă în privinţa aceasta; ia, dar, o hârtie şi un calam şi scrie cele ce-ţi voi spune.

Atunci Hassan Badreddin luă o foaie de hârtie, trase călămărilor de la brâu, scoase din teacă apoi calamul cel mai bun şi care era cel mai bine retezat, muie calamul în călţii din călămară îmbibaţi cu cerneală; pe urmă şezu jos, îndoi foaia de hârtie sub mâna stângă şi, ţinând calamul cu mâna dreaptă, îi spuse părintelui său Nureddin:

– O, părintele meu, aştept vorbele tale!

Iar Nureddin începu să-i spună:

– În numele lui Allah Îndurătorul, Milostivul...

Şi îi înşirui apoi mai departe fiului său toată povestea lui, de la început până la sfârşit, şi-l puse să însemneze pe hârtie şi ziua sosirii lui la Bassra, şi căsătoria lui cu fata bătrânului vizir; îi spuse stepena lui întreagă, strămoşii dreپţi şi strămoşii din încuscriri, cu numele lor, cu numele tatălui şi al bunicului lor, cu obârşia lui, cu treapta de evghenie pe care o dobândise singur, şi, într-un sfârşit, cu toată spiţa lui dinspre tată şi dinspre mamă.

Pe urmă îi spuse:

– Să păstrezi cu grijă foaia aceasta de hârtie. Şi dacă, din voia soartei, ți s-o întâmpla vreo nenorocire în viață, întoarce-te în țara de baștină a tatălui tău, acolo unde m-am născut eu, Nureddin, părintele tău, la Cairo, cetatea cea înflorită; acolo să întrebi unde şade moşul tău vizirul, care sălăşluieşte în casa noastră; şi du-i salamulekul din partea mea, şi spune-i că am murit mâhnit că mor printre străini, departe de el, şi că, înainte de a muri, nu am avut altă dorință decât aceea de a-l vedea!

Iacătă, Hassane, fiul meu, sfaturile pe care am vrut să ți le dau. Așa că te juruiesc să nu le uiți!

Atunci Hassan Badreddin împături cu grijă hârtia, după ce o presăruse cu nisip și o uscaseră și o pecetluise cu pecetea părintelui său vizirul; pe urmă o puse în căptușeala turbanului, între cearceaf și fes, și o cusu acolo; da ca s-o ferească de jilăveală avu grijă, înainte de-a o coase, s-o înfășure bine într-o bucată de pânză ceruită.

Când isprăvi, nu se mai gândi decât să plângă, sărutând mâna tatălui său Nureddin, și mohorându-se la gândul că avea să rămână singur, încă tânăr de tot, și să fie lipsit de vederea tatălui său. Iar Nureddin nu contenî a-i înșira povețele sale fiului său Hassan Badreddin, până ce își dădu sufletul.

Atunci Hassan Badreddin fu cuprins de o jale mare, și tot așa și sultanul, ca și toți emirii, și cei mari, și cei mici. Pe urmă îl îngropară pe Nureddin pe potriva cinului său.

Cât despre Hassan Badreddin, apoi el rânduî să țină două luni pomenirile mortului; și, în toată vremea aceea, nu ieși nici măcar o clipită din casă; ba uită până și să se suie la sarai și să se ducă să-l vadă pe sultan, după obiceiul lui.

Iar sultanul, nepricepând că numai mâhnirea îl ținea pe frumosul Hassan departe de el, gândi că Hassan îl părăsise și că îl ocolea. Încât se zădări rău și, în loc de a-l căftăni vizir pe Hassan, ca urmaș al părintelui său Nureddin, căftăni în slujba aceea pe un altul, și îl luă drag pe un alt dregător tinerel.

Nemulțumit cu atâta, sultanul făcu și mai mult. Porunci să se cetluiască și să se zăpciuiască toate bunurile lui Hassan, toate acareturile și toate moșiile lui; pe urmă porunci să fie zăpșit însuși Hassan Badreddin și să fie adus în lanțuri la el. Și pe dată vizirul cel proaspăt luă cu el câțiva musaipi¹ și purcese către casa

¹Musaip – dregător la curtea unui sultan.

tânărului Hassan, care habar nu avea ce îl păștea.

Or, printre robii cei tineri de la sarai era și un mameluc micuț, care îl îndrăgise pe Hassan Badreddin. Încât, la știrea aceea, micuțul mameluc o luă la fugă cât îl țineau picioarele și ajunse la tânărul Hassan, pe care îl găsi întristat, cu capul plecat, cu inima îndurerată, și gândindu-se întruna la tătânele său răposatul. Și-i spuse ce urma să pășească. Și Hassan îl întrebă:

– Da baremi oi mai avea vreme să-mi iau cu ce să trăiesc printre străini?

Iar micuțul mameluc îi răspunse:

– Vremea zorește. Încât nu te mai gândi decât cum să scapi mai întâi.

La vorbele acestea, tânărul Hassan, îmbrăcat cum se găsea, și fără a lua nimic cu el, ieși în grabă mare, după ce își ridicase pulpanele caftanului deasupra capului, ca să nu fie cunoscut cumva. Și îndemnă la drum până ce ajunse afară din cetate.

Cât despre locuitorii din Bassra, aceștia, la vestea popririi plănuite a tânărului Hassan Badreddin, a zăpciuirii bunurilor sale și a morții hărăzite lui, rămaseră cu toții cuprinși de o mare mâhnire și începură să spună:

– Of, ce păcat de frumusețea lui și de făptura lui vrăjită!

Și, străbătând ulițele, fără a fi cunoscut de nimeni, tânărul Hassan auzi acele păreri de rău și acele oftări. Și se grăbi încă și mai tare, și îndemnă la drum încă și mai spornic, până ce ursita și norocul îl duseră să treacă chiar pe lângă cimitirul în care se afla turbehaua¹ tatălui său. Atunci intră în mecat și trecu printre morminte, și ajunse la turbehaua părintelui său. Numai atunci își lăsă în jos poalele caftanului, cu care își învăluisese capul, și intră sub bolta turbehalei și hotărî să-și treacă noaptea acolo.

¹ *Turbeha* – criptă, mausoleu.

Or, pe când sta el așa pradă gândurilor, văzu că venea spre el un evreu din Bassra, un negustor cunoscut în toată cetatea.

Negustorul acela evreu se întorcea dintr-un sat vecin și se ducea spre cetate. Trecând pe lângă turbehaua lui Nureddin, se uită înlăuntrul ei și îl văzu pe tânărul Hassan Badreddin, pe care îl cunoscuse numaidecât. Atunci intră, se apropie de el cuviincios și îi spuse:

– Doamne al meu, of! ce chip abătut și schimbat mai ai, tu cel atâta de frumos! Oare te-a mai lovit vreo altă nenorocire proaspătă peste moartea părintelui tău vizirul Nureddin, pe care îl cinsteam și care și el ținea la mine și mă prețuia? Ci aibă-l Allah într-o sfântă mila sa!

Însă tânărul Hassan nu vroi să-i dezvăluiească întocmai pricina schimbării chipului său și îi răspunse:

– Pe când dormeam, astăzi după-masă, în patul meu, acasă, deodată mi s-a arătat în somn răposatul taică-meu și m-a certat aspru pentru neîndemnul meu de a mai trece pe la turbehaua lui. Și-atunci, plin de spaimă și de căințe, am sărit din somn și, tulburat rău, am dat fuga încoace cu toată graba. Și mă vezi acum apăsător încă de visul acela greu.

Atunci evreul îi spuse:

– Doamne al meu, de mai multă vreme trebuia să vin la tine, spre a pune la cale un târg; da astăzi m-a norocit soarta să te întâlnesc. Află, dar, tinere doamne al meu, că vizirul, tatăl tău, cu care aveam niște negustorii, a trimis spre târmuri depărtate niște corăbii, care acum se întorc încărcate cu mărfurile lui. Așa că, dacă ai vroi să-mi lași mie încărcătura acelor corăbii, ți-aș da o mie de dinari pentru fiecare încărcătură și ți-aș plăti îndată în bani peșin.

Și evreul scoase din caftan o pungă plină cu aur, numără o mie de dinari și-i întinse numaidecât tânărului Hassan, care nu pregetă să primească târgul acela

vroit de Allah, spre a-l scoate din starea nevolnică în care se afla. Pe urmă evreul adăugă:

— Acuma, doamne al meu, scrie-mi hârtia aceasta de învoială și așterne-ți pecetea deasupra!

Atunci Hassan Badreddin luă hârtia pe care i-o întindea evreul, precum și calamul, muie calamul în călimara de aramă, și scris pe hârtie: „Adeveresc că cel care a scris hârtia aceasta este Hassan Badreddin, fiul vizirului Nureddin răposatul — aibă-l Allah întru mila sa! — și că a vândut evreului cutare, fiul lui cutare, negustor din Bassra, încărcătura de pe cea dintâi corabie ce va sosi la Bassra, corabie aflată între corăbiile care au fost ale tatălui său Nureddin; și anume la prețul de o mie de dinari în cap.“

Pe urmă pecetlui jos foaia cu pecetea lui și i-o înmână evreului, care plecă, după ce i se temeni cuviincios.

Atunci Hassan începu să plângă, gândindu-se la răposatul lui părinte și la huzurul lui din trecut, și la soarta lui de acum. Și, cum se și făcuse noapte, pe când sta el întins așa pe mormântul părintelui său, îl cuprinse somnul și adormi în turbehă. Și rămase așa adormit până la răsăritul lunii; atunci, alunecându-i capul de pe piatra mormântului, Hassan fu silit să se întoarcă pe de-a întregul și să se culce pe spate; în felul acesta, chipul său ajunsese să fie luminat din plin de lună, și străluci în toată frumusețea lui.

Or, mecetul acela era un loc bântuit de ginni de neam ales, ginni musulmani, drept-credincioși. Și, tot din întâmplare, o ginnă minunată se preumbla la reve-neală în ceasul acela, sub luminile lunii, și, în preumblarea ei, trecu pe lângă Hassan cel adormit; și îl văzu, și luă seama la frumusețea lui, și zise: „Slavă lui Allah! uf, ce băiat frumos! Chiar că m-am îndrăgostit de ochii lui frumoși, întrucât îi bănuiesc atâta de negri! Și atâta de albi!...”

Pe urmă își zise: „Până să se scoale el, am să zbor oleacă, spre a-mi împlini preumblarea mea la reveneală.”

Și își luă zborul, se urcă sus de tot, ca să ajungă la răcoare; acolo sus, în zborul ei, fu bucuroasă când se întâlni în drum cu unul dintre prietenii ei, un ginn de parte bărbătească, și el drept-credincios. Ginna îi dădu binețe frumos, iar el îi răspunse la salamalek cu o temenea adâncă. Atunci ea îi spuse:

– De unde vii, fârtate?

El îi răspunse:

– De la Cairo.

Ea întrebă:

– Cucernicii drept-credincioși de la Cairo o duc bine?

El răspunse:

– Din mila lui Allah, o duc bine.

Ea atunci îi spuse:

– Vrei, fârtate, să vii cu mine să ne bucurăm ochii cu frumusețea unui flăcău care doarme în cimitir la Bassra?

Și ginnul îi spuse:

– La poruncile tale!

Atunci se luară de mână și coborâră împreună în cimitir și se opriră dinaintea tânărului Hassan cel adormit. Iar ginna îi spuse ginului, făcându-i cu ochiul:

– Ei! n-aveam dreptate?

Iar ginnul, uluit de frumusețea vrăjitoare a lui Hassan Badreddin, strigă:

– Allah! Allah! nu-și are perechea; a fost zămislit ca să pună pe jar toate pârdalnicele.

Pe urmă șezu pe gânduri o clipită, și adăugă:

– Însă, sora mea, se cade să-ți spun că am văzut pe cineva care se poate asemui cu flăcăiandrul acesta!

Și ginna strigă:

– Nu e cu puțință!

Ginnul zise:

– Pe Allah! am văzut! Și se află sub cerul Egiptului, la Cairo! Și este fiica vizirului Șamseddin!

Ginna îi zise:

– Da eu nu o știu!

Ginnul zise:

– Ascultă. Iacătă povestea ei:

Vizirul Șamseddin, tatăl fetei, este tare necăjit din pricina ei. Într-adevăr, sultanul Egiptului, auzindu-le pe femeile sale care vorbeau despre frumusețea nemaipomenită a fetei vizirului, a cerut-o de soție de la vizir. Dar vizirul Șamseddin, care hotărâse altceva pentru fiica lui, se văzu la mare încurcătură și îi spuse sultanului:

– O, doamne și stăpâne al meu, ai bunăvoia de a primi plecăciunile mele cele mai supuse, și de a mă ierta în privința aceasta. Întrucât tu știi povestea bietului meu frate Nureddin, care îți era vizir laolaltă cu mine. Și știi că a plecat într-o zi și că nu am mai auzit nimica despre el. Și faptul s-a petrecut pentru o pricină chiar că într-un totușuratică!

Și îi istorisi de șart sultanului pricina. Pe urmă adăugă:

– Încât, mai apoi, m-am juruit dinaintea lui Allah, în ziua când s-a născut fata mea, că, orice s-ar întâmpla, nu am s-o mărit decât cu fiul fratelui meu Nureddin. Și iacătă-s de-atuncea optsprezece ani. Și, din fericire, am aflat, iacătă-s numai câteva zile de atunci, că fratele meu Nureddin s-a însurat cu fata vizirului de la Bassra și că a avut de la ea un fecior. Așa că fata mea, care s-a născut din împreunarea mea cu mama ei, este menită și scrisă pe numele vărului ei, fiul fratelui meu Nureddin! Iar tu, o, doamne și stăpâne al meu, poți s-o ai pe oricare altă copilă! Egiptul este plin de fete! Și sunt printre ele destule vrednice de un sultan!

Și, la vorbele lui, sultanul fu cuprins de o mânie mare și strigă:

– Cum, vizire mișel? vroiam să-ți fac cinstea de a mă însura cu fiica ta și de a coborî până la tine, iar tu cutezi, pe temeiul unei pricini atâta de boante și atâta de toante, să nu mi-o dai? Bine! Da, pe capul meu! am să te silesc s-o dai de soție, în paguba nasului tău, celui mai nevolnic dintre slugile mele!

Or, sultanul avea o stârpitură de grăjdar, pocit și cocoșat, cu o cocoășă dinainte și cu o cocoășă dindărăt. Sultanul porunci să vină grăjdarul la el pe clipă, puse să se scrie senetul lui de căsătorie cu fata vizirului Șamseddin, în ciuda rugămintilor tatălui; pe urmă îi porunci piticului ghebos să se culce în chiar noaptea aceea cu fata. Pe deasupra, sultanul porunci să se facă o nuntă mare cu lăutari. Iar eu, sora mea, într-acestea, îi lăsaî așa, în clipita în care copiii robi de la sarai îl împresurau pe piticul cocoșat și îl zeflemiseau cu periplizoane egiptenești tare marghiolite, și fiecare ținând în mână lumânările de nuntă aprinse, spre a-i însoți pe însurăței. Cât despre mire, l-am lăsat gata de îmbăiat la hammam, în mijlocul zeflemelilor și al râsetelor roabelor copile care spuneau:

– Mai degrabă să freci nătarânga unui măgar jupuit, decât amărâtul de zebb al cocoșatului ăsta!

Și, sora mea, chiar că e tare urât cocoșatul, și tare greșos.

Și ginnul, la amintirea aceea, scuipă pe jos, strâmbându-se amarnic. Pe urmă adăugă:

– În ce o privește pe fată, apoi ea este cea mai frumoasă făptură pe care am văzut-o în viața mea. Te încredințez că este încă și mai frumoasă decât flăcăul de colea. O cheamă de altminteri Sett El-Hosn¹ și chiar așa-i! Am lăsat-o plângând cu amar, departe de tatăl ei, care a fost oprit să fie de față la ospăț. Și fata stă singurică la ospăț, între lăutărese, dănțuitoare și cântărețe;

¹ *Sett El-Hosn* – în traducere: „Domnița frumuseții“.

nevolnicul de grăjdar are să iasă în curând de la hammam; și nu se mai așteaptă decât atâta spre a porni ospățul!

În clipita aceasta a istorisirii sale, Șeherezada văzu că se luminează de ziuă și, cuminte, își amână povestitul pe a doua zi.

Iar când fu cea de a douăzeci și una noapte,

Șeherezada spuse:

Mi s-a izvodit, o, norocitul sultan că, la cele povestite de ginn, care încheia zicând: „Și nu se mai așteaptă decât ieșirea de la hammam a cocoșatului!” Ginna spuse:

– Eu, prietene, tare socot că te înșeli când pretinzi că Sett El-Hosn este mai frumoasă decât flăcăul acesta. Nu e cu puțință. Întrucât te încredințez că el este cel mai frumos din vremile de-acum!

Și efritul răspunse:

– Pe Allah! o, sora mea, eu te încredințez că fetișcana este și mai frumoasă. De altminteri, nu ai decât să mergi cu mine s-o vezi. E lesne. Avem să ne slujim de prilej și să-l păgubim pe afurisitul de cocoșat de minunea aceea. Cei doi tinerei sunt vrednici unul de altul, și seamănă până într-atâta încât ai zice că sunt doi frați ori măcar doi verișori. Ce păcat ar fi să ajungă cocoșatul să se încârlige cu Sett El-Hosn!

Atunci ginna răspunse:

– Ai dreptate, frate. Hai să-l ducem în brațe pe flăcăul adormit și să-l împreunăm cu fata despre care vorbești. În felul acesta vom săvârși o faptă frumoasă și, pe deasupra, avem să vedem limpede care este cel mai frumos dintre amândoi.

Iar efritul răspunse:

– Ascult și mă supun, întrucât vorbele tale sunt pline de bun-simț și de judecată! Haidem!

Și-așa că efritul îl luă pe flăcău în cârcă și porni în zbor, urmat îndeaproape de către efrita care îl ajuta să meargă mai repede; și amândoi, încărcăți așa, ajunseră la Cairo cu mare iuțeală. Acolo îl lăsară jos pe Hassan cel frumos și îl descărcară, tot adormit, pe o laviță de la o poartă dintr-o uliță de pe lângă curtea saraiului, plină de lume; și îl treziră.

Când se trezi, Hassan rămase năuc până peste poate, dacă nu se mai văzu culcat în turbehaua de pe mormântul părintelui său, la Bassra. Se uită la dreapta, se uită la stânga, și toate îi erau străine. Nu mai era aceeași cetate, ci o cetate cu totul alta decât Bassra. Fu atâta de nedumerit, încât căscă gura să strige; și, numaidecât, văzu dinainte-i un ins cumplit de mare și de bărbos, care îi făcea semn cu ochiul, spre a-i spune să nu strige. Și Hassan se stăpâni. Iar insul (care era ginnul!) îi întinse o lumânare aprinsă și îl îndemnă să se amestece în mulțimea de oameni care, toți, țineau în mână lumânări aprinse, spre a însoți nunta, și îi spuse:

– Află că eu sunt un ginn, un drept-credincios! Și te-am adus aici pe când dormeai. Cetatea aceasta este Cairo. Te-am adus aici, întrucât îți vreau binele, și vreau să te ajut pe degeaba, numai de dragul lui Allah și pentru frumusețea ta! Ia, așadar, lumânarea asta aprinsă, amestecă-te în mulțime și du-te laolaltă cu toată lumea la hammamul pe care îl vezi. Acolo vei vedea că iese din hammam un soi de pitic cocoșat, care va fi dus la sarai; și să te iei după el! sau, și mai bine, să mergi alături de cocoșat, care este mire, și să intri cu el în sarai; și, când vei ajunge în sala cea mare de oaspeți, să stai la dreapta mirelui cel cocoșat, ca și cum ai fi de-al casei. Și-atunci, ori de câte ori vei vedea că vine dinaintea voastră vreo lăutăreasă, ori vreo dănțuitoare, ori vreo cântăreață, să-ți bagi mâna în buzunar, pe care, prin grija mea, ai să-l

găsești mereu plin cu galbeni; și să iei galbenii cu pumnul, fără a șovăi, și să-i azvârli nepăsător tuturor! Și să nu ai nicio teamă că galbenii s-ar isprăvi cumva: am eu grijă! Vei da, așadar, câte un pumn plin cu galbeni tuturor celor ce vor veni la tine. Și ia-ți un chip plin de fală și să nu-ți fie frică de nimic! Și ai credință în Allah, cel carele te-a zămislit atâta de frumos, și tot așa și în mine, care te-am îndrăgit. De altminteri, toate câte ți se întâmplă acuma ți se întâmplă din vrerea și din puterea lui Allah Preamăritul!

Cu vorbele acestea, ginnul se mistui. Atunci Hassan Badreddin din Bassra, la vorbele efitului, își zise în sineși: „Oare ce poate să însemne toată povestea asta? Și despre ce ajutor a vrut să vorbească efitul ăsta uluitor?” Dar, fără a mai zăbovi cu întrebările, își aprinse la loc lumânarea, care se stinsese, de la lumânarea unuia dintre oaspeți, și ajunsese la hammam chiar când cocoșatul, care își isprăvisese îmbăierea, ieșea de acolo călare și îmbrăcat de sus și până jos în haine noi.

Atunci Hassan Badreddin bassranul se amestecă printre oameni și se învârti atâta de bine, încât ajunsese în fruntea alaiului, lângă cocoșat. Și-atunci toată frumusețea lui Hassan se arătă în strălucirea ei minunată. De altminteri, Hassan era tot cu hainele lui cele scumpe de la Bassra: pe cap purta drept acoperământ un fes împresurat cu un turban falnic de mătase, bătut numai în fire de aur și de argint, și înfășurat după tipicul de la Bassra; și purta un caftan din borangic țesut cu zarafir. Și toate nu făceau decât să-i scoată și mai mult în lumină înfățișarea-i falnică și frumusețea.

Și-așa că, ori de câte ori vreo cântăreață ori vreo dănțuitoare se desprindea de ceata lăutarilor, pe când alaiul nunții înainta, pe dată Hassan Badreddin își băga mâna în buzunar și, scoțând-o plină cu aur, arunca

aurul acela cu pumnul de jur împrejur și tot așa îl vărsa cu pumnul în daireaua cu zdrăngănele a tinerei dănțuitoare sau a tinerei cântărețe, și le-o umplea de fiecare dată; și toate astea într-un chip și cu o gingășie fără de pereche încât toate femeile, ca și toată lumea, rămaseră cuprinse de minunarea cea mai mare față de el și, pe deasupra, toți erau vrăjiți de frumusețea și de nuri lui.

Alaiul ajunsese într-un sfârșit la sarai. Acolo, musaipii îndepărtară mulțimea și nu lăsară să intre în sarai decât lăutăresele și liota de dănțuitoare și de cântărețe, în urma cocoșatului. Și nimeni altcineva. Atunci cântărețele și dănțuitoarele, într-un glas, îi luară la refec pe musaipi și le spuseră:

— Pe Allah! aveți dreptate să nu lăsați bărbații să intre cu noi în harem, ca să nu stea de față la îmbrăcarea miresei! Da noi nu ne învoim să intrăm, dacă nu îl poftiți să intre cu noi și pe tânărul acesta, care ne-a copleșit cu dărnicile lui! Și nu ne învoim să facem datinile miresei, decât numai dacă se va afla de față și tânărul acesta, prietenul nostru!

Și, cu anasâna, femeile îl luară pe tânărul Hassan și îl duseră cu ele la harem, în mijlocul sălii celei mari de oaspeți. Astfel că numai el se afla acolo ca bărbat, lângă stârpitura de grăjdar cocoșat, în mijlocul haremului, spre paguba nasului cocoșatului, care nu putu să împiedice beleaua. În sala de primire se aflau strânse toate hanâmele, soțiile de emiri, de viziri și de dregători ai curții. Și toate hanâmele se înșiruiră pe două rânduri, ținând fiecare câte o lumânare mare; și toate aveau obrazul acoperit cu iașmacul de mătase albă, din pricină că erau de față cei doi bărbați. Iar Hassan și mirele cel cocoșat se duseră între cele două șiruri și merseră să șadă jos pe o podină înaltă, trecând printre cele două rânduri de femei, care se rânduiseră de la sala de primire

până la odaia de nuntă, de unde în curând urma să iasă mireasa.

La vederea lui Hassan Badreddin, a frumuseții lui, a nurilor lui, a chipului lui luminos precum cornul de lună nouă, femeile, de tulburare, își curmară răsuflatul și își simțiră mințile cum își iau zborul. Și fiecare ardea de dorul de a-l înălța pe flăcăul cel minunat și de a se arunca în poala lui, și de-a rămânea lipite așa vreme de un an, ori de o lună, ori barem de un ceas, ori măcar răstimpul cât să fie îmbucurate o dată și cât să-l simtă una cu ele.

La o vreme, toate femeile acelea deodată nu se putură înfrâna mai mult și își dezveliră fețele, sumetându-și iașmacurile! Și se arătară fără de sfială, uitând că se afla acolo cocoșatul! Și cu toatele începură să vină lângă Hassan Badreddin, ca să se minuneze de el mai de aproape, și spre a-i spune o vorbă, două de dragoste, ori barem spre a-i face un semn cu ochiul, încât să-l facă a vedea cât de tare îl râvneau. Și-apoi și dănțuitoarele și cântărețele îl ridicau în slăvi și mai tare, povestind despre dărnicia lui Hassan și îndemnându-le pe hanâme să-l slujească cu sânge. Iar hanâmele își ziceau:

– Allah! Allah! ia uite ce flăcău! Țsta, da, poate să se culce cu Sett El-Hosn! Sunt făcuți unul pentru altul! Da pe afurisitul de cocoșat, Allah să-l vântuie!

Pe când hanâmele, în sală, îl laudau așa mai departe pe Hassan și îl afuriseau pe ghebos, deodată lăutăreșele scoaseră zvon din lăutele lor, ușa de la odaia de nuntă se deschise și mireasa Sett El-Hosn, înconjurată de hadâmbi și de însoțitoare, își făcu intrarea în sala de primire.

Sett El-Hosn, copila vizirului Șamseddin, veni în mijlocul femeilor, și strălucea ca o hurie, iar celelalte, pe lângă ea, nu erau decât ca niște stele care îi alcătuiau alaiul, întocmai precum stelele înconjură luna, când

iese de sub nor! Era înmiresmată cu ambră, cu mosc și cu trandafiri; se pieptănase, și păru-i strălucea sub mătasea care îl acoperea; umerii i se închipuiau minunați sub hainele scumpe care îi învăluiau. Și chiar că era îmbrăcată împăratește; printre alte lucruri, avea pe ea o rochie bătută numai în zarafir roșu, iar țesătura era zugrăvită cu chipuri de jivine și de păsări; da aceea nu era decât rochia de deasupra; întrucât pe celelalte rochii, de dedesubt, singur Allah ar fi în stare să le știe și să le cântărească la prețul lor! Avea la gât un gherdan ce putea să prețuiască cine știe câte mii de dinari! Fiecare nestemată care îl alcătuia era atâta de rară, încât niciun om, muritor ca toți muritorii, de-ar fi fost el sultanul însuși, nu mai văzuse una la fel.

Într-un cuvânt, Sett El-Hosn, mireasă, era la fel de frumoasă precum e luna plină în cea de a patrusprezecea noapte a ei!

Cât despre Hassan Badreddin din Bassra, apoi acela ședea jos mai departe, umplând de minunare toată liota de hanâme. Încât mireasa se duse drept la el. Se apropie de podină, dând trupului ei niște legănări tare gingașe, și la dreapta și la stânga. Atunci, la iuțeală, se ridică grăjdarul cel cocoșat și se repezi s-o ia în brațe. Și ea îl împinse cu scârbă, și se întoarse ca o zvârlugă și, dintr-un pas, șezu dinaintea frumosului Hassan. Și se vădi că era verișorul ei, măcar că ea nu știa, și nici el!

La vederea acelei priveliști, toate femeile câte se aflau de față începură să râdă, mai cu seamă când tânăra mireasă se opri dinaintea frumosului Hassan, după care, într-o clipită, se topi de drag și strigă ridicând mâinile spre cer:

— *Allahumma!* fă ca acest băiat frumos să fie soțul meu! Și izbăvește-mă de grăjdarul cel cocoșat!

Atunci Hassan Badreddin, după povața ginnului, își băgă mâna în buzunar și o scoase plină cu galbeni, și

aruncă aurul cu pumnii înspre însoțitoarele frumoasei Sett El-Hosn și înspre dănțuitoare și lăutărese, care strigară:

– Ah! facă Allah ca a ta să fie mireasa!

Iar Badreddin surâse dulce la urarea aceea și la temenelile lor.

Cât despre cocoșat, în toată vremea cât se petrecură acestea, fusese lăsat de-o parte cu scârbă, și ședea singur, urât ca o maimuță. Și toți cei ce se apropiau întâmplător de el, trecând prin preajma lui, își stingeau lumânările ca să-și facă batjocură de el. Și rămase așa toată vremea, ca să se mohorască și să-și facă sânge rău în sufletul său. Și toate femeile se hlizeau uitându-se la el, și îl zgândăreau cu înțepături piperate. Una îi spunea:

– Maimuțoiule! ai putea să te destoiesti singur în sec și să te împreunezi cu văzduhul!

Alta îi zicea:

– Ia uite! de-abia dacă ești cât zebbul preafrumosului nostru stăpân! Iar cocoșele tale amândouă sunt taman pe măsura ouălor lui!

A treia grăia:

– Dacă te-ar plesni o dată cu zebbul, te-ai duce de-a săniușul până la grajd pe chiar fundul tău!

Și toată lumea râdea.

Cât despre tânăra mireasă, de șapte ori la rând, și de fiecare dată îmbrăcată în alt chip, făcu ocolul sălii, urmată de toate hanâmele, și se oprea, după fiecare ocol, dinaintea lui Hassan Badreddin El-Bassrani¹. Și fiecare rochie era cu mult mai frumoasă decât cea de dinaintea ei, și fiecare găteală le întrecea peste fire pe celelalte găтели. Și necurmat, pe când tânăra mireasă trecea astfel încetișor și pas cu pas, lăutăresele făceau minunății, iar cântărețele cântau cântecele cele mai

¹*El-Bassrani* – adică „cel din Bassra“.

topite de dragoste și cele mai ațățătoare, iar dănțuitoarele, bătând din dairalele lor cu zdrăngănei, dănțuiau ca niște păsări. Și de fiecare dată Hassan Badreddin El-Bassrani nu pregeta să arunce aurul cu pumnii, împrăștiindu-l prin toată sala; și toate femeile se repezeau pe el, ca să dobândească din mâna flăcăului ceva ce se putea pipăi. Ba fură și unele ce se prilejuiră de voioșia și ațățarea tuturor, de zvoana lăutelor și beția cântului, spre a închipui, cuprinzându-se una pe alta, o îmbrățișare, uitându-se la Hassan, care sta și zâmbea! Iar cocoșatul se uita la el, tare mohorât. Iar mohorala lui sporea de câte ori vedea vreo femeie că se întorcea spre Hassan și cum, întinzând mâna și lăsând-o în jos repede, îl poftea prin semne înspre pojărnicia-i; ori pe alta cum își răsucea degetul cel mijlociu și cum îi clipea din ochi; sau pe alta cum își zbuciuma șoldurile și cum se sucea, plesnindu-și palma dreaptă peste pumnul stâng; ori pe alta, cu o mișcare încă și mai deochetă, cum se plesnea cu palmele peste fund și cum îi spunea cocoșatului:

— O să muști tu din ele la zăpada caiselor!

Și toată lumea murea de râs. La sfârșitul celui de al șaptelea ocol, nunta se terminase, întrucât ținuse o bună parte din noapte. Așa că lăutăreșele conteniră să-și mai ciupească lăutele, dănțuitoarele și cântărețele se opriră și, cu toate hanâmele, trecură pe dinaintea lui Hassan, fie sărutându-i mâinile, fie atingându-i poalele caftanului; și toată lumea plecă, uitându-se pentru ultima oară la Hassan, ca parcă spre a-i spune să rămână acolo. Și-așa că nu mai rămaseră în sală decât Hassan, cocoșatul și tânăra mireasă cu slujnicele ei. Atunci slujnicele o duseră pe mireasă în odaia de dezbrăcare, o dezbrăcără de rochiile ei una câte una, rostind de fiecare dată: „În numele lui Allah!“, ca să alunge deochietura. Pe urmă plecară, lăsând-o singură

cu doica ei bătrână, care, înainte de a o duce la odaia de nuntă, trebuia să aștepte ca mai întâi să ajungă acolo mirele, cocoșatul.

Cocoșatul se ridică, așadar, de pe podină și, văzându-l pe Hassan că stă acolo mai departe, îi spuse cu un glas uscat:

– Într-adevăr, domnia-ta, ne-ai cinstit strașnic cu venirea aici și ne-ai coplesit cu dărniciile tale în noaptea aceasta. Da acum, ca să pleci de-aici, oare aștepti să fii alungat?

Atunci Hassan, care la urma urmelor habar n-avea cam ce-ar fi trebuit să facă, răspunse ridicându-se:

– În numele lui Allah!

Și se sculă și plecă. Da nici nu ajunsese el bine dincolo de ușa de la sală, că îl și văzu pe ginn ivindu-i-se dinainte și spunându-i:

– Unde te duci așa, Badreddin? Stai locului și ascultă-mă bine și urmează-mi povețele. Cocoșatul are să se ducă pe dată la umblători; iar eu îl iau în seama mea! Tu, estimp, purcede numaidecât în odaia de nuntă, și, când ai s-o vezi pe mireasă că intră, să-i spui: „Eu sunt soțul tău cel adevărat! Vizirul, tată-tău, nu s-a slujit de acest tertip decât de teamă să nu te deoache ochiul oamenilor pizmași! Cât despre grăjdar, apoi acesta-i cel mai nevolnic dintre grăjdarii noștri; și, spre a-l răsplăti, i se gătește la grajd o oală voinică de lapte bătut, ca să se răcorească întru sănătatea noastră!” După care s-o iei fără sfială și fără șovăială, să-i desfăci iașmacul și să-i faci ceea ce ai să-i faci!

Pe urmă ginnul pieri.

Cocoșatul ieși, într-adevăr, la umblători, ca să se ușureze înainte de a se duce la tână nevastă, și se ciuci pe marmură, și-și dete drumul! Și numaidecât ginnul luă înfățișarea unui șobolănoi și ieși din gaura umblătoarei, și începu să scoată niște chițcăituri de șobolan:

„Zic! Zic!“ Iar grăjdarul plesni din palme ca să-l facă să fugă și îi zise: „Hâș! Hâș!“

Numaidecât ginnul începu să crească și se făcu mare cât un motan, cu ochii amarnic de sclipitori, care începu să miaune ponciș. Pe urmă, cum cocoșatul își vedea mai departe de nevoile lui, cotoiul începu să crească și se preschimbă într-un dulău mare care hămăia: „Hau! Hau!“ Atunci cocoșatul începu să se sperie și țipă la el: „Ni de-aci, jigodie!“ Atunci câinele crescă și se umflă și se preschimbă într-un măgar, care începu să ragă în nasul cocoșatului: „Ha! hi-ha!“ și totodată să se vântuiască bubuind înfricoșător. Atunci cocoșatul se umplu de spaimă, își simți pânțelele cum i se topește în cufureală, și de-abia dacă mai avu putere să strige: „Ajutor, oameni din casă!“

Atunci, de frică să nu fugă de acolo, măgarul crescă și mai mult și se preschimbă într-o pocitanie de bivol care astupă cu totul ușa de la umblătoare; și bivolul acela, de data aceasta, grăi cu glas de om și spuse:

– Vai de tine, cocoșat al tuhăsului! o, tu, cel mai jegos dintre grăjdari!

La vorbele acestea, cocoșatul simți răcoarea morții cum îl năpădește, alunecă cu toată pântecăraia lui jos pe lespezi, pe jumătate îmbrăcat, și fâlcile-i clănțăniră una de alta și, până la urmă, i se încleștară de frică! Atunci bivolul răcni la el:

– Cocoșat de păcură! au n-ai putut să-ți găsești o altă muiere la care să te repezi cu nevolnicia ta de năsarâmbă, decât pe domnița mea?

Și grăjdarul, plin de spaimă, nu izbuti să îngaime nici cârc. Iar ginnul îi zise:

– Răspunde-mi, ori te fac să-ți înghiți scârnel!

Atunci cocoșatul, față de asemenea înfricoșată primejdie, birui a spune:

– Pe Allah! nu e nicidecum din vina mea! M-au silit!

Și-apoi, o, doamne atotputernic al bivolilor, nu putea să-mi dea nici cât de cât prin minte ca fata să aibă un drăguț printre bivoli! Da mă juruiesc că mă căiesc și că îmi cer iertăciune și de la Allah și de la tine!

Atunci ginnul îi spuse:

– Să-mi juri pe Allah că vei da ascultare poruncilor mele!

Iar cocoșatul zori să rostească jurământul. Atunci ginnul îi zise:

– Ai să stai aici toată noaptea, până la răsăritul soarelui! Și numai atunci vei putea să pleci! Da să nu spui nimănuia vreo vorbă despre toate astea, că altminteri îți voi sfărâma căpățâna într-o puzderie de bucățele! Și niciodată să nu-ți mai calce piciorul pe la haremul din saraiul de aici! De nu, îți mai spun o dată, îți storcesc căpățâna și te îngrop în groapa cu scârnel!

Pe urmă adăugă:

– Acuma am să te pun într-un chip din care te popresc să te clintești până în zori!

Atunci bivolul îl înșfăcă cu dinții pe grăjdar de picioare și îl înfundă, cu capu-nainte, în gaura largă a gropii de la umblătoare, și nu-i lăasă decât picioarele afară din gaură. Apoi îi spuse iarăși:

– Și mai cu seamă ia bine aminte să nu carecumva să te clintești de-aici!

Pe urmă pieri. Iac-așa cu cocoșatul!

Cât despre Hassan Badreddin El-Bassrani, d-apoi acesta îl lăasă pe cocoșat încoclețit cu efritul și răzbătu în iatacurile poprite, și de acolo în odaia de nuntit, unde se aciui tocmai în afundul ei. Și nici nu apucă el să se așeze bine, că și intră tânăra mireasă, sprijinită de doica ei bătrână, care se opri la ușă, lăsând să intre numai Sett El-Hosn. Și, fără ca baba să năzărească bine cine era cel ce ședea în fundul odăii, gândind că vorbește cu ghebosul, îi zise:

– Ridică-te, viteazule voinice, ia-ți nevasta și purcede strălucitor! Și-acuma, copii, Allah fie cu voi!

Pe urmă se duse.

Atunci măritata Sett El-Hosn, cu inima pierită, păși înainte, zicându-și în sine: „Nu! mai degrabă îmi dau sufletul decât să mă dăruiesc grăjdarului ăsta jegos și cocoșat!“ Da nici nu făcu ea bine câțiva pași, că îl și cunoscă pe minunatul de Badreddin! Atunci scoase un țipăt de voioșie și grăi:

– O, dragule! ce bine ai făcut că m-ai așteptat toată vremea asta! Numai tu ești aici? Ce bucurie! Îți mărturisesc că, dintru-ntâi, când te-am văzut în sala de primire stând cot la cot cu nespălatul de grăjdar, m-am gândit că v-ați însămbrat amândoi asupra-mi!

Badreddin răspunse:

– O, stăpâna mea, ce vorbe spui? Cum socoți că ar putea cocoșatul acela să se atingă de tine? Și cum ar putea să-mi fie sâmbraș asupra-ți?

Sett El-Hosn răspunse:

– Da la urma urmelor, care dintre voi îmi este soț, tu ori el?

Badreddin răspunse:

– Eu, stăpână! Toată pozna cu cocoșatul nu a fost ticluită decât ca să ne facă să râdem; și de asemenea ca să te ferească de deochi, întrucât toate femeile din sarai au auzit de frumusețea ta fără de pereche; iar tatăl tău l-a tocmit pe cocoșat anume spre a-ți sluji la îndepărtarea deochiului; tatăl tău l-a răsplătit cu zece dinari; și, de altminteri, acum cocoșatul este la grajd, ostenind să înfulece, în sănătatea noastră, o oală proaspătă de lapte bătut!

La vorbele lui Badreddin, Sett El-Hosn fu cuprinsă de o bucurie până peste poate, începu a zâmbi cu gingășie și a râde și mai gingaș; pe urmă, deodată, nemaiputând să se stăpânească, strigă:

— Pe Allah! iubitule, ia-mă! ia-mă! Strânge-mă! Pironește-mă în poala ta!

Și cum Sett El-Hosn își scosese hainele cele de pe dedesubt, se vădi a fi cu totul goală sub rochie. Încât, rostind vorbele: „Pironește-mă în poala ta!“, își sumese lesne rochia până la înălțimea pârdalnicei și își dezveli astfel în toată strălucirea lor picioarele și durdulețul de iasomie. La priveliștea aceea și la vederea nurilor acelui trup de hurie, Badreddin simți cum jindul îi dă ocol prin trup și-i trezește pruncul adormit! Și pe dată se ridică zorit, se dezbracă și se descotorosi de șalvarii cei largi și plini de crețuri fără de număr; scoase punga în care se aflau cei o mie de dinari, pe care i-o dăduse evreul din Bassra, și o puse pe divan, deasupra șalvarilor; pe urmă își scoase turbanul cel atâta de frumos și îl puse pe-un scaun și își acoperi capul cu o scufă de noapte ușoară, care fusese rânduită acolo pentru cocoșat; și nu mai rămase îmbrăcat decât cu cămașa cea subțire făcută din mătase de la Mossul, chindisită cu zarafir, și cu izmenele-i cele largi de mătase albastră, legate la brâu cu un brăcinar cu ciucuri de aur.

Badreddin desfăcu brăcinările și se năpusti la Sett El-Hosn, care îi întindea toată făptura ei; și se în-lănțuiră; și Badreddin o săltă pe Sett El-Hosn și o răsturnă pe pat, și se prăbuși asupra-i! Și-atunci aținti berbecele care era gata cu totul, spre cetate, și împinse acel berbece voinic, afundându-l în crăpătură; și pe dată crăpătura se sparse. Iar Badreddin nu mai putea de bucurie, pricepând că mărgăritarul era nestrăpuns, și că niciun alt berbece înaintea celui al său nu-l străpunsese, și nici baremi nu-l atinsese cu vârful nasului! Și se încredință de asemenea că acel durduleț al binecuvântării nu mai fusese vreodată împovărat de năpusta vreunui călăreț!

Încât, voios până peste poate, îi răpi fecioria și se

desfătă în deplina lui voie cu gustul acelei tinereți. Și, cui pe cui, berbecele bătu de cincisprezece ori la rând, intrând și ieșind, fără curmare; și nu se simți cât de cât rău.

Încât, din ceasul acela, fără de nicio îndoială, Sett El-Hosn purcese grea, precum vei vedea în cele ce urmează, o, emire al drept-credincioșilor.

Cum Badreddin isprăvea de împlântat cel de al cincisprezecelea ic, își zise: „Pesemne că este destul, deocamdată.“ Și-atunci se întinse alături de Sett El-Hosn, îi puse mâna binișor sub cap, iar Sett El-Hosn îl împresură și ea cu brațele; și amândoi se înlănțuiră strâns și, până a adormi, își procitiră stihurile acestea minunate:

*Să nu te temi! Împlântă-ți lancea dreaptă,
Și ceea ce iubești iubește-adânc!
Și lasă-l pe pizmașul care-așteaptă
S-aștepte, că-i nevolnic și nătâng.
Îți dă și sfaturi, că de-aceea rabdă –
Tu lasă sfatul celor care plâng.*

*Și cugetă mai cu luare-aminte:
N-a izvodit Atoatefăcătorul
Priveliști mai frumoase și mai sfinte
Decât aceea-n care vezi feciorul
Îmbrățișând fecioara lui fierbinte
Și potolindu-și patima și dorul.*

*Privește-i numai! În lumina caldă,
Și-acoperiți de binecuvântări,
Cu brațele-mpletite laolaltă,
În flacăra preasfintei desfătări,
Ei, în crivatul lor, sunt o unealtă
A celui mai de seamă adevăr.*

*Pizmași pe două inimi ferecate
În lanțul ca de foc al dragostei,*

*Sar înșii cei cu gurile spurcate,
 Uscăți de neputințe din temei!
 Și lumea rea lovește pe la spate
 Cu fierul rece-al răutății ei.*

*Ci să nu-ți pese! Or, de câte ori
 Îți scoate soarta frumuseți în cale,
 Adapă-te la sfântul lor izvor!
 Când poți să bei din ele, ia-le, bea-le!
 Că totul e pe lume trecător
 Și-o coasă neagră ne tot dă ocoale.*

Iac-așa cu Hassan Badreddin și cu Sett El-Hosn, fica unchiului său!

Cât despre ginn, apoi acesta zori a se duce s-o caute pe ginnă, prietena lui, și amândoi veniră să-și desfăteze ochii cu cei doi tinerei adormiți, după ce priviseră zbegurile lor și număraseră izbiturile de berbece. Pe urmă efritul îi spuse efritei, tovarășa lui:

— Hei, sora mea, vezi că am avut dreptate?

Și adăugă:

— Acuma se cade ca și tu, la rândul tău, să-l iei pe flăcău și să-l duci pe locul de unde l-am ridicat, la cimitirul din Bassra, în turbehaua părintelui său Nureddin! Și fă-o repede, iar eu am să te ajut, întrucât iacătă că stă să se lumineze de ziuă; și chiar că nu e bine!

Atunci efrita îl ridică pe tânărul Hassan adormit, îl luă în cârcă, îmbrăcat așa cum era numai cu cămașa, întrucât izmenele nu mai putuseră să țină în dârdora zbegurilor, și zbură cu el, urmată îndeaproape de către efrut. Deodată, în goana aceea prin văzduh, efrutul fu cuprins de niște gânduri afurisite față de efrită, și vroi s-o siluiască, așa împovărată cum era cu frumosul Hassan; iar efrita s-ar cam fi lăsat în voia efrutului, da îi fu frică să nu pățească Hassan ceva. Și-apoi, din fericire, Allah luă seama și trimise împotriva efrutului niște

îngeri care aruncară asupra-i o trâmbă de foc, care îl mistui. Iar efrita și Hassan scăpară astfel de efritul cel cumplit, care poate că i-ar fi prăpădit, întrucât efritul este amarnic la împerechere! Atunci efrita se lăsă la pământ chiar pe locul unde fusese prăvălit efritul cu care ea s-ar cam fi dedulcit, de n-ar fi fost Hassan, pentru care se temea foarte.

Or, fusese scris de la ursitoare ca locul unde efrita îl va pune pe tânărul Hassan Badreddin, nemaiavând putere să-l ducă singură mai departe, să fie tare aproape de cetatea Damascului, în țara Șamului¹. Atunci efrita îl duse pe Hassan chiar lângă una din porțile cetății, îl culcă ușurel pe pământ, și își luă zborul.

La revărsat de ziuă, se deschiseră porțile cetății și oamenii, ieșind din cetate, rămaseră tare mirați când îl văzură pe flăcăul cel minunat și adormit, îmbrăcat numai cu o cămașă, având pe cap, în loc de turban, o tichie de noapte și, iacătă, și fără izmene! Și își ziseră:

– E de-a mirările cât trebuie să fi stat nedormit, de s-a cufundat acuma într-un somn așa de adânc!

Ci alții spuseră:

– Allah! Allah! frumos flăcău! Fericită-i și plină de noroc muiera care s-o fi bucurat de el! Da de ce-o fi așa de gol cu totul?

Alții răspunseră:

– Pesemne că bietul tinerel o fi petrecut la crâșmă mai multă vreme decât se cădea! Și-o fi băut mai mult decât încape în el! Și, când s-o fi întors seara, trebuie să fi găsit porțile cetății închise și s-o fi hotărât să doarmă aci pe pământ!

Or, pe când sporovăiau ei așa, adierea dimineții se stârni și veni să-l dezmiere pe frumosul Hassan, și-i săltă cămașa; se văzu atunci ieșind la iveală un pântec,

¹ Țara Șamului – Țara Damascului (Șam fiind numele persan al orașului Damasc).

un buric, niște coapse și niște picioare – toate cum e cleștarul! Și un pocinog și niște mândrii tare bine întocmite! Și priveliștea uimi pe toată lumea, care se minuna de toate.

În clipita aceea, Badreddin se trezi și se văzu întins lângă poarta străină și înconjurat de toată lumea din jur; încât rămase tare nedumerit și strigă:

– Unde mă aflu, oameni buni? Spuneți-mi, rogu-vă! Și de ce m-ați înconjurat așa? Ce s-a întâmplat?

Ei răspunseră:

– D-apoi noi ne-am oprit ca să ne uităm la tine, numai așa, spre desfătare! Da tu ce, nu știi că te afli la porțile Damascului? Și pe unde ți-ai petrecut noaptea de-ai rămas așa gol-goluț?

Hassan răspunse:

– Pe Allah! ce-mi spuneți voi, oameni buni? Eu mi-am petrecut noaptea la Cairo, iar voi spuneți că mă aflu la Damasc?

Atunci toți fură cuprinși de un haz până peste poate, iar unul grăi:

– Mare mâncător de hașiș mai ești!

Iar alții ziseră:

– Păi de bună seamă că ești nebun! Ce păcat că un flăcău așa de minunat e nebun!

Iar alții spuseră:

– Da la urma urmei ce-i cu povestea asta ciudată pe care ne-o îndrugi?

Atunci Hassan Badreddin spuse:

– Pe Allah! oameni buni, nu mint deloc! Vă încredințez, așadar, și vă spun iar, că ieri mi-am petrecut noaptea la Cairo, iar alaltăieri la Bassra, cetatea mea!

La vorbele acestea, unul strigă:

– Uluitor lucru!

Un altul:

– E nebun!

Iar câțiva începură să se cocoșeze de răs și să-și plesnească palmele una de alta. Iar alții spuseră:

– Într-adevăr, oare nu e păcat că acest flăcău minunat și-a pierdut mințile? Da și ce nebun fără de seamăn!

Iar un altul, mai înțelept, îi spuse lui Hassan:

– Fiule, vino-ți oleacă în fire. Și nu rosti asemenea aiureli.

Atunci Hassan zise:

– Știu ce rostesc. Și, pe deasupra, aflați că în noaptea aceasta, la Cairo, am petrecut niște ceasuri tare desfătate ca tânăr însurățel!

Atunci toți rămaseră și mai încredințați că e smintit; iar unul dintre ei, râzând, strigă:

– Vedeți bine că bietul flăcăiaș s-a însurat în vis! Era bună însurătoarea aceea în vis? De câte ori? Era cu o hurie sau cu o teleliță?

Ci Badreddin începu să fie tare încurcat, și le spuse:

– Păi da, așa-i! era o hurie! Și nu în vis m-am împreunat, ci de-adevăratelea; și i-am luat locul unui cocoșat împuțit, și chiar mi-am și pus tichia de noapte menită lui, și pe care iacăt-o!

Pe urmă cugetă o clipită și strigă:

– Ci pe Allah! preacinstiților, unde îmi e turbanul, unde îmi sunt izmenele, unde îmi sunt caftanul și șalvarii? Și, mai cu seamă, unde mi-e punga?

Și Hassan se ridică și își căută împrejurul său hainele. Și toată lumea începu atunci să-și facă cu ochiul și să arate prin semne că flăcăul e nebun de legat.

Atunci, bietul Hassan se hotărî să intre în cetate, în straiele lui de răs, și fu nevoit să străbată ulițele și sukurile, în mijlocul unei tale întregi de copii și de inși care țipau:

– E nebun! e nebun!

Și bietul Hassan nu mai știa ce să facă, până când pe Allah îl cuprinse teama ca acel băiat frumos să nu

fie vătămat și îl duse să treacă pe lângă dugheana unui plăcintar, care tocmai își deschidea prăvălia. Și Hassan se repezi în prăvălie și se adăposti acolo; și cum plăcintarul era un vlăjgan zdravăn, ale cărui isprăvi erau de pomină în cetate, toată lumea, de frica lui, plecă, lăsându-l pe Hassan în pace.

Plăcintarul, pe care îl chema El-Hadj Abdallah, când îl văzu pe tânărul Hassan Badreddin, putu să-l cerceteze în voie, și se minună la vederea frumuseții, a nurilor și a harurilor lui firești; și, în chiar clipita aceea, dragostea îi năpădi inima, și îi spuse tânărului Hassan:

— O, drăguțule băietan, spune-mi, de unde vii? Și fi fără teamă; istorisește-mi povestea ta, întrucât te-am și îndrăgit mai mult decât pe sufletul meu!

Atunci Hassan îi istorisi plăcintarului Hadj Abdallah toată povestea lui, de la început până la sfârșit.

Plăcintarul rămase minunat până peste poate și îi spuse lui Hassan:

— Tinere doamne al meu Badreddin, povestea ta chiar că este uluitoare, iar pățania ta este de pomină. Ci, o, copilul meu, te sfătuiesc să nu-i mai spui nimănuia nimic, întrucât e primejdios să te destăinuiești. Și te poftesc în prăvălia mea, iar tu să rămâi cu mine, până ce Allah se va milui să pună capăt năpastelor de care ești năpădit. Și-apoi eu nu am niciun copil, și m-ai foarte ferici dacă ai vroi să mă primești de tată! Iar eu te voi lua de suflet ca fiu al meu!

Atunci Hassan Badreddin îi răspunse:

— Vrednice taică! facă-se după dorința ta!

Numaidecât plăcintarul se duse la suk și cumpără niște haine bogate cu care se întoarse să-l îmbrace. Pe urmă se duse cu el la cadiu și, de față cu martori, îl înfie pe Hassan Badreddin ca urmaș al lui.

Și Hassan rămase în dugheana plăcintarului, ca fiu al lui; și el era cel care primea banii de la cumpărători

și le vindea plăcintele, gavanoasele cu dulcețuri, farfuriile pline cu sorbeturi și toate zaharicalele cele de faimă din Damasc; și în puțină vreme învăță măiestria plăcintăriei, pentru care avea o înclinare cu totul deosebită, datorită învățămintelor pe care i le dedese maică-sa, soția vizirului Nureddin din Bassra, când pregătea dinainte-i plăcintele și dulcețurile, pe vremea copilăriei lui.

Și frumusețea lui Hassan, flăcăul din Bassra, fiul de suflet al plăcintarului, ajunsese vestită în toată cetatea Damascului; iar prăvălia plăcintarului El-Hadj Abdallah ajunsese prăvălia cu cel mai strălucit dever dintre toate prăvăliile de zumaricale din Damasc.

Iac-așa cu Hassan Badreddin!

Ci în ceea ce îl privește pe mirele dulcea Sett El-Hosn, fata vizirului Şamseddin de la Cairo, iacă-tă!

Când Sett El-Hosn se trezi, în dimineața acelei dintâi nopți de căsătorie, nu-l mai găsi pe Hassan cel frumos lângă ea. Așa că socoti că Hassan s-o fi dus la umblători! Și începu să-l aștepte să se întoarcă.

Estimp, vizirul Şamseddin, tatăl ei, veni s-o caute spre a lua vești despre ea. Și era tare îngrijorat. Și era tare rocoșit în sufletul său de nedreptatea sultanului, care îl silise s-o mărite pe frumoasa Sett El-Hosn, fata lui, cu grăjdarul cel cocoșat. Și, până a intra la fiică-sa, vizirul își zisese: „Neîndoielnic că am s-o omor pe fiică-mea dacă voi afla că s-a dăruit împușitului de cocoșat!”

Bătu, așadar, la ușa odăii de nuntit și strigă:

— Sett El-Hosn!

Fata răspunse dinlăuntru:

— Da, tată, mă reped să-ți deschid!

Și sări degrabă și fugi să-i deschidă părintelui ei. Și se făcuse încă și mai frumoasă ca de obicei, iar chipu-i era ca străluminat, iar tot sufletu-i era bucurat că trăise îmbrățișările minunate ale cerbului cel frumos! Încât se ivi plină de nuri dinaintea tătâne-său, și se temeni și îi

sărută mâinile. Și părintele ei, văzând-o pe fiică-sa veselă, în loc de-a fi posomorâtă de împreunarea cu cocoșatul, se bulbucă:

– A, fată fără de rușine! Cum de cutezi să te arăți dinaintea mea, cu chipul voios, după ce te-ai culcat cu jegosul acela de grăjdar cocoșat?

La vorbele lui, Sett El-Hosn zâmbi a râde cu tâlc și grăi:

– Pe Allah! o, tată, șaga a ținut destul! Că mie îmi cam prea ajunge cât am fost de răsul nuntașilor care mă luau peste picior în privința soțului meu cel închipuit, cocoșatul care nu prețuiește nici măcar un colț de unghie de-al preaiubitului meu cel frumos, soțul meu cel adevărat de asnoapte! Uf, ce noapte! cât mi-a fost de plină de bucurii alături de mult iubitul meu! Așa că, tată, pune capăt glumei și nu-mi mai pomeni nimica despre cocoșat!

La vorbele acestea ale fiicei sale, vizirul se umplu de mânie, iar ochii i se învinețiră de turbare, și răcni:

– Prăpăd! Ce-mi tot îndrugi tu? Ce? nu cocoșatul s-a culcat cu tine în odaia asta?

Ea răspunse:

– Ferească-mă Allah, o, tată! mi-ai pomenit destul de numele cocoșatului! Prăpădi-i-ar Allah și pe el și pe taică-său și pe maică-sa și tot neamul lui! Știi bine că acuma am aflat și eu vicleșugul pe care l-ai scornit ca să mă ferești de deochi!

Și îi spuse tatălui ei toate amănuntele despre nuntire și despre noaptea trecută. Și adăugă:

– Uf! ce bine îmi era, cufundată în poala soțului meu preaiubit, flăcăul cel frumos cu purtări iscusite, cu ochii mari, negri și străluciți, și cu sprâncenele arcuite!

La vorbele acestea, vizirul strigă:

– Fata mea, tu ești nebună? Ce tot spui? Și unde este tânărul acela care zici că e soțul tău?

Sett El-Hosn răspunse:

– S-a dus la umblătoare!

Atunci vizirul, tare tulburat, se repezi pe ușă și alergă la umblători. Și îl găsi acolo pe cocoșat cu picioarele în sus și cu capul băgat adânc în veșca umblătoarei, și înțepenit! Și vizirul, înmărmurit până peste poate, se minună:

– Ce-mi văd ochii? Au nu tu ești, cocoșatule?

Și mai întrebă o dată, cu glas tare. Și cocoșatul nu răspunse nimic, întrucât, încă înfricoșat, gândea că acela care îi vorbea era ginnul...

În clipita aceasta a istorisirii ei, Șeherezada văzu că se luminează de ziuă și tăcu sfioasă.

Dar când fu cea de a douăzeci și doua noapte,

spuse:

Mi s-a izvodit, o, norocitul sultan, că Giafar a urmat a-i povesti astfel califului Harun Al-Rașid:

Amărâțul de cocoșat, socotind că acela care îi vorbea era ginnul, fu cuprins de o spaimă amarnică și nu cuteză să crâcnească nimic. Atunci vizirul strigă mânios:

– Răspunde-mi, cocoșat afurisit, ori te despici în două cu paloșul!

Atunci cocoșatul, tot cu capul băgat în gaură, răspunse din adânc:

– Pe Allah! o, căpetenie de efriți și de ginni, fie-ți milă de mine! mă jur ție că nu m-am clintit de aici toată noaptea, și m-am supus poruncii!

La vorbele lui, vizirul nu mai știu ce să creadă și se minună:

– Da ce tot spui tu? nu sunt niciun efris. Sunt tatăl miresei.

Atunci cocoșatul scoase un suspin greu și zise:

— Poți să te cărăbănești de-aici! N-am nicio treabă cu tine! Cară-te repede, până nu vine efritul cel crunt, răpitorul de suflete! Și-apoi nici nu vreau să te mai văd; că tu ești pricina pățaniei mele; că tu mi-ai dat-o de soție pe ibovnica bivolilor, a măgarilor și a efrîților! Afurisiți să fiți și tu, și fică-ta și toți procleții ca voi!

Atunci vizirul îi spuse:

— Nebunule! hai, ieși de-aci, ca să pot să pricep cât de cât ce băsești!

Da cocoșatul răspunse:

— Poate că oi fi eu nebun, da nu sunt chiar până într-atâta, încât să plec de-aici fără îngăduința efritolui cel înfricoșător! Că el m-a poprit să ies din gaură până la răsăritul soarelui. Du-te, dară, și lasă-mă aici în tihnă! Ci ia spune-mi: oare mai zăbovește mult soarele până să răsară, ori ba?

Și vizirul, tot mai uluit, răspunse:

— Da cine este efritul de care vorbești?

Atunci cocoșatul îi istorisi pățania, cum venise la umblători unde să-și îndeplinească nevoile, înainte de a intra la mireasă, cum se arătase efritul în felurite înfățișări, de șobolan, de motan, de câine, de măgar și de bivol, și, într-un sfârșit, la ce popreală îl pusese și la ce caznă îl osândise. Pe urmă cocoșatul începu să geamă. Atunci vizirul veni lângă cocoșat, îl apucă de picioare și îl trase afară din gaură. Iar cocoșatul, cu obrazul îngălat, și gălbejit, și ticăloșit, țipă în obrazul vizirului:

— Afurisiți să fiți și tu și fică-ta, ibovnica bivolilor!

Și, de frică să nu-l vadă iar pe efrivindu-se, înspăimântatul de cocoșat o luă la fugă cât îl țineau picioarele, urlând și necutezând să întoarcă privirile

îndărăt. Și ajunse la sarai și se sui la sultan, și îi istorisi toată pățania lui cu efritul.

Cât despre vizirul Șamseddin, acesta se întoarse ca smintit la fiică-sa, Sett El-Hosn, și îi zise:

– Fata mea, simt că-mi zboară mințile! Luminează-mă în privința acestei întâmplări!

Atunci Sett El-Hosn spuse:

– Află dar, tată, că tânărul cel frumos, care a cunoscut cinstea nunții cu mine toată noaptea, s-a culcat cu mine și s-a bucurat de fecioria mea; și neîndoindu-mă că am să fac un copil. Și, spre a-ți da o dovadă despre cele ce îți mărturisesc, iacătă-i turbanul pe scaun, șalvarii pe divan, iar izmenele în patul meu. Ba încă ai să vezi în șalvarii lui un lucru pe care l-a ascuns acolo, și despre care eu habar n-am ce poate să fie.

La vorbele ei, vizirul se duse la scaun și luă turbanul și îl cercetă și îl întoarse pe toate părțile, pe urmă se minună:

– Păi acesta-i un turban ca acelea ale vizirilor de la Bassra și de la Mossul!

Pe urmă desfășă cearceaful turbanului și găsi o hârtie împăturită și cusută sub fes, și se grăbi s-o scoată afară; cercetă apoi șalvarii și îi ridică și găsi în ei punga cea cu o mie de dinari, pe care evreul i-o dăduse lui Hassan Badreddin. În pungă se mai afla tot așa o hârtiuță pe care erau scrise de mâna evreului cuvintele acestea: „Adeveresc, eu, cutare, negustor din Bassra, că i-am dat acești o mie de dinari, prin bună înțelegere, domniei sale Hassan Badreddin, fiul vizirului Nureddin, pe care aibă-l Allah întru mila sa! ca preț pentru încărcătura de pe cea dintâi corabie a lui, care va trage la țarm în Bassra“.

După ce citi hârtia, vizirul Șamseddin scoase un țipăt greu și se prăbuși la pământ. Când își veni în fire, deschise degrabă hârtia împăturită, pe care o găsisese în

cealma, și cunoscū numaidecât pecetea fratelui său Nureddin. Și începu să plângă și să se tânguie, zicând:

– Of, bietul meu frate, bietul meu frate!

După ce se mai potoli oleacă, zise:

– Allah este Atotputernic!

Pe urmă îi spuse fiică-sii:

– Fata mea, cunoști numele celui căruia i te-ai dat asnoapte? Acela este nepotul meu, fiul moșului tău Nureddin, este Hassan Badreddin! Iar cei o mie de dinari sunt zestrea ta! Preamărit fie Allah!

Pe urmă rosti aceste două strofe:

*Văd iar pecetea lui, și simt că-mi arde
Tot sufletul topit de lungul dor.
Căminul amintirii noastre sparte
Îmi pune-n ochi al lacrimii izvor.*

*Mă-ntreb și strig, și nimeni nu-mi răspunde:
„Cine-i acela ce ne-a-nstrăinat?
Să-ngăduie, îl rog, de orișunde
Acasă să se-ntoarcă cel plecat!”*

Apoi citi iarăși cu luare-aminte mărturiile fratelui său, și găsi cuprinsă în ele toată povestea lui Nureddin și a nașterii fiului său Badreddin. Și rămase tare minunat, mai cu seamă când socoti și când cumpăni zilele și anii arătați de fratele său cu cei ai însăși căsătoriei sale la Cairo și cu ziua nașterii fiicei sale Sett El-Hosn. Și găsi că toate se potriveau tocmai pe tocmai.

Și rămase atâta de uluit, încât se grăbi să se ducă să-l caute pe sultan și să-i istorisească toată povestea, arătându-i hârtiile. Iar sultanul, la rându-i, rămase atâta de uluit, încât le porunci diecilor de la sarai să scrie acea poveste minunată și s-o păstreze cu grijă în dulapul cu scripte domnești.

Iar vizirul Şamseddin se întoarce la fiică-sa acasă și începu să aștepte venirea îndărăt a nepotului său, tânărul Hassan Badreddin. Da până la urmă se încredință că Hassan pierise, fără a izbuti să priceapă din ce pricină, și își zise:

– Pe Allah! ce întâmplare nemaipomenită este întâmplarea aceasta! Chiar că una ca asta nu s-a mai văzut vreodată!...

În clipita aceasta a istorisirii sale, Şeherezada văzu că se luminează de ziuă și, cuminte, se opri din povestit, spre a nu-l osteni pe sultanul Şahriar, stăpânul de peste insulele Indului și ale Chitaiului.

Dar când fu cea de a douăzeci și treia noapte,

spuse:

Mi s-a izvodit, o, norocitul sultan, că Giafar Al-Barmaki, vizirul califului Harun Al-Rașid, a urmat astfel povestirea către calif:

Când vizirul Şamseddin văzu că nepotul său Hassan Badreddin nu se mai ivește, își zise: „Cuminte-i, întrucât lumea este făcută din viață și moarte, să am grijă ca, la întoarcerea sa, nepotul meu Hassan să poată găsi casa în chiar starea în care a lăsat-o!“ Așa că vizirul Şamseddin luă o călimară și un calam și o foaie de hârtie, și însemnă, unul câte unul, toate lucrurile și tot ce se găsea în casa lui. Astfel scrise: „Cutare dulap este așezat în cutare loc; cutare perdea este în cutare loc“, și așa mai departe... Când isprăvi, pecetlui hârtia, după ce i-o citi fiică-sii Sett El-Hosn, și o puse cu grijă în sipetul cu scrisori. Pe urmă luă turbanul, tarbușul¹, șalvarii, caftanul

¹ Tarbuș – tichia în jurul căreia se înfășoară cearceaful turbanului.

și punga și le strânse într-o legătură pe care-o puse sub lăcată cu multă grijă.

Iar Sett El-Hosn, copila vizirului, chiar că rămase grea, de pe urma celei dintâi nopți a ei de nuntis; și, peste nouă luni împlinite, născu la soroc un băiat ca luna și care semăna cu taică-său în toate cele, la fel de frumos, la fel de gingaș, la fel de desăvârșit! La nașterea lui, femeile îl spălară și îi căniră ochii cu khol; pe urmă îi tăiară buricul și îl încredințară dădacelor și doicii. Și, în temeiul frumuseții lui uluitoare, i se puse numele de Agib¹.

Când Agib cel minunat ajunse, zi de zi, lună de lună și an de an, la vârsta de șapte ani, vizirul Șamseddin, bunicu-său, îl trimise la școala unui dascăl de mare faimă, și i-l dădu în seamă cu multă stăruință acelui învățător. Iar Agib, în toate zilele, însoțit de robul cel negru Said, vrednicul hadâmb al bunicului său, se ducea la școală, spre a se întoarce la prânz și seara acasă. Și merse astfel la școală vreme de cinci ani, până ce împlini vârsta de doisprezece ani. Și, estimp, Agib se făcuse de nesuferit celorlalți copii din școală: îi bătea și îi înjura și le zicea:

– Care dintre voi este ca mine? Eu sunt fiul vizirului Egiptului!

Până la urmă, copiii se vorbiră și se duseră să se plângă dascălului de purtările urâte ale lui Agib. Atunci dascălul, care vedea că îndemnurile ce le da fiului vizirului rămâneau zadarnice, și care, din pricina vizirului, părintele copilului, nu vroia să-l alunge de la școală chiar el, le spuse copiilor:

– Am să vă învăț un lucru pe care să i-l spuneți și care are să-l oprească de aci înainte să mai vină la școală. Măine, dar, în răstimpul de joacă, să vă strângeți împrejurul lui Agib și să vă spuneți între voi: „Pe Allah!

¹Agib – adică „Minunatul“.

hai să ne jucăm un joc tare frumos! Da niciunul nu va putea să intre în joc decât dacă va spune cu glas tare numele său și numele tatălui său și pe cel al mamei lui! Întrucât cine nu va putea să spună numele tatălui și pe cel al mamei sale, va fi socotit copil din flori și nu va putea să se joace cu noi!“

Așa că dimineată, la sosirea lui Agib la școală, copiii se strânsă de-o parte, și unul strigă:

– A, chiar că da! e un joc strașnic! Da nimenea nu are voie să intre în jocul acesta decât dacă va spune numele său și numele tatălui și al mamei sale! Hai! fiecare pe rând!

Și le făcu semn cu ochiul.

Atunci unul dintre copii ieși în față și spuse:

– Pe mine mă cheamă Nabih! Pe mama mea o cheamă Nabiha! Iar pe tatăl meu îl cheamă Izeddin!

Pe urmă altul păși înainte și spuse:

– Eu mă numesc Naghib! Pe mama o cheamă Gamila! Iar pe tatăl meu îl cheamă Mustafa!

Pe urmă al treilea și al patrulea și alții la fel spuseră cele ce aveau de spus. Când veni rândul lui Agib, acesta, tare mândru, spuse:

– Eu sunt Agib! Mama mea este Sett El-Hosn! Iar tatăl meu este Șamseddin, vizirul Egiptului!

Atunci toți copiii strigară:

– Nu, pe Allah! Vizirul nu este tatăl tău!

Iar Agib țipă mânios:

– Bătă-vă Allah! Ba chiar vizirul este tatăl meu!

Da copiii începură să chicotească și să bată din palme, și îi întoarseră spatele strigându-i:

– Du-te de-aici! habar n-ai cum îl cheamă pe taică-tău! Șamseddin nu este tatăl tău! El e bunicul tău, tatăl mamei tale! N-ai să te joci cu noi!

Și copiii se împrăștiară hohotind de râs.

Atunci Agib își simți pieptul cum i se strânge și îl

sugrumară suspinele! Ci degrabă dascălul veni la el și îi zise:

– Cum, Agib, tu încă nu știi că vizirul nu îți este tată, ci bunic, tatăl mamei tale Sett El-Hosn? Iar pe tatăl tău nici tu, nici noi, nici nimeni nu îl știe, întrucât sultanul o măritase pe Sett El-Hosn cu grăjdarul cel cocoșat; da grăjdarul nu a putut să se culce cu Sett El-Hosn și a povestit prin toată cetatea că, în noaptea nunții lui, l-au pus ginnii la popreală, pe el, pe grăjdar, ca să se culce ei cu Sett El-Hosn. Și a mai povestit niște pătărani de pomină, cu niște bivoli, și cu niște măgari, și cu niște câini, și cu alte asemenea fapteuri. Așa că, Agib, nimeni nu știe cum îl cheamă pe tatăl tău. Fii, dară, smerit dinaintea lui Allah și a tovarășilor tăi, care te socotesc copil din flori. Și-apoi, Agib, tu ești astfel întocmai ca un copil vândut în târg și care habar n-ar avea cine este tatăl lui. Încă o dată, să știi că vizirul Șamseddin nu îți este decât bunic, iar tatăl tău nu se cunoaște. Așa că să fii smerit de aci înainte.

După spusele acestea ale dascălului, micuțul Agib se duse în fuga mare la maică-sa Sett El-Hosn, și-atâta de sugrumat era de plânset, încât dintru-ntâi nu putu să îngaimă nimic. Atunci maică-sa începu să-l liniștească și, văzându-l atâta de tulburat, inima i se topi de milă, și îi spuse:

– Copilul meu, spune-i mamei tale pricina acestei mâhniri!

Și îl sărută și îl mângâie. Atunci micuțul Agib îi zise:

– Spune-mi, mamă, cine este tatăl meu?

Iar Sett El-Hosn, uluită, îi spuse:

– Păi este vizirul!

Iar Agib îi răspunse plângând:

– O, nu, nu! nu este el tatăl meu! Nu îmi tăinui adevărul! Vizirul este tatăl tău, așa! Da nu este și tatăl meu!

Nu, nu! Spune-mi drept, ori mă omor numaidecât cu jungherul acesta!

Și micuțul Agib îi înșiră maică-sii vorbele dascălului.

Atunci, amintindu-și de vărul și soțul ei, frumoasa Sett El-Hosn începu să-și prefire prin minte cea dintâi noapte a nunții ei și toată frumusețea și toate harurile minunatului Hassan Badreddin El-Bassrani! Și, la acele amintiri, plânse de tulburare și suspină stihurile acestea:

*Mi-aprinse-n suflet dorul și-apoi plecă departe,
Spre nu știu care zare, în nu știu care parte.
Cu el atunci deodată plecă și biata-mi minte,
Și doar cu el s-o-ntoarce de-acuma înainte.
Tot așteptându-l, biata, și somnul mi se duse,
Se duse și răbdarea și visele-mi răpuse.
M-au dat demult uitării și el și fericirea;
Cu el s-a dus odihna, cu el s-a dus iubirea.
De-atunci, din ceasul negru, nici nu mai știu de mine.
Suspîn în taina nopții: „Mai vine, nu mai vine?”
S-a dus, și-l plâng zadarnic, și-l strig cu ochii-n zare;
Curg lacrimile-mi multe cât apele din mare.
O zi dacă se-ntâmplă să nu-l mai strig cu dor,
O zi de-și seacă ochii-mi al lacrimii izvor,
Numaidecât icoana-i mi se arată-n vis,
Mi se-ntrupează-n suflet ca dintr-un hău deschis,
Și iarăși mi se umplu și inimă, și gând
De dor, de amintire, de dragoste plângând.
Oh, el îmi este pururi icoana îndrăgită,
Ce-mi luminează ochii în ziua răsărită!
Și-așa va fi de-a pururi, că nu mai am în minte
Nici vreo iubire alta și nici alt dor fierbinte!*

Pe urmă nu mai făcu altceva decât să suspine. Iar Agib, văzând-o pe maică-sa că plânge, începu și el să plângă. Și, pe când fiecare plângea în colțul său, vizirul Şamseddin, auzind hohotele și sughițurile, intră. Și rămase

și el tare tulburat și inima i se îngrijoră, când îi văzu pe copiii lui plângând așa, și le zise:

– Copiii mei, de ce plângeți?

Atunci Sett El-Hosn îi istorisi necazul micuțului Agib cu copiii la școală. Iar vizirul, la povestea aceea, își aminti iarăși de toate necazurile trecute, câte le pățise el și fratele său Nureddin și nepotul său Hassan Badreddin și, la urmă, și micuțul Agib; la toate aceste amintiri grămadă, nu se putu opri să nu plângă și el. Și, deznădăjduit, se sui la sultan, îi istorisi toată povestea, și spuse că umbra aceea nu mai putea să dăinuiască peste numele lui și peste numele copiilor lui, și îi ceru încuviințarea să plece spre țările Răsăritului, ca să se ducă la cetatea Bassrei, unde socotea să-l găsească pe nepotul său Hassan Badreddin. Pe urmă îi ceru sultanului să-i scrie niște împuterniciri, pe care să le ia cu sine și care să-i îngăduiască, în toate țările prin care avea să ajungă, să facă cercetările de trebuință, spre a-l găsi și a-l aduce pe nepotul său. Pe urmă începu să plângă amarnic. Iar sultanului i se înduplecă inima și îi scrise împuternicirile de trebuință pentru toate țările și pentru toate cârmuirile. Atunci vizirul se bucură și îi mulțumi îndelung sultanului, și-i ură mărire multă, și se temeni, sărutând pământul dintre mâinile lui; pe urmă își luă rămas-bun și plecă. Și, în chiar ceasul acela, își făcu gătirile de drum; pe urmă o luă pe fică-sa Sett El-Hosn dimpreună cu micuțul Agib și porni.

Merseră ei ziua dintâi, pe urmă cea de a doua zi, și cea de a treia zi, și așa mai departe, pe drumul Damascului și, într-un sfârșit, ajunseră cu bine la Damasc. Și poposiră chiar lângă porți, pe Meidanul Hasba¹, și acolo își așezară corturile, spre a se odihni două zile, înainte de a-și urma drumul. Și găsiră că Damascul era o cetate minunată, plină de pomi și de ape curgătoare,

¹Meidanul Hasba în traducere: „Câmpul de hârtie“.

și că era chiar cetatea pe care o cântase poetul:

*La Damasc o zi și-o noapte petrecurăm oarecând!
Ziditorul lui cel meșter s-a jurat cum că nicicând
N-ar mai ști zidi cetate ca aceasta pe pământ.*

*Noaptea-nvăluie Damascul cu aripi îndrăgostite;
Răsăritu-așterne-asupra-i umbra crengilor vrăjite;
Roua de pe frunze nu e rouă rece, pasămite,*

*Ploaie de mărgăritare-i, ce se scutură în picuri,
Când se-abate-o adiere, pe sub cer de borangicuri,
Fluturând din nevăzute testemele și baticuri.*

*Acolo, în pajiști blânde și-n noian de tufe dese,
Numai firea își așterne gândurile ei alese:
Pasărea în zori citește rândurile înțelese,*

*Apa cerului întinde paginile larg deschise,
Și ce pasărea citit-a, pana vântului și scrise;
Norii-și dăruie cerneala ca să scrie cine scrise.*

Încât slugile vizirului nu pregetară să se ducă să vadă cetatea și sucurile ei, spre a târgui lucrurile de care aveau trebuință și, de asemenea, să vândă lucrurile aduse din Egipt; și nu pregetară a se duce să se îmbăieze la hammamurile cele vestite și să treacă pe la moscheea Bani-Ommanilor¹, așezată în mijlocul cetății și care nu-și are seamăn în lumea întreagă.

Iar Agib, însoțit de vrednicul hadâmb Said, se duse și el să se veselească în cetate. Iar hadâmbul mergea la câțiva pași în urma lui și ținea în mână un gârbaci în stare să ucidă o cămilă; că auzise despre faima locuitorilor Damascului și vroia, cu gârbaciul acela, să-i oprească a se apropia de preafrumosul Agib, stăpânul

¹*Moscheea Bani-Ommanilor* – unul dintre cele mai strălucite monumente ale arhitecturii musulmane, ridicat de către cel de al șaselea calif din dinastia Omeiazilor, Valid I, care a domnit între 705-715 la Damasc.

său. Și chiar că nu se înșelase; întrucât, de cum îl văzură pe frumosul Agib, locuitorii Damascului și băgară de seamă cât de nurliu și de zarif era, și că era mai dulce decât adierea vântului de miazănoapte, mai dulce la gust decât apa proaspătă pentru gura celui însetat, mai de preț decât sănătatea pentru cel bolnav; și pe dată toți inșii de pe ulițe și din case și din prăvălii începură să dea fuga după Agib și după hadâmb, și să se țină întruna de Agib, fără a-i mai da răgaz, în pofida vajnicului gârbaci al hadâmbului; iar alții fugeau încă și mai iute, i-o luau înainte lui Agib și se așterneau jos pe pământ în calea lui, spre a-l sorbi din priviri mai bine și mai îndelung. Într-un sfârșit, din vrerea soartei, Agib și hadâmbul ajunseră dinaintea unei prăvălii de zumaricale și, ca să scape de gloata obraznică, intrară acolo.

Or, prăvălia era chiar prăvălia lui Hassan Badreddin, tatăl lui Agib. Plăcintarul cel bătrân, tatăl de suflet al lui Hassan, murise, iar Hassan îi moștenise prăvălia. Așadar, în ziua aceea Hassan tocmai pregătea o zumarica minunată, cu semințe de rodie și cu alte zaharicale și mirodenii. Iar când îl văzu pe Agib și pe rob, Hassan fu vrăjit de frumusețea micuțului Agib, și nu numai vrăjit, ci tulburat într-un chip dumnezeiesc și cu totul sufletesc și întru totul nemaipomenit, și strigă plin de iubire:

– O, tinere doamne al meu, tu cel care mi-ai supus inima și care domnești peste lăuntrul ființei mele, tu cel către care mă simt ispitit din afundurile fapturii mele, poți să-mi faci cinstea de a intra în prăvălia mea? poți să-mi faci bucuria de a te ospăta din zumaricalele mele, numai așa, din bunăvoință față de mine?

Și, cu vorbele acestea, Hassan, fără de voia lui, își simți ochii plini de lacrimi, și plânse greu la amintirea care îl năpădea totodată, a stării lui trecute și a soartei lui de acum.

Când auzi vorbele tatălui său, inima lui Agib se înduioșă la fel, și băiatul se întoarse către rob și îi zise:

– Saïd! plăcintarul acesta îmi topește inima. Gândesc că pesemne și-a părăsit cine știe unde vreun copil, și că eu îi aduc aminte de copilul acela. Să intrăm așadar la el, spre a-i face o bucurie, și să ne dedulcim cu ceea ce vrea să ne cinstească. Și, dacă noi ne miluim astfel de durerea lui, poate că și Allah se va milui de noi și ne va ajuta să izbutim la rându-ne în căutările noastre după tatăl nostru!

La vorbele lui Agib, hadâmbul se oțărî:

– Pe Allah! o, stăpâne al meu, asta chiar că nu se cade! a! nicidecum! Nu stă bine unui fiu de vizir să intre în dugheana unui plăcintar din suk, și mai cu seamă să mănânce așa, în văzul lumii! A, nu! Da dacă vrei să intri la el de frica lepădăturilor și a inșilor care se țin după tine, știu eu cam cum să-i zgornesc și cum să te apăr de ei, cu gârbaciul acesta strașnic! Da să intri în dugheana asta nu, chiar că nu, niciodată!

La vorbele hadâmbului, plăcintarul Hassan Badreddin se simți tare jignit și se înturnă spre hadâmb, cu ochii plini de lacrimi și cu obrajii scăldați în jalea lor, și îi zise:

– O, măritule! pentru ce nu vrei să te îndupleci și să-mi faci bucuria de a intra în prăvălia mea? O, tu cel care pe dinafară ești negru cum e castana, da pe dinlăuntru ești tot atât de alb ca și ea! o, tu, cel pe care l-au slăvit toți poeții noștri în stihuri minunate, eu pot să-ți dezvăluiesc taina cum să ajungi la fel de alb pe dinafară, cât ești și pe dinlăuntru!

Atunci vrednicul hadâmb începu să râdă și se minună:

– Adevărat? Adevărat? Poți tu? Și cam cum? Pe Allah! grăbește de-mi spune!

Numaidecât Hassan Badreddin îi prociti aceste

stihuri minunate într-o slăvire a hadâmbilor:

*Polisfetică lui aleasă,
Dulceața felului în care
Se poartă totdeauna-n casă,
Mărețea lui înfățișare,
Și multa harurilor vrajă,
Cu-ntregul vieții lui alai,
L-au înălțat să fie strajă
Cinstită-n casele de crai!
Ce slujitor fără pereche
La pragul dulcelui harem!
Ce ochi ursit să stea de veghe,
Pe care ticăloșii-l tem!
Iar pentru-ntreaga-i gingășie,
Până și îngerii din rai
Simt inima cum îi îmbie
Să i se-nchine în sarai.*

Stihurile acestea chiar că erau atâta de minunate și atâta de bine nimerite și atâta de bine spuse, încât hadâmbul se simți copleșit și totodată până peste măsură de măgulit; și, luându-l pe Agib de mână, intră cu el în dugheana lui Hassan.

Atunci Hassan Badreddin, bucuros până peste fire, se dezlănțui într-un potop de temeneli, spre a-i preacinsti. Pe urmă luă cel mai frumos dintre castronașele lui de farfuriu, îl umplu cu boabe de rodie scăldate în zahăr, cu migdale descojite și înmiresmate desfătător și taman atâta cât trebuie; pe urmă le puse dinainte castronașul, pe cea mai scumpă dintre siniile lui de aramă bătută și chindisită. Și, când îi văzu cum mâncau cu semne de mare încântare, se simți tare măgulit și tare mulțumit, și le zise:

— Într-adevăr, ce cinste pe mine! Și ce noroc! Și fie ca zumaricaua să vă fie plăcută și de dulce mistuire!

Atunci micuțul Agib, după cele dintâi înghițituri,

nu pregetă să-l poștească și pe plăcintar să șadă, zicându-i:

— Poți să stai cu noi și să mănânci cu noi! Și astfel Allah ne va răsplăti, ajutându-ne să izbândim în căutările noastre!

Atunci Hassan Badreddin îi spuse:

— Cum, copilul meu? Tu, atâta de tânăr, și ai și fost încercat de pierderea cuiva scump?

Iar Agib răspunse:

— Chiar așa, preacinstite! inima mea a și fost încercată și arsă de lipsa unei ființe scumpe! Și ființa aceea atâta de scumpă nu este alta decât tatăl meu. Iar bunicul meu și cu mine am purces din țara noastră spre a ne duce să-l căutăm, bătând toate olaturile.

Pe urmă micuțul Agib începu să plângă la această amintire, iar Badreddin la fel nu se putu opri să-i împărtășească lacrimile, și plânse și el. Și hadâmbul la rândul-i își bălăngănea capul cu multă căinare. Da toate astea nu îi stânjeneau a da cinstire desfătătorului castronaș cu înmiresmatele rodii, zaharisite cu atâta măiestrie. Și mâncară până la sașiu, atâta erau de grozave.

Ci, cum vremea zorea, Hassan nu putu să iscodească mai îndelung; iar hadâmbul îl luă pe Agib și plecă, spre a se întoarce la corturile vizirului.

De-abia plecă Agib, că Badreddin își și simți suflul cum i se duce cu el și, neputându-și înfrâna ispita de a se lua pe urmele lui, își închise repede plăcintăria și, fără a-i da prin minte că micuțul Agib ar fi copilul său, plecă și grăbi pasul, ca să se țină după ei și ca să-i ajungă până a nu trece de poarta cea mare a Damascului.

Hadâmbul atunci băgă de seamă că Hassan se luase pe urmele lor, și se întoarce și-i zise:

— Pentru ce te ții după noi, plăcintarule?

Iar Badreddin răspunse:

— Doar numai deoarece am de descurcat o daravelă

afară din cetate, și am vrut să mă însoțesc cu voi, spre a face drumul laolaltă; și mă întorc apoi. De altminteri, plecarea voastră mi-a smuls sufletul din piept!

La vorbele lui, hadâmbul se umplu de mare mânie și strigă:

– Chiar că acel castronaș îl plătim tare scump! Amar-nic castronaș de necazuri! Plăcintarul ăsta vrea acum să ne scoată pe nas tot ce-am mâncat! Iacătă-mi-l cum ni se bagă în tururile șalvarilor și-ncolo și-ncoace!

Agib atunci întoarse capul și-l văzu pe Hassan, și se îmbujoră cumplit și îngână:

– Said, lasă-l! Drumul lui Allah e slobod pentru toți musulmanii!

Pe urmă adăugă:

– Da dacă s-o ține pe urmele noastre până la corturi, vom ști atunci că într-adevăr eu sunt cel pe urmele căruia adulmecă, și nu vom pregeta a-l izgoni!

Pe urmă Agib lăsă capu-n jos și își văzu de drum, cu hadâmbul la câțiva pași după el.

Iar Hassan se ținu mai departe pe urmele lor, până la Meidanul Hasba, acolo unde erau întinse corturile. Atunci Agib și hadâmbul întoarseră capul și îl văzură la câțiva pași în urma lor, încât Agib, de data aceasta, se supără și i se făcu spaimă, ca nu cumva hadâmbul să se ducă să-i povestească totul bunicului: că Agib intrase în dugheana unui plăcintar și că apoi plăcintarul se luase după Agib! La gândul acesta care îl înfricoșa, luă o piatră, se uită la Hassan care sta drept, înțepenit în minunare și cu ochii plini de o sclipire ciudată; și Agib, socotind că flacăra aceea din ochi era o flăcără parșivă, se mânie și mai tare și, din toate puterile lui, azvârli cu piatra în el și îl lovi drept în frunte; pe urmă Agib și hadâmbul grăbiră spre corturi. Iar Hassan Badreddin căzu la pământ, leșinat și cu chipul plin de sânge. Da,

din norocire, nu zăbovi mult până să-și vină în sine, și se șterse de sânge și, rupând o fâșie din cearceaful turbanului, se legă la frunte. Pe urmă începu să se dojenească și își zise:

– Chiar că este numai din vina mea! M-am purtat într-un chip nevrednic, ținându-mă după acel copil frumos și dându-i astfel de presupus că mă țin după el din pricini parșive! Pe urmă oftă: „Allah karim”.¹

Și se întoarse în cetate, își deschise iarăși prăvălia și se apucă să facă iarăși zumaricale, ca mai înainte, și a le vinde, gândindu-se întruna cu jale la biata maică-sa de la Bassra, cea care în pruncia lui îi dăduse cele dintâi învățături în meșteșugul zumaricalelor; și începu să plângă și, spre a se alina, prociti stihurile acestea:

*Să nu ceri vreo dreptate de la Soartă:
Vei dobândi dezamăgire doar!
Dreptatea nu ea știe s-o împartă,
Îi ceri dreptate Soartei în zadar.*

Iar vizirul Șamseddin, unchiul cofetarului Hassan Badreddin, după trei zile de popas la Damasc, porunci să se ridice tabăra de la Meidan și, urmându-și călătoria spre Bassra, luă drumul Homsului², pe urmă al Hamei și al Alepului. Și pretutindenii nu pregeta să cerceteze întruna. De la Alep merse la Mardina, pe urmă la Mossul și la Diarbekir. Și, la urmă, ajunsese la cetatea Bassrei.

De cum se mai odihni oleacă, se și zori să se ducă și să i se înfățișeze sultanului Bassrei, care numaidecât îl pofti să intre și îl primi cu multă îndatorință, și îl întrebă cu bunăvoință despre pricina care îl aducea la Bassra. Iar Șamseddin îi istorisi toată povestea și îi spuse

¹Allah karim, în traducere „Allah este milostiv.”

²Homs (sau Hims), Hama, Mardina (sau Mardin), Mossul, Diarbekir (sau Diar Bekir) - orașe în Siria, pe drumul de la Damasc la Bassra.

că el este fratele lui Nureddin, vizirul de odinioară al Măriei Sale. Iar sultanul, la numele lui Nureddin, spuse:

– Aibă-l Allah întru mila sa!

Și adaugă:

– Da, prietene, Nureddin era chiar vizirul meu și tare îmi mai era drag, și a murit, într-adevăr, acum-a cincisprezece ani! A lăsat, dreptu-i, un fiu, Hassan Badreddin, care îmi era cel mai drag prieten de inimă, și care, deodată, într-o zi, s-a făcut nevăzut. Iar noi nu am mai auzit pomenindu-se de el. Da se află încă aici în Bassra maică-sa, soția fratelui tău Nureddin, fiica vizirului meu cel bătrân, cel de dinaintea lui Nureddin.

La știrea aceea, Șamseddin fu bucuros până peste măsură și grăi:

– O, Măria Ta! tare aș vrea s-o văd pe cumnata mea!

Și sultanul îi îngădui s-o vadă.

Numaidecât Șamseddin alergă acasă la răposatul lui frate Nureddin, după ce întrebase unde șade și în ce parte, și nu peste mult ajunsese degrabă acolo, gândindu-se mereu pe drum la fratele său Nureddin, mort departe de el cu jalea de a nu mai fi putut să-l îmbrățișeze! Și plângea și își spunea stihurile acestea:

Ah, de m-aș mai întoarce iară

La casa de odinioară

A nopților ce s-au trecut,

Pereți și ziduri să-i sărut,

Jur-împrejur, cu buză-amară.

Ci nu de dorul de pereți

Mi-e ruptă inima-n săgeți.

De dorul celui ce sta-n casă

Mă doare inima și-mi pasă,

De dorul lui și ard, și-ngheț!

Intră pe o poartă mare, într-o curte mare, în fundul căreia se înălța casa. Ușa casei era o minunăție de piatră și de arcuituri, însuflețită cu marmuri de toate culorile. La temelia ușii, pe o lespede scumpă, găsi numele lui Nureddin, fratele său, învrâstat în litere de aur. Atunci se plecă, și sărută numele, și se simți tare tulburat, și plânse rostind stihurile acestea:

*În fiecare dimineață, cer soarelui care răsare
Să-mi dea o veste despre tine, pe unde ești, sub care zare.*

*La fel în fiecare noapte mă rog la stele și la lună,
De te-au văzut pe oareunde, de te-au zărit cumva, să-mi spună.
Când dorm, până și-n somn mă arde, mă junghie și mă
strătaie*

*Ca un jungher, ca o povară, un ferăstrău în măruntaie.
Și nu am cui să-mi strig vreodată durerea care mă-ncovoiaie.
O, preaiubitul meu cel dulce, scurtează-amara despărțire.
Mi-e ruptă inima de jale, mă duce dorul la pieire!*

*Ce zi de binecuvântare, de bucurii fără pereche,
Ar fi aceea-n care iarăși ne-am aduna ca-n vremea veche.*

*Ci nu carecumva să cugeți că-n vremea despărțirii grele
Un altul ar fi prins în mreajă vreodată gândurile mele.*

*Că nu am inima atâta de fără margini răsfirată,
Încât în largul ei să-ncapă o altă dragoste vreodată.*

Pe urmă păși în casă și străbătu toate iatacurile, până ce ajunse la o încăpere ferită, în care ședea de obicei cumnata lui, mama lui Hassan Badreddin El-Bassri.

Or, de când fiul său Hassan pierise, ea sta închisă în odaia aceea, ca să plângă zi și noapte și să suspine. Și pusese să se clădească, la mijloc, o zidire mică, boltită, spre a închipui mormântul bietului ei copil, pe care îl

credea mort de mult. Și acolo își petrecea ea toată vremea în lacrimi, și acolo, când o doborâ durerea, își sprijinea capul ca să doarmă.

Când ajunse aproape de ușa odăii, Șamseddin auzi glasul cumnatei lui, și glasul acela tânguitor rostea stihurile acestea:

*Ah, pe Allah! spune, morminte, spune:
 Odoorul meu se stinse de sub soare?
 Și bucuria frumuseții sfinte
 S-a spulberat pe totdeauna oare?
 O, trist mormânt al gândurilor mele!
 Tu nu ești nici grădina fericirii,
 Nici cerul luminos spre care zboară
 Aripa dulce a închipuirii.
 Atunci, privind lăuntru tău de neguri,
 De ce mă amălesc, de ce mă mint
 Ochii mei care văd mereu în tine
 Luna lucind și creanga înflorind?*

Atunci vizirul Șamseddin intră. Se temeni dinaintea cumnatei sale cu cinstirea cea mai aleasă și îi arătă că el este fratele lui Nureddin, soțul ei. Pe urmă îi istorisi toată povestea, și cum fiul ei Hassan se culcase într-o noapte cu fata lui, Sett El-Hosn, cum pierise dimineața, și, într-un sfârșit, cum Sett El-Hosn rămăsese grea și îl născuse pe Agib. Pe urmă adăugă:

– Agib a venit cu mine. Este nepotul tău, întrucât este fiul fiului tău cu fiica mea.

Văduva, care până în clipita aceea șezuse jos ca o femeie cernită de moarte și care se lepădase de îndatorințele lumești, la vestea că fiul ei trăiește, că nepotul ei se află acolo, și că, într-adevăr, chiar aci se află cumnatul ei Șamseddin, vizirul Egiptului, se ridică grabnic și se aruncă la picioarele lui sărutându-le, și rosti aceste strofe întru cinstirea sa:

*Mă năpădește cu potoape de daruri fără-asemuire
Acela care îmi aduce mult așteptata, sfânta știre!
Căci, pe Allah! mi-aduce veste parcă de dincolo de fire,
Cum nu s-a auzit pe lume o veste despre fericire.
Iar dacă vrea să ia peșcheșul pe care-l dăm drept mulțumire,
Primească inima-mi topită de veghi prelungi și de mâhnire.*

Iar vizirul trimise numaidecât după Agib, care veni. Atunci bunica se ridică și se aruncă plângând de gâtul lui Agib. Iar Șamseddin îi spuse:

— O, maică, chiar că acum nu-i vremea de lacrimi, ci de pregătiri pentru plecarea ta împreună cu noi către Egipt. Și deie Allah să ne strângem toți laolaltă cu fiul tău Hassan, nepotul meu!

Iar bunica lui Agib răspunse:

— Ascult și mă supun!

Și, tot atunci, se și sculă și strânse toate lucrurile de trebuință și toate merindele de drum și toate slujitoarele, și fu gata repede.

Atunci vizirul Șamseddin se duse să-și ia rămas-bun de la sultanul Bassrei. Și sultanul îl încarcă de daruri și de peșcheșuri, și pentru el și pentru sultanul de la Egipt. Pe urmă Șamseddin, cele două hanâme și Agib purceseră la drum, însoțiți de tot saltanatul lor.

Nu se opriră din mers până ce nu ajunseră iarăși la Damasc. Poposiră în piața Kanun¹ și întinseră acolo corturile. Iar vizirul spuse:

— Acuma avem să ședem o săptămână întreagă la Damasc, ca să avem răgaz să târguim daruri și peșcheșuri vrednice a fi înfățișate sultanului Egiptului.

Așa că, pe când vizirul era prins cu neguțatorii cei bogați, veniți sub corturi să-i înfățișeze mărfurile lor, Agib îi zise hadâmbului:

— Baba Said, tare mi-e poftă să mă veselesc. Haidem

¹ Kanun — târgușor la nord de Damasc, unde poposeau caravanele de călători.

prin sukul Damascului, să aflăm ce mai e nou și totodată să iscodim cumva ce s-o mai fi întâmplat cu cofetarul căruia i-am mâncat zumaricalele și căruia, ca răsplată, i-am spart capul cu o lovitură de piatră, pe când nu aveam decât să ne mândrim cu primirea ce ne-o făcuse. Chiar că am răsplătit un bine cu un rău!

Și hadâmbul răspunse:

— Ascult și mă supun!

Atunci Agib și hadâmbul ieșiră din corturi, întrucât Agib purcedea astfel sub imboldul orb, stârnit de fireasca dragoste din adâncuri. Ajunși în cetate, nu conțeniră să bată sukurile, până ce ajunseră la dugheana plăcintarului. Era ceasul la care drept-credincioșii se îndreptau către moscheea Bani-Ommanilor pentru rugăciunea *asr*-ului.

Taman la ceasul acela, Hassan Badreddin se afla în prăvălia lui, ostenind să pregătească aceeași minune de zumaricală ca și de data cealaltă: boabe de rodie cu migdale, cu zahăr și cu mirodii din belșug! Încât Agib putu să ia bine seama la cofetar, și văzu pe fruntea lui urma loviturii cu piatra pe care el i-o făcuse. Atunci își simți inima și mai înduioșată, și spuse:

— Pacea fie cu tine, o, cofetare! Grija pe care ți-o port m-a mânat să vin și să aflu vești despre tine. Nu mă mai cunoști?

Hassan, cum îl văzu, își și simți lăuntrurile vălmășite, inima zvâcnind cu bătaii răvășite și capul plecându-i-se spre pământ, parcă să-i cadă, și limba lipindu-i-se de cerul gurii, fără a putea să lege o vorbă. Într-un sfârșit, izbuti să ridice iar capul spre copil și, numai smerenie și numai supunere, îi prociti aceste stihuri:

*Gândeam să-i fac muștrări ne-nduplecate,
Ci, de cum l-am văzut, nu sunt în stare*

*Nici ochii să-i arăt a ne-mpăcare,
Nici ciudă-n graiul limbii-mpiedicate.
Tăcut, cu ochi pieriți, stau în mirare,
Privindu-i harurile minunate;
Și-aș vrea să știu că și pe el îl doare
Durerea mea; ci n-am izbândă mare.*

Pe urmă adăugă:

– O, stăpânii mei, binevoiți să intrați, măcar din îngăduință, și să gustați din zumaricalele mele. Întrucât, pe Allah! o, tinere copile, de cum te-am văzut data trecută, inima mi s-a și revărsat spre tine! Și mă mustru că m-am luat pe urmele tale: chiar că a fost o nebunie!

Și Agib răspunse:

– Pe Allah! ești un prieten tare primejdios! Pentru o bucățică pe care ne-ai îmbiat s-o mâncăm, era să ne dai pierzării! Or, acum, nu voi intra și nu voi mânca în prăvălia ta, decât dacă ai să mi te legi cu jurământ că nu vei ieși după noi și că nu te vei ține pe urmele noastre. Altminteri, niciodată nu avem să mai dăm pe aici; căci să știi limpede că avem să ne petrecem o săptămână întreagă la Damasc; răstimp în care bunicul meu să poată târgui daruri pentru sultan!

Atunci Badreddin strigă:

– Fac jurământ față de voi amândoi!

Atunci Agib și hadâmbul intrară, și numaidecât Badreddin îi îmbie cu un castron de farfuriu plin cu minunăția cea dulce din boabe de rodie. Iar Agib îi spuse:

– Vino să mănânci cu noi. Și, în felul acesta, poate că Allah are să ne ajute să izbândim în căutările noastre!

Și Hassan fu fericit foarte, și șezu jos dinaintea lor. Și, în acel răstimp, nu se putu opri să nu-l soarbă din ochi pe Agib; și se uita la el într-un chip atâta de aparte și atâta de stăruitor, încât Agib, stânjenit, îi zise:

– Pe Allah! ce pătimaș, sâcâitor, și stânjenitor, și

urâcios mai ești, preacinstite! Te-am mai dojenit din pricina asta! Isprăvește odată de a mă tot sfredeli așa și de a-mi sorbi chipul cu ochii!

La vorbele lui, Badreddin răspunse cu stihurile acestea:

*În inima mea, în ungherul cel mai adânc al vieții mele,
Păstrez o taină care arde, o taină cu primejdii grele,
Pe care n-aș putea vreodată s-o pun pe-a vorbelor mărgele.*

*O, tu, cel dinaintea cărui se tulbură frumoasa lună
Uitându-și strălucirea toată ce-i pare-n fața ta minciună,
Cel dinaintea cărui zorii și luminoasa dimineată
Se-mbujorează de rușine privind luminătoarea-ți față.*

*O, tu, cu chipul rupt din soare — ți-am ridicat un templu-n
mine,
În care fără de cuvinte sărmanu-mi suflet să se-nchine!
Drept hram, o, soarele meu falnic, ți-am pus un semn fără de
moarte,*

*Și-un jurământ care sporește și care crește mai departe.
Altarul frumuseții tale în coșul pieptului meu arde.*

*Și-acum din creștet până-n talpă mă mistui ca pe jerăgai.
Ah, chipul tău cel de lumină e-ntregul vieții mele rai.
Am să mă sting, fără-ndoială, topit de dorul arzător!
Doar, calde, buzele-ți de miere m-ar adăpa ca un izvor,
Să-mi răcoresc din piept pojarul cu mierea răcoroasă-a lor!*

După stihurile acestea, Hassan prociti altele la fel de frumoase, da cu alt tâlc, închinat hadâmbului. Și urmă așa mai departe, vreme de un ceas, procitind stihuri, ba închinat lui Agib, ba închinat hadâmbului. După care, cum ei se saturaseră bine, Hassan zori să le aducă toate câte trebuiau, spre a se spăla pe mâini. Drept care le aduse un ibric frumos de aramă curat și le turnă în mâini apă înmiresmată, pe urmă le șterse mâinile cu un prosop de mătase colorat, pe care îl ținea agățat la brâu. Pe urmă îi stropi cu apă de trandafiri dintr-un stropitor

de argint, pe care îl păstra cu grijă, pentru prilejuri alese, pe polița cea mai de sus din prăvălie. Și asta nu fu chiar tot! Ieși o clipită din dugheană și se întoarse repede, ținând în mâini două ulciorașe pline cu sorbet de apă de trandafiri înmiresmată cu mosc, și le spuse:

– Binevoiți! Veți pune astfel vârf bunătății voastre!

Atunci Agib luă ulciorul și bău, pe urmă îl trecu hadâmbului, care bău și îl trecu îndărăt lui Agib, și așa mai departe, până ce își umplură bine pânțele și se ghiftuiră, cum nu se mai ghiftuiseră niciodată în viața lor. După care îi mulțumiră cofetarului și plecară cât mai iute, în seara aceea, ca să ajungă la corturi până la asfințitul soarelui.

Ajunși la corturi, Agib se grăbi să-i sărute mâna bunică-sii și maică-sii Sett El-Hosn. Iar bunica îl sărută și își aduse aminte de fiul ei Badreddin și suspină îndelung, și plânse îndelung. După care prociti aceste două strofe:

*De n-aș fi fost încredințată că toate cele despărțite
Au să se-adune iar odată de unde-au fost cândva pornite,
Nu mai aveam ce aștepta, de-atunci, de la plecarea ta.
Și ți-am jurat pe veci iubire, și-am așteptat cu neuitare.
Allah, stăpânul, are știre de jurământul meu cel mare.
Allah îmi stă de mărturie, că toată taina El o știe.*

Pe urmă îi spuse lui Agib:

– Copilul meu, pe unde ai fost să te plimbi?

El răspunse:

– Prin sukurile din Damasc!

Ea zise:

– Atunci trebuie să-ți cam fie foame acum!

Și se sculă și-i aduse un castron de farfuriu plin cu amestecul cel strașnic făcut din boabe de rodie, minunăția aceea desfătătoare în care ea era mare dascăliță și

despre care îi dăduse cele mai dintâi îndrumări fiului ei Badreddin, pe când era copil încă, la Bassra.

Îi spuse și robului:

– Poți să mănânci cu stăpânul tău Agib!

Și hadâmbul făcu o strâmbătură în sine însuși și își zise: „Pe Allah! chiar că nu mai am poftă! N-aș mai putea să înfulec nicio înghițitură!“ Da șezu jos lângă Agib.

Cât despre Agib, șezu și el, da și el avea burta ghiftuită cu ce măncase și cu ce băuse la plăcintar. Da luă o înghițitură și gustă. Și chiar că nu putu s-o înghită, atâta de sătul era. Și, de altminteri, găsi că aceasta avea oleacă mai puțin zahăr. Lucru care nu era adevărat. Numai că el era sătul. Încât, făcând o strâmbătură, îi spuse bunică-sii:

– Nu e chiar bună, bunico!

Atunci bunica se înecă de ciudă și strigă:

– Cum, copilul meu, îndrăznești să spui că nu e bună zumaricaua mea? Au tu nu știi că nu se află în lumea întreagă cineva care să știe să gătească și să facă plăcinte și dulciuri ca mine, afară poate doar de tatăl tău Hassan Badreddin, care de altfel a învățat de la mine?

Și Agib răspunse:

– Pe Allah! bunico, zumaricaua ta nu îndeplinește chiar toate cerințele. Îi lipsește un pic de zahăr. Și-apoi, de-ai ști! Îți mărturisesc că în suk (da să nu-i spui bunicului și mamei) am fost adineauri la un cofetar care ne-a ospetit tot cu zumaricaua asta! Iar la gust era atâta de bună, că i-ar fi făcut poftă până și sufletului unui om bolnav de îngrețosare! Iar cât despre cea făcută de tine, chiar că nu s-ar putea măsura cu cealaltă, nici de aproape, nici de departe, și în niciun chip, zău, bunico!

La vorbele acestea, bunica fu cuprinsă de o mânie

amarnică și aruncă o privire poncișă către hadâmb și îi zise:...

Și în clipita aceea a istorisirii ei, Șeherezada văzu că se luminează de ziuă și, cuminte, se opri din povestit.

Atunci sora ei, micuța Doniazada, îi zise:

— O, sora mea, ce dulci și ce desfătate sunt vorbele tale și ce vrăjitoare și răpitoare este povestea aceasta!

Iar Șeherezada îi zâmbi și zise:

— Așa-i, sora mea! da ce este ea pe lângă ceea ce am să vă povestesc la amândoi în noaptea următoare, dacă am să mai fiu în viață din mila lui Allah și din bunăvoința sultanului!

Iar sultanul își zise: „Pe Allah! nu am s-o omor până ce nu voi auzi urmarea istorisirii, care chiar că este o poveste minunată și uluitoare până peste poate!”

Pe urmă sultanul Șahriar și Șeherezada își petrecură noaptea înlănțuiți, până la ziuă. Atunci sultanul Șahriar se duse la divanul județelor sale; și divanul se umplu de mulțimea de viziri, de dregători, de străji și de slujitori. Iar sultanul judecă, puse în slujbe, mazili, orândui și isprăvi treburile domniei, până la sfârșitul zilei. Pe urmă divanul se sparse, și sultanul se întoarse la sarai. Iar, la căderea nopții, se duse la Șeherezada, fata vizirului, să facă treaba lui obișnuită cu ea.

Și veni cea de a douăzeci și patra noapte

Iar micuța Doniazada nu pregetă, odată treaba încheiată, să se ridice de pe chilim și să-i spună Șeherezadei:

— O, sora mea, mă rog ție, sfârșește povestea aceea mustoasă cu frumosul Hassan Badreddin și cu soția lui, fata unchiului său Șamseddin! Erai tocmai la vorbele: „Bunica atunci aruncă o privire poncișă spre hadâmbul Said și îi zise:...” “Ce i-a zis, te rog?”

Iar Șeherezada îi zâmbi suroră-sii și îi zise:

— Da, hotărât! Din toată inima și cu cea mai aleasă bunăvoință, am să isprăvesc povestea, da nu până ce sultanul nostru cel polisfetit nu-mi va îngădui!

Atunci sultanul, care aștepta cu mare nerăbdare sfârșitul, îi spuse Șeherezadei:

– Poți să vorbești.

Iar Șeherezada spuse:

Mi s-a izvodit, o, norocitul sultan, că bunica lui Agib, burzuluiță rău, se uită la rob ponciș și îi zise:

– Prăpăditule! Nu carecumva tu l-ai împins la păcat pe copil? Cum de-ai cutezat să-l lași să intre în maghernița bucătarilor și a plăcintarilor?

La vorbele bunicii lui Agib, hadâmbul se sperie și se grăbi să tăgăduiască vajnic fapta. Grăi:

– Nu am intrat în nicio magherniță; decât numai am trecut pe dinaintea ei!

Da căpățânosul de Agib strigă:

– Pe Allah, ba am intrat prea bine și am mâncat acolo!

Și adăugă cu afurisenie:

– Și, bunico, îți mai spun o dată că a fost mult mai bună zumaricaua de acolo decât cea pe care ne-ai dat-o tu!

Atunci bunica se înciudă și mai rău și se duse bombănind să-i povestească vizirului, cumnatul ei, despre „amarnica blestemăție a hadâmbului de păcură!“ Și până într-atâta îl stârni pe vizir asupra robului, încât Șamseddin, care din fire era de o mânie cumplită și care de felul lui se năpustea cu țipete asupra slugilor, se și repezi cu cumnată-sa sub cortul în care se aflau Agib și hadâmbul. Și răcni:

– Said! Ai intrat tu cumva, da ori ba, împreună cu Agib în dugheana unui plăcintar?

Iar hadâmbul speriat răspunse:

– N-am intrat!

Da împelițatul de Agib strigă:

— Ba da! am intrat! Iar cât despre ceea ce am mâncat acolo, he he!... bunico!... era atâta de bun încât ne-am îndopat până în gât! și-apoi am băut un sorbet minunat cu gheață mărunțită! Ya, Allah! bun mai era! Iar vrednicul plăcintar nu se zgârcise la zahăr, ca bunica!

Atunci mânia vizirului spori îndoit asupra hadâmbului, căruia i se mai puse o dată aceeași întrebare; și hadâmbul tăgăduia înaintea. Atunci vizirul îi zise:

— Said, ești un mincinos, și ai cutezanța să-l dezminți pe copilul acesta, care negreșit că spune adevărul. Eu însă am să mă învoiesc a te crede dacă vei putea să înghiți tot castronul acesta gătit de cumnata mea! Asta îmi va dovedi că ești nemâncat!

Atunci Said, măcar că era plin tot, în urma popasului de la Badreddin, gândi să se supună încercării, și șezu jos dinaintea castronului cu boabe de rodie și se pregăti să înceapă; dar fu nevoit să se oprească de la întâia înghițitură, așa de plin era până în gât. Și zvârli din gură ceea ce apucase să ia. Da spuse repede că, în ajun, atâta mâncase sub cort cu ceilalți robi, încât îl lovise o îngreșoare. Și vizirul pricepu numaidecât că hadâmbul într-adevăr intrase, chiar în ziua aceea, la plăcintar. Porunci așadar să fie întins de către robi la pământ, și cășună asupra-i cu lovituri năprasnice și din toate puterile lui. Atunci hadâmbul, snopit de lovituri, ceru într-un sfârșit iertare, da țipând întruna:

— O, stăpâne al meu, m-a apucat ieri o îngreșoare!

Cum vizirul ostenise din pricina bătăii, se opri și îi spuse lui Said:

— Hai! mărturisește adevărul!

Atunci hadâmbul se hotărî și spuse:

— Eh, așa-i, da! doamne, e adevărat! Am intrat la un plăcintar din suk! Iar zumaricaui lui era atâta de bună cum în viața mea nu am mai gustat ceva așa de bun!

Da și ce nenorocire că am gustat acuma din zumarica cea siloasă și scârboasă de-aici! Ya, Allah! că rea e asta!

Atunci vizirul începu să râdă din plin; dar bunica nu se mai putu stăpâni de ciudă și, înțepată până la sânge, pufni:

– A, mincinosule! nu cred că ai putea să ne aduci vreo zumarica de la plăcintarul tău! asta-i numai o născocire de-a ta! Ci îți îngădui să te duci și să ne aduci un farfuriu cu bunătatea aceea! Și-apoi, dacă o vei aduce, ne va sluji măcar să facem o asemuire între priceperea lui și a mea! Cumnatul meu să fie judecător!

Și hadâmbul răspunse:

– Da, de bună seamă!

Atunci bunica îi înmână o jumătate de dinar și un castron de farfuriu.

Și hadâmbul plecă și ajunse la plăcintărie și îi spuse plăcintarului:

– Iacătă! făcurăm un rămașag pe zumarica ta cu cei de acasă care, și ei, au gătit o zumarica din boabe de rodie. Așa că dă-mi dintr-a ta, de o jumătate de dinar. Și mai ales gătește-o bine și fă-o cu tot meșteșugul tău. Că, altminteri, am să mai mănânc o ciomăgeală ca adineaori! Te încredințez că sunt cotonogit bine!

Atunci Hassan Badreddin începu să râdă și spuse:

– Fii fără teamă! Întrucât zumarica pe care am să ți-o dau nu se mai află pe lume cineva care să poată izbuti una asemenea, afară de maică-mea! Iar maică-mea este acuma în țări tare depărtate...!

Pe urmă Badreddin umplu farfuriul robului cu multă grijă, și își isprăvi dichisul mai adăugând oleacă de mosc și de apă de trandafir. Iar hadâmbul luă farfuriul și se întoarse iute la corturi. Atunci bunica lui Agib îl luă și grăbi să guste din ceea ce se afla în el, ca

să vadă cât de dulce și cât de bun era. Și de-abia îl duse la buze că și scoase un țipăt ascutit și căzu pe spate... Ghicise mâna fiului ei Hassan.

Atunci vizirul rămase năuc și zori să arunce apă de trandafiri pe obrazul bunicii care, peste un ceas, își veni în fire. Și grăi:

– Allah! cel ce a făcut zumaricaua aceasta de rodie nu poate să fie decât fiul meu Hassan Badreddin, și nimeni altul! Sunt încredințată! Numai eu știu s-o gătesc așa, și l-am învățat și pe Hassan!

La vorbele ei, vizirul fu bucuros până peste poate și ardea de nerăbdare să-l vadă pe nepotul său, și strigă:

– Allah să îngăduiască strângerea noastră laolaltă!

Și pe dată chemă să-i vie slujitorii, chibzui o clipită, ticlui un vicleșug, și le zise:

– Douăzeci de inși dintre voi să se ducă pe dată la dugheana plăcintarului Hassan, știut în suk pe numele de Hassan El-Bassri, și să-i dărâme prăvălia din temelii până în vârf! Cât despre plăcintar, să i se lege mâinile cu cearceaful turbanului și să-mi fie adus aici, pe sus, da luând bine seama să nu-i faceți nici cel mai mic rău. Duceți-vă!

Și-apoi încălecă numaidecât pe cal, după ce luă cu sine scrisorile scrise de sultanul de la Egipt, și alergă la casa cârmuirii, la Dar El-Salam, la dregătorul care era trimisul la Damasc al sultanului Egiptului, stăpânul său! Ajuns la Dar El-Salam, vizirul îi arătă dregătorului cărțile sultanului, iar dregătorul pe dată se temeni, le sărută cu smerenie și le duse la frunte cu cinstire. Pe urmă se întoarse către vizir și îi spuse:

– Poruncește! pe cine vrei să ridici?

El răspunse:

– Numai un plăcintar din suk!

Și dregătorul spuse:

– Nimica nu este mai lesne!

Și le porunci străjerilor lui să meargă și să le dea o mână de ajutor oamenilor vizirului. Vizirul atunci își luă rămas-bun de la caimacam, și se întoarse la corturi.

Cât despre Hassan Badreddin, apoi acesta văzu cum soseau asupra-i toți inșii aceia înarmați cu bâte, cu târnăcoape și cu topoare. Și cum năvăliră în prăvălie și prefăcură totul în bucățele, și răsturnară pe jos toate zumaricalele și zaharicalele, și năruiră toată prăvălia; pe urmă îl înșfăcă pe înfricoșatul de Hassan și îl cetluiră cu pânza turbanului său, fără a scoate o vorbă. Iar înfricatul de Hassan gândea: „Ya! Allah! pesemne că zumarica de rodii să fie pricina năpastei! Cine știe ce-or fi putut să găsească la ea!”

Până la urmă îl duseră, așadar, pe Hassan sub corturi, dinaintea vizirului. Și Hassan Badreddin se zbătea amarnic și striga:

– Doamne! ce nelegiuire am săvârșit?

Vizirul îl întrebă:

– Tu ai gătit zumarica aceea de rodii?

El răspunse:

– Da, doamne al meu! Nu carecumva, din întâmplare, veți fi găsit în zumarica ceva ce are să mă ducă la tăierea capului?

Și vizirul răspunse cu asprime:

– La tăierea capului? Păi asta ar fi osânda cea mai blajină! Așteaptă-te la mult mai rău! Ai să vezi tu!

Or, vizirul le spusese celor două hanâme să-l lase să purceadă după voia lui; întrucât nu voia să le dea socoteală asupra iscodelilor lui decât când va fi ajuns la Cairo. Îi chemă, așadar, pe robii lui cei tineri și le spuse:

– Să vină încoace un cămilar de-al nostru. Și aduceți și o ladă mare de lemn.

Iar robii alergică pe dată. Pe urmă, la porunca vizirului, îl înșfăcă pe înfricoșatul de Hassan și îl băgară în ladă, apoi închiseră cu grijă capacul. Pe urmă

îl încărcară pe cămilă și ridicară tabăra și porniră la drum. Merșeră ei și merșeră, până noaptea. Atunci se opriră ca să mănânce oleacă; și îl scoaseră un răstimp și pe Hassan din ladă; îi dădură și lui să mănânce, apoi îl băgară îndărăt în ladă. Și își văzură de drum. Și, din vreme în vreme, poposeau și-l scoteau afară pe Hassan, ca să-l închidă iarăși, după încă o iscodeală de-a vizirului, care îl întreba de fiecare dată:

– Chiar tu ești cel care a gătit zumaricaua de rodii?

Și înfricoșatul de Hassan răspundea neclintit:

– Da, doamne!

Iar vizirul striga:

– Legați-l și puneți-l îndărăt în ladă!

Urmară a drumetri așa până ce ajunseră la Cairo. Și, înainte de a intra în cetate, se opriră în mahalaua Zaidania¹, iar vizirul porunci iarăși să fie scos Hassan din ladă și să fie târât dinainte-i. Și-atunci zise:

– Să-mi fie adus un dulgher!

Și dulgherul veni, iar vizirul îi spuse:

– Ia măsura acestui om, în lung și în lat, și cioplește îndată un stâlp pe potriva lui și rânduiește stâlpul pe un car tras de o pereche de bivoli!

Iar Hassan, înspăimântat, strigă:

– Doamne! Ce vrei să faci cu mine?

Iar el răspunse:

– Să te ținuiască la stâlpul rușinii și să te fac să intri astfel în cetate, spre a fi de râsul tuturor locuitorilor!

Iar Hassan strigă:

– Da care este mișelia pentru care să mi se cadă o atare osândă?

Atunci vizirul Șamseddin îi spuse:

– Pentru nebăgarea de seamă pe care ai dovedit-o când ai făcut zumaricaua de rodii! Nu ai pus în ea nici destule mirodii, nici destul zahăr!

¹*Zaidania* (mai corect ar-*Reidania*) – așezare la nord-est de Cairo.

La vorbele acestea, Hassan Badreddin se plesni peste obraji și se minună:

— Ya Allah! aceasta-i nelegiuirea mea? Și oare pentru aceasta m-ai făcut tu să îndur chinul cel lung al călătoriei, și nu mi-ai dat să mănânc decât o dată pe zi, și vrei acum să mă ținutuești la stâlp?

Iar vizirul, încruntat, răspunse:

— Păi de bună seamă, toate-s din pricina lipsei de mirodenii! Păi da!

Atunci Hassan Badreddin rămase uluit până peste fire și ridică mâinile spre cer și începu să cugete adânc! Și vizirul îi zise:

— La ce te gândești?

El răspunse:

— O, nu la mare lucru. Numai la smintiții peste care se vede că ești căpetenie! Întrucât, dacă nu ai fi cel mai de frunte dintre smintiți, nu te-ai purta cu mine așa pentru o pișcătură de mirodii mai puțin într-o zumarica de rodii!

Și vizirul îi zise:

— Păi se cuvine să te învăț minte, ca să nu mai săvârșești greșeala! Or, pentru aceasta, nu aveam decât calea aceasta!

Iar Hassan Badreddin îi zise:

— Oricum, faptele tale față de mine sunt o ticăloșie cu mult mai nemăsurată! Și s-ar cădea să te osândești tu mai întâi!

Atunci vizirul îi răspunse:

— Nu mai este nimica de spus, crucea ți se cuvine!

Pe când ei vorbeau acestea, dulgherul, alături, dulgherea întruna la lemnul schingiului, și din vreme în vreme strecura către Hassan câte o privire pe furiș, ca parcă să-i spună: „Hm! nu i-ai furat nimic!”

Estimp, se lăsa noaptea. Atunci îl înșfăcă ră pe Hassan și îl băgară iarăși în ladă. Iar vizirul răcni:

– Mâine ai să fi răstignit!

Pe urmă așteptă câteva ceasuri, până ce Hassan adormi în ladă. Atunci puse să se încarce lada pe spinarea cămilei și dădu poruncă de plecare, și merseră până ce ajunseră acasă, la Cairo!

Și numai atunci vizirul se hotărî să-și dea în vileag vicleșugul față de fică-sa și de cumnată-sa. Așa că-i spuse fică-sii Sett El-Hosn:

– Mărire lui Allah, carele ne-a îngăduit, într-un sfârșit, o, fata mea, să-l găsim pe vărul tău Hassan Badreddin! Este aici! Scoală-te, fata mea, și fi fericită! Și fii cu mare grijă să rânduiești lucrurile și chilimurile din casă și din odaia ta de nuntă întocmai în starea în care se aflau în noaptea cea dintâi a nunții tale!

Și numaidecât Sett El-Hosn, măcar că era în dârdora tulburării și a bucuriei, dădu poruncile de cuviință slujnicelor, care se sculară pe dată și se apucară de treabă și aprinseră făcliile. Iar vizirul le spuse:

– Am să vă ajut să vă aduceți aminte!

Și își deschise dulapul și scoase din el hârtia pe care avea însemnate lucrurile, și toate câte se aflau în casă, cu locurile lor de odinioară. Și le citi pe îndelete acele însemnări, și veghe ca fiecare lucru să fie pus la locul lui dintâi. Și treaba fu făcută atâta de bine, încât până și ochiul cel mai iscoditor s-ar fi crezut a fi de față chiar la noaptea nunții frumoasei Sett El-Hosn cu grăjdarul cel cocoșat.

Apoi vizirul așează, cu chiar mâna sa, la locul pe care se aflau odinioară, hainele lui Badreddin: turbanul pe scaun, izmenele de noapte pe patul răvășit, șalvarii și caftanul pe divan, iar sub ele punga cu mia de dinari și cu senetul evreului, și nu uită nici să coasă la loc, între fes și cearșaful turbanului, pânda ceruită.

Pe urmă îi spuse ficei sale să se îmbrace la fel ca în

noaptea dintâi, să intre în odaia de nuntă și să se pregătească a-l primi pe vărul și soțul ei Hassan Badreddin și, când el va intra, să-i spună: „O, ce mult ai zăbovit la umblătoare! Pe Allah, dacă ești stricat la stomac, de ce nu-mi spui? Ori nu sunt eu un bun al tău și roaba ta?” O mai sfătui, măcar că Sett El-Hosn nu avea deloc trebuință de un atare sfat, să fie tare dulce cu vărul ei și să-l facă să petreacă noaptea cea mai desfătăată cu putință, fără a uita taifasul și stihurile cele frumoase ale poezilor.

Pe urmă vizirul însemnă pe hârtie ziua aceea fericită. Și porni spre odaia unde se afla lada în care zăcea Hassan cetluit. Porunci să fie scos afară pe când dormea, îi dezlegă picioarele, care erau legate, îl dezbracă și îi puse numai o cămașă subțire și o tichie pe cap, întocmai ca în noaptea nunții. Sfârșind, vizirul se furișă repede, deschizând ușile care duceau spre odaia de nuntă, și îl lăsă pe Hassan să se trezească singurel.

Iar Hassan se trezi în curând și, năucit cu totul că se vedea așa, aproape gol, în sala aceea luminată minunat și care nu i se părea străină, își zise în sineși: „Ia să te vedem, băiete! te afli în visul cel mai adânc ori ești treaz?”

După clipele dintâi de uluială, se încumetă să se ridice și să facă vreo câțiva pași afară din sală, pe una dintre ușile deschise. Și pe dată i se curmă răsuflarea: vedea și cunoștea aidoma încăperea în care se întâmplase petrecerea de pomină în cinstea lui și în paguba cocoșatului și, prin ușa deschisă ce da spre odaia de nuntă, își văzu pe scaun turbanul, și pe divan șalvarii și hainele. Atunci sudoarea îi scaldă fruntea și și-o șterse cu mâna. Și își zise: „La, la! sunt treaz oare? dorm? ȚȚ, ȚȚ! Sunt nebun!” Porni însă mai departe, da călcând înainte cu un picior și dând îndărăt cu celălalt, fără a îndrăzni mai mult și ștergându-și mereu fruntea

scăldată de sudoarea rece. Pe urmă, într-un sfârșit, strigă:

– Ci, pe Allah! nu mai încape îndoială, chiar așa-i, măi băiete! Nu-i deloc vreun vis! Și erai, dreptu-i, închis bine și cetluit într-o ladă! Nu, deloc nu e vis!

Și, spunând acestea, ajunse la ușa de intrare în odaia miresei, și, cu grijă, îndrăzni să-și strecoare capul.

Și pe dată, de sub pologul de mătase albastră și subțire, Sett El-Hosn, întinsă în toată frumusețea ei goală, ridică galeșă marginile pologului și îi spuse:

– O, stăpânul meu drag! mult ai zăbovit la umblătorile alea! Uf, vino degrabă! vino!

La vorbele ei, bietul Hassan începu să râdă în hohote ca un mâncător de hașiș ori ca un fumător de mac și începu să icnească:

– Hu! Hi! hu! ce vis năuc! ce vis aiurit!

Pe urmă pași mai departe înainte, de parcă ar fi călcat pe șerpi, cu o grijă nemărginită, sumețindu-și poalele cămășii cu o mână și pipăind împrejur cu mâna cealaltă, ca un orb sau ca un om beat.

Pe urmă, nemaiputând de tulburare, șezu jos pe chilim și începu să cugete adânc, făcând din mâini niște semne de uluială smintite. Și vedea acolo, dinainte-i, salvarii lui așa cum erau, înfoiați și cu cutele bine rânduite, turbanul lui de la Bassra, caftanul lui și, dedesubt, băierile pungii, atârânănd.

Și iarăși Sett El-Hosn grăi dinlăuntrul crivatului și îi spuse:

– Ce ai, dragule? Te văd tare buimăcit și cam tremurând. A, la început nu erai așa! Nu cumva, din întâmplare...?

Atunci Badreddin, stând jos mai departe și ținându-și fruntea cu amândouă mâinile, începu să deschidă și să închidă gura într-o pornire de râs smintit, și izbuti să îngaima într-un sfârșit:

– Ha, ha! zici că la început nu eram așa! care început? și care noapte? Pe Allah! păi sunt ani și ani de când lipsesc! Ha! Ha!

Atunci Sett El-Hosn îi spuse:

– O, dragule, liniștește-te! numele lui Allah fie asupra-ți și împrejură-ți! liniștește-te! Eu vorbesc de noaptea de-acum, pe care ți-ai petrecut-o în brațele mele, de chiar noaptea când berbeculele a pătruns vârtos de cincisprezece ori în spărtura cetății! Dragule! Ai ieșit numai până la umblători. Și ai zăbovit acolo preț de vreun ceas! Of, văd că pesemne te-ai stricat la stomac! Vino, dar, să te încălzesc, vino, iubitule, vino, inima mea și ochii mei!

Dar Badreddin râdea înainte ca un smintit; pe urmă zise:

– Poate că e adevărat ce spui tu! Ci...! Așa că de bună seamă trebuie să fi adormit la umblătoare, și acolo, în tihnă deplină, oi fi visat un vis tare urât!

Pe urmă adăugă:

– Of, da! tare urât! Închipuiește-ți că am visat că eram ceva ca un fel de bucătar ori de plăcintar într-o cetate care se cheamă Damasc, în Siria, tare departe! Da! și că mi-am petrecut acolo zece ani cu meseria asta! Am mai visat și de un băiețel, un vlăstar de viță aleasă, neîndoielnic, însoțit de un hadâmb! Și mi s-a întâmplat cu ei cutare și cutare pățanie...

Și bietul Hassan, simțind sudoarea cum îi scaldă fruntea, și-o șterse, dar, ștergând-o, simți urma loviturii cu piatra, și sări în sus strigând:

– Ba nu! Iacătă urma unei lovituri cu o piatră zvârlită de copilul acela! Nu se poate spune că nu a fost destul de strașnică!

Pe urmă cugetă o clipită și adăugă:

– Ori mai degrabă nu! Este numai un vis, într-adevăr! Lovitura poate că e o lovitură pe care oi fi căpătat-o mai

odinioară de la tine, Sett El-Hosn, în zbungurile noastre!

Pe urmă zise:

– Să-ți spun visul mai departe. În cetatea aceea a Damascului am ajuns, habar nu am cum, într-o dimineață, așa cum mă vezi, numai în cămașă și cu tichia cea albă! Tichia ghebosului! Iar locuitorii!... nici nu prea știu ce vroiau de la mine! Și m-am pomenit moștenitor peste prăvălia unui plăcintar, un preacinstit bătrân!... Păi da! păi da! nu-i nicidecum un vis! Am făcut o zumarica din boabe de rodie care, pare-se, nu avea destule mirodenii!... Și-atunci!... Ia să vedem!... Oare chiar numai să fi visat toate astea? Și să nu fi fost nimica aieva?

Atunci Sett El-Hosn strigă:

– Dragule, chiar că tare anapoda vis ai avut! Mă rog ție, spune-mi-l până la capăt!

Și Hassan Badreddin, oprindu-se întruna ca să se minuneze, îi istorisi frumoasei Sett El-Hosn toată povestea, vis ori trezie, de la început până la sfârșit. Pe urmă adăugă:

– Și apoi iacătă că eram cât pe-acî să fiu răstignit! Și-aș fi și fost, dacă visul nu s-ar fi destrămat la vreme. Ya Allah! încă mai sunt plin de sudoare din lada aceea!

Și Sett El-Hosn îl întrebă:

– Da pentru ce vroiau să te răstignească?

El răspunse:

– Păi tot din pricina puținătății mirodiilor din zumarica de boabe de rodie! Da! amarnicul stâlp al rușinii era gata și mă aștepta cu un car tras de o pereche de bivoli de la Nil! Ci, din mila lui Allah, toate nu au fost decât un vis, că într-adevăr pierderea prăvăliei mele de plăcintar, dărmată cum a fost din creștet până în temelie, mi-ar fi pricinuit un necaz până peste măsură!

Atunci Sett El-Hosn, nemaiputând, sări din pat și

veni să se arunce la gâtul lui Hassan Badreddin, și îl strânse la piept, îmbrățișându-l și topindu-l în sărutări. Iar el nici nu cuteza să se miște. Și deodată strigă:

– Nu! Nu! toate acestea sunt vis! Pe Allah! unde mă aflu? Care este adevărul?

Și bietul Hassan, dus cătinel la pat de brațele dulcei Sett El-Hosn, se întinse istovit și căzu într-un somn greu, vegheat de Sett El-Hosn, care îl auzea cum murmură prin somn când vorbele: „E un vis!“, când vorbele: „Nu! e aievel!“

Odată cu dimineața, liniștea se întoarse în mințile lui Hassan Badreddin care, trezindu-se din somn, se pomeni tot în brațele calde ale frumoasei Sett El-Hosn, și-l văzu dinainte-i, stând în picioare la capul patului, pe moșul său, vizirul Șamseddin, care pe dată îi ură bună pace. Iar Badreddin îi spuse:

– Da nu chiar tu ești acela care a poruncit să fiu legat de mâini și să mi se dărâme prăvălia? Și toate astea din pricina puținătății de mirodii din zumaricaua de boabe de rodie?

Atunci vizirul Șamseddin, nemaiaivând niciun temei să tacă, grăi:

– O, copilul meu, iacăta adevărul! Tu ești Hassan Badreddin, nepotul meu, fiul răposatului meu frate Nureddin, vizirul de la Bassra! Iar eu nu te-am pus să înduri toate acele necazuri, decât spre a avea o dovadă mai mult despre cine ești, și să mă încredințez că tu ești într-adevăr acela care a intrat în patul fiicei mele, în cea dintâi noapte a nunții ei. Și dovada aceasta am avut-o atunci când am văzut (întrucât eram pitit în spatele tău) că tu cunoști bine și casa și lucrurile din casă, pe urmă turbanul tău, șalvarii și punga, și mai cu seamă senetul din pungă și înscrisul ascuns în turban, în care se află povețele tatălui tău Nureddin. Așa că să mă ierți, copilul meu! Întrucât nu aveam la îndemână decât calea

aceasta ca să te dovedesc, eu care nu te mai văzusem niciodată mai înainte, dat fiind că te-ai născut la Bassra! Copilul meu, toate astea se datoresc unei gâlceve mărunte, ivite odată demult între tatăl tău, care a fost fratele meu Nureddin, și mine, moșul tău!

Și vizirul îi istorisi toată povestea, pe urmă îi spuse:

– O, copilul meu! cât despre mama ta, am luat-o cu mine de la Bassra, și ai s-o vezi numaidecât, ca și pe fiul tău Agib, rodul nopții tale dintâi de nuntă cu mama lui!

Și vizirul fugi să-i cheme.

Și cel dintâi sosi Agib care, de data aceasta, se aruncă de gâtul tatălui său, fără a se mai teme de el, cum se temuse de plăcintarul cel drăgăstos; iar Badreddin, de bucurie, prociti stihurile acestea:

De la plecarea ta, iubite, eu n-am mai conținut să plâng.

Și mări de lacrimi năpădiră din ochii-mi fără istovire.

Și m-am jurat: dacă vreodată la pieptu-mi am să te mai

strâng,

Nu voi mai plânge niciodată, nici pomenind de despărțire!

Și iată-acuma fericirea se năpustește-asupra-mi, grea,

Și cu atâta repejune și cu atâta vijelie,

Încât îmi rupe jurământul – și-ncepe fără voia mea

Potopul lacrimilor iarăși – dar e potop de bucurie!

Și soarta s-a jurat, și Timpul, să-mi fie cobe-n veci de veci.

Ci eu, o, Timp amar, o, Soartă, vă-ncalc cu grabă jurământul.

Se-ntoarse fericirea-ntreagă, cu tot ce-mi datorase, deci!

Mi s-a întors iubitu-acasă, după ce-a colindat pământul.

Tu, inimă a mea, te-așterne naintea lui cum se cuvine,

Desfă-ți centurile-așteptării, slujește-l îndelung și bine!

Nici nu apucă el să le rostească de-a binelea, că bunica lui Agib, însăși mama lui Badreddin, se și arătă hohotind de plâns și se aruncă în brațele lui, aproape pierită de bucurie.

Și, după potopul de îmbrățișări, în lacrimi de bucurie, își istorisiră laolaltă pățaniile și necazurile și toate câte le înduraseră.

Pe urmă mulțumiră toți lui Allah că îi adunase într-un sfârșit împreună sănătoși și teferi, și începură iarăși să trăiască în veselie și în bucurie desăvârșită, și în huzururi neprihănite, și tot așa până la sfârșitul zilelor lor, care fură tare spornice, și lăsând o sumedenie de copii, toți frumoși ca luna și ca stelele.

Și aceasta-i, o, norocitul sultan, îi spuse Șeherezada sultanului Șahriar, povestea cea minunată pe care vizirul Giafar Al-Barmaki i-o istorisi califului Harun Al-Rașid, emirul drept-credincioșilor, în cetatea Bagdadului!

Da! Aceasta-i povestea pățaniilor vizirului Șamseddin, a fratelui său, vizirul Nureddin, și a lui Hassan Badreddin, fiul lui Nureddin!

Iar califul Harun Al-Rașid nu zăbovi să spună:

– Pe Allah! uluitoare și minunată poveste!

Și, de mulțumire, nu numai că îi dăruî vizirului său Giafar iertarea pentru arapul Rihan, da îl mai și luă sub aripa dragostei lui pe tânărul care fusese soțul femeii căsăpite din *Povestea cu cele trei mere* și, spre a-l alina de pierderea soției sale jertfite pe nedrept, i-o dăruî de cadână pe una dintre cele mai frumoase fecioare, îi hotărî huzmeturi strălucite și și-l legă prieten de inimă și tovarăș la ospete. Pe urmă le porunci calemgiilor domnești să scrie povestea aceea minunată cu scrierea lor cea mai frumoasă, și s-o închidă cu grijă în dulapul cu scripte, spre a sluji de învățătură copiilor copiilor lor.

– Ci, urmă iscusita și chibzuita Șeherezada, către sultanul Șahriar, stăpânul de peste insulele indienești și chinezești, nu care cumva să crezi, o, norocitul sultan, că povestea aceasta ar fi la fel de minunată ca aceea pe care am să ți-o istorisesc, dacă

nu ești ostenit!

Iar sultanul Șahriar îi spuse:

— Și care-i acea poveste?

Șeherezada răspunse:

— Este cu mult mai frumoasă decât toate celelalte!

Iar Șahriar îi spuse:

— Și cum îi zice?

Ea răspunse:

— Îi zice *Povestea cu croitorul, cu cocoșatul, cu evreul, cu creștinul și cu bărbierul din Bagdad!*

Și sultanul Șahriar răspunse:

— De bună seamă, poți s-o povestești!

CUPRINS

FACĂ-SE VOIA LUI ALLAH! 7

POVESTEA CU SULTANUL ŞAHRIAR
ŞI CU FRATELE SĂU,
SULTANUL ŞAHZAMAN 9

Pilda cu măgarul, cu boul şi cu gospodarul 18

POVESTEA CU NEGUSTORUL
ŞI CU EFRITUL 24

Istorisirea celui dintâi şeic 27

Istorisirea celui de al doilea şeic 33

Istorisirea celui de al treilea şeic 38

POVESTEA CU PESCARUL ŞI CU EFRITUL 41

Povestea cu vizirul împăratului Iunan
 şi cu hakimul Ruian 50

Şoimul sultanului Sindabad 58

Povestea cu coconul de crai şi cu ghula 60

Povestea cu tânărul cel vrăjit şi cu peştii 82

POVESTEA CU HAMALUL
ŞI CU CELE TREI COPILE 97

Povestea celui dintâi saaluk 126

Povestea celui de al doilea saaluk 138

Povestea celui de al treilea saaluk 170

Povestea istorisită de Zobeida,
 cea dintâi dintre copile 196

Povestea Aminei, cea de a doua dintre copile 211

POVESTEA CU FEMEIA CĂSĂPITĂ,
CU CELE TREI MERE
ȘI CU ARAPUL RIHAN..... 229

POVESTEA CU VIZIRUL NUREDDIN,
CU FRATELE SĂU, VIZIRUL ȘAMSEDDIN,
ȘI CU HASSAN BADREDDIN 241

